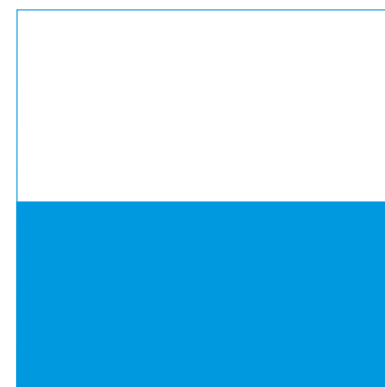
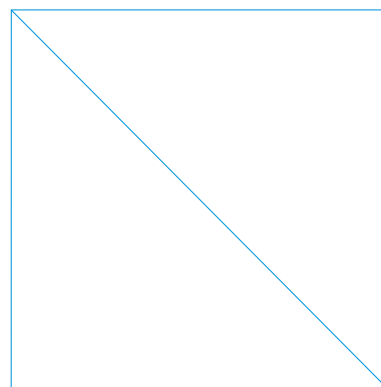
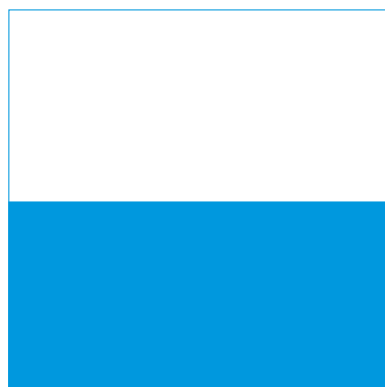
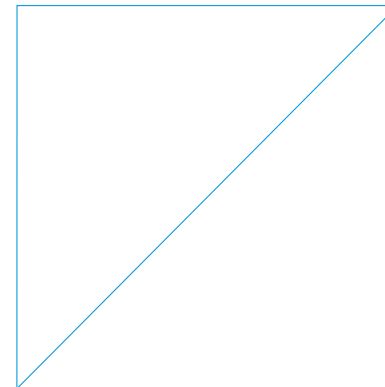
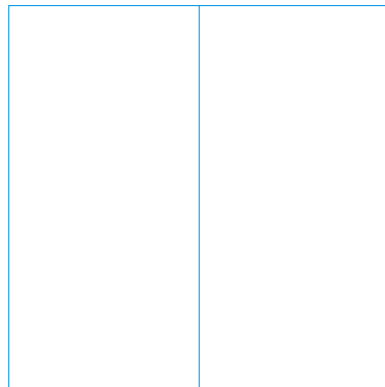
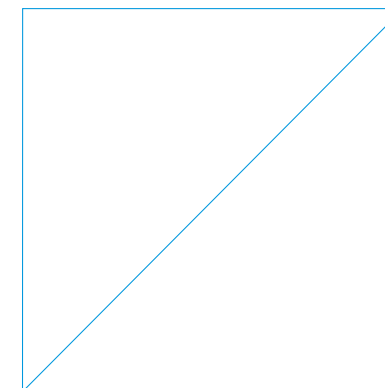






Analyse kengetallen 2017

1	Inleiding	4
1.1	Plaats en reikwijdte kengetallenrapportage gerechten	4
1.2	Indeling rapportage	6
2	Samenvatting kengetallenuitkomsten gerechten	7
2.1	Samenvatting kwaliteitskengetallen	7
2.2	Samenvatting kengetallen productie en financiën	13
2.3	Samenvatting kengetallen personeel en organisatie	15
3	Kwaliteitskengetallen	17
3.1	Waardering voor het rechtspreken en over de procesduur	18
3.1.1	Inleiding	18
3.1.2	Algemene waardering voor gerechten, landelijk beeld	20
3.1.3	Waardering voor het rechtspreken, landelijk beeld	22
3.1.4	Waardering voor het rechtspreken bij rechtbanken	25
3.1.5	Waardering voor het rechtspreken bij gerechtshoven en bijzondere colleges	27
3.1.6	Waardering voor de procesduur, algemeen	28
3.1.7	Waardering voor de procesduur bij rechtbanken	28
3.1.8	Samenhang tussen ervaren procesduur en andere kengetallen?	29
3.1.9	Waardering voor de procesduur bij gerechtshoven en bijzondere colleges	29
3.2	Duur van rechtszaken	30
3.2.1	Inleiding	30
3.2.2	Landelijk beeld van de duurontwikkeling	31
3.2.3	Rechtbanken met elkaar vergeleken op procesduur	33
3.2.4	Samenhang tussen de duur van rechtszaken bij rechtbanken en andere kengetallen?	39
3.2.5	Gerechtshoven met elkaar vergeleken op procesduur	40
3.2.6	Procesduur CBb en CRvB	43
3.3	Motivering uitspraken strafzaken: Promispercentage	44
3.4	MK-aandeel	45
3.5	Mate van permanente educatie (PE)	48
3.6	Publicatiegraad van uitspraken	50
3.7	Klachten	51
3.8	Wrakingen	54
3.9	Mediation binnen de Rechtspraak	56



3.10	Appelpercentages	59
3.10.1	Algemeen	59
3.10.2	Civil recht, mate van appel	62
3.10.3	Strafrecht, mate van appel	63
3.10.4	Bestuursrechtelijke procedures, mate van appel	65
4	Productie en financiën	68
4.1	Uitstroomvolume t.o.v. de instroom en de planning	68
4.2	Relatieve zaakswaarte	71
4.3	Financieel resultaat en productiviteit	71
4.3.1	Productiviteitsontwikkeling bij de rechtspraak als geheel	71
4.3.2	De begrippen financieel resultaat en kostenproductiviteitsvergelijking	72
4.3.3	Rechtbanken: productiviteit, financieel resultaat en eigen vermogen	73
4.3.4	Samenhang tussen mate van efficiency (kostenproductiviteit) en andere kengetallen	76
4.3.5	Gerechtshoven: productiviteit, financieel resultaat en eigen vermogen	77
5	Personeel en organisatie	78
5.1	Ziekteverzuim bij rechtbanken	78
5.2	Ziekteverzuim bij gerechtshoven en appelcolleges	80
5.3	Personele samenstelling	81
5.3.2	Aandeel rechters en raadsheren	81
5.3.3	Aandeel vrouwen	82
5.3.4	Leeftijdsopbouw	83
5.4	Grootte gerechten	84

1 Inleiding

De Rechtspraakorganisatie wil zoveel mogelijk openheid geven over het functioneren van het rechtspreken en de organisatie daarvan. Het beschikbaar stellen van een grote hoeveelheid 'kengetallen' over het rechtspreken en de organisatie bij afzonderlijke gerechten (zie de cijferbijlagen) en een jaarlijkse kengetallenpublicatie met analyses van die data, past in dat streven. De kengetallenpublicatie gerechten bevat een beschrijving van de uitkomsten op die kengetallen, van de meerjarige ontwikkelingen daarin en van de mogelijke verbanden tussen die uitkomsten. Het is bedoeld als aanvulling op het Jaarverslag van de Rechtspraak, waarin verantwoording wordt afgelegd over de Rechtspraak als geheel. Getracht is diverse gebruikersgroepen te bedienen die geïnteresseerd zijn in geaggregeerde cijfers over ontwikkelingen in kwaliteit, personeel en organisatie, productie en productiviteit bij de Rechtspraak en in vergelijkingen daarin tussen gerechten. Dat kunnen zijn rechtzoekenden, rechtshulpverleners, afdelingen bij het ministerie van J&V, onderzoekers bij universiteiten of andere onderzoeksinstellingen, politiek en media.

De Rechtspraak of de Rechtspraakorganisatie betreft 11 rechtbanken, 4 gerechtshoven, College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) en Centrale Raad van Beroep (CRvB). De Raad voor de rechtspraak vormt het bestuur daarvan. Hoge Raad, Raad van State en gemeenschappelijk hof van Justitie (Antillen) vallen hier niet onder.

1.1 Plaats en reikwijdte kengetallenrapportage gerechten

Hieronder volgt een korte beschouwing van de plaats en reikwijdte van deze publicatie naast andere instrumenten om het functioneren van de rechtspraakorganisatie en van het rechtspreken zichtbaar te maken.

Eén van de beperkingen van het beschikbaar stellen van kengetallen is dat niet alles op het gebied van het functioneren van de gerechten, is gemeten of valt te meten. Begin 2013 verscheen een studie van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) *Speelruimte voor transparantere rechtspraak*¹. Dat rapport laat duidelijk zien dat openheid over het functioneren van de rechtspraak op vele manieren kan worden bevorderd en dat niet alles in cijfers kan worden gevat.

Voorbeelden van bijdragen aan transparantie die niet goed in cijfers zijn te vatten zijn: communicatie naar de media, waaronder het verstrekken van cijfers over specifieke onderwerpen, de participatie van rechters in het maatschappelijk debat en het toelaten van camera's in de rechtszaal.²

De juridische kwaliteit van uitspraken in rechtszaken is bijvoorbeeld ook niet zomaar uit te drukken in cijfers, waarmee rechtbanken onderling vergeleken kunnen worden.

Kwaliteitsvisitaties

Aanvullend aan kengetallenuitkomsten geven de kwaliteitsvisitaties inzicht in de stand van de (zorg voor) kwaliteit bij de rechtspraak. Eens in de vier jaar bezoekt een grotendeels externe commissie alle gerechten. De visitaties dienen als verantwoording van de Rechtspraak aan de maatschappij en bevorderen de kwaliteitsverbetering in de gerechten.

Transparantie en publicatie van uitspraken

Publicatie van en (pers)voorlichting over uitspraken dragen bij aan openheid over de Rechtspraak. De mate van voorlichting over uitspraken is toegenomen, maar is niet in een kengetal te vatten.

Het publiceren van uitspraken is toegenomen in de afgelopen jaren. De mate van publiceren van uitspraken is weliswaar in een kengetal uitgedrukt, maar in hoeverre publicatie van 'interessante' uitspraken achterwege is gebleven, valt niet in een kengetal uit te drukken.

¹ Dennis Broeders, Corien Prins, Henk Griffioen, Petra Jonkers, Meike Bokhorst en Marijn Sax, *Speelruimte voor transparantere rechtspraak*, WRR Verkenning nr. 26, Amsterdam University Press 2013. Zie daarin ook pag. 209 e.v.: Corien Prins, Jesse van der Mijl en Will Tiemijer, *Rechters aan het woord over transparantie*. Zie over wat rechters daaronder verstaan ook *Rechtstreeks 2018*, nr. 2, over de bijdrage van open en transparante rechtspraak aan maatschappelijk vertrouwen en gevoelde legitimiteit. Daarin is overigens het beschikbaar stellen van een kengetallenpublicatie als vorm van transparantie geen onderwerp van onderzoek geweest.

² Zie Persrichtlijn 2013, Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2013

Begrijpelijke en heldere vonnissen en arresten dragen bij aan transparantie. Hoewel daarvan geen kengetal beschikbaar is, weten we via periodieke klantwaarderingsonderzoeken (KWO) wel wat partijen in rechtszaken vinden van bijvoorbeeld de motivering en van de begrijpelijkheid van de beslissing van de rechter. Dat oordeel van partijen is onderdeel van de kengetallen die de tevredenheid weergeven over het rechtspreken bij de gerechten.

Meet the judge

Niet in kengetallen te vatten, maar wel belangrijk om openheid te bevorderen, zijn activiteiten die gerechten organiseren in het programma 'Meet the Judge'. Daarin vinden ontmoetingen plaats tussen de rechterlijke organisatie en de maatschappij, zoals bijeenkomsten van rechters met winkeliers over winkeldiefstallen en wijkbezoeken van rechter-commissarissen.

Onderzoek

De maatschappelijke betekenis van de Rechtspraak laat zich eveneens niet gemakkelijk in kengetallen vangen en leent zich ook niet voor een vergelijking tussen gerechten. Dat betekent niet dat daarover helemaal geen informatie is. Het onderzoeksprogramma van de Raad en diverse research memoranda besteden hier aandacht aan. Voorbeelden daarvan zijn onderzoek naar het vertrouwen van de burger in de rechter en de rol van professionele normen van onpartijdigheid en onafhankelijkheid bij zaaktoedeling.³

Internationale vergelijkingen

Andere bronnen om het functioneren van de rechtspraak in Nederland en de relatieve kwaliteit daarvan te beoordelen, vormen de internationale monitoren EU Justice Scoreboard en de Rule of Law Index.

In de EU Justice Scoreboard, waarin jaarlijks de rechtsstelsels van een aantal Europese landen met elkaar worden vergeleken, scoorde Nederland op vrijwel alle onderdelen bovengemiddeld goed, waaronder de duur van rechtszaken. Ruim driekwart van de Nederlanders bestempelt de onafhankelijkheid van rechters als goed. Alleen Denemarken, Finland, Oostenrijk en Duitsland doen het beter: bij koploper Denemarken is dit 86 procent.

In de Rule of Law Index worden wereldwijd rechtsstelsels met elkaar vergeleken; in 2016 waren dat 102 landen. Het gaat hierin onder andere om de mate waarin het recht wordt gerespecteerd, de vraag of de rechter onafhankelijk is en of fundamentele rechten van burgers worden gerespecteerd. Daar stond Nederland op de 5e plaats. Denemarken heeft volgens deze meting het beste rechtsstelsel ter wereld, gevolgd door Noorwegen, Finland en Zweden.

De EU Justice Scoreboard bevat een indicatie dat het Nederlandse rechtsstelsel niet duurder is vergeleken met andere landen. Van de 28 onderzochte landen geven er 18 percentueel meer uit aan hun rechtstelsel dan in Nederland het geval is.

Het rapport uit 2018 van de European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) laat zien dat Nederland weliswaar relatief hoge kosten maakt per inwoner in vergelijking met alle Europese landen, maar dat die kosten vergelijkbaar zijn met andere landen met een vergelijkbaar welvaartsniveau als Duitsland, Oostenrijk, Zweden en IJsland.

Wat onder justice-system verstaan wordt verschilt van land tot land. Zo kan het bestuursrecht ontbreken. De uitkomsten (rangorde) op kostenvergelijkingen vormen daarom hooguit een eerste aanwijzing daarvoor, zoals in de disclaimer in het betreffende CEPEJ-rapport tot uitdrukking komt.

For each State and entity, the “whole justice system” has a different definition and scope. Therefore these data are only given as a guide to help better understand the administrative and budgetary organisation of each State or entity, but it is not possible to compare the budget allocated to the whole justice system in different States since each State includes different elements in the whole budget.

Verskil met Jaarverslag Rechtspraak

De landelijke uitkomsten op de diverse kengetallen (met uitzondering van appelpercentages en publicatiegraad) en de ontwikkelingen in de tijd daarvan, worden in het Jaarverslag van de Rechtspraak opgenomen.

De kengetallenpublicatie gerechten bevat vanzelfsprekend ook deze landelijke uitkomsten, maar richt zich vooral op:

- de uitkomsten per gerecht,
- de vergelijkingen en verschillen tussen gerechten en
- de samenhangen tussen verschillende uitkomsten.

³ Zie rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak in de rubriek 'Wetenschappelijk onderzoek'.

De nadruk ligt daarbij op structurele verbanden en verschillen en op meerjarige ontwikkelingen. Zo is veel aandacht gegeven aan de gemiddelde resultaten per gerecht over drie jaar bezien, zodat incidentele uitschieters slechts een beperkte invloed hebben op de resultaten en getrokken conclusies.

Ook is gezocht naar structurele (meerjarige) samenhangen tussen uitkomsten op de verschillende kengetallen. Alle structurele samenhangen worden in deze publicatie gerapporteerd.

Kengetallen en interne feedback

De Rechtspraak ziet het ontwikkelen en gebruik van kengetallen ook als een middel voor gerechten om zich op deelgebieden te kunnen vergelijken met andere gerechten; een beneden gemiddelde uitkomst kan voor een gerecht aanleiding zijn tot het onderzoeken hoe een ander gerecht meerjarig tot een bovengemiddelde uitkomst is gekomen. Daarom worden overzichten met de kengetallen-uitkomsten direct na afloop van het rapportagejaar aan alle gerechten beschikbaar gesteld.

1.2 Indeling rapportage

De kengetallenrapportage geeft een vergelijking van gerechten op drie hoofdcategorieën:

- **kwaliteit**
- **productie en financiën**
- **personeel en organisatie**

In hoofdstuk 2 zijn de uitkomsten samengevat.

Hoofdstuk 3 betreft de kwaliteitsindicatoren, zoals de waardering van procespartijen voor het rechtspreken en de resultaten op het gebied van de duur van rechtszaken.

Hoofdstuk 4 behandelt de kengetallen die te maken hebben met de bedrijfsvoering, zoals financieel resultaat en productiviteit.

In hoofdstuk 5 komen de personele indicatoren in beeld, zoals leeftijdsopbouw, man-vrouwverdeling en ziekteverzuim.

Bijlage 1 gaat nader in op de definities van alle kengetallen.

Bijlage 2 bevat de overzichtstabellen met alle uitkomsten gerangschikt naar rechtbank, bijlage 3 de uitkomsten van de gerechtshoven.

2 Samenvatting kengetallenuitkomsten gerechten

2.1 Samenvatting kwaliteitskengetallen

Waardering voor het rechtspreken en de duur ervan (hoofdstuk 3.1)

De Rechtspraak laat elke drie jaar bij de gerechten een klantwaarderingsonderzoek (KWO) uitvoeren. Daarin geven professionele procespartijen en burgers die bij een rechtszaak zijn betrokken, hoe tevreden men was over de gang van zaken bij het gerecht waar men procedeerde.

Uit het laatste onderzoek, gehouden in 2017, blijkt dat een grote meerderheid in algemene zin tevreden is over het **functioneren van de gerechten**:

- 84 procent van de rechtzoekenden
- 75 procent van de professionals.

Dit betreft alle KWO- onderwerpen zoals het rechterlijk functioneren, de uitspraak, de tijd dat een rechtszaak duurt, de bereikbaarheid, de ontvangst, en de administratieve contacten.

De KWO-uitkomsten zijn uitgedrukt in **waarderingsscore**. De waarderingsscore is het percentage (zeer) tevreden minus het percentage (zeer) ontevreden. Een dergelijke score kan in theorie lopen van -100 tot +100. Een waarderingsscore van 0 betekent dat er evenveel tevreden als ontevreden zijn.

Als kengetallen zijn zowel de waardering voor de **kwaliteit van rechtspreken** (rechterlijk functioneren en uitspraak) meegenomen als de waardering voor de **duur van rechtszaken**.

De waarderingsscore voor de **kwaliteit van het rechtspreken** (hoofdstuk 3.1.4) waren hoog:

- bij rechtzoekenden was dat +81
- bij professionals +77.

De waardering voor het rechtspreken week weinig af van die in 2014.

Alleen de waardering van rechtzoekenden voor het rechtspreken bij de CRvB is in 2017 sterk afgenomen en is daarmee in verhouding tot andere gerechten relatief laag.

HOGE WAARDERING VOOR KWALITEIT VAN RECHTSPREKEN 2017		
<i>rechtzoekenden en professionele partijen samengenomen</i> bepaalde verschillen tussen gerechten		
72	79 gemiddeld	87

De gemiddelde waarderingsscore voor de kwaliteit van rechtspreken varieerde slechts in geringe mate tussen de afzonderlijk gerechten: van +72 bij gerechtshof Den Haag tot +87 bij de rechtbank Zeeland-West-Brabant.

% TEVREDEN OVER	2004	2017
Motivering uitspraak	52%	73%
Rechtseenheid	38%	72%

Vergeleken met 2004, is op twee onderdelen van het rechtspreken volgens de professionele procespartijen de kwaliteit sterk toegenomen, de motivering van de uitspraak en de rechtseenheid. Het percentage dat daarover tevreden was, is in de loop der jaren sterk toegenomen.

Over de **duur van rechtszaken** (procesduur) (hoofdstuk 3.1.6) is men veel minder tevreden dan over het rechtspreken. De gemiddelde waarderingsscore voor de duur bij rechtbanken was +16 en bij gerechtshoven -2.

Professionele procespartijen blijken over de procesduur nog minder tevreden te zijn dan rechtzoekenden.

LAGE WAARDERING VOOR PROCESDUUR 2017	
<i>RECHTBANKEN +16 gemiddelde waarderingsscore</i> <i>GERECHTSHOVEN -2 gemiddelde waarderingsscore</i> <i>CRvB en CBb -27 gemiddelde waarderingsscore</i> grote verschillen tussen gerechten	
-32	34

De waarderingsscore voor de duur bij het CBb was -28 en de CRvB -32.

Bij gerechtshoven lag de waarderingsscore tussen -16 in 's-Hertogenbosch en +9 in Den Haag.

De waarderingsscore voor de procesduur bij rechtbanken is hoger dan bij de andere gerechtstypen: ze varieerden tussen +4 voor rechtbank Noord-Nederland tot +34 voor rechtbank Overijssel

De tevredenheid van professionals over de procesduur hangt samen met de feitelijke duur van rechtszaken: naarmate de duurprestaties beter waren, waren de professionals over de procesduur ook vaker tevreden.

Tijdigheid: de gemeten duur van rechtszaken (hoofdstuk 3.2)

Over een langere periode bezien, sinds 2009, is de duur van rechtszaken duidelijk verkort. Sinds 2013 is er echter geen sprake meer van verbetering: in grote lijnen is in de afgelopen vijf jaar de duur van rechtszaken bij de rechtbanken licht toegenomen en bij gerechtshoven vrijwel gelijk gebleven.

De organisatorische belasting om de regionale herindeling tot stand te brengen, en de veranderingen in de organisatiestructuur binnen de gerechten, zijn van invloed geweest op deze uitkomsten. Ook hebben veranderingen in proces-eisen invloed op de duurontwikkeling.

De duur van rechtszaken, van binnenkomst tot afdoening, bij **rechtbanken** (hoofdstuk 3.2.2) is alles bij elkaar genomen sinds 2013 niet meer verbeterd; per rechtsgebied kan dat wel verschillen.

Hoewel de normstellingen voor de duur van rechtszaken bij de rechtbanken vaak niet wordt gehaald, ligt de duur daar over het algemeen niet ver van af.

DUUR VAN RECHTSZAKEN, RECHTBANKEN 2015-2017

grote verschillen tussen rechtbanken bij:	- handelszaken op tegenspraak en faillissementen - 1e OTS-verzoeken - bodemzaken 'regulier' bestuursrecht en belastingzaken - straf-raadkamerzaken, (niet de voorlopige hechtenis betreffende) - mulderzaken bij de kantonrechter
kleine verschillen tussen rechtbanken bij:	- kantonzaken (behalve mulderzaken) - kort gedingen en handelsrekestten - familierecht (behalve 1e OTS-verzoeken) - strafrecht (behalve raadkamerzaken die niet VH betreffen) - vreemdelingenrecht

De verschillen tussen rechtbanken in de duur, zijn bij een groot aantal type rechtszaken structureel groot.

De duur van rechtszaken lag gemiddeld in de periode 2015 t/m 2017 in de rechtbanken Overijssel en Den Haag het dichtst bij de duurnormeringen. Het verst daarvan af zaten Limburg en Zeeland-West-Brabant (zie 3.2.3).

Bij **gerechtshoven** (hoofdstuk 3.2.4) nam in 2017 de duur van rechtszaken toe. In vergelijking met 2013 is vrijwel geen verbetering te zien en nog steeds voldoen gerechtshoven vaak niet aan de bestaande duurnormen.

DUUR VAN RECHTSZAKEN, GERECHTSHOVEN 2015-2017

grote verschillen tussen gerechtshoven bij:	- handelszaken - belastingzaken, - strafzaken (behalve raadkamerzaken over voorlopige hechtenis) - jeugdbescherming
kleine verschillen tussen gerechtshoven bij:	- familierecht (niet zijnde jeugdbeschermingszaken) - raadkamerzaken die over voorlopige hechtenis gaan

Op de meeste rechtsterreinen zijn de verschillen tussen gerechtshoven in de duur structureel groot. In het familierecht zijn de verschillen tussen hoven klein, behalve bij jeugdbeschermingszaken. Zaken over voorlopige hechtenis duren ook bij alle gerechtshoven ongeveer even lang.

Gemiddeld genomen lag de duur van rechtszaken bij de gerechtshoven in de afgelopen drie jaar in Den Haag het dichtst bij de duurnormeringen.

Het verst daarvan af zat Arnhem-Leeuwarden (zie 3.2.5).

Grote verschillen tussen gerechten in de duur van hetzelfde type rechtszaken vormen een indicatie dat een verdere verkorting haalbaar is bij die gerechten waar vergelijkbare rechtszaken relatief lang duren.

Motivering uitspraken strafzaken: Promispercentage (hoofdstuk 3.3)

De Promismethode is een systematiek met criteria om de motivering van vonnissen en arresten in strafzaken te verbeteren. Afgesproken is om minimaal 50 procent van de uitspraken van de Meervoudige Kamer (MK) in strafzaken op te bouwen volgens de Promismethode.

Het gebruik van de Promismethode nam in de afgelopen jaren zowel bij rechtbanken als bij gerechtshoven toe.

PROMISPERCENTAGE 2015-2017 (norm 50%)		
RECHTBANKEN 75% gemiddeld GERECHTSHOVEN 55% gemiddeld		
45%	<i>grote verschillen tussen gerechten</i>	93%

Het hanteren van de Promismethode varieert sterk per gerecht.

Bij de rechtbanken lag dat in de periode 2015-2017 tussen de 45 procent in Amsterdam, en boven de 90 procent in Overijssel, Gelderland en Limburg.

Bij de gerechtshoven lag het in die drie jaar tussen de 46 procent in Arnhem-Leeuwarden en 77 procent in 's-Hertogenbosch.

Meervoudige kamer behandeling (hoofdstuk 3.4)

Het deel van de zaken dat door drie rechters, d.w.z. door de meervoudige kamer (MK), behandeld wordt, is bij rechtbanken op de rechtsgebieden familierecht, handelsrecht, bestuursrecht en strafrecht sinds 2007 toegenomen. Bij vreemdelingenzaken nam het af en bij belastingrecht was het aandeel in 2017 ongeveer even hoog als in 2007.

MK-AANDEEL RECHTBANKEN 2015-2017	
<i>grote verschillen tussen:</i>	RECHTBANKEN én RECHTSGEBIEDEN

De streefpercentages worden bij de rechtbanken weliswaar geregeld niet behaald, maar de onderliggende doelstelling is wel bereikt: de streefwaarden hebben tot scherpere en explicietere selectiecriteria en meer sturing geleid.

De verschillen tussen rechtbanken in de mate van behandeling door de meervoudige kamer zijn wel opvallend groot. Dat kan erop duiden dat er, naast een verschil in (complexiteit van) rechtszaken tussen rechtbanken, op dit gebied toch ook verschillen in beleid bestaan.

De mate van MK-behandeling bij de rechtbanken verschilt sterk per rechtsgebied: relatief veel MK bij rijksbelastingzaken, strafzaken en regulier bestuursrecht.

Er is geen structureel verband te zien tussen mate van efficiency (kostenproductiviteit) bij een rechtbank en het MK-percentage. Evenmin was er een samenhang met de andere kengetallen.

MK-AANDEEL GERECHTSHOVEN 2015-2017	
<i>kleine verschillen tussen:</i>	GERECHTSHOVEN

Het MK-aandeel bij de behandeling in hoger beroep van belastingzaken en strafzaken bij de gerechtshoven is sinds invoering van MK-streefpercentages sterk toegenomen tot boven de 90 procent en het MK aandeel is ook duidelijk boven de streefpercentages komen te liggen.

De verschillen tussen hoven zijn op dit punt gering.

Permanente educatie (hoofdstuk 3.5)

Voor de mate van permanente educatie (PE) is bepaald dat elke rechter of raadsheer minimaal 90 uur verspreid over drie jaar aan opleiding besteedt. Het kengetal geeft aan welk deel van de rechters hieraan voldeed.

Drie kwart (75%) van de rechters bij rechtbanken voldoet aan de 90 uur gemiddeld, en ruim twee derde (68%) van de raadsheren bij de hoven. De omvang van de permanente educatie van rechters en raadsheren ligt daarmee op ongeveer hetzelfde niveau als in 2011.

MATE PERMANENTE EDUCATIE RECHTERS RECHTBANKEN 2015-2017		
<i>kleine verschillen tussen rechtbanken (twee extremen)</i>		
67%	69% tot 79% gemiddelde andere rechtbanken	84%

De onderlinge verschillen tussen rechtbanken in de mate van educatie van rechters, zijn over het algemeen beperkt: in de jaren 2015-2017 lag dat gemiddeld op 76 procent. Oost-Brabant zit met 67 procent aan de onderkant en Midden-Nederland met 84 procent aan de bovenkant.

In rechtbanken waar de mate van PE hoog is bij rechters is deze over het algemeen ook hoog bij juridische medewerkers in dat gerecht.

De mate van PE bij een rechtbank vertoont geen verband met de (kosten)productiviteit bij die rechtbank of met andere kengetallen.

MATE PERMANENTE EDUCATIE RAADSHEREN GERECHTSHOVEN 2015-2017		
<i>grote verschillen tussen gerechtshoven</i>		
58%	68% gemiddeld	79%

De verschillen tussen gerechtshoven in de mate van permanente educatie van raadsheren zijn structureel groot. De jaren 2015-2017 samengenomen, liep het uiteen van 58 procent in Arnhem-Leeuwarden tot 79 procent in Den Haag.

Publicatiegraad van uitspraken in rechtszaken (hoofdstuk 3.6)

Het aantal op rechtspraak.nl gepubliceerde uitspraken in rechtszaken is in de afgelopen jaren zeer sterk toegenomen van circa 17 duizend in 2007 tot 26 duizend in 2017.

De publicatiegraad, d.w.z. het aantal gepubliceerde uitspraken gedeeld door het aantal rechtszaken, nam nog sterker toe van 19 per duizend in 2007 naar 41 per duizend zaken in 2017, rechtbanken en gerechtshoven samengenomen.

PUBLICATIEGRAAD UITSPRAKEN RECHTBANKEN 2015-2017 (per duizend zaken)		
<i>grote verschillen tussen rechtbanken</i>		
15	20 gemiddeld	26

De onderlinge verschillen tussen rechtbanken hierin zijn groot. Gemiddeld publiceerden rechtbanken in de jaren 2015 t/m 2017 circa 20 op de duizend uitspraken. Rechtbank Overijssel publiceerde relatief veel, 26 per duizend zaken en Zeeland-West-Brabant relatief weinig, 15 per duizend.

De mate van publicatie van uitspraken bij een rechtbank blijkt niet structureel samen te hangen met de grootte van een rechtbank noch met de productiviteit, noch met andere kengetallen.

PUBLICATIEGRAAD UITSPRAKEN GERECHTSHOVEN 2015-2017 (per duizend zaken)		
<i>grote verschillen tussen gerechtshoven</i>		
104	180 gemiddeld	238

In de periode 2015 t/m 2017 publiceerden gerechtshoven 180 op de duizend uitspraken. Gerechtshof Amsterdam het meest, 238 per duizend zaken en hof Den Haag relatief weinig, 104 per duizend.

Klachten (hoofdstuk 3.7)

In 2017 nam het aantal klachten over gerechten af. Toch is het aantal klachten de laatste jaren sterk toegenomen, van 1.410 in 2011 tot 2.170 in 2017. Vooral toegenomen zijn klachten over de duur van de procedure.

Ongeveer één op de vijf klachten blijkt gegrond. In 2017 waren dat er 392, gemiddeld circa 23 gegronde klachten per gerecht. Dat komt neer op ongeveer 2,5 gegronde klacht per 10.000 rechtszaken.

GEGRONDE KLACHTEN RECHTBANKEN 2015-2017 (per tienduizend zaken)		
<i>grote verschillen tussen rechtbanken</i>		
1,1	2,7 gemiddeld	4,1

In de periode 2015-2017 had Rechtbank Midden-Nederland relatief het meest te maken met gegronde klachten: 4,1 per tienduizend zaken. Ook in Oost-Brabant lag het klachtenniveau relatief hoog met 3,8 per tienduizend zaken. Het minste aantal gegronde klachten waren er in Limburg en Overijssel met 1,1 klacht per tienduizend zaken.

Verhoudingsgewijs hadden in de afgelopen jaren rechtbanken waar de kosten per zaak relatief laag waren, wat vaker te maken met gegronde klachten. Met uitkomsten van andere kengetallen was geen structureel verband.

GEGRONDE KLACHTEN GERECHTSHOVEN 2015-2017 (per tienduizend zaken)		
<i>grote verschillen tussen gerechtshoven</i>		
4,3	5,7 gemiddeld	8,7

Van de gerechtshoven was het aantal gegronde klachten in Den Haag relatief klein (4,3 per tienduizend zaken) en in 's-Hertogenbosch relatief groot (8,7 per tienduizend zaken).

Wrakingen (hoofdstuk 3.8)

Het aantal wrakingsverzoeken is tot 2012 van jaar tot jaar toegenomen. Sinds 2012 fluctueert het tussen 606 en 626 per jaar, met als uitzondering 2015 toen het aantal wrakingsverzoeken met 713 hoger was dan ooit.

Slechts in een klein deel blijkt er terecht gewraakt te zijn. In 2017 is 16 keer een wrakingsverzoek gehonoreerd. Het fluctueerde door de jaren heen tussen de 15 en de 42 keer per jaar.

Gebruik van mediation (hoofdstuk 3.9)

Het aantal mediations binnen de Rechtspraak nam tot en met 2010 toe, toen er ruim 3.900 van start gingen. In 2011 nam dat plotseling zeer sterk af. Het stabiliseerde in de afgelopen 3 jaar op rond de 2.400 per jaar. In hoofdstuk 3.9 zijn de factoren benoemd die bij de afname een rol speelden.

Het slagingspercentage (percentage geheel of gedeeltelijk geslaagd), is na enkele jaren van daling, vanaf 2012 weer toegenomen. Ongeveer zes op de 10 mediations slaagt. Vooral de mediations in strafzaken kennen een hoog slagingspercentage.

MEDIATION RECHTBANKEN 2015-2017 (per duizend zaken)		
<i>grote verschillen tussen rechtbanken</i>		
0,7	3,0 gemiddeld	4,7

De omvang van (geheel of gedeeltelijk) met succes afgeronde mediations verschilt per rechtbank. Gemiddeld vonden in de laatste drie jaar bij rechtbanken op de tienduizend rechtszaken drie mediations plaats die met succes werden afgerond. Verhoudingsgewijs het grootste aantal met succes afgeronde mediations vindt plaats in de rechtbanken Noord-Holland, Midden-Nederland en Rotterdam, met 4,6 of meer succesvolle mediations op de duizend rechtszaken.

Het laagst was dat in rechtbank Noord-Nederland (0,7 op de duizend rechtszaken), Limburg (1,5) en Gelderland (2,0).

Deze verschillen tussen rechtbanken zijn voornamelijk het gevolg van de mate van gebruik van mediation en niet het gevolg van verschillen in de kans van slagen; het slagingspercentage verschilde weinig per rechtbank.

Er kon geen structureel verband worden gevonden met andere kengetallen.

MEDIATION GERECHTSHOVEN 2015-2017 (per duizend zaken)		
<i>grote verschillen tussen gerechtshoven</i>		
2,1	5,6 gemiddeld	9,8

Bij de gerechtshoven loopt de omvang van succesvolle mediations van 2,1 op de duizend zaken in Den Haag tot 9,8 in 's-Hertogenbosch. Ook bij gerechtshoven zijn deze verschillen voornamelijk het gevolg van verschillen in de mate van gebruik van mediation.

Appelpercentages (hoofdstuk 3.10)

Ontwikkeling in de mate van hoger beroep

Voor 18 zaaksgroepen is de mate van appel berekend. Om toevalligheden in fluctuaties appelpercentages te mitigeren, worden deze gemeten in de vorm van (voortschrijdende) driejaarsgemiddelden.

In vergelijking met 2010-2012, is in 2015-2017 bij de helft van de zaaktypen het appelpercentage toegenomen. Bij de volgende typen rechtszaken is het in sterke mate opgelopen:

- handelszaken, niet-kantonzaken, van 22 naar 36 procent ,
- rechtszaken in verband met de WOZ, van 13 naar 24 procent.

Slechts bij twee zaaksgroepen is het appelpercentage afgenomen:

- lokale belastingzaken, niet-WOZ, van 23 naar 21 procent,
- algemene asielprocedures, van 54 naar 49 procent.

De mate van appel in **civilrechtelijke zaken** is in vergelijking met de periode 2010-2012 toegenomen.

Het appelpercentage bij *civilrechtelijke kantonzaken* en *familierechtelijke zaken* nam in lichte mate toe.

Daarnaast ging men steeds vaker in hoger beroep tegen vonnissen in *handelszaken* niet zijnde kantonzaken. Dat was mede het gevolg van de competentiewijziging van 5.000 Euro naar 25.000 Euro, waarna zaken onder de 25.000 Euro door de kantonrechter worden behandeld. Dit betekende dat bij de civiele rechter de zaken overbleven met een relatief hoog financieel belang. En bij een hoger financieel belang gaat men eerder in hoger beroep.

Bij **strafrechtzaken** is de mate van vonnissen in *kinderrechtstrafzaken* en in *overtredingszaken* de mate van appel licht toegenomen in vergelijking met de periode 2010-2012.

Bij *misdrifzaken* die door de meervoudige kamer (MK) zijn behandeld, wordt het hoger beroep steeds minder vaak in een later stadium ingetrokken. Hierdoor is het aandeel strafzaken dat in hoger beroep nogmaals moet worden behandeld, in lichte mate toegenomen. Het appelpercentage van politierechtersvonnissen is in de loop van de jaren stabiel gebleven.

Bij rechtszaken in het **reguliere bestuursrecht**, d.w.z. bestuursrecht met uitzondering van belastingrecht en vreemdelingenrecht, is het aandeel vonnissen waartegen men hoger beroep instelde in vergelijking met de periode 2010-2013 licht toegenomen. Omdat ook het aantal intrekkingen van het hoger beroep toenam, is het aandeel bestuursrechtelijke zaken dat opnieuw in hoger beroep moest worden behandeld, nauwelijks toegenomen.

De behandeling van rechtszaken over de **WOZ** (onroerend goed waarde) moet steeds vaker in hoger beroep worden overgedaan: het appelpercentage nam sterk toe en de mate van intrekking van het hoger beroep nam af.

Tegen vonnissen in **rijksbelastingzaken** gaat men weliswaar steeds vaker in hoger beroep, maar die hoger beroepen worden ook vaker ingetrokken.

De mate van hoger beroep bij **vreemdelingenzaken** is toegenomen.

Verschillen in de mate van hoger beroep

De omvang van hoger beroep loopt uiteen al naar gelang het type geschil.

Vooraf tegen vonnissen in geschillen met de overheid gaat men relatief vaak in hoger beroep:

- ambtenarenzaken 53 procent
- rijksbelastingzaken 49 procent
- algemene asielpcedure 49 procent
- (verlengde) asielpcedures 55 procent

Men gaat het minst in hoger beroep tegen vonnissen in overtredingszaken, 4 procent, en tegen uitspraken op het gebied van het familierecht, 5 procent.

MATE VAN APPEL 2015-2017	
beperkte verschillen tussen rechtbanken bij:	de algemene asielpcedure
grote verschillen tussen rechtbanken bij:	alle rechtsgebieden, behalve de asielpcedures

Er bestaan structureel grote verschillen tussen de elf rechtbankregio's in de mate van hoger beroep bij eenzelfde type rechtszaak. Alleen bij asielpcedures waren de verschillen tussen rechtbanken in de mate van appel beperkt.

Over het algemeen bleek er weinig samenhang tussen het appelpercentage bij de ene zaakgroep binnen een rechtbank en het appelpercentage bij een andere zaakgroep. Uitzondering vormden de misdrijf-strafzaken; bij rechtbanken met een hoge mate van appel tegen vonnissen van de politierechter bleek men ook relatief vaak in hoger beroep te gaan tegen vonnissen van de kinderrechter of tegen vonnissen van de meervoudige kamer.

Er zijn geen gegevens beschikbaar waaruit opgemaakt kan worden wat de specifieke oorzaken zijn voor ontwikkelingen in de mate van hoger beroep of voor de gevonden verschillen tussen regio's in appelpercentages. Zo wordt niet systematisch bijgehouden of en in hoeverre de hoger beroepsrechter een wezenlijk andere uitspraak doet dan de rechter in eerste aanleg.

2.2 Samenvatting kengetallen productie en financiën

Financieel resultaat en productiviteit (hoofdstuk 4.3)

In 2017 was het financieel resultaat bij vrijwel alle rechtbanken sterk negatief, behalve in Midden-Nederland.

In de periode 2015 t/m 2017 lag de kostenproductiviteit bij de meeste rechtbanken duidelijk beneden de bekostigingsnormen; dat betekent dat de kosten er hoger waren dan waarvan de bekostigingsnormen uitgaan.

KOSTENPRODUCTIVITEIT RECHTBANKEN 2015-2017		
(d.w.z. beter of minder goed dan de bekostigingsnormen)		
beperkte verschillen tussen rechtbanken		
-13%	-7% gemiddeld	+1%

De verschillen in (kosten)productiviteit⁴ tussen rechtbanken waren t/m 2015 klein en niet meerjarig hetzelfde: dit betekent dat tot die tijd niet telkens dezelfde gerechten jarenlang een hoge of jarenlang een lage kostenproductiviteit kenden.

In 2016 en 2017 zijn de verschillen op dit punt toegenomen.

De productiviteit was de laatste drie jaar het hoogst in Oost-Brabant, Midden-Nederland, Gelderland en Rotterdam. Met andere woorden: de kosten waren bij deze rechtbanken verhoudingsgewijs laag.

Relatief hoge kosten per zaak waren er de laatste drie jaar bij de rechtbanken Limburg, Noord-Holland, Noord-Nederland en Zeeland-West-Brabant.

KOSTENPRODUCTIVITEIT GERECHTSHOVEN 2015-2017		
(d.w.z. beter of minder goed dan de bekostigingsnormen)		
grote verschillen tussen gerechtshoven		
-14%	0% gemiddeld	+12%

Van de gerechtshoven was bij hof 's-Hertogenbosch de kostenproductiviteit relatief hoog, circa 12 procent boven het gemiddelde, maar dat is een incidentele uitkomst, vooral als gevolg van de (relatief goedkope) afhandeling in 2016 van een cluster gelijke belastingzaken.

Bij de gerechtshoven Den Haag en Arnhem-Leeuwarden was de efficiency structureel gemiddeld en conform de bekostigingsnormen.

Bij hof Amsterdam zijn de kosten per zaak structureel hoger dan gemiddeld.

De kostenproductiviteit lag er 14 procent beneden het gemiddelde.

⁴ Een hoge (kosten)productiviteit betekent dat de kosten per (vergelijkbare) zaak gemiddeld laag zijn en een lage productiviteit dat de kosten per zaak hoog zijn.

Samenhang productiviteit en andere kengetallen

Er blijkt geen duidelijk structureel (meerjarig) verband te zijn tussen de mate van kostenproductiviteit (efficiency) en de uitkomsten op bijna alle kwaliteits-indicatoren, behalve met het klachtniveau (aantal gegronde klachten). Naarmate de kosten per zaak lager zijn (d.w.z. naarmate de kostenproductiviteit hoger is), is het aantal gegronde klachten per 10.000 zaken hoger.

Dat er verder geen duidelijke en meerjarige samenhang te zien was tussen de mate van kostenproductiviteit en de uitkomsten op de verschillende kwaliteitskengetallen, vormt een indicatie dat er over het algemeen geen uitruil plaatsvond tussen kwaliteit en productiviteit.

Er blijkt daarnaast geen samenhang te zijn tussen (kosten)productiviteit en kengetallen die personeel en organisatie betreffen, zoals ziekteverzuim, aandeel rechters en leeftijdsopbouw.

Afgedane zaken versus nieuw ingestroomde (hoofdstuk 4.1)

Verhouding AFGEDANE ZAKEN / NIEUW AANGEBRACHTE RECHTBANKEN 2015-2017		
<i>beperkte verschillen tussen rechtbanken</i>		
99%	101% gemiddeld	104%

Bij rechtbanken lag in de jaren 2015-2017 het aantal afgedane zaken jaarlijks gemiddeld een procent boven het aantal nieuw aangebrachte. Bij geen van de rechtbanken liep de totale werkvoorraad op.

Verhouding AFGEDANE ZAKEN / NIEUW AANGEBRACHTE GERECHTSHOVEN 2015-2017		
<i>beperkte verschillen tussen gerechtshoven</i>		
97%	100% gemiddeld	104%

Bij de gerechtshoven was in 2015-2017 het aantal afgedane zaken in evenwicht met het aantal nieuw aangebrachte. Den Haag stak er bovengemiddeld 4 procent per jaar meer afgedane zaken dan nieuw aangebrachte.

In Amsterdam nam de voorraad in lichte mate af. In 's-Hertogenbosch liep in 2015-2017 de werkvoorraad in geringe mate op, uitsluitend door een voorraadtoename strafzaken.

In Arnhem-Leeuwarden is gezien over de gehele periode de werkvoorraad weliswaar sterk toegenomen, maar dat was voornamelijk in 2015 het geval; in 2017 is er zelfs sprake van een geringe voorraadverkleining.

Bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) liep gedurende de gehele periode 2015 t/m 2017 de werkvoorraad op.

Bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) liep in 2016 en 2017 de voorraad sterk op.

2.3 Samenvatting kengetallen personeel en organisatie

Ziekteverzuim bij rechtbanken (hoofdstuk 5.1)

ZIEKTEVERZUIM RECHTERS 2015 – 2017		
verschillen tussen RECHTBANKEN		
2,1%	3,3% gemiddeld	4,7%

Het ziekteverzuim bij rechters in de rechtbanken was in de periode 2015-2017 gemiddeld 3,3 procent. In 2017 nam het af naar 3,0 procent.

De verschillen tussen rechtbanken in de hoogte van het ziekteverzuim bij rechters, zijn groot en structureel van aard. In de rechtbanken Den Haag (2,1%) en Oost-Brabant (2,8%) lag het in 2015-2017 structureel laag.

Erg hoog lag het in de afgelopen drie jaar in Limburg (4,7%), Rotterdam (4,0%), Midden-Nederland (3,9%) en Amsterdam (3,8%). Maar zowel in Amsterdam als in Limburg zakte het ziekteverzuim in 2017 weer tot onder de 3 procent.

ZIEKTEVERZUIM ONDERSTEUNEND PERSONEEL 2015 – 2017		
verschillen tussen RECHTBANKEN		
4,3%	5,6% gemiddeld	7,3%

Het ziekteverzuim van het juridisch en administratief ondersteunend personeel bij de rechtbanken was gemiddeld in 2015-2017 5,6 procent. Dat is voor die beroepsgroep aan de hoge kant.

De verschillen tussen rechtbanken in de hoogte van het ziekteverzuim bij (juridisch en administratief) ondersteunend personeel, zijn groot en structureel van aard. In Zeeland-West-Brabant lag het gemiddeld met 4,3 procent het laagst. In Den Haag en Overijssel was het ook relatief laag, onder de 5 procent.

In Noord-Nederland (7,3%), Amsterdam (6,5%) en Noord-Holland (6,1%) was het in 2015-2017 het hoogst.

Ziekteverzuim bij gerechtshoven en colleges (hoofdstuk 5.2)

ZIEKTEVERZUIM RAADSHEREN 2015 – 2017 HOVEN, CRvB en CBb		
verschillen tussen HOVEN/APPELCOLLEGES		
2,1%	3,3% gemiddeld	4,8%

Het ziekteverzuim bij raadsheren⁵ in gerechtshoven en bijzondere colleges was in de periode 2015 t/m 2017 gemiddeld 3,3 procent.

Het ziekteverzuim liep uiteen van 2,1 bij gerechtshof Den Haag tot 4,8 procent bij het CBb.

ZIEKTEVERZUIM ONDERSTEUNEND PERSONEEL 2015 – 2017 HOVEN, CRvB en CBb		
verschillen tussen HOVEN/APPELCOLLEGES		
3,8%	5,0% gemiddeld	5,9%

Het ziekteverzuim bij het juridisch en administratief ondersteunend personeel bij hoven en colleges samen genomen was in de periode 2015 t/m 2017 gemiddeld 5,0 procent.

De gerechtshoven/bijzondere colleges verschilden in de afgelopen drie jaar van elkaar in de mate van ziekteverzuim bij het ondersteunend personeel. In gerechtshof Amsterdam (5,9%) was dit het hoogst en bij gerechtshof Den Haag (3,8) het laagst.

⁵ Raadsheren zijn rechters bij gerechtshoven en bijzondere colleges.

Samenstelling rechterlijk personeel (hoofdstuk 5.3)

Leeftijdsopbouw rechters en raadsheren

De toename van de leeftijd van rechters en raadsheren is in 2017 gestopt.

In 2017 is bij de rechtbanken de groep jongste rechters sterk toegenomen: het aandeel rechters jonger dan 50 jaar nam toe van 43 naar 46 procent.

Het aandeel raadsheren bij gerechtshoven van jonger dan 50 jaar nam toe van 16 naar 19 procent.

De leeftijd van rechters en raadsheren is nog steeds relatief hoog:

- bij rechtbanken was in 2017 54 procent 50 jaar of ouder
- bij gerechtshoven was in 2017 81 procent 50 jaar of ouder.

Aandeel rechters en raadsheren

AANDEEL RECHTERS 2015 – 2017		
kleine verschillen tussen RECHTBANKEN		
20,8%	22,4% gemiddeld	23,8%

Het aandeel rechters op de totale personeelsomvang bij rechtbanken was in de periode 2015 t/m 2017 gemiddeld 22,4 procent. Tussen rechtbanken verschilt het aandeel rechters weinig; het varieerde van bijna 21 procent tot bijna 24 procent. Dat aandeel is de laatste drie jaar wat toegenomen.

AANDEEL RAADSHEREN, 2015 – 2017 GERECHTSHOVEN, CRvB en CBb		
grote verschillen tussen HOVEN/APPELCOLLEGES		
34%	41% gemiddeld	50%

Het aandeel raadsheren bij de hoven en bijzondere colleges, was gemiddeld 41 procent. De variatie was groot. Bij de CBb was het 50 procent, bij hof Den Haag 47 procent. Verhoudingsgewijs waren er minder raadsheren werkzaam bij de hoven Amsterdam, 35 procent en Arnhem-Leeuwarden, 34 procent.

Aandeel vrouwen bij rechters en raadsheren

Bij rechtbanken is ruim zeven op de tien medewerkers van het ondersteunend personeel (administratief en juridisch ondersteunend personeel samengenomen) vrouw. Van het ondersteunend personeel in de gerechtshoven is drie kwart vrouw.

AANDEEL VROUWEN, RECHTERS 2015 – 2017		
grote verschillen tussen RECHTBANKEN		
47%	61% gemiddeld	73%

Steeds meer rechters bij de rechtbanken zijn vrouw: in de periode 2015-2017 was dat 61 procent. De verschillen daarin tussen rechtbanken zijn structureel groot: van 47 procent vrouwen in Overijssel tot 73 procent in Noord-Holland.

AANDEEL VROUWEN, RAADSHEREN 2015 – 2017 GERECHTSHOVEN, CRvB en CBb		
beperkte verschillen tussen HOVEN/APPELCOLLEGES, één uitschieter CRvB		
43%	50% gemiddeld	59%

Ook het aandeel vrouwelijke raadsheren bij de gerechtshoven en de bijzondere colleges is toegenomen. In de periode 2015-2017 was dat de helft.

Tussen gerechtshoven waren de verschillen minder groot dan bij de rechtbanken: het varieerde van 43 procent in Arnhem-Leeuwarden tot 52 procent in Den Haag. Bij de CRvB is het opvallend hoger, 59 procent.

3 Kwaliteitskengetallen

Het begrip ‘kwaliteit van rechtspraak’ omvat vele deelaspecten, waarbij het ene beter te meten is dan het andere. De kengetallen voor de gerechten bestrijken een aantal belangrijke onderdelen van de kwaliteit van het rechtspreken en van het functioneren van de Rechtspraak, maar niet alles valt te meten en niet bij alle uitkomsten valt een rechtstreekse conclusie te trekken over de mate van kwaliteit van rechtspreken.

Van de door procespartijen gepercipieerde kwaliteit van het rechtspreken, geven de periodiek uitgevoerde klantwaarderingsonderzoeken een goede indicatie, vooral vergelijkenderwijs, zoals hoofdstuk 3.1 laat zien.

Echter, hoe vaak uitspraken juridisch correct zijn, is met de geregistreerde gegevens niet meetbaar. Wel wordt de mate van appel in kaart gebracht, maar die is van veel meer factoren afhankelijk dan alleen de kwaliteit van een vonnis; meer daarover in hoofdstuk 3.10.

De snelheid waarmee een uitspraak tot stand komt is een belangrijke kwaliteitsbepalende factor. Hiervan wordt zowel de feitelijke duur gemeten als het oordeel van procespartijen over die duur.

Een vergelijking tussen gerechten in het aantal klachten en wrakingen vindt in de kengetallenrapportage eveneens plaats. Daaruit vallen weliswaar geen directe conclusies te trekken over (ontwikkelingen in) het kwaliteitsniveau van de rechtspraak, maar de uitkomsten zouden aanleiding kunnen vormen om onderzoek te doen naar oorzaken en verklaringen.

Verder zijn indicatoren ontwikkeld die weliswaar op zichzelf geen directe meting van kwaliteit inhouden, maar die wel een indicatie geven van de mate waarin een middel of instrument wordt ingezet om de kwaliteit te bevorderen.

Het publiceren van belangrijke vonnissen, bijvoorbeeld, is een rechtseenheid bevorderend instrument en de publicatiegraad is om die reden als kwaliteitsindicator opgenomen.

Als een maat voor de inzet van deskundigheidsbevordering is de mate van permanente educatie als kengetal ingevoerd.

Meervoudige kamerbehandeling (behandeling door drie rechters) kan de rechtseenheid en kwaliteit bevorderen. De mate van meervoudig kamerbehandeling (behandeling door drie rechters) wordt daarom in kaart gebracht.

De kwaliteitskengetallen in de kengetallenrapportage zijn:

1. Waardering van procespartijen voor het rechtspreken
2. Waardering van procespartijen voor de procesduur
3. Lengte van procedures
4. Bewijsmotivering strafzaken (Promis)
5. Aandeel zaken behandeld door de meervoudige kamer
6. Permanente educatie
7. Publicatie van uitspraken
8. Mediation
9. Klachten en wrakingen
10. Appelpercentages

3.1 Waardering voor het rechtspreken en de procesduur



3.1.1 Inleiding

De Rechtspraak vindt het belangrijk om te weten hoe mensen een bezoek aan een rechtspraaklocatie ervaren en hoe tevreden men is over de gang van zaken bij het gerecht waar men procedeerde. Daarom laat de Rechtspraak elke drie jaar bij de gerechten een klantwaarderingsonderzoek (KWO) uitvoeren. Daarin geven professionele procespartijen en burgers die bij een rechtszaak zijn betrokken aan hoe tevreden men is over de gang van zaken bij het gerecht waar men procedeerde.

In de periode 2001-2004 zijn voor de eerste keer dergelijke onderzoeken gehouden. Vervolgens in de periode 2005-2007. Het derde meetpunt was 2011, het vierde 2014 en het laatste betrof 2017. Vanaf 2011 vinden de onderzoeken elke drie jaar bij alle gerechten op dezelfde wijze en gelijktijdig plaats. De eenduidigheid, vergelijkbaarheid en bruikbaarheid van de uitkomsten zijn daardoor verbeterd. Verschillen met uitkomsten van metingen vóór 2011 zouden deels het gevolg kunnen zijn van andere methodes en vraagstellingen.

Doel

Het doel van het KWO is tweeledig. In de eerste plaats verantwoording afleggen aan de Nederlandse samenleving over het functioneren van de Rechtspraak. Daarnaast, het bieden van aanknopingspunten voor verbetering van de kwaliteit van de prestaties en de dienstverlening van de gerechten. In de gepubliceerde deelrapporten⁶ van het KWO-2017 gebeurt dat onder meer op basis van benchmarking.

Doelgroepen

De geëquëteerden zijn onderscheiden naar enerzijds professionele partijen en anderzijds rechtzoekenden en verdachten. **Professionals** zijn advocaten, rechtshulpverleners, officieren van justitie, advocaten-generaal, deurwaarders, professioneel gemachtigden (van bijvoorbeeld gemeenten), rechtsbijstandsverzekeraars, bewindvoerders, de IND, UWV, de Raad voor de Kinderbescherming, de Sociale Verzekeringsbank, Reclassering Nederland, Bureaus Jeugdzorg, de Belastingdienst en enkele overige klanten.

Rechtzoekenden zijn mensen die als partij bij een rechtszaak zijn betrokken.

Dit kunnen gedaagden zijn, (niet gedetineerde) verdachten, verweerders, verzoekers en eisers. Zowel burgers als afgevaardigden van een bedrijf (zoals de bedrijfsjurist) kunnen in een zaak de rechtzoekende zijn. Ook belastingadviseurs bij belasting-rechtszaken worden onder de rechtzoekenden gerekend, aangezien de betrokkene zelf vaak afwezig is. Het gaat hierbij niet om de belastinginspecteurs van de Belastingdienst; die worden tot de groep professionals gerekend.

Slachtoffers en curatoren zijn in 2017 afzonderlijk bevraagd, maar in eerdere jaren niet. In deze kengetallenrapportage waarin de uitkomsten ook vergeleken worden met eerdere KWO's, zijn de uitkomsten voor slachtoffers en curatoren daarom niet meegenomen.

Niet geëquëteerd zijn gedetineerden, personen bij een vreemdelingenrechtszaak, kinderen onder de 18 jaar en belanghebbenden zoals getuigen, deskundigen en bezoekers.

Nieuwe presentatie- en meetmethodiek van de uitkomsten

In de vorige klantwaarderingsonderzoeken van 2014 en eerder werden de scores uitgedrukt in het percentage (zeer) tevreden⁷. Die score kon in theorie lopen van 0 tot 100 procent.

In het KWO-2017 is in de rapportage gebruik gemaakt van **waarderingsscores**: dat is het percentage (zeer) tevreden minus het percentage (zeer) ontevreden. Een dergelijke score kan in theorie lopen van -100 tot +100. Een waarderingsscore van rond de 0 betekent dat er ongeveer evenveel tevreden als ontevreden zijn. Een positieve waarderingsscore betekent dat er meer tevreden zijn dan ontevreden en in het geval van een negatieve score zijn er meer ontevreden dan tevreden.

⁶ Voor de volledige rapportage 2017, zie <https://www.rechtspraak.nl/klantwaarderingsonderzoek>

⁷ Percentage tevreden plus percentage zeer tevreden. Dat wilde niet zeggen dat de rest ontevreden was, aangezien een aanzienlijke groep neutraal scoorde.

De KWO-thema's geselecteerd voor de kengetallen 'rechtspreken' en 'doorlooptijd'

Men kon in het KWO zijn tevredenheid aangeven over verschillende thema's:

- de ontvangst bij de aankomst in het gerecht
- de bereikbaarheid van het gerecht
- de informatievoorziening op Rechtspraak.nl
- de uitleg bij gerecht over het verloop van de zaak
- de ontvangst(faciliteiten) voor aanvang van een zitting
- de administratieve contacten aangaande zitting/ zaak
- **het rechterlijk functioneren**
- **de uitspraak**
- **de doorlooptijd (van de rechtszaak)**

Om het aantal kengetallen beperkt te houden heeft de Rechtspraak ervoor gekozen slechts een selectie van KWO-uitkomsten als kengetal op te nemen en zich te richten op de waardering voor het rechtspreken (rechterlijk functioneren en uitspraak) en de doorlooptijden, d.w.z. alleen de laatste drie KWO-thema's. Hieronder is schematisch weergegeven welke thema's uit het KWO zijn meegenomen en welke enquêtevragen het betreft.

Kengetal	KWO-thema	Enquêtevraag
RECHTSPREKEN	rechterlijk functioneren	- onpartijdigheid van de rechter - deskundigheid van de rechter - omgang met en bejegening van partijen <i>meerdere vragen</i>
	uitspraak	- begrijpelijkheid beslissing - uitleg rechter over beslissing - passend in bestendige jurisprudentie (rechtseenheid)
LENGTE PROCEDURE	doorlooptijd	de doorlooptijd van de volledige procedure

In hoofdstuk 3.1.2 is het landelijke beeld te vinden van de **algemene tevredenheid** over de gerechten.

In 3.1.3 is het landelijke beeld te zien wat de waardering over het rechtspreken in het bijzonder is, waarna de tevredenheid over **het rechtspreken** bij de afzonderlijke rechtbanken en afzonderlijke gerechtshoven wordt behandeld in 3.1.4 en 3.1.5.

De tevredenheid over de **procesduur** is beschreven in hoofdstuk 3.1.6.

Voor procespartijen belangrijkste factoren die de hoogte van hun algemene waardering bepalen⁸

Bij rechtzoekenden blijkt de algemene waardering voor de Rechtspraak bij gerechten het sterkst te worden beïnvloed door:

- de waardering voor het rechterlijk functioneren
- de waardering voor de uitspraak
- de waardering voor de uitleg over zitting en zaak.

Anders gezegd, de algemene waardering van rechtzoekenden voor een gerecht is hoger naarmate de waardering voor genoemde onderdelen hoger is. Omdat de scores van rechtzoekenden op deze drie aspecten hoog bleken, kwam er bij rechtzoekenden ook een hoge algemene waarderingsscore uit.

Daarnaast bleek uit eerdere analyses dat de waarderingsscore van rechtzoekenden verband hield met de (verwachte) uitspraak. Bij een voor de rechtzoekende (naar verwachting) voordelige uitspraak was deze beduidend vaker tevreden over de Rechtspraak bij dat gerecht dan bij een voor hem (naar verwachting) nadelige uitspraak.

Bij de professionals blijkt de algemene waardering voor de Rechtspraak bij een gerecht het sterkst te worden beïnvloed door:

- de waardering voor het rechterlijk functioneren
- de waardering voor de uitspraak
- de administratieve contacten
- de doorlooptijd van rechtszaken

Deze uitkomsten duiden er op dat de voor de kengetallenrapportage gebruikte selectie van KWO-thema's volgens betrokken procespartijen, inderdaad de belangrijkste aspecten zijn die hun waarderingsoordeel bepalen. Uitzondering vormt het thema 'administratieve' contacten, dat niet als kengetal is geselecteerd.

3.1.2 Algemene waardering voor gerechten, landelijk beeld

In dit hoofdstuk komt eerst de *algemene waardering* voor de rechtspraak- (organisatie) bij een gerecht aan de orde. Deze is gemeten door aan rechtzoekenden en professionals de volgende algemene vraag te stellen: “Alles bij elkaar genomen: hoe tevreden bent u over de gang van zaken bij dit gerecht?”.

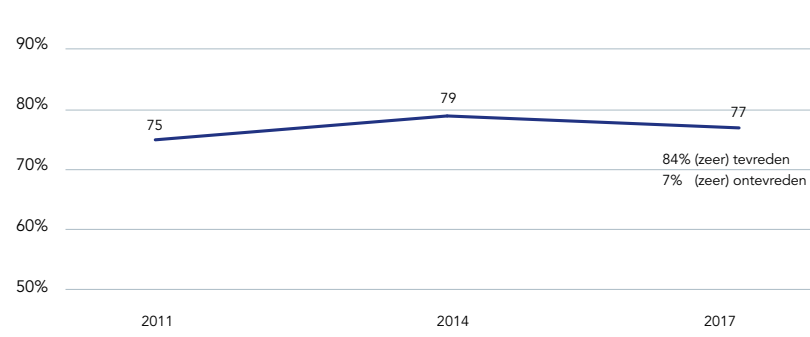
In 3.1.3 en volgende worden de kengetallen besproken met de waarderingsscores voor *het rechtspreken*.

In 3.1.6 zijn de analyses van de waardering voor *de duur* van rechtszaken te vinden.

Uit onderstaande figuur blijkt dat de algemene waarderingsscore voor de gerechten van **rechtzoekenden** in de periode 2011 t/m 2017 hoog⁹ en redelijk stabiel was, tussen de 75 en 79. In 2017 was het 77. Die score van 77 hield in dat verreweg de meesten, 84%, tevreden waren over het functioneren van de Rechtspraak bij de gerechten. Slechts een kleine minderheid was ontevreden.¹⁰

De waarderingsscore van slachtoffers lag overigens met 58 beduidend lager dan bovengenoemde 77 bij geënquêteerden die onder de noemer rechtzoekenden zijn bevraagd.

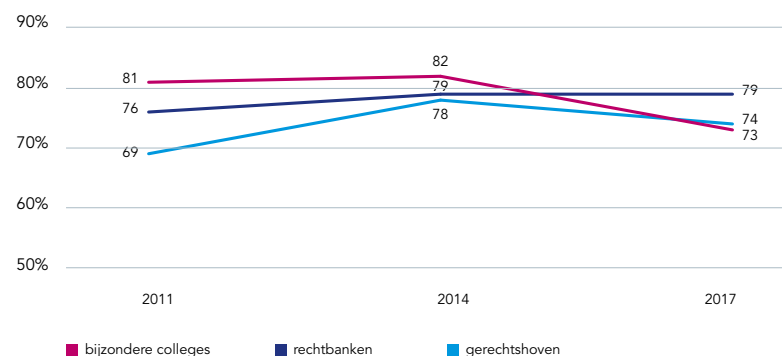
Rechtzoekenden, algemene waarderingsscore, 2011, 2014 en 2017



De ontwikkeling in de tijd van de algemene waardering verschilde enigszins naar gelang het type gerecht, zoals in de volgende figuur zichtbaar is:

- voor rechtbanken is de waardering van rechtzoekenden in zeer lichte mate toegenomen van 76 in 2011 naar 79 in 2017, en die ligt daarmee hoger dan de bij de andere typen gerechten.
- na de sterke toename van de waardering van rechtzoekenden voor de hoven in 2014 naar 78 is deze weer wat gedaald naar 74 in 2017, maar is daarmee nog wel hoger dan in 2011.
- waar de waardering van rechtzoekenden voor de bijzondere colleges in 2011 en 2014 verhoudingsgewijs hoog was, is deze in 2017 afgenomen naar 73.

Rechtzoekenden, algemene waarderingsscore naar type gerecht, 2011, 2014 en 2017



De mate van tevredenheid bij rechtzoekenden verschilde per **rechtsgebied**.¹¹

Zo waren ze bij **rechtbanken** het minst tevreden over de strafzaken aldaar en het meest tevreden over handelsrecht en bestuursrechtelijke zaken.

De algemene waarderingsscore van **professionals** voor de gerechten is in de periode 2011 t/m 2017 uitermate stabiel op 67, blijkt uit de volgende figuur. Dat is 10 punten lager dan de waarderingsscore van 77 bij rechtzoekenden, maar houdt nog steeds een hoge mate van tevredenheid in: verreweg de meeste professionals, 75%, waren tevreden over de Rechtspraak en slechts een kleine minderheid, 8%, was daarover ontevreden.¹²

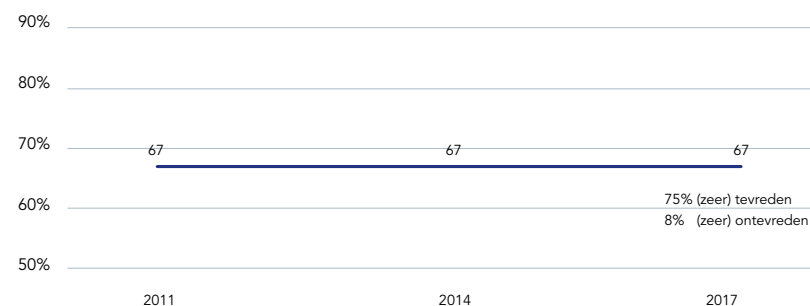
⁹ De waarderingsscore = percentage (zeer) tevreden minus percentage (zeer) ontevreden: van min 100 tot plus 100. Evenveel tevreden als niet tevreden geeft een score van 0.

Zie 3.1.1 'Nieuwe presentatie- en meetmethodiek van de uitkomsten'.

¹⁰ KWO-rapport 2017, blz. 20-22

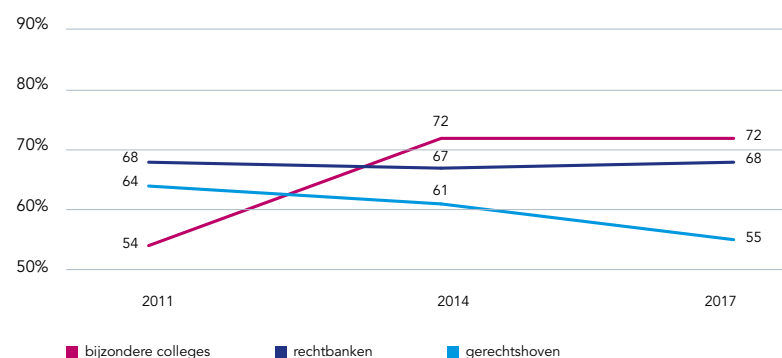
¹¹ KWO-rapport 2017, blz. 41

¹² KWO-rapport 2017, blz. 63-65.

Professionals, algemene waarderingsscore, 2011, 2014 en 2017

Er zijn verschillen tussen typen gerechten in de ontwikkeling in de afgelopen jaren van de waarderingsscore:

- voor **rechtbanken** is de waardering van professionals sinds 2011 stabiel op rond de 68.
- de waardering van professionals voor de **hoven** is gestaag afgenomen naar van 64 in 2011 naar 55 in 2017.
- de waardering van professionals voor de **bijzondere colleges** lag in 2011 nog relatief laag, maar is na de sterke toename in 2014 gestegen tot 72, wat ook de uitkomst in 2017 is.

Professionals, algemene waarderingsscore naar type gerecht, 2011, 2014 en 2017

De mate van tevredenheid bij professionals verschilde naar gelang het type **rechtsgebied**. De tevredenheid over **rechtbanken**¹³ was gemiddeld 75%. Weinig afwijking van dat gemiddelde was er te zien bij familierechtelijke zaken (75%), civiele kantonzaken (78%) en strafzaken (71%).

Bovengemiddeld tevreden waren professionals over rechtszaken bij rechtbanken op het gebied van bestuursrecht (79%) en het vreemdelingenrecht (84%). Beneden gemiddeld was de tevredenheid over rechtszaken op het gebied van handelsrecht (67%).

¹³ KWO-rapport 2017, blz. 84.

3.1.3 Waardering voor het rechtspreken, landelijk beeld

Onderdeel van het kengetal 'het rechtspreken' vormen de volgende onderdelen van het KWO:

- de onpartijdigheid van de rechter(s)
- de deskundigheid van de rechter(s)
- de bejegening en omgang door de rechter(s) met partijen
- de uitspraak, bestaande uit begrijpelijkheid, uitleg en rechtseenheid van de beslissing

In tabel 1 zijn de waarderingsscores¹⁴ van procespartijen op deze vier thema's te zien en op het gemiddelde van die vier thema's. De tabel laat zien dat de gemiddelde waarderingsscore voor het rechtspreken 79 was (één na laatste kolom, onderste percentage). Ook is te zien (één na laatste kolom) dat hierin slechts een beperkt verschil bestaat tussen professionals (77) en rechtzoekenden (81). Bij de algemene waardering (zie 3.1.2) voor de gerechten was een veel groter verschil te zien tussen rechtzoekenden en professionals.

In grote lijnen was de waardering voor het rechtspreken in 2017 even hoog als in 2014 (laatste kolom).

De waardering van rechtzoekenden voor het rechtspreken bij de **CRvB** (69) is wel sterk afgenomen en is in verhouding tot andere gerechten relatief laag (één na laatste kolom).

Professionals waardeerden de CRvB juist bijzonder hoog (87) op alle onderdelen van het rechtspreken. Hierbij wel de aantekening dat het aantal rechtzoekenden dat ondervraagd is over de CRvB klein was, wat het resultaat minder betrouwbaar maakt.

Rechtzoekenden waren het meest tevreden over het rechtspreken bij het **CBb** (90) op drie thema's.¹⁵ Professionals waardeerden het CBb hoog op de onderdelen onpartijdigheid en bejegening door de rechter.

De waardering voor het rechtspreken bij **gerechtshoven** lag over het algemeen niet ver van het gemiddelde. Alleen was de waardering voor de uitspraak er beneden gemiddeld. Dat kwam door een benedengemiddelde waardering voor de onpartijdigheid (69) bij de hoven.

De uitkomsten voor **rechtbanken** weken op geen van de onderdelen duidelijk af van de gemiddelde waarderingsscores.

Tabel 1: waarderingsscores (% tevreden minus % ontevreden) voor het rechtspreken, 2017

	onpartij- digheid	deskundig- heid	bejegening door rechter	uitspraak	Totaal recht spreken	2017 t.o.v. 2014
Professionals						
Rechtbanken	79	82	82	69	78	=
Gerechtshoven	75	78	77	62	73	=
CRvB	85	94	88	81	87	=
CBb	87	77	87	66	79	=
Gemiddelde professionals	79	82	81	70	77	=
Rechtzoekenden						
Rechtbanken	78	83	85	84	82	=
Gerechtshoven	69	79	81	77	77	=
CRvB	66	72	68		69	-
CBb	88	88	94		90	=
Gemiddelde rechtzoekenden	76	82	84	83	81	=
Gemiddelde	77	82	82	77	79	=

Waarderingsscores substantieel bovengemiddeld zijn blauw en substantieel benedengemiddeld zijn rood weergegeven

Onpartijdigheid en deskundigheid (tabel 1, 1e en 2e cijferkolom)

Onpartijdigheid en deskundigheid behoren tot de kernwaarden van de Rechtspraak. Professionals en rechtzoekenden samen waarden de deskundigheid hoog met een score van 82. Dat is nog iets hoger dan de waarderingsscore van 77 voor onpartijdigheid.

De waardering van rechtzoekenden voor de deskundigheid van rechters bij rechtbanken en raadsheren bij gerechtshoven verschilde weinig van de waardering die professionals daar voor hadden; die waarderingsscores lagen rond de 80. Alleen de deskundigheid van CRvB en CBb waardeerde men duidelijk anders dan bij andere gerechten.

Rechtzoekenden waardeerden de deskundigheid bij de CRvB beneden gemiddeld met 72, waar professionals met 94 daarvoor juist de hoogste waardering hadden. Rechtzoekenden waardeerden met 88 de deskundigheid van raadsheren bij het CBb relatief hoog.

¹⁴ De waarderingsscore = percentage (zeer) tevreden minus percentage (zeer) ontevreden: van min 100 tot plus 100. Evenveel tevreden als niet tevreden geeft een score van 0. Zie 3.1.1 'Nieuwe presentatie- en meetmethodiek van de uitkomsten'.

¹⁵ De waardering van rechtzoekenden voor de uitspraken bij CRvB en CBb is niet meegenomen omdat deze slechts door een beperkt aantal respondenten is ingevuld.

De waardering van professionals voor de onpartijdigheid van rechters bij rechtbanken was even hoog als die van rechtzoekenden. De waarderingsscore van rechtzoekenden voor de onpartijdigheid van raadsheren bij gerechtshoven was met 69 beneden gemiddeld en dat was duidelijk lager dan de 75 van professionals.

Bejegening door de rechter (tabel 1, 3e cijferkolom)

De meting van de waardering voor de bejegening door de rechter van partijen is gesplitst in de volgende onderwerpen:

- de ruimte die de rechter biedt aan procespartij om zijn verhaal te doen
- het luisteren door de rechter naar de standpunten
- het inleven door de rechter in de situatie
- de begrijpelijkheid van het besprokene
- het serieus nemen van de partijen door de rechter
- de wijze van omgang met de rechtzoekende door de rechter
- de wijze van omgang met de professional door de rechter
- de wijze van omgang met de verdachte/cliënt door de rechter, *alleen gevraagd aan professionals*
- de wijze van omgang met de OVJ door de rechter, *alleen gevraagd aan professionals*.

Met een gemiddelde score van 82 wordt de bejegening van partijen door rechters en raadsheren hoog gewaardeerd.

Professionals waardeerden de bejegening door raadsheren bij het CBb (waardering 87) en bij de CRvB (waardering 88) zelfs bovengemiddeld hoog. De waardering van rechtzoekenden voor de bejegening door raadsheren bij de CRvB was met 68, juist relatief laag.

Uitspraak (tabel 1, 4e cijferkolom)

De waardering voor de uitspraak is gemeten door te vragen naar:

- de begrijpelijkheid van de beslissing
- de motivering van of uitleg bij de beslissing
- de rechtseenheid (passendheid in bestendige jurisprudentie), *alleen gevraagd aan professionals*.

De waardering van rechtzoekenden voor de uitspraak bij rechtbanken (84) en hoven (77) is beduidend hoger dan wat de professionele partijen daarvan vinden; vooral de waardering van professionals voor de uitspraken bij gerechtshoven is relatief laag (62).

Professionals hadden een relatief hoge waardering (81) voor uitspraken bij de CRvB.

Motivering van de uitspraak

De motivering van de uitspraak gaat over waarom de rechter de betreffende beslissing genomen heeft. Gevraagd is of men tevreden was over de uitleg van de rechter over de reden(en) voor zijn beslissing.

Uit analyses is gebleken dat de mate waarin rechtzoekenden en professionals tevreden zijn over de motivering van de beslissing sterk van invloed is op de algemene waardering voor de Rechtspraak bij gerechten. Een hogere waardering voor de motivering van beslissingen leidt tot een betere algemene waardering.

Professionals

De tevredenheid van professionals over de motivering van de uitspraak is sinds 2005 aanzienlijk toegenomen, tot circa 73 procent (zeer) tevreden daarover in 2017. De tevredenheid over de motivering week in 2017 weinig af van die in 2014: 73 procent versus 76 procent (zeer) tevreden.

Tabel 2a: percentage professionals tevreden over de motivering van uitspraken, 2001 - 2017

2001 t/m 2004	2005 t/m 2007	2011	2014	2017
52%	59%	71%	76%	73%

Uit tabel 2 blijkt dat het percentage (zeer) tevreden over de motivering van de uitspraak van 73 procent overeenkomt met een waarderingsscore¹⁶ van 63. Tevens is te zien dat de waardering voor uitspraken bij de CRvB in 2017 toenam en duidelijk bovengemiddeld hoog is. De waardering voor de motivering van uitspraken bij de hoven en het CBb nam in 2017 af en is iets onder het gemiddelde komen te liggen.

Tabel 2b: waardering professionals voor motivering van uitspraken, 2014 - 2017

	% (zeer) tevreden		waarderingsscore	
	2017	2017 t.o.v. 2014	2017	2017 t.o.v. 2014
Rechtbanken	73%	=	64	=
Gerechtshoven	71%	-	58	-
CRvB	79%	+	74	+
CBb	71%	-	59	-
Totaal	73%	=	63	=

Waardes substantieel bovengemiddeld zijn blauw weergegeven

¹⁶ De waarderingsscore = percentage (zeer) tevreden minus percentage (zeer) ontevreden: van min 100 tot plus 100. Evenveel tevreden als niet tevreden geeft een score van 0.

Zie 3.1.1 'Nieuwe presentatie- en meetmethodiek van de uitkomsten'.

Rechtzoekenden

De mate waarin rechtzoekenden tevreden waren over de motivering van de uitspraak is in 2017 toegenomen in vergelijking met 2014. Van de rechtzoekenden was in 2017 85 procent daarover (zeer) tevreden, beduidend hoger dan bij professionals.

Rechtseenheid: oordeel professionals

Waar in het vorige KWO-onderzoek aan professionals gevraagd werd naar de tevredenheid over de rechtseenheid is dit in het nieuwe KWO gevraagd naar de tevredenheid over 'de mate waarin de beslissing past in de bestendige jurisprudentie'. We gebruiken in deze rapportage nog de term rechtseenheid bij de uitspraak. Rechtseenheid heeft niet alleen ten doel gelijke gevallen gelijk te behandelen, maar het vergroot ook de voorspelbaarheid van rechterlijke beslissingen. Het bevindt zich op het spanningsveld tussen 'gelijke monniken, gelijke kappen' en rekening houden met verschillen in te beoordelen zaken. Bevordering van rechtseenheid vindt bijvoorbeeld plaats door samenwerking tussen rechters gericht op richtinggevende uitspraken of door het maken van afspraken. Dat laatste vooral als het om kwantificeerbare zaken gaat, zoals de hoogte van alimentatie.

Omdat rechters onafhankelijk moeten kunnen oordelen, zijn er bijvoorbeeld geen richtlijnen voor de strafmaat anders dan wat de wet voorschrijft. Wel hebben rechters oriëntatiepunten voor straftoemeting vastgesteld. Ze geven weer wat collega's voor soortgelijke feiten in het algemeen opleggen en zijn tot stand gekomen op basis van een inventarisatie van de praktijk en na consultatie van alle gerechten. Het zijn geen voorschriften, maar ze geven de rechter houvast bij de beoordeling van de te beoordelen strafzaak, waarin hij vervolgens rekening zal houden met voor die zaak specifieke straf vermeerderende of straf verminderende factoren.

Hoewel de oriëntatiepunten bedoeld zijn voor intern gebruik, kijken advocaten en officieren van justitie er ook naar als ze argumenten zoeken voor een lichtere of zwaardere straf.

Uit analyses is gebleken dat de mate waarin professionals tevreden zijn over de rechtseenheid sterk van invloed is op de algemene waardering voor de Rechtspraak bij gerechten. Een hogere waardering voor rechtseenheid bij de door de rechter genomen beslissing leidt tot een betere algemene waardering.

In de afgelopen jaren is in de ogen van professionele partijen die betrokken zijn bij rechtszaken, aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van rechtseenheid. De waardering van professionals daarover nam toe van 38 procent (zeer) tevreden in 2004 tot 72 procent (zeer) tevreden in 2017.

Tabel 3a: percentage professionals tevreden over de rechtseenheid van uitspraken, 2001 - 2017

2001 t/m 2004	2005 t/m 2007	2011	2014	2017
38%	50%	60%	66%	72%

Uit tabel 3 blijkt dat het percentage (zeer) tevreden over de rechtseenheid van 72 procent overeenkwam met een waarderingsscore van 64. Het hoogst werd de rechtseenheid bij het CBb en de CRvB gewaardeerd.

Tabel 3b: waardering professionals voor rechtseenheid uitspraken, 2014 - 2017

	% (zeer) tevreden		waarderingsscore	
	2017	2017 t.o.v. 2014	2017	2017 t.o.v. 2014
Rechtbanken	71%	+	64	+
Gerechtshoven	69%	=	57	=
CRvB	83%	=	79	=
CBb	84%	+	81	+
Totaal	72%	=	64	=

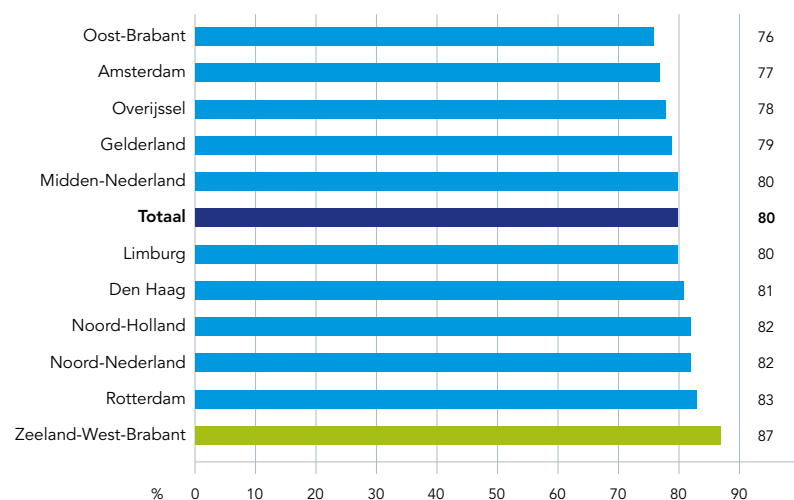
Waardes substantieel bovengemiddeld zijn blauw weergegeven

3.1.4 Waardering voor het rechtspreken bij rechtbanken

Uit figuur 1a blijkt dat de gemiddelde waarderingsscore voor de kwaliteit van rechtspreken bij rechtbanken uitkwam op 80, en dat was ongeveer even hoog als in 2014. Professionals waardeerden dit met 78 (figuur 1b) slechts weinig lager dan rechtzoekenden met 82 (figuur 1c).

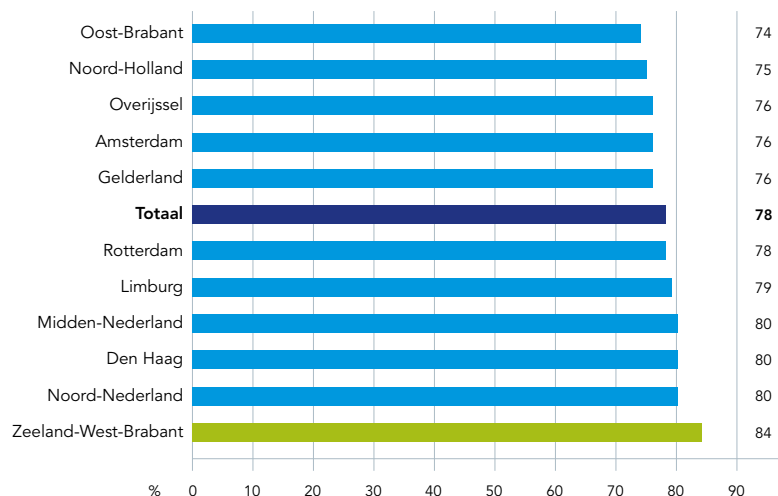
De verschillen tussen rechtbanken in de door procespartijen gepercipieerde kwaliteit van rechtspreken waren vrijwel nooit significant.¹⁷ Alleen voor het rechtspreken bij rechtbank Zeeland/West-Brabant was de waardering duidelijk bovengemiddeld (87); zowel bij rechtzoekenden (figuur 1c) als professionele partijen (fig. 1b). Rechtzoekenden waren daarnaast bovengemiddeld tevreden over het rechtspreken in Noord-Holland.

Figuur 1a: waarderingsscores voor het rechtspreken bij rechtbanken; rechtzoekenden en professionals samen



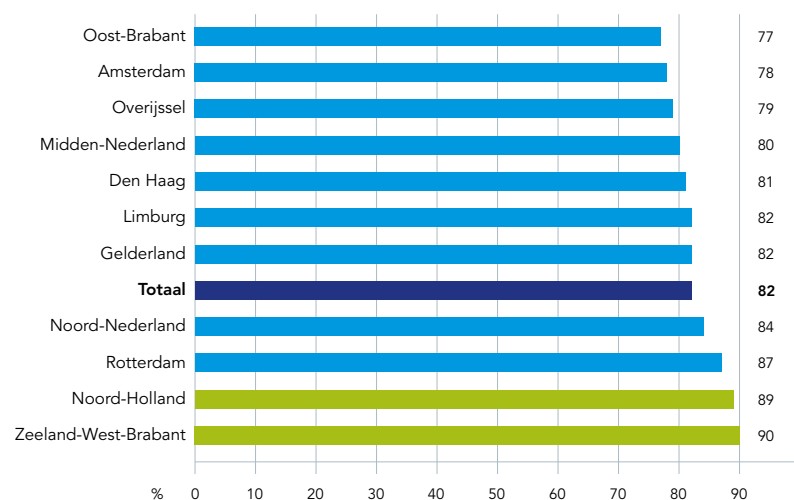
De totaalscores op het gebied van waardering voor het rechtspreken in 2017 week bij geen van de rechtbanken sterk af van 2014.

Figuur 1b: waarderingsscores voor het rechtspreken bij rechtbanken; professionals



¹⁷ De uitkomsten betreffen een steekproef. Kleine verschillen in uitkomsten kunnen daardoor aan toeval te wijten zijn.

Figuur 1c: waarderingsscores voor het rechtspreken bij rechtbanken; rechtzoekenden



Samenhang tussen waarderingsscores voor het rechtspreken en andere variabelen

De waarderingsscore van rechtzoekenden houdt verband met de (verwachte) uitspraak. Bij een voor de rechtzoekende (naar verwachting) voordelige uitspraak was deze beduidend vaker tevreden over de Rechtspraak bij dat gerecht dan bij een voor hem (naar verwachting) nadelige uitspraak.

Waar bij de vorige KWO meting uit 2014 geen verbanden werden gevonden tussen de mate van waardering voor het rechtspreken bij een rechtbank en de kostenproductiviteit bij die rechtbank, was dat verband er in de meting 2017 wel, zij het in geringe mate. De hoogte van de waardering voor de kwaliteit van rechtspreken in een rechtbank liet een zwak verband zien met de hoogte van de kostenproductiviteit: naarmate de door een rechtbank gemaakte kosten per rechtszaak verhoudingsgewijs lager waren, was de waardering van rechtzoekenden voor het rechtspreken daar ook wat lager.

Er blijkt in geen van de drie metingen (2011, 2014 en 2017) verband te bestaan tussen de grootte van een rechtbank en de mate van waardering voor het rechtspreken bij die rechtbank.

3.1.5 Waardering voor het rechtspreken bij gerechtshoven en bijzondere colleges

Uit figuur 2a blijkt dat de waarderingsscore voor de kwaliteit van het rechtspreken bij gerechtshoven en colleges samengenomen, uitkwam op 77, en dat is ongeveer even hoog als in 2014. Professionals waardeerden dat gemiddeld met 76 (figuur 2b) ongeveer even hoog als de 77 van rechtzoekenden (figuur 2c).

De verschillen tussen de gerechtshoven waren, professionals en rechtzoekenden samengenomen, klein zoals uit figuur 2a blijkt. Wel waren er verschillen in waardering tussen rechtzoekenden en professionals voor afzonderlijke hoven. Beneden gemiddeld was de waardering van professionals voor het rechtspreken bij gerechtshof Den Haag (figuur 2b)

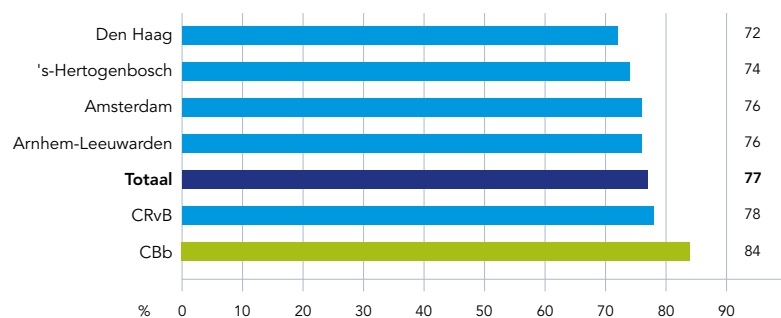
Rechtzoekenden waardeerden het rechtspreken bij hof Amsterdam met 70 beneden gemiddeld (figuur 2c) en dat is een stuk lager dan de waarderingsscore van 82 bij professionals (figuur 2b). Bij de andere gerechtshoven waren de waarderingsscores van rechtzoekenden juist hoger dan die van professionals.

De waarderingsscore voor het rechtspreken was met 84 het hoogst bij het CBb (figuur 2a). Dit is het gevolg van de hoge waarderingsscore van 90 bij rechtzoekenden voor het CBb (figuur 2c).

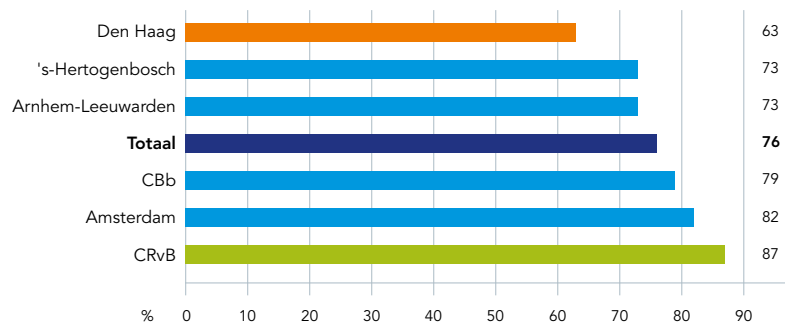
De waarderingsscore van professionals en rechtzoekenden samengenomen voor het rechtspreken bij de CRvB lag met 78 (figuur 2a) in de buurt van het gemiddelde.

De waardering van professionals voor CRvB was met 87 bovengemiddeld (figuur 2b), maar die van rechtzoekenden was met 69 beneden gemiddeld (figuur 2c).

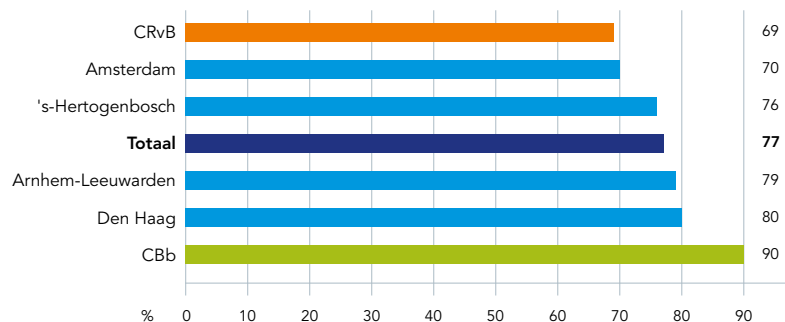
Figuur 2a: waarderingsscores voor het rechtspreken bij gerechtshoven en colleges; professionals en rechtzoekenden samen



Figuur 2b: waarderingsscores voor het rechtspreken bij gerechtshoven en colleges; professionals



Figuur 2c: waarderingsscores voor het rechtspreken bij gerechtshoven en colleges; rechtzoekenden



3.1.6 Waardering voor de procesduur, algemeen

Over het algemeen was de waardering in 2017 voor de duur van rechtszaken bij gerechten betrekkelijk laag.

Bij rechtbanken waren er net wat meer partijen tevreden over de duur dan ontevreden (score = 16).

Bij gerechtshoven was dat vrijwel in evenwicht (score = -2).

Bij het CBb verbeterde de waardering daarvoor in vergelijking met 2014 weliswaar, maar die was samen met de score voor de CRvB nog steeds het laagst van alle gerechten.

Tabel 4: waarderingsscores voor de procesduur, rechtbanken, hoven en colleges

	professionals	rechtzoekenden	totaal	2017 t.o.v. 2014
Rechtbanken	7	25	16	-
Gerechtshoven	-9	5	-2	=
CRvB	-35	-28	-32	=
CBb	-54	-3	-28	+

Professionals hadden in 2017 minder waardering voor de procesduur dan de rechtzoekenden, zoals uit tabel 4 blijkt. Dat was ook het geval bij de vorige metingen in 2011 en 2014.

Voor de scores van professionals van -54 voor de duur bij het CBb en -35 bij de CRvB vallen op.

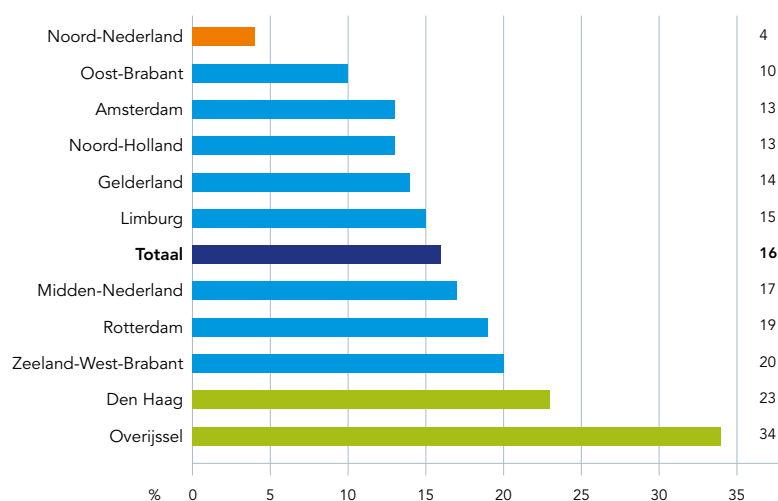
Professionals blijken over het algemeen minder tevreden over de termijn tussen aanbrengen van de zaak en de eerste zitting, dan over de termijn tussen de laatste zittingsdag en de uitspraak.

3.1.7 Waardering voor de procesduur bij rechtbanken

De waardering voor de procesduur (door professionals en rechtzoekenden samen) bij de afzonderlijke rechtbanken liep sterk uiteen, zoals uit figuur 3 blijkt.

De waarderingsscore bij de rechtbanken Overijssel (+34) en Den Haag (+23) waren bovengemiddeld. De waarderingsscore voor de duur was het laagst bij de rechtbank Noord-Nederland (+4). De waarderingsscores voor de overige rechtbanken lagen rond het gemiddelde.

Figuur 3: waarderingsscores voor de procesduur bij rechtbanken, rechtzoekenden en professionals samen



Bij vrijwel alle rechtbanken is de waardering voor de procesduur afgenomen in vergelijking met 2014. Alleen bij rechtbank Limburg is geen verschil te zien en bij rechtbank Amsterdam is de waardering voor de procesduur juist verbeterd in vergelijking met 2014.

3.1.8 Samenhang tussen ervaren procesduur en andere kengetallen?

Naarmate de feitelijke duur van rechtszaken bij rechtbanken korter is, blijken *professionals* wat vaker tevreden over de duur van procedures. Een dergelijke samenhang was niet te zien bij de waardering van de duur door *rechtzoekenden*. Dat is niet onverwacht, aangezien rechtzoekenden alleen de duur van de eigen rechtszaak beoordeelden.

Er was, evenals bij vorige KWO-metingen, geen verband te zien tussen de grootte van of de efficiency (kostenproductiviteit, zie hoofdstuk 4.3) bij de rechtbank waar men procedeerde en de tevredenheid over de procesduur daar.

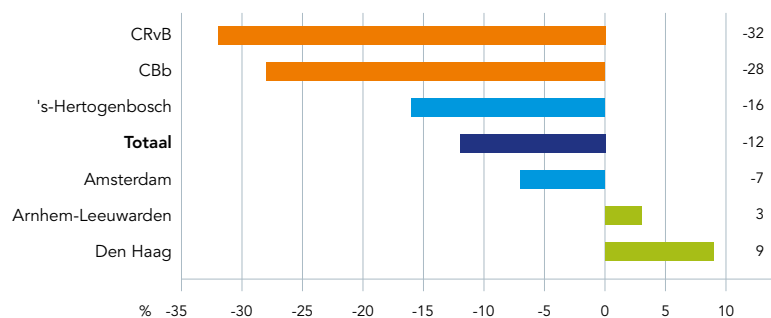
3.1.9 Waardering voor de procesduur bij gerechtshoven en bijzondere colleges

Zoals eerder geconstateerd bij tabel 4, was de waardering voor de procesduur (door professionals en rechtzoekenden samen) bij alle gerechtshoven laag. Gemiddeld kwam de waarderingsscore uit op -12.

Uit figuur 4 blijkt dat de verschillen tussen hoven op dit punt groot zijn. Van de hoven had 's-Hertogenbosch in 2017 de laagste waarderingsscore (-16), gerechtshof Den Haag de hoogste (+9).

De beide colleges scoren nog lager dan de gerechtshoven.

Figuur 4: waarderingsscores voor de procesduur bij gerechtshoven en colleges, rechtzoekenden en professionals samen



De waardering voor de duur bij het CBb verbeterde in vergelijking met 2014.

De waardering voor de procesduur bij de gerechtshoven Amsterdam en

's-Hertogenbosch en bij de CRvB, is afgenomen in vergelijking met 2014.

Gelijk gebleven is de waardering voor de duur bij de hoven Arnhem-Leeuwarden en Den Haag.

3.2 Duur van rechtszaken

3.2.1 Inleiding

Het beheersen en zo kort mogelijk houden van de tijd die een rechtszaak duurt, is maatschappelijk en economisch relevant. Partijen in rechtszaken, burgers en professionele partijen, vinden door de bank genomen tijdige rechtspraak belangrijk en vinden ook dat rechtszaken nu te lang duren. Daarom is in de Agenda van de Rechtspraak het streven opgenomen om de duur van rechtszaken sterk te verkorten. De Rechtspraak wil rechtszaken in zo kort mogelijke tijd afdoen, zonder dat dit ten koste gaat van de aandacht en zorgvuldigheid die de rechter nodig acht.

De rechtszaken die de rechtbanken en gerechtshoven behandelen, zijn opgedeeld in 41 verschillende zaaktypen met ieder een eigen doorlooptijdnormering.

Die norm bestaat uit twee elementen:

1. de termijn waarbinnen een zaak afgehandeld dient te zijn, en
2. het percentage zaken waarvoor dat moet gelden.

De huidige normen zijn tot stand gekomen o.a. door gebruik te maken van de gerealiseerde doorlooptijden. Voor de rechtbanken vormden daarbij de derde en vierde best presterende rechtbank het referentiepunt voor de norm. Bij de hoven was dit het best presterende hof. Daarnaast is rekening gehouden met wettelijke termijnen en procesreglementen.¹⁸

Het uitgangspunt bij de normstelling is dat het overgrote deel van de zaken binnen een bepaalde tijd moet worden afgehandeld en dat rekening gehouden wordt met een groep procedures die extra lang duren door niet te vermijden complicaties. Bij bijvoorbeeld een norm van 90% binnen 6 maanden is er ruimte voor 10% extra lang durende zaken.

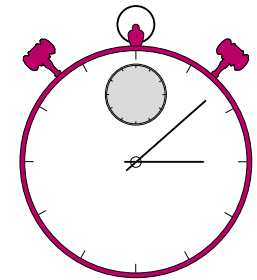
De formulering van de norm op deze wijze heeft het voordeel dat ruimte aanwezig blijft om in incidentele zaken bewust meer tijd te nemen voor de behandeling. Het weergeven en normeren van gemiddelde doorlooptijden geeft minder inzicht in de procesduur dan de gekozen systematiek.

Bij het formuleren van start- en eindpunt van de te normeren doorlooptijd van een gerechtelijke procedure, is gekozen voor het perspectief van burger en maatschappij; burgers, maatschappij en politiek willen in de eerste plaats geïnformeerd worden over de totale lengte van procedures. De doorlooptijd is daarom gedefinieerd als de totale tijd die verstrijkt tussen het instromen en het uitstromen van een zaak bij één gerechtelijke instantie.

Er is geen onderscheid gemaakt in wat wel en wat niet door de Rechtspraak te beïnvloeden is. De duur van deeltrajecten, zoals mediation of de tijd dat een zaak op verzoek van partijen tijdelijk stilligt of gewacht moet worden op een uitspraak van het Hof van Justitie, wordt dus niet uit de doorlooptijdmeting gehaald.

De uitkomsten dienen daarom gelezen te worden in de wetenschap dat de rechter een beperkte invloed heeft op de duur van een procedure. Proceseisen, complexiteit van de zaak en gedrag van partijen zijn belangrijke factoren, die invloed kunnen hebben op het aantal processtappen en de duur tussen die processtappen.

Wel vormen de verschillen tussen gerechten in procesduur, die vaak erg groot zijn, een sterke indicatie dat bij veel gerechten een substantiële verbetering mogelijk is. Ook vanuit het oogpunt van uniforme rechtstoepassing is het beter dat de doorlooptijden bij verschillende gerechten minder uiteenlopen dan nu het geval is.



¹⁸ Meer uitleg over de normering en gehanteerde definities is te vinden in bijlage 1.

3.2.2 Landelijk beeld van de duurontwikkeling

Bezien over een lange periode, 2009-2017, is de duur van rechtszaken verkort. Die verbetering kwam echter vooral tot stand in de periode tot en met 2011. Vanaf 2012 stagneerde de duurverkortung.

In grote lijnen is, vergeleken met 2013, in de afgelopen 5 jaar

- de duur van rechtszaken bij de gerechtshoven vrijwel gelijk gebleven en
- de duur van rechtszaken bij de rechtbanken licht toegenomen.

Wel zijn er daarin grote verschillen. Zo nam de duur van strafzaken in hoger beroep bij gerechtshoven en de duur van niet-kanton-handelszaken bij rechtbanken duidelijk af. De duur van belastingzaken en arbeidsontbindingen bij rechtbanken nam toe.

Rechtbanken, ontwikkeling 2013 - 2017

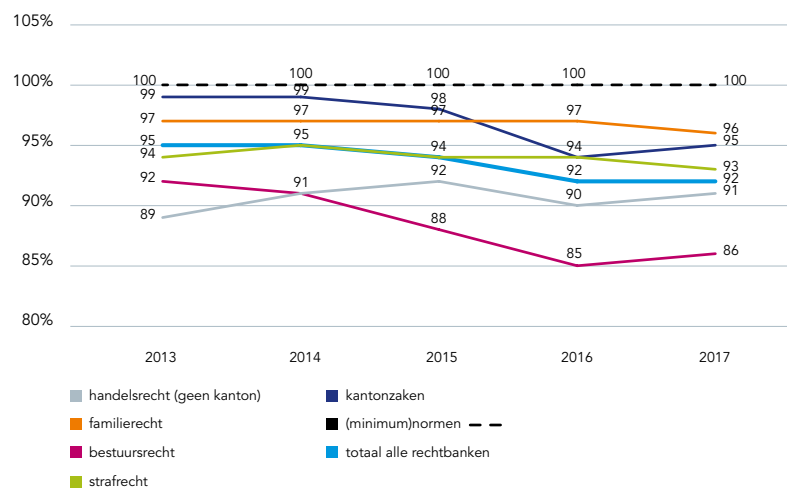
In figuur 5 is per rechtsgebied aangegeven in hoeverre de rechtbanken sinds 2013 gemiddeld voldeden aan de normstellingen. Wanneer precies aan alle duurnormeringen voldaan zou zijn, dan zou de mate waarin voldaan is aan de duurnormen op 100 procent liggen (bovenste stippellijn). Uit de figuur blijkt dat de mate waarin rechtszaken bij de rechtbanken aan de normduur voldeden in de afgelopen jaren enigszins is afgenomen: van circa 95 procent in 2013 tot 92 procent in 2017 (de brede lichtblauwe lijn).

De duur van handelszaken (grijze lijn) bleef sinds 2013 ongeveer op hetzelfde niveau, d.w.z. dat in de gehele periode voor rond de 90 procent voldaan werd aan de duurnormen. Binnen dit rechtsgebied nam in deze periode de duur van behandeling van faillissementen en die van contradictoire handelszaken sterk af.

De kantonrechtspreek is in de afgelopen jaren iets langer gaan duren (donkerblauwe lijn). Waar in 2013 vrijwel geheel werd voldaan aan de duurnormen, is dat in 2017 afgenomen naar 95 procent. Binnen de groep kantonzaken zijn mulderzaken en arbeidsontbindingen, over de gehele periode gezien, langer gaan duren.

Bij het bestuursrecht (rode lijn) zijn, alles samengenomen, rechtszaken sinds 2013 langer gaan duren. Dat was het gevolg van de langere duur van rechtszaken op het gebied van belastingrecht; de duur van vreemdelingenzaken nam in die periode juist sterk af.

Figuur 5: duurontwikkeling per rechtsgebied bij rechtbanken, 2013 tot en met 2017



Rechtbanken, 2017 vergeleken met 2016

Bij rechtbanken is duur van rechtszaken in 2017, alles samengenomen, ongeveer gelijk gebleven aan het jaar ervoor, 2016. Enkele afzonderlijke zaaktypen (zie tabellen 2a t/m 6a, bijlage 2) vormden daarop een uitzondering: de duur van arbeidsontbindingen is achteruitgegaan in 2017 en die van mulderzaken verbeterde in 2017.

Gerechtshoven, ontwikkeling 2013 - 2017

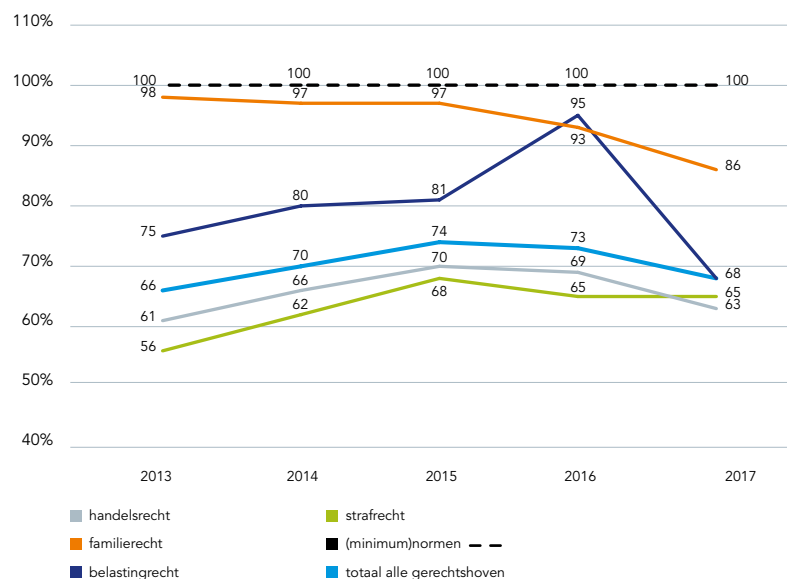
In figuur 6 is per rechtsgebied aangegeven in hoeverre de gerechtshoven sinds 2013 gemiddeld voldeden aan de normstellingen. Wanneer precies aan alle duurnormeringen voldaan zou zijn, dan zou de mate waarin voldaan is aan de duurnormen op 100 procent liggen (zie de bovenste stippellijn). Uit de figuur blijkt dat de mate waarin rechtszaken bij de gerechtshoven aan de normduur voldeden, in de afgelopen jaren slechts in zeer lichte mate is verbeterd: van circa 66 procent in 2013 tot 68 procent in 2017 (zie de brede lichtblauwe lijn). Het is duidelijk dat de duur, behalve bij familie zaken, nog steeds relatief ver van de normering af ligt.

Te zien is dat op het gebied van het handelsrecht de gerechtshoven in 2013 gemiddeld circa 61 procent voldeden aan de normstellingen; in 2014, 2015 en 2016 verbeterde dat sterk. In 2017 nam de duur weer toe, maar is nog steeds korter dan in 2013. Deze duurverkortings is het gevolg van een versnelling van de behandeling van handelsrekesten in vergelijking met 2013.

De duur van familiezaken bij de gerechtshoven nam in de afgelopen jaren gestaag toe: in 2017 is voor 86 procent aan de duurnormeringen voldaan, waar dat in 2013 nog 98 procent was.

De sterke verbetering in de afgelopen jaren bij strafzaken bij de hoven was het gevolg van de versnelling van EK strafzaken en van raadkamerzaken sinds 2013. De duur van belastingzaken (donkerblauwe lijn) bij de hoven is in 2017 sterk achteruit gegaan, waardoor de duur uitkwam onder het niveau van 2013.

Figuur 6: duurontwikkeling per rechtsgebied bij gerechtshoven, 2013 tot en met 2017



Gerechtshoven, 2017 vergeleken met 2016

Bij de gerechtshoven nam de duur van rechtszaken in 2017 toe in vergelijking met 2016. Dit was vooral het gevolg van een toename in 2017 van de duur van belastingzaken en in mindere mate van de toename van de duur van civiele zaken, waaronder familiezaken (zie tabellen 2b t/m 6b, bijlage 3).

CRvB en CBB

De duur van de bodemzaken bij het CRvB nam sterk af, van 80 weken in 2013 naar 76 weken in 2017.

Bij het CBB nam de duur van bodemzaken zeer sterk af, van 93 weken in 2013 naar 68 weken in 2017.

3.2.3 Rechtbanken met elkaar vergeleken op procesduur

Bij de rechtbanken zijn van 28 typen rechtszaken de doorlooptijden genormeerd. In de tabellen 2a t/m 6a in bijlage 2 zijn per zaak type de uitkomsten zichtbaar. Uit deze tabellen blijkt, dat bij de rechtbanken de duurnorm vaak niet worden gehaald. Rechtszaken in het familierecht en zaken voor de kantonrechter voldeden relatief vaak aan de duurnormen. Handelszaken, strafzaken en rechtszaken in het bestuursrecht voldeden weliswaar zelden aan de normstellingen, maar gemiddeld is men daar niet heel ver van verwijderd, behalve bij de behandeling van belastingzaken.

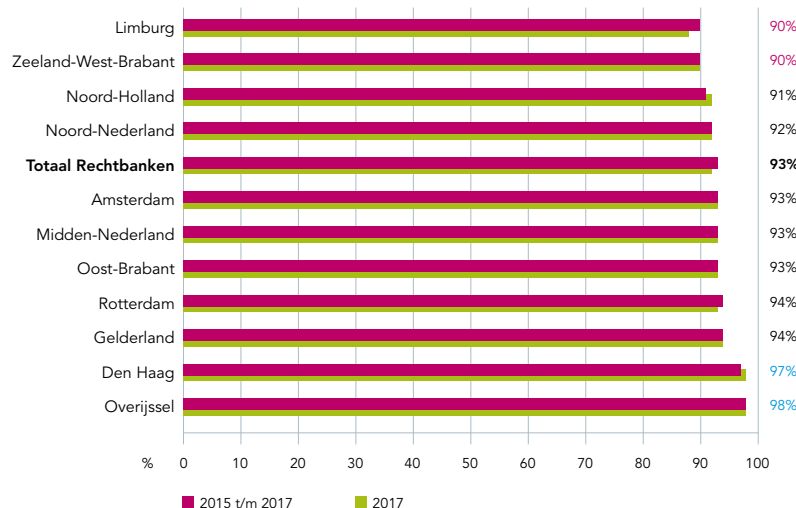
Onderstaande figuur laat per rechtbank zien hoe ver men in de periode 2015 - 2017 gemiddeld van alle normstellingen verwijderd was. Hoewel vaak de duurnormeringen niet worden gehaald, ligt de duur in grote lijnen niet heel ver van de normen af: landelijk gemiddeld 7 procent.

De figuur laat ook zien dat rechtbank **Overijssel** in de afgelopen drie jaar het dichtst in de buurt van de gestelde duurnormen kwam; gemiddeld benaderde deze rechtbank de normen tot op 98 procent. Opvallend kort, in vergelijking met het landelijk gemiddelde, duurden bij deze rechtbank de handelszaken, jeugdbeschermingszaken, echtscheidingszaken, rechtszaken op het gebied van belastingrecht en 'regulier' bestuursrecht en mulderzaken.

Ook in rechtbank **Den Haag** lag in de afgelopen drie jaar de duur van rechtszaken gemiddeld dicht bij de duurnormeringen. Den Haag presteerde opvallend goed op het gebied van het bestuursrecht, d.w.z. belasting- en vreemdelingenzaken en het reguliere bestuursrecht. Ook duurden de dagvaardings-handelszaken er korter dan landelijk gemiddeld.

Bij twee rechtbanken was men nog 10 procent van de normtijden verwijderd. In **Limburg** duurden de rechtszaken relatief lang op het gebied van het handelsrecht, bij jeugdbeschermingszaken, het 'reguliere' bestuursrecht, MK-(meervoudige kamer) strafzaken, strafraadkamerzaken en mulderzaken. In **Zeeland-West-Brabant** duurden de omgang- en gezagzaken, rijksbelastingzaken, MK-strafzaken en straf-raadkamerzaken bovengemiddeld lang.

Figuur 7: doorlooptijduitkomsten rechtbanken, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De duurverschillen tussen rechtbanken waren in de afgelopen drie jaar groot op de volgende rechtsgebieden:

- handelszaken op tegenspraak en faillissementen
- 1e OTS-verzoeken
- bodemzaken 'regulier' bestuursrecht en belastingzaken
- straf-raadkamerzaken, die niet over voorlopige hechtenis gaan
- mulderzaken bij de kantonrechter

De duurverschillen waren beperkt bij de rechtsterreinen:

- kantonzaken, behalve mulderzaken
- kort gedingen en handelsrekestten
- familierechtzaken, behalve 1e OTS-verzoeken
- strafrecht, behalve bij raadkamerzaken die niet over voorlopige hechtenis gaan
- vreemdelingenrecht

Duur misdrijf-strafzaken bij de rechtbanken

De zaken bij rechtbanken op het gebied van strafrecht betreffen niet alleen de behandeling (op zitting) van de hoofdzaak maar ook zaken als vorderingen en rekesten die op zogenoemde raadkamerzittingen worden behandeld. Strafzaken bij rechtbanken zijn onderscheiden in:

- | | |
|--|----------------------|
| 1. meervoudige kamer (MK) strafzaak | 90% binnen 6 maanden |
| 2. politierechterstrafzaak | 90% binnen 5 weken |
| 3. strafzaak bij de kinderrechter | 85% binnen 5 weken |
| 4. raadkamerzaak over voorlopige hechtenis | 100% binnen 2 weken |
| 5. raadkamerzaak niet voorlopige hechtenis | 85% binnen 4 maanden |

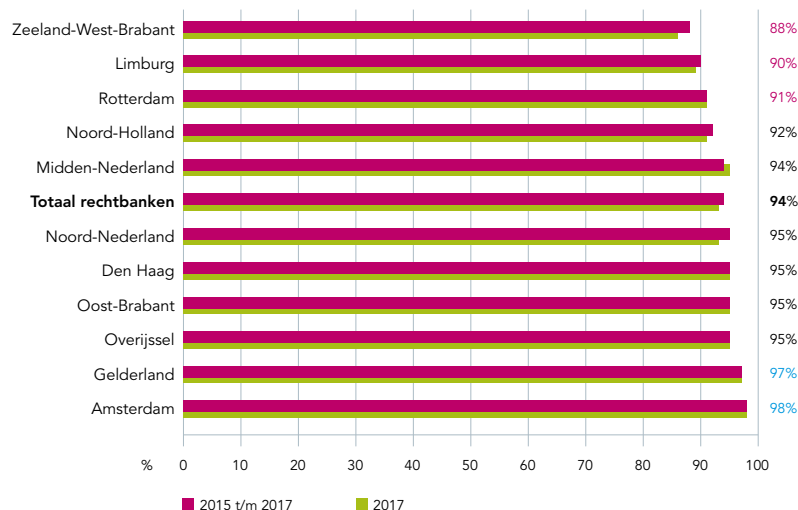
Uit figuur 8 blijkt dat de duur van strafzaken in de periode 2015 – 2017 bij de rechtbanken gemiddeld op 94 procent van de normeringen lag, d.w.z. circa 6 procent van de normeringen verwijderd was. Het meest recente jaar 2017 wijkt daar vrijwel niet van af.

In de meeste gevallen haalden de rechtbanken de gestelde duurnormeringen net niet; ook de best presterende rechtbanken haalden slechts twee of drie van de vijf gestelde normen (zie tabel 5a in bijlage 2).

In **Gelderland** en **Amsterdam** duurden de strafzaken structureel het kortst.

In **Rotterdam**, **Limburg** en **Zeeland-West-Brabant** duurden deze zaken langer dan gemiddeld.

Figuur 8: rechtbanken strafzaken, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De verschillen tussen rechtbanken in procesduur binnen het strafrecht waren in de afgelopen drie jaar over het algemeen beperkt, behalve bij de behandeling van **raadkamerzaken die niet over voorlopige hechtenis** gaan (tabel 5a, bijlage 2). De normstelling voor die zaken is 85 procent afgedaan binnen de normtijd van 4 maanden. Bij deze zaken liepen de uitkomsten uiteen van beneden de 60 procent voldaan aan de normtijd in Zeeland-West-Brabant en Noord-Holland tot rond de 90 procent in Amsterdam, Overijssel, Gelderland en Noord-Nederland.

De duurnormering voor **kinderrecht-strafzaken** houdt in dat 85 procent binnen 5 weken dient te zijn afgehandeld. Alleen in Den Haag, Noord-Nederland en Oost-Brabant wordt die norm gehaald. Een oorzaak van het niet behalen van die norm zou gelegen kunnen zijn in maatschappelijk effectieve aanhoudingen van de strafzaak. Zo kan de minderjarige in de gelegenheid gesteld worden zelf verantwoordelijkheid te nemen en te bewijzen dat hij zijn leven betert door de dingen te doen die hij op de zitting heeft beloofd te zullen doen. Daarnaast worden zaken die betrekking hebben op een kind - in het belang van het kind - zoveel als mogelijk bij dezelfde rechter gepland. Het op deze wijze de vinger aan de pols houden, blijkt in de rechtspraktijk effectief, maar kan wel leiden tot een iets langere doorlooptijd.

Duur kantonzaken bij de rechtbanken

Kantonrechtzaken zijn onderverdeeld in zeven typen met ieder een eigen normering:

- | | |
|----------------------------------|----------------------|
| 1. dagvaardingszaken met verweer | 90% binnen 1 jaar |
| 2. verstekzak | 90% binnen 6 weken |
| 3. betwiste arbeidsontbindingen | 95% binnen 3 maanden |
| 4. overige handelsrekesten | 95% binnen 6 maanden |
| 5. kort gedingen | 95% binnen 3 maanden |
| 6. overtredingszaken | 85% binnen 1 maand |
| 7. mulderzaken | 80% binnen 3 maanden |

Uit figuur 9 blijkt dat in de periode 2015 - 2017 de duur gemiddeld op 96 procent van de normeringen. Ook in 2017 was dat het geval.

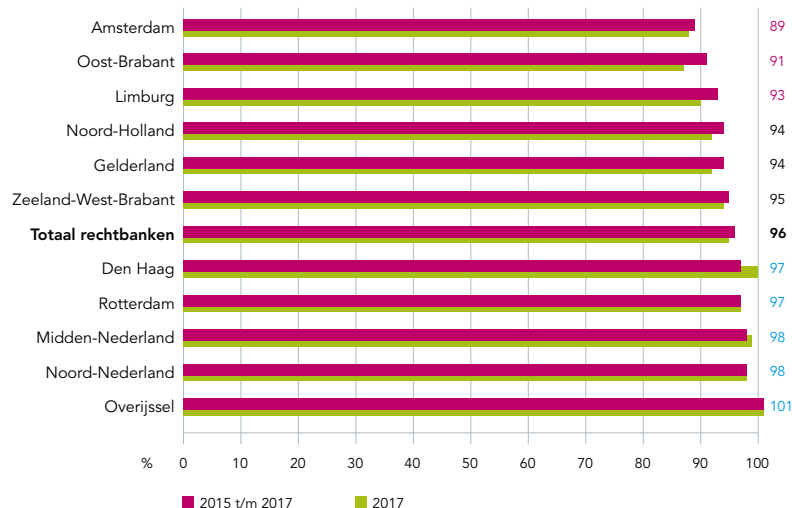
Overijssel liet in de afgelopen drie jaren de beste resultaten zien op de duur van kantonzaken. De bovengemiddelde score in Overijssel komt door de verhoudingsgewijs korte duur van de behandeling van arbeidsontbindingzaken en andere handelsrekesten en van mulderzaken. Ook in **Noord-Nederland, Midden-Nederland, Rotterdam** en **Den Haag** was de duur vrijwel conform alle normeringen. In Den Haag verbeterde daarbij de duur van kantonzaken in 2017 (groene balk).

In Amsterdam lag in de periode 2015 – 2017 de duur het verst van de normstellingen af, 11 procent. Dit komt door een verhoudingsgewijs lange behandelduur van dagvaardingszaken met verweer, van handelsrekesten (waaronder arbeidsontbindingen) en van mulderzaken.

In Oost-Brabant duurden kantonzaken eveneens relatief lang door de lange duur bij handelsrekesten (waaronder arbeidsontbindingen) en mulderzaken.

De relatief lange duur in Limburg is voor het belangrijkste deel het gevolg van de lange duur in Limburg van mulderzaken.

Figuur 9: rechtbanken kantonprocedures, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



Uit tabel 6a in bijlage 2 blijkt dat van de zeven kantonzaaktypen er in 2017 landelijk vier aan de normstelling voldeden; bij arbeidsontbindingen, de overige handelsrekesten en mulderzaken was dat niet het geval.

De verschillen tussen rechtbanken in de procesduur van kantonzaken zijn over het algemeen beperkt, behalve bij de behandeling van mulderzaken. Daar zijn de verschillen in duur tussen rechtbanken structureel groot. Zo werd in 2017 in Oost-Brabant slechts 12 procent van deze zaken binnen drie maanden afgedaan en in Limburg 16 procent. In Overijssel en Noord-Nederland was men in de afgelopen drie jaar in staat rond de driekwart van die zaken binnen drie maanden af te doen.

Duur rechtszaken civiele handelszaken, rechtbanken

Handelszaken zijn in vijf typen onderscheiden:

1. dagvaardingszaken met verweer 90% binnen 2 jaar
2. verstekzaken 90% binnen 6 weken
3. handelsrekestten 90% binnen 3 maanden
4. faillissementen 90% binnen 3 jaar
5. kort gedingen 95% binnen 3 maanden

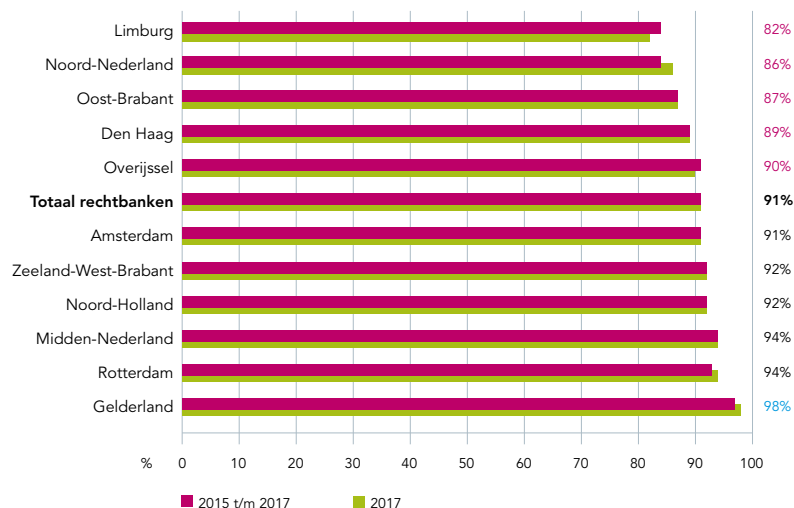
Uit figuur 10 blijkt dat de duur van handelszaken, niet zijnde kantonzaken, in de periode 2015 – 2017 gemiddeld op 91 procent van de normeringen lag, d.w.z. gemiddeld circa 9 procent van de normering verwijderd was. Het jaar 2017 (groene balken) wijkt daar landelijk gezien vrijwel niet van af. Landelijk gezien voldeden alleen de kort gedingen aan de duurnormering (zie tabel 2a in bijlage 2).

Figuur 10 laat ook zien dat **Gelderland** op dit rechtsgebied in de periode 2015 - 2017 de kortste doorlooptijden kende, gemiddeld slechts 1 procent van de normeringen verwijderd. Alle zaaktypen op het terrein van het handelsrecht duurden bij de rechtbank Gelderland korter dan landelijk gemiddeld.

In **Limburg** duurde in de afgelopen drie jaar de behandeling van handelszaken het langst. Op de kort gedingen na duurden de handelszaken er langer dan gemiddeld.

De verschillen tussen rechtbanken zijn bij de meeste typen rechtszaken in het handelsrecht, net als in de afgelopen jaren, groot, behalve bij kort gedingen. Zo duurde in 2017 in Limburg slechts de helft van de dagvaardingszaken met verweer 1 jaar of korter, terwijl dat in Gelderland en Den Haag op of boven de norm van 70 procent was.

Figuur 10: rechtbanken civiele handelszaken, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De uitkomsten in de afgelopen jaren indiceren dat, behalve bij faillissementen, de gestelde normen haalbaar zouden moeten zijn, ook voor handelszaken met verweer.

De norm voor **faillissementen** lijkt te scherp: sinds 2014 blijkt geen enkele rechtbank daaraan te kunnen voldoen. De duur ervan is in de afgelopen jaren alsmatig opgelopen. Dat kan te maken hebben met de economische crisis, aan het eind waarvan relatief ingewikkelde faillissementen plaatsvonden. De verwachting is dat gemiddeld de duur van faillissementen over enkele jaren weer zal teruglopen. De verschillen in duur tussen rechtbanken zijn groot. In Limburg, Oost-Brabant en Den Haag duren ze het langst.

Rechter-commissarissen hebben slechts zeer beperkt invloed op de duur van een faillissement. Grote faillissementen kunnen bijzonder lang duren onder andere als gevolg van alle procedures die de curator moet voeren en de tijd die eroverheen gaat voordat duidelijk is wat de vorderingen zijn van bijvoorbeeld van UWV of Belastingdienst. Toch is de duur van een faillissement niet volledig afhankelijk van

buiten de rechtspraak gelegen factoren. Soms geven rechtbanken aan dat (tijdelijke) onderbezetting een rol heeft gespeeld bij het oplopen van de duur. Rechtbanken blijken vorderingen op de duur te kunnen maken door faillissementen niet langer aan te houden dan noodzakelijk of door curatoren vaker en sneller te rappelleren of de voorraad op te schonen.

Duur rechtszaken familierecht bij de rechtbanken

Familierechtelijke rechtszaken zijn onderscheiden in zes typen:

- | | |
|---|----------------------|
| 1. scheidingszaken totaal | 95% binnen 1 jaar |
| 2. scheiding gemeenschappelijk verzoek | 95% binnen 2 maanden |
| 3. alimentatie en bijstandsverhaal | 90% binnen 1 jaar |
| 4. omgang en gezag zaken | 85% binnen 1 jaar |
| 5. kinderrechtzaken, jeugdbescherming | 90% binnen 3 maanden |
| 6. daarbinnen de eerste verzoeken tot OTS | 80% binnen 3 weken. |

Figuur 11 laat zien dat de duur van familiezaken in 2015 - 2017 bij de rechtbanken gemiddeld op 97 procent van alle normeringen lag, d.w.z. gemiddeld slechts 3 procent van de normering verwijderd. Bij geen van de rechtbanken verbeterde of verslechterde de duur in 2017 substantieel.

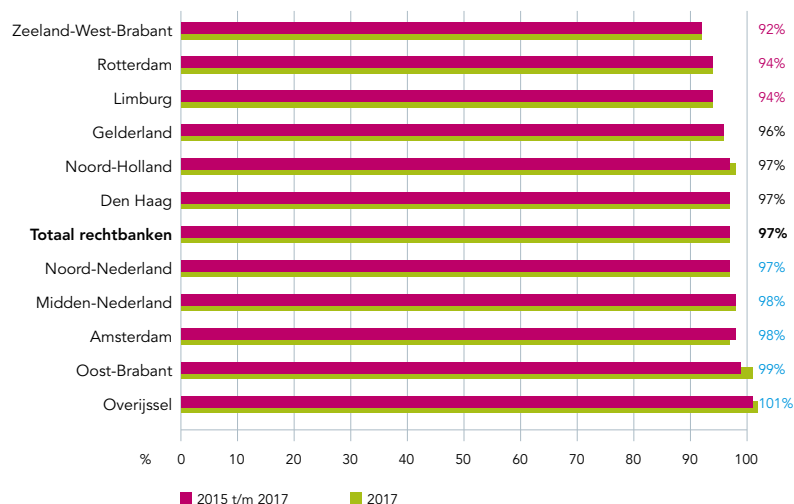
Uit tabel 3a in bijlage 2 blijkt daarnaast dat landelijk gezien bij familierechtelijke zaken, vijf van de zes duurnormeringen zijn gehaald, alleen bij 1e verzoeken tot ondertoezichtstelling (OTS) was dat niet het geval.

De familiezaken duurden blijkens figuur 11, in **Overijssel** in de periode 2015 - 2017 het kortst. Er wordt structureel aan alle duurnormstellingen voldaan. Opvallend kort duurden er de zaken waarin de rechter beoordeelt of iemand onder toezicht zal worden gesteld en de echtscheidingszaken.

De duur van familierechtelijke zaken bij de rechtbanken **Midden-Nederland**, **Amsterdam** en **Oost-Brabant** lag gemiddeld dicht tegen de normeringen aan.

In **Zeeland-West-Brabant** duurden in de afgelopen drie jaar de familiezaken het langst van alle rechtbanken. Vooral de zaken over omgang en gezag en de jeugdbeschermingszaken duurden er in 2017 relatief lang.

Figuur 11: rechtbanken familiezaken, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De verschillen tussen rechtbanken in de duur van familierechtelijke rechtszaken zijn, net als in de afgelopen jaren, klein behalve bij de behandeling van 1^e verzoeken tot OTS, zaken met een heel korte doorlooptijd (zie tabel 3a in bijlage 2). In Rotterdam, Gelderland en Limburg werd in de afgelopen drie jaar 55 procent of minder van de 1e OTS-verzoeken binnen drie weken afgehandeld. Aanzienlijk beter was dat in Overijssel waar de duur in de afgelopen drie jaar vrijwel conform de normering was van 80 procent binnen drie weken.

Duur rechtszaken op het gebied van het bestuursrecht, rechtbanken

Bestuursrechtelijke procedures zijn onderverdeeld in vijf typen:

1. 'regulier' bestuursrecht, bodemzaken 90% binnen 1 jaar
2. 'regulier' bestuursrecht, vovo's 90% binnen 3 maanden
3. rijksbelastingzaken, 5 rechtbanken¹⁹ 90% binnen 18 maanden
4. lokale belastingzaken²⁰ 90% binnen 9 maanden
5. vreemdelingenzaken, deels²¹ 90% binnen 9 maanden

Figuur 12 laat zien dat de duur van rechtszaken op dit rechtsgebied in 2015 – 2017 bij rechtbanken gemiddeld op 86 procent van alle normeringen lag, d.w.z. gemiddeld 14 procent van de normen was verwijderd. De duur is, landelijk gezien, sinds 2013 achteruitgegaan van 92 naar 86 procent van de normeringen, vooral als gevolg van de steeds langere duur van belastingzaken.

Vooraf in **Zeeland-West-Brabant**, **Noord-Holland** en **Midden-Nederland** duurden deze zaken in de afgelopen drie jaar gemiddeld relatief lang. Daarbij valt wel op dat in het laatste jaar, 2017, verbetering te zien is in de duur van deze zaken in Noord-Holland en Zeeland-West-Brabant.

De rechtszaken op het gebied van het bestuursrecht duurden in **Den Haag**, **Overijssel** en **Oost-Brabant** in de afgelopen drie jaar het kortst, blijkt uit figuur 12. In Den Haag en Overijssel duren rechtszaken zowel op het gebied van belastingrecht als het reguliere bestuursrecht, verhoudingsgewijs bijzonder kort. Oost-Brabant springt eruit door de relatief korte duur van reguliere bestuurszaken en vreemdelingenzaken.

Figuur 12: rechtbanken bestuursrechtzaken, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



¹⁹ Rijksbelastingzaken worden alleen in de volgende rechtbanken behandeld: Den Haag, Gelderland, Noord-Holland, Noord-Nederland en Zeeland-West-Brabant.

²⁰ Zoals WOZ-zaken en parkeerboetes.

²¹ In verband met het vergelijken van rechtbanken met elkaar op vergelijkbare zaken, betreft dit uitsluitend de zaken die bij alle rechtbanken worden behandeld: bodemzaken reguliere vreemdelingenzaken met een streeftermijn van 23 weken en de verlengde asielzaken (VA) met een wettelijke termijn van 23 weken. Hierin zijn dus niet begrepen de bewaringszaken, de AC- en AA-zaken (aanmeldcentra) en de Dublinzaken (asielzaken waarin de eerste aanvraag in een ander land is gedaan).

Behalve bij de voorlopige voorzieningen zijn er, net als in de afgelopen jaren grote verschillen tussen rechtbanken in behandelduur van rechtszaken op het gebied van het bestuursrecht, met uitzondering van vreemdelingenzaken, te zien. Zo is van de lokale belastingzaken in Noord-Nederland en Noord-Holland in de afgelopen drie jaar gemiddeld slechts ongeveer een derde afgedaan binnen 9 maanden (tabel 4a, bijlage 2). In Den Haag kon structureel circa 90 procent afgedaan worden binnen 9 maanden. Dat is conform de normering. En van de rijksbelastingzaken deed Zeeland-West-Brabant er in de afgelopen drie jaar 35 procent af binnen één jaar en in Den Haag was dat 87 procent, duidelijk boven de norm van 70 procent. De verschilanalyses indiceert dat de huidige normen op het gebied van het bestuursrecht wel haalbaar zijn.

3.2.4 Samenhang tussen de duur van rechtszaken bij rechtbanken en andere kengetallen?

Gezocht is naar mogelijke structurele samenhangen²² tussen duur(uitkomsten) en andere kengetallenindicatoren zoals ziekteverzuim. Alle samenhangen worden hier vermeld.

In hoofdstuk 3.1.6 werd al geconstateerd dat de **tevredenheid van professionals over de procesduur** (KWO) bij een rechtbank samenhangt met de werkelijke snelheid waarmee die rechtbank zaken behandelt. Naarmate een rechtbank beter presteert op het gebied van de duur van rechtszaken, zijn professionals vaker tevreden over die duur.

In de afgelopen jaren werd een zwak verband zichtbaar tussen het **ziekteverzuim onder rechters** en de prestaties bij rechtbanken op het gebied van de duur van rechtszaken: naarmate het ziekteverzuim onder rechters hoger ligt duren de rechtszaken er wat langer dan gemiddeld.

Ook blijkt er de laatste jaren een zwak verband te bestaan tussen **hoeveel rechters** er verhoudingsgewijs in een rechtbank werkzaam zijn en de duur van rechtszaken: naarmate het aandeel rechters op het de totale hoeveelheid personeel in een rechtbank structureel groter is, duren de rechtszaken er wat korter dan gemiddeld.

Er blijkt geen samenhang te zijn tussen de duur van rechtszaken bij een rechtbank en de grootte van de rechtbank of de mate van efficiency (kostenproductiviteit, zie hoofdstuk 4.3). Dit laatste is een indicatie dat geen uitruil plaats heeft gevonden tussen verkorting van doorlooptijden en productiviteit; gerechten met gemiddeld relatief korte doorlooptijden maken niet substantieel meer of minder kosten dan andere rechtbanken.

²² Zie voor uitleg hiervan, hoofdstuk 1 in bijlage 1 'definities kengetallen en gehanteerde analyses'

3.2.5 Gerechtshoven met elkaar vergeleken op procesduur

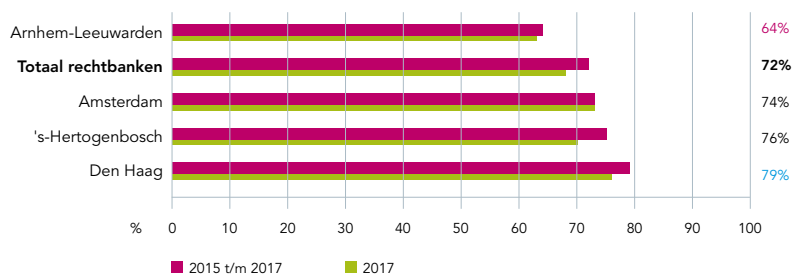
Bij de gerechtshoven zijn van 13 proceduretypen de doorlooptijden genormeerd. Uit de tabellen 2b tot en met 5b in bijlage 3 blijkt dat landelijk alleen bij de familierekestten de duur redelijk dicht bij de normering zit.

In de figuren in dit hoofdstuk is per gerechtshof te zien hoe ver men in de periode 2015-2017 gemiddeld van alle normpercentages verwijderd was.

Figuur 13 laat zien dat de hoven structureel nog ver van alle duurnormeringen waren verwijderd: landelijk gemiddeld kwam in de periode 2015 - 2017 de duur van rechtszaken bij de gerechtshoven uit op 72 procent van de gestelde normen. In 2017 is de duur toegenomen en daarmee is de duur in 2017 slechts in zeer geringe mate verbeterd ten opzichte van 2013.

Bij hof Den Haag duurden in de periode 2015 - 2017 de rechtszaken beduidend korter dan gemiddeld en bij hof Arnhem-Leeuwarden beduidend langer.

Figuur 13: gerechtshoven, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De verschillen tussen gerechtshoven in de duur van rechtszaken waren over het algemeen zeer groot, behalve bij twee zaakstypen (tabellen 2b t/m 5b, bijlage 3):

- raadkamerzaken die over voorlopige hechtenis gaan en
- familierekestten, niet zijnde jeugdbeschermingszaken.

Duur rechtszaken op het gebied van het strafrecht, gerechtshoven

De zaken bij gerechtshoven die spelen op het gebied van strafrecht zijn onderverdeeld in 7 typen.

- | | |
|--|------------------------|
| 1. appel van een overtredingszaak | 85% binnen 6 maanden |
| 2. EK-strafzaak | 85% binnen 6 maanden |
| 3. MK-strafzaak | 85% binnen 9 maanden |
| 4. raadkamerzaak voorlopige hechtenis | 90% binnen 2 weken |
| 5. raadkamerzaak niet voorlopige hechtenis | 80% binnen 4 maanden |
| 6. klachten over niet vervolgen | 85% binnen 6 maanden |
| 7. uitwerken van strafzaak i.v.m. cassatie | 100% binnen 6 maanden. |

Zoals uit figuur 14 blijkt, lag in de afgelopen drie jaar de duur bij de gerechtshoven van de verschillende zaaksoorten in het strafrecht gemiddeld 34 procent van de normstellingen af. De duur van de zaken binnen dit rechtsgebied is in vergelijking met 2013 wel verbeterd, maar sinds 2015 niet meer.

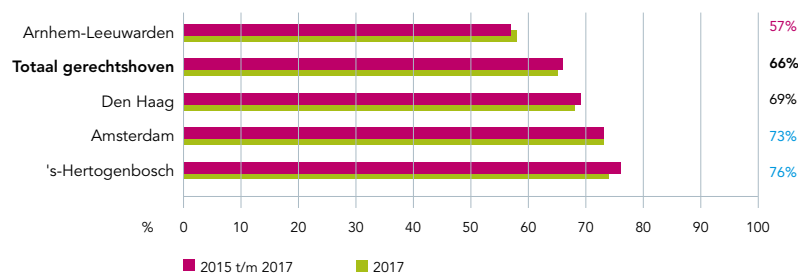
In **'s-Hertogenbosch** duurden zaken op het gebied van strafrecht in de periode 2015–2017 relatief kort. De duur van EK-zaken en raadkamerzaken was relatief kort (tabel 5b, bijlage 3).

In **Amsterdam** duurden de EK- en MK-strafzaken korter dan gemiddeld. De duur van de overige zaakstypen (raadkamerzaken, klachten niet vervolgen, het uitwerken van strafzaken) lag rond het gemiddelde.

In **Den Haag** lag de duur van strafzaken rond het landelijk gemiddelde. Wel duurden de MK-strafzaken er beduidend korter dan gemiddeld.

In **Arnhem-Leeuwarden** duurden zowel de EK-zaken als de MK-zaken bijzonder lang. Die relatief lange duur heeft nog steeds te maken met een opgelopen achterstand die men aan het wegwerken is.

Figuur 14: gerechtshoven strafzaken, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De verschillen tussen de hoven in de duur van strafzaken zijn bij alle onderscheiden zaaktypen bijzonder groot, behalve bij raadkamerzaken die over voorlopige hechtenis gaan.

Zo werd in 2017 in Arnhem-Leeuwarden slechts 28 procent van de **EK-strafzaken** afgedaan binnen 6 maanden, waar dat in Amsterdam 82 procent was; de norm is 85 procent. Een van de redenen voor onvoldoende snelheid is dat het aantal EK-strafzaken klein is en deze zaken soms uit efficiency overwegingen worden opgespaard totdat daarmee een volledige zitting kan worden gevuld. Dat kan een duurverlengend effect hebben. Daarnaast had de lange duur in Arnhem-Leeuwarden te maken met het wegwerken van overmatige voorraden; zodra die zijn weggewerkt zal de duuruitskomst in Arnhem-Leeuwarden weer verbeteren. De behandeling van **klachten over niet vervolgen** (12 Sv) duurt veel langer dan de normstellingen aangeven en de verschillen daarin tussen de regio's zijn bijzonder groot. In Arnhem-Leeuwarden is in de periode 2015 - 2017 slechts 20 procent binnen 6 maanden afgehandeld en in Den Haag was dat 55 procent, waar de norm 85 procent is. Deze zaken zijn in de afgelopen jaren ook wat langer gaan duren. Gemiddeld duurden deze zaken 7 maanden in 2010 en 2011 tegenover 9 maanden in de periode 2015 - 2017²³.

Bij deze uitkomsten speelt, naast de eigen organisatie, ook een rol hoe lang het OM erover doet om de ambtsberichten (schriftelijke verslag en advies over of het feit vervolgd moet worden) in te sturen.

²³ Het gaat om circa 2.900 beschikkingen per jaar.

Duur rechtszaken op het gebied van het handels- en familierecht en het belastingrecht, gerechtshoven

De zaken buiten het strafrecht zijn onderverdeeld in 6 typen.

- | | |
|----------------------------------|--|
| 1. civiele dagvaardingszaak | 90% binnen 2 jaar en 70% binnen 1 jaar |
| 2. insolventierekest | 90% binnen 2 maanden |
| 3. overige handelsrekest | 90% binnen 6 maanden |
| 4. familierekest totaal | 90% binnen 1 jaar |
| 5. rekest jeugdbeschermingszaken | 90% binnen 4 maanden |
| 6. belastingzaak | 90% binnen 18 maanden en 70% binnen 1 jaar |

Figuur 15 toont de duur van handels- en familie- en belastingzaken in relatie tot de normen. In de afgelopen drie jaar waren de hoven gemiddeld 23 procent verwijderd van alle normstellingen. Dat is niet voor alle zaak typen hetzelfde en evenmin voor alle gerechtshoven.

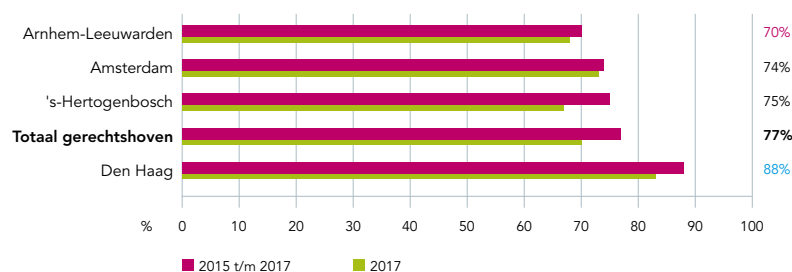
Gerechtshof **Den Haag** benaderde in de periode 2015-2017 gemiddeld het dichtst (88 procent) de duurnormen op deze rechtsgebieden. De belastingzaken duren er het kortst en voldoen aan de duurnormen. De behandeling van familiezaken en dagvaardings-handelszaken duren er eveneens relatief kort.

Bij Hof **'s-Hertogenbosch** lag in 2015-2017 de duur van rechtszaken bij de meeste rechtsgebieden buiten het strafrecht op of rond het gemiddelde. De handelsrekest werden er relatief snel afgedaan.

Hof **Amsterdam** heeft in de afgelopen jaren vrijwel geen progressie geboekt in de duur van de behandeling van rechtszaken op deze rechtsgebieden. De duur ligt grofweg op hetzelfde niveau als 2013. De duur van handelszaken is er wel wat korter dan gemiddeld.

In **Arnhem-Leeuwarden** is de duur van rechtszaken buiten het strafrecht, gemiddeld het verst verwijderd van de gestelde normen. Vooral in de afgelopen twee jaar is deze achteruit gegaan. De lange duur heeft, net als bij strafzaken, (deels) te maken met het wegwerken van overmatige voorraden; pas wanneer dat volledig is gerealiseerd zullen de doorlooptijduitkomsten op deze rechtsterreinen verbeteren.

Figuur 15: gerechtshoven, handels-, familie-, belastingrecht, gerealiseerde duur in verhouding tot de normen



De verschillen tussen de hoven in de duur van **handelszaken** zijn bijzonder groot. Vooral Arnhem-Leeuwarden bleef in de afgelopen drie jaar achter. In Arnhem-Leeuwarden werd structureel (2015-2017) slechts 37 procent van de dagvaardingszaken afgedaan binnen 1 jaar. In Amsterdam en Den Haag lag dat rond de 55 procent, waar de norm 70 procent is.

De jeugdbeschermingszaken in het **familierecht** zijn in 2016 en 2017 langer gaan duren en daarmee is de duur verder dan voorgaande jaren van de normstelling af komen te liggen (tabel 3b, bijlage 3). De verschillen tussen de hoven in de duur van familierechtelijke zaken zijn overigens beperkt.

De duur van **belastingrechtzaken** bij de gerechtshoven is opgelopen. De verschillen tussen de hoven in de duur ervan zijn groot. In Den Haag werd in de periode 2015-2017 73 procent van deze zaken afgedaan binnen 1 jaar, tegenover Arnhem-Leeuwarden in 35 procent.

3.2.6 Procesduur CBb en CRvB

Bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) wordt de duur van rechtszaken weergegeven in het gemiddelde aantal weken. Beide colleges kennen geen duurnormeringen, maar streven wel naar verkleinen van de werkvoorraden en verkorten van de doorlooptijden.

De gemiddelde duur van rechtszaken bij het CBb is na een toename in de jaren vóór 2014, sindsdien sterk afgenomen van 69 weken in 2014 naar 47 weken in 2017. De duur van bodemzaken kwam in 2017 uit op 68 weken, terwijl dat in 2014 nog 93 weken was.

De gemiddelde duur van rechtszaken bij de CRvB is in de periode 2011 t/m 2015 verkort naar gemiddeld 64 weken en daarna ongeveer gelijk gebleven. De duurverkortings zat hem in de bodemzaken: gemiddeld duurt een bodemzaak er nu ongeveer 76 weken, waar dat in 2013 nog 80 weken bedroeg en in 2011 zelfs 90 weken.

Op de duurontwikkeling is van invloed geweest dat door de CRvB het geschil zoveel mogelijk definitief wordt beslecht (finale geschilbeslechting). Dat betekent dat in een deel van de zaken niet meteen na de zitting een (eind)uitspraak volgt, maar een (in)formele ‘bestuurlijke lus’ nodig is, om de zaak definitief te kunnen afdoen. Omdat dan de zaak ‘onder de rechter’ blijft, is de duur van een rechtszaak langer dan wanneer niet op deze wijze recht zou worden gedaan. Maatschappelijk is er sprake van winst omdat de totale duur voor de burger van het geschil met het bestuursorgaan op deze manier wel afneemt.

Tabel 5: gemiddelde doorlooptijden van procedures bij CBb en CRvB in weken, 2011 t/m 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
College van Beroep voor het bedrijfsleven							
Bodemzaak met (appellabele) uitspraak	83	89	93	93	84	77	68
Overige afdoening bodemzaak	27	35	46	40	28	29	24
Voorlopige voorziening	8	4	4	5	7	5	6
Totaal CBb	59	63	68	69	59	56	47
Centrale Raad van Beroep							
Bodemzaak met (appellabele) uitspraak	90	76	80	79	75	74	76
Overige afdoening bodemzaak	22	21	19	31	29	33	34
Voorlopige voorziening	8	10	9	9	9	11	10
Totaal CRvB	76	66	68	68	64	65	64

3.3 Motivering uitspraken strafzaken: Promispercentage

Een vonnis of arrest dat is opgesteld volgens de Promismethode²⁴, wordt een Promisuitspraak genoemd. Het is een uitspraak van de strafrechter, waarin de (bewijs)beslissing in duidelijk Nederlands en op een begrijpelijke manier gemotiveerd wordt. Bevat de beslissing een sanctie dan motiveert de rechter deze op dezelfde manier.

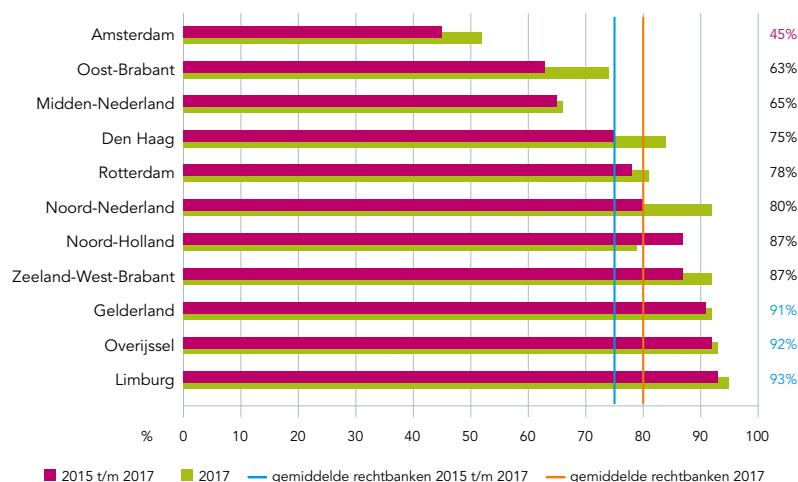
De Promismethode zorgt zo voor betere kwaliteit van het strafrechtelijk vonnis.²⁵ De wijze waarop het vonnis is opgebouwd geeft meer inzicht in de redenering achter de rechterlijke uitspraak. De norm is dat minimaal 50 procent van de uitspraken van de meervoudige kamer (MK) in strafzaken, inclusief megazaken, volgens de Promismethode wordt opgesteld.

Promispercentage bij de rechtbanken

Figuur 16 laat zien dat in 2017 een sterke toename plaatsvond; in 2017 was het promispercentage 80 procent waar dat gemiddeld 75 procent was in de periode 2015-2017. Dit kwam door de sterke toename in 2017 in Amsterdam, Den Haag, Midden-Nederland, Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant.

De verschillen in uitkomsten tussen rechtbanken zijn blijkens figuur 16 groot. In Amsterdam is het percentage weliswaar het laagst, met 45 procent gemiddeld in de afgelopen drie jaar, maar ook bij deze rechtbank kwam het promispercentage in 2017 uit boven de norm van 50 procent.

Figuur 16: rechtbanken, Promispercentage strafzaken, 2015 t/m 2017



Samenhang tussen Promis-aandeel en grootte van of efficiency bij rechtbanken?

De mate van toepassing van de Promismethode blijkt sterk samen te hangen met de grootte van de rechtbank: de kleinere rechtbanken hebben vaak een hoger promispercentage.

Er is geen samenhang gevonden tussen de mate van efficiency (kostenproductiviteit, zie hoofdstuk 4.3) bij een rechtbank en de mate waarin daar de Promis-methode wordt gebruikt bij strafzaken.

²⁴ Ontwikkeld in het Project Motiveringsverbetering In Strafvonnissen.

²⁵ Zie bijvoorbeeld Eindrapport Promis II, 27 september 2007.

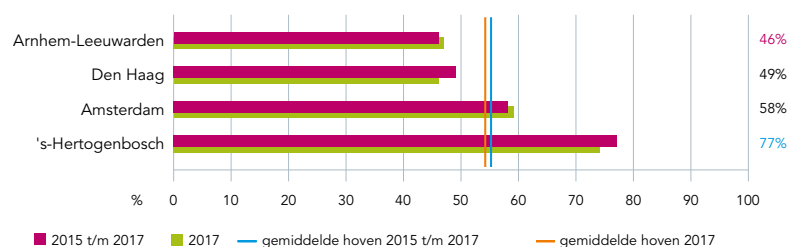
Promispercentage bij de gerechtshoven

Uit figuur 17 blijkt dat gemiddeld het Promispercentage bij de gerechtshoven over de periode 2015 t/m 2017 gemiddeld op 55 procent lag en in 2017 op 54 procent. In de afgelopen jaren is het bij de hoven toegenomen van 31 procent in 2013 tot rond de 55 procent in de laatste drie jaar t/m 2017.

Hof 's-Hertogenbosch zit met 77 procent structureel (2015 t/m 2017) ver boven het gemiddelde en de normering van 50 procent.

In Arnhem-Leeuwarden en Den Haag ligt het Promispercentage structureel nog steeds beneden de norm van 50 procent.

Figuur 17: gerechtshoven, promispercentage strafzaken, 2015 t/m 2017



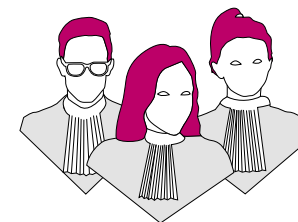
3.4 MK-aandeel

Rechters en raadsheren moeten de ruimte hebben om een zaak met drie rechters in plaats van één te behandelen en tot een beslissing te komen, bijvoorbeeld als een zaak juridisch ingewikkeld is.²⁶ Dit bevordert de (juridische) kwaliteit van uitspraken. Per rechtsgebied zijn (minimum)streefpercentages afgesproken om te voorkomen dat zaken die geschikt zijn om door drie rechters behandeld te worden, uit efficiencyoverwegingen door één rechter worden afgedaan.

Naast mogelijk MK-beperkende kanten van de wijze van financieren, zoals bij handelszaken, familiezaken en vreemdelingenzaken, zijn er aan de andere kant ook situaties waarbij in theorie gerechten er (tijdelijk) financieel baat bij zou kunnen hebben om meer dan nodig is, zaken door de meervoudige kamer te laten behandelen. Of en in hoeverre dat het geval is, is niet bekend. De Raad voor de rechtspraak gaat onderzoeken of en in welke mate eventuele financiële voordelen voor een gerecht van invloed zijn geweest op de mate waarin zaken door de meervoudige kamer worden behandeld.

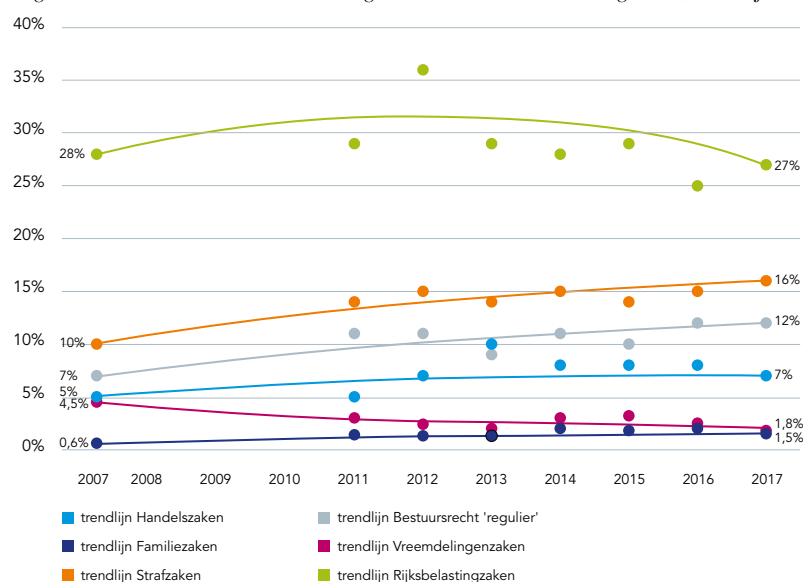
Aandeel MK bij de rechtbanken

Sinds de invoering van dit kengetal in 2007, zijn er bij de rechtbanken scherpere en explicietere selectiecriteria ontwikkeld en dat heeft tot meer sturing geleid. Te zien is in figuur 18 dat het MK-aandeel bij rechtbanken sinds 2007 is toegenomen bij de rechtsgebieden handel, familierecht, bestuursrecht en strafrecht. Bij vreemdelingenzaken is het sinds 2007 gestaag afgenomen en bij rijksbelastingzaken is weliswaar sinds 2012 sprake van een licht dalende trend, maar het aandeel in 2017 was nog steeds ongeveer gelijk aan 2017.



²⁶ Zie R. Baas e.a. in Research Memorandum nr. 5, 2010: 'Rechtspraak: samen of alleen'.

Figuur 18: rechtbanken, ontwikkeling MK-aandeel naar rechtsgebied, trendlijnen



De streefpercentages bij de rechtbanken voor handelszaken (10 procent) en familierechtelijke zaken (3 procent) en vreemdelingenzaken (5 procent) zijn niet gerealiseerd. Voor handelszaken en familierechtelijke zaken werd sturing op het behalen van de norm soms bemoeilijkt door de beperkte financiële ruimte. Bij de financiering van zaken binnen deze rechtsgebieden vindt geen aparte compensatie plaats voor de relatief dure afdoening door drie rechters, en men was soms niet in staat de MK-behandeling te intensiveren.

Dat de streefpercentages niet altijd zijn behaald, is op zichzelf niet erg. De percentages zijn geen doel op zich. De bedoeling was dat zaken waarvoor dat eigenlijk nodig is, ook daadwerkelijk door drie rechters behandeld worden. De uitkomsten per rechtbank (tabel 7a, bijlage 2) laten wel zien dat op alle rechtsgebieden de verschillen tussen rechtbanken in het MK-aandeel zeer groot zijn. De verschillen zijn over het algemeen structureel, d.w.z. dat het ene gerecht over meerdere jaren een laag MK-aandeel laat zien en een andere rechtbank meerdere jaren achter elkaar een hoog aandeel. Dit duidt op structurele verschillen in zaken tussen rechtbanken, maar vormt ook een indicatie van verschillen tussen rechtbanken in de beoordeling of een zaak MK-waardig is. In welke mate verschillen in MK-beleid een rol spelen kan op basis van dit cijfermateriaal niet worden vastgesteld.

Het MK-aandeel **handelszaken** (streefpercentage = 10%) is zeer sterk toegenomen van 5 procent in de periode 2007 t/m 2011 tot 10 procent in 2013. Dit leek vooral het gevolg van de competentiewijziging waardoor de minder complexe zaken naar de kantonrechter 'verhuisden'. In 2014 nam het MK% echter weer af naar 8 procent, en dat zakte verder naar 7% in 2017.

De verschillen tussen rechtbanken in dit MK-aandeel zijn zeer groot en structureel. Zo werden in de afgelopen drie jaar in Oost-Brabant en Limburg slechts twee tot drie op de honderd zaken door de MK behandeld, terwijl dat in Noord-Holland vele malen hoger was, dertien op de honderd en in Noord-Nederland en Den Haag elf op de honderd.

Ook in het **familierecht** (streefpercentage = 3%) vond een toename plaats, van 0,6 procent in 2007 tot gemiddeld circa 2,4 procent in de perioden 2015-2017. De verschillen tussen rechtbanken in het aandeel van de zaken dat door drie rechters werd behandeld is bijzonder groot en structureel. Zo werden in de afgelopen drie jaar in Oost-Brabant slechts één op de duizend familierechtelijke zaken door de MK behandeld en in Gelderland slechts drie op de duizend, terwijl dat in Den Haag 29 op de duizend is en in Noord-Holland 35 op de duizend en in Overijssel zelfs 49 op de duizend.

Het MK-aandeel voor **vreemdelingenzaken** (streefpercentage = 5%) lag in de afgelopen jaren bij de meeste rechtbanken afgenomen en lag in de periode 2015-2017 gemiddeld op 2,5 procent. Daarbij fluctueren die aandelen per rechtbank nogal van jaar tot jaar. Dat is vermoedelijk voor een groot deel het gevolg van het zaakaanbod: geen van de rechtbanken meldt dat dit komt omdat men MK-waardige zaken door slechts één rechter liet behandelen.

Het MK-aandeel voor **rijksbelastingzaken** (streefpercentage = 25%) lag over drie jaar bezien, bij alle vijf de rechtbanken gemiddeld op of boven het streefpercentage. Ook deze aandelen fluctueren bij afzonderlijke rechtbanken van jaar tot jaar sterk.

Het MK-aandeel bij **reguliere bestuurszaken** (streefpercentage = 10%) was, over de laatste drie jaar bezien, 11 procent. De verschillen tussen rechtbanken in dit MK-aandeel zijn zeer groot en structureel. Bij drie rechtbanken, Amsterdam, Den Haag en Midden-Nederland lag dat aandeel in de afgelopen drie jaar duidelijk beneden het gemiddelde, 9 procent of minder. In Oost-Brabant, Gelderland, Limburg en Noord-Holland was het MK-aandeel bij deze zaken het hoogst, 15 procent of meer.

Het MK-aandeel **strafzaken** (streefpercentage = 15%) is sinds 2007 gestegen en lag in de afgelopen jaren rond de 15 procent. De verschillen tussen rechtbanken in dit MK-aandeel zijn groot en structureel. Amsterdam heeft verreweg het hoogste aandeel MK-strafzaken, in de afgelopen drie jaar 21 procent. In Gelderland en Den Haag lag dat aandeel het laagst, 12 procent.

Door de individuele rechtbanken worden afspraken gemaakt met het Openbaar Ministerie in welke gevallen zaken voor de meervoudige kamer worden geïndividueerd.

Samenhang tussen MK-aandeel en grootte van of efficiency bij rechtbanken?

Er is geen structureel verband tussen mate van **efficiency** (kostenproductiviteit, zie hoofdstuk 4.3) bij een rechtbank en het MK-percentages. Vóór 2017 was er wel een beperkte structurele samenhang te zien tussen de mate van efficiency bij een rechtbank en de mate waarin handels- en familiezaken door de meervoudige kamer (MK) worden behandeld. Naarmate zaken op deze twee rechtsgebieden minder vaak door drie rechters werden behandeld, waren de kosten per zaak lager en was daarmee de productiviteitsuitkomst hoger. Dit verband is verdwenen.

In het bestuursrecht is een beperkte samenhang te zien tussen **grootte van de rechtbank** en de mate waarin reguliere bestuursrechtelijke zaken door de meervoudige kamer worden behandeld: de grotere rechtbanken behandelden verhoudingsgewijs minder zaken door drie rechters dan de kleinere. Voor het overige was er geen structureel verband te zien tussen de mate van MK en de grootte van een rechtbank.

Aandeel MK bij de gerechtshoven

In onderstaande tabel is te zien dat sinds 2007 het MK-aandeel bij de gerechtshoven landelijk sterk is toegenomen. De laatste jaren ligt het boven de in 2007 juist geachte streefpercentages, vooral bij de behandeling van strafzaken.

Tabel 6: gerechtshoven, MK-aandeel naar rechtsgebied

	2007	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2015-2017	streef %
Strafzaken	76%	92%	95%	92%	91%	89%	93%	96%	92%	85%
Belastingzaken	75%	92%	94%	92%	90%	92%	95%	92%	93%	90%

Uit tabel 7b in bijlage 3 blijkt dat in 2017 bij de behandeling van **belastingzaken**, bij alle hoven het MK-aandeel rond het streefpercentage van 90 procent ligt of hoger is. De verschillen hierin tussen hoven zijn beperkt.

Bij de behandeling van **strafzaken** is het MK-percentages sterk toegenomen tot 96 procent in 2017 duidelijk boven het gewenste MK-percentages van 85 procent. De verschillen tussen de hoven op dit punt zijn betrekkelijk klein.

3.5 Mate van permanente educatie (PE)

De norm voor de mate van permanente educatie (PE) waarborgt aandacht en tijd voor het verbreden en verdiepen van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Rechter, raadsheren en juridisch medewerkers kunnen daartoe cursussen volgen bij het opleidingscentrum SSR, interne cursussen, vakinhoudelijke seminars, cursusweken, werklunches bezoeken, stages lopen etc.

Het kengetal geeft aan welk percentage van de medewerkers voldeed aan de norm van minimaal 90 uur opleiding verspreid over drie jaar. Van het aandeel medewerkers dat die 90 uur niet haalde, kan niet geconcludeerd worden dat zij in het geheel niets aan permanente educatie hebben gedaan: immers ook wanneer iemand 89 uur PE in drie jaar heeft gerealiseerd, zal dat betekenen dat de 90 uren streefwaarde voor deze medewerker niet is gehaald.

Ondanks de aandacht bij de gerechten voor opleiding en het sturen op de norm voor PE, blijkt het moeilijk de norm te halen. Deels is dit het gevolg van langdurig ziekten, onvoldoende aansluitend cursusaanbod voor meer ervaren medewerkers, annuleren van cursussen door de cursusorganisatie, registratie en definitie issues. Het PE-percentage nam in de periode 2011 tot en met 2013 bij de **rechtbanken** sterk af. Dat was mede het gevolg van organisatieveranderingen en de toegenomen productiedruk. Daarna verbeterde bij de rechtbanken het PE-percentage weer tot het niveau van 2011.

Bij de **gerechtshoven** is het PE-percentage raadsheren redelijk stabiel gebleven, met uitzondering van 2012. Het PE-percentage bij de juridisch medewerkers bij de hoven is in vergelijking met 2011 flink gezakt.

De mate van permanente educatie bij het **CBb** was in de afgelopen twee jaar verhoudingsgewijs hoog.

Bij de **CRvB** was de PE bij raadsheren in het verleden eveneens hoog, maar het is sinds 2016 sterk afgenomen.

Tabel 7: mate van permanente educatie, 2011 t/m 2017

	rechters en raadsheren				juridisch medewerkers			
	rechtbanken	gerechtshoven	crvb	cbb	rechtbanken	gerechtshoven	crvb	cbb
2011	76%	69%	100%	76%	68%	70%	100%	91%
2012	73%	60%	98%	78%	62%	55%	97%	84%
2013	71%	66%	80%	64%	57%	60%	81%	38%
2014	73%	67%	78%	74%	61%	48%	99%	84%
2015	76%	68%	88%	94%	63%	59%	93%	79%
2016	76%	68%	66%	74%	63%	60%	81%	85%
2017	75%	68%	63%	87%	66%	52%	75%	96%
2017 t.o.v. 2011	-1%	-2%	-38%	13%	-2%	-26%	-25%	5%

De PE-norm zal worden herzien in het licht van de aanbevelingen uit de opleidingsvisitatie en de nieuwe organisatie van kennis.

PE rechtbanken

Het PE-percentage bij rechters in de rechtbanken was 75 procent in 2017, even hoog als in 2011.

Tabel 14a bijlage 2 laat zien dat de onderlinge verschillen tussen rechtbanken in de mate van permanente educatie van rechters beperkt waren. In de periode 2015 t/m 2017 lag dat gemiddeld bij de meeste rechtbanken tussen de 70 en 80 procent (tabel 14a, bijlage 2).

De mate van PE bij rechters fluctueerde bij afzonderlijke rechtbanken over het algemeen niet veel: was het in jaar x relatief hoog dan was dat ook het geval in het jaar x+1.



Bij de juridische medewerkers in de rechtbanken nam de permanente educatie in 2017 licht toe naar 66 procent van de norm, en kwam daarmee uit op ongeveer hetzelfde niveau als in 2011.

De verschillen tussen rechtbanken waren groot. Gemiddeld lag het in de periode 2015 t/m 2017 op 64 procent. In Amsterdam en Midden-Nederland was het in die periode met 75 procent relatief hoog. In Den Haag lag de mate van PE bij de juridische medewerkers met 50 procent in die periode relatief laag. In Limburg en Gelderland nam het in 2017 sterk af naar 52 procent.

Samenhang tussen mate van PE en andere kengetallen?

De mate van PE voor rechters hangt enigszins samen met die van juridische medewerkers: geregeld blijkt bij een rechtbank met een relatief hoog PE-percentages voor rechters, ook het PE-percentages bij juridische medewerkers hoog.

De mate van permanente educatie blijkt niet structureel samen te hangen met de grootte van de rechtbank, noch met de kostenproductiviteit (zie hoofdstuk 4.3) bij de rechtbank.

PE gerechtshoven en bijzondere colleges

Het PE-percentages raadsheren bij gerechtshoven was in 2017 met 68 procent ongeveer gelijk aan dat in de afgelopen jaren, met uitzondering van 2012, toen het relatief laag was. Het PE-percentages bij raadsheren lag over het algemeen lager dan het PE-percentages voor rechters bij de rechtbanken.

De onderlinge verschillen tussen gerechtshoven in de mate van PE zijn groot. Landelijk gemiddeld over de periode 2015 t/m 2017 voldeed 68 procent van de raadsheren in de gerechtshoven aan de PE-norm. Het liep van gemiddeld 58 procent in Arnhem-Leeuwarden tot 79 procent in Den Haag (tabel 14b, bijlage 3).

Bij de juridisch medewerkers van de hoven was de mate van permanente educatie in 2017 met 52 procent het laagst, zoals uit tabel 7 valt op te maken. Over de periode 2015 t/m 2017 lag het PE-percentages voor juridisch medewerkers bij de hoven op 64 procent. Net als bij raadsheren waren de verschillen tussen de vier hoven in PE-percentages voor juridisch medewerkers groot; van gemiddeld 43 procent in Arnhem-Leeuwarden tot 71 procent in Den Haag (tabel 14b, bijlage 3).

Als een gerechtshof voor PE raadsheren hoog scoorde, was gemiddeld genomen de score voor juridisch ondersteunend personeel ook hoog. De verschillen tussen hoven in de mate van PE zijn ook tamelijk structureel.

In gerechtshof Den Haag ligt structureel de mate van PE gemiddeld relatief hoog voor zowel raadsheren als juridisch medewerkers en in Arnhem-Leeuwarden is deze voor beiden structureel laag.

3.6 Publicatiegraad van uitspraken

Het openbaar maken van uitspraken behoort tot de taken van de Rechtspraak. Het is van belang voor de kenbaarheid van het recht, de bevordering van rechtseenheid en het verbeteren van de transparantie.

Iedere uitspraak wordt gepubliceerd²⁷ van:

- de Hoge Raad der Nederlanden;
 - de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State;
 - de Centrale Raad van Beroep;
 - het College van Beroep voor het bedrijfsleven;
 - de Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam;
 - de Afdeling Intellectuele Eigendom bij de Rechtbank Den Haag en
 - de Pachtkamer van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden,
- voor zover de zaak niet kennelijk ongegrond of niet-ontvankelijk is verklaard en/of met een standaardformulering is afgedaan.

Voor de overige gerechten zijn de publicatiecriteria in grote lijnen: het belang van de uitspraak voor jurisprudentie en rechtsvorming en de interesse en belangen van burgers en het openbare leven. Zo worden altijd uitspraken gepubliceerd van zaken die aandacht hebben gehad van de publieke media. Uitspraken in strafzaken met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar of meer of TBS worden ook altijd gepubliceerd. Prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de EU en uitspraken in zaken waarin die vragen speelden worden ook gepubliceerd.

Het totaal aantal jaarlijks gepubliceerde uitspraken²⁸ op rechtspraak.nl is in de loop der jaren sterk opgelopen, naar 26.900 in 2017. Verhoudingsgewijs tot het aantal mogelijk relevante uitspraken²⁹ was de toename nog sterker: het liep op van 19 op de duizend in 2007 naar 41 op de duizend in 2017.

Tabel 8: gepubliceerde uitspraken: inclusief VK, afgerond op honderd

	2007	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
aantal gepubliceerde uitspraken	17.100	24.100	23.200	22.200	22.800	25.100	25.500	26.900
per 1.000 rechtszaken	19	26	28	25	26	31	35	41

Publicatiegraad rechtbanken

Uit tabel 9 blijkt dat bij de rechtbanken de publicatiegraad³⁰ sinds 2007 verdrievoudigd is, van 8 op de duizend naar 24 op de duizend.

Tabel 9: rechtbanken, gepubliceerde uitspraken (zonder VK)

	2007	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
aantal gepubliceerde uitspraken	8.320	11.860	12.246	11.055	10.869	11.964	11.769	14.092
per 1.000 rechtszaken	8	15	17	14	14	17	19	24

Tabel 10 laat zien dat de verschillen tussen rechtbanken zijn, ook meerjarig, groot zijn.

In de periode 2015-2017 publiceerde Overijssel veruit het vaakst, circa 26 op de duizend uitspraken. Daarna Gelderland en Den Haag met 23 op de duizend. Het minst publiceerde Zeeland-West-Brabant, circa 15 op de duizend uitspraken en Rotterdam met 16 op de duizend.

De andere rechtbanken zaten dicht bij het landelijke driejaars-gemiddelde van 20 op de duizend uitspraken.

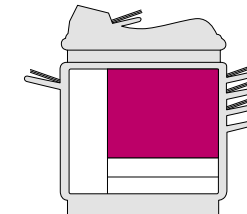
Tabel 10: aantal gepubliceerde uitspraken per duizend zaken in de periode 2015-2017, rechtbanken

23 op de duizend of vaker	Overijssel (26), Den Haag (23), Gelderland (23)
18, 19, 20, 21 of 22 op de duizend	Amsterdam, Limburg, Midden-Nederland, Noord-Holland, Noord-Nederland en Oost-Brabant
17 op de duizend of minder	Zeeland-West-Brabant (15) en Rotterdam (16)

Een volledig overzicht van de publicatiegraad per rechtbank per jaar geeft tabel 14a in bijlage 2.

Samenhang tussen publicatiegraad en grootte van of efficiency bij rechtbanken?

De mate van publicatie van uitspraken vertoont geen structurele samenhang met de grootte van de rechtbank, noch met de (kosten)productiviteit.



²⁷ 'Besluit selectiecriteria uitspraken-databank Rechtspraak.nl', op rechtspraak.nl.

²⁸ Deze rapportage gaat over de gerechten waarvoor de Raad voor de rechtspraak de zorg heeft: de Hoge Raad en de Raad van State vallen daar buiten.

²⁹ Afdoeningen waarvan publicatie vrijwel nooit interessant is (verstekzaken, intrekkingen en afdoeningen zonder uitspraak) zijn buiten beschouwing gelaten.

³⁰ De vreemdelingenzaken zijn buiten beschouwing gelaten, omdat publicatie daarvan vrijwel altijd door of namens de rechtbank Den Haag plaatsvindt en daarmee de vergelijkbaarheid tussen rechtbanken zou verstoren.

Publicatiegraad gerechtshoven

Bij de gerechtshoven is de publicatiegraad sinds 2007 meer dan verdubbeld, van 57 op de duizend naar 180 op de duizend.

Tabel 11: gerechtshoven, gepubliceerde uitspraken

	2007	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
aantal gepubliceerde uitspraken	3.197	6.861	5.665	6.102	6.875	7.565	7.980	8.204
per 1.000 rechtszaken	57	114	97	103	116	141	140	180

De verschillen tussen gerechtshoven op dit punt zijn, ook meerjarig, groot, zoals uit tabel 12 blijkt.

Tabel 12: aantal gepubliceerde uitspraken per duizend zaken in de periode 2015-2017, gerechtshoven

Amsterdam:	238 op de duizend
's-Hertogenbosch:	181 op de duizend
Arnhem-Leeuwarden:	125 op de duizend
Den Haag:	104 op de duizend
landelijk gemiddelde 2015-2017	180 op de duizend

Een volledig overzicht van de publicatiegraad per gerechtshof per jaar geeft tabel 14b in bijlage 3.

3.7 Klachten

Bij elk gerecht kan men een klacht indienen over een gedraging van een medewerker of over de bedrijfsvoering van het gerecht. De klachtenregeling is niet bedoeld voor klachten over de inhoud van een uitspraak van een rechter of een beslissing van een rechter tijdens de behandeling van de zaak. Daar kan alleen een hogere rechter over oordelen. De klachtenprocedure is niet bedoeld als een verkapt rechtsmiddel.

Landelijk beeld

In 2017 zijn 2.167 klachten ingediend. In 2017 nam het aantal klachten af; in 2016 waren het er nog 2.436.

Ondanks de afname in 2017, ligt het klachtenniveau nog aanzienlijk hoger dan in 2011. Vooral toegenomen zijn de klachten over de duur van de procedure (zie kader).

Tabel 13: ingediende klachten, 2011 t/m 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017 t.o.v. 2011
aantal ingediende klachten								
rechtbanken	1.246	1.213	1.539	1.825	1.831	2.141	1.949	56%
gerechtshoven	161	183	229	226	209	269	190	18%
CRvB	0	0	21	18	29	19	22	
CBb	5	2	5	1	10	7	6	20%
totaal	1.412	1.398	1.794	2.070	2.079	2.436	2.167	53%



Onderverdeeld naar type klacht is het beeld in 2017:

- bijna drie op de tien gaat over rechterlijke beslissingen (klachten die niet ontvankelijk zijn)
- één op de twaalf gaat over de bejegening: dat aandeel is in de afgelopen jaren afgenomen
- één op de acht gaat over de tijdsduur van de procedure, dat aandeel is sinds 2011 sterk toegenomen
- bijna de helft van de klachten gaat over administratieve fouten en overige zaken, eveneens sterk toegenomen.

Het meest, zowel bij rechtbanken als gerechtshoven, namen de klachten over de duur van de procedure toe. Het gaat dan over het niet tijdig doen van een uitspraak en het onjuist of niet tijdig informeren daarover. Ook kon het lang duren voordat de rechter beslist op verzoeken tot wijziging of opheffing van bewindvoering.

In 2017 was 18 procent van de (afgehandelde)klachten gegrond, wat lager is dan de 21 procent gemiddeld in de afgelopen vijf jaar. Het aantal gegronde klachten nam in 2017 af naar 392 en dat is ongeveer 23 gegronde klachten per jaar per gerecht.

Het aantal gegronde klachten lag in 2017 overigens nog wel bijna de helft hoger dan in 2011, blijkt uit tabel 14. Gerelateerd aan het aantal rechtszaken dat gerechten behandelen is de toename sinds 2011 zelfs nog iets sterker (71%), van 1,5 per tienduizend rechtszaken naar 2,5.

Tabel 14: gegronde klachten, 2011 t/m 2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017 t.o.v. 2011
% gegronde klachten	19%	19%	21%	21%	22%	22%	18%	-5%
aantal gegronde klachten								
rechtbanken	246	238	328	403	425	495	354	44%
gerechtshoven	18	28	46	24	30	33	30	67%
CRvB en CBb	0	0	1	1	5	3	8	
totaal	264	266	375	428	460	531	392	48%
aantal gegronde klachten per 10.000 zaken								
rechtbanken	1,4	1,5	2,0	2,4	2,6	3,2	2,3	62%
gerechtshoven	3,0	4,8	7,8	4,4	5,6	5,8	5,7	90%
totaal	1,5	1,6	2,2	2,4	2,7	3,3	2,5	71%

Verschillen tussen rechtbanken in klachtenomvang

In tabel 14a in bijlage 2 zijn per rechtbank de cijfers te vinden over het aantal klachten in verhouding tot het aantal rechtszaken, het percentage gegronde klachten en het belangrijkste klachten-kengetal: het aantal gegronde klachten in verhouding tot het aantal rechtszaken.

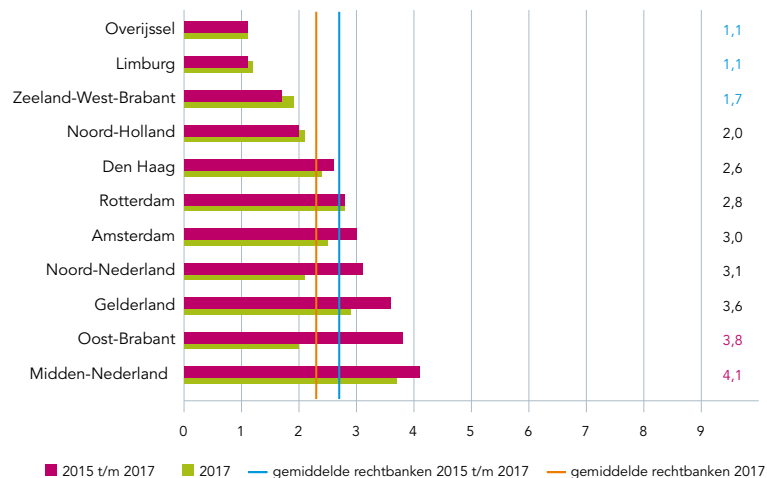
In 2017 werden bij rechtbanken per 10.000 zaken ongeveer 13 klachten ingediend. In 2011 lag dat nog op 7.

Ongeveer 18 procent van de (afgehandelde) klachten bij de rechtbanken bleek in 2017 gegrond, wat neerkomt op 354 gegronde klachten, d.w.z. ongeveer 32 per rechtbank.

Figuur 19 laat zien dat er in de periode 2015 t/m 2017 bij de rechtbanken gemiddeld 2,7 gegronde klachten op de 10.000 zaken waren. In het laatste jaar, 2017, waren dat er nog maar 2,3.

Het varieerde sterk per rechtbank. In de afgelopen jaren was het gemiddeld 1,7 of minder per 10.000 zaken in Overijssel, Limburg en Zeeland-West-Brabant. In Midden-Nederland en Oost-Brabant was het rond de 4 per 10.000 zaken. Bij de rest van de rechtbanken lag het rond het gemiddelde.

Figuur 19: rechtbanken, gegronde klachten per 10.000 zaken, 2015 t/m 2017



Samenhang tussen klachtenomvang en grootte van of efficiency bij rechtbanken?

Het aantal gegronde klachten per 10.000 rechtszaken blijkt niet systematisch samen te hangen met de grootte van de rechtbank.

Wel is de laatste jaren een beperkte samenhang te zien tussen kostenproductiviteit en het aantal gegronde klachten: verhoudingsgewijs hadden productievere rechtbanken te maken met relatief meer (gegronde) klachten.

Verschillen tussen gerechtshoven in klachtenomvang

In tabel 14b in bijlage 3 zijn per gerechtshof de cijfers te vinden over het aantal klachten in verhouding tot het aantal rechtszaken, het percentage gegronde klachten en het belangrijkste klachten-kengetal: het aantal gegronde klachten in verhouding tot het aantal rechtszaken.

In 2017 werden bij gerechtshoven per 10.000 zaken 5,7 klachten ingediend.

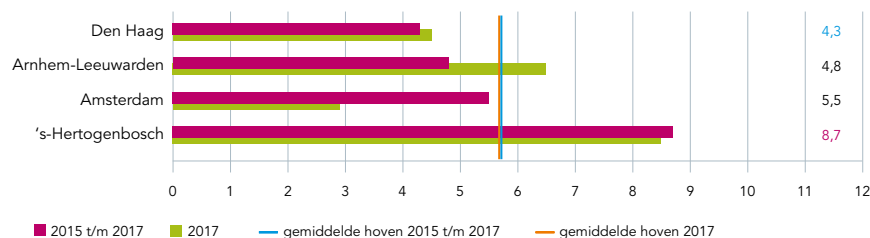
In 2011 lag dat nog op circa 3.

Ongeveer 16 procent van de (afgehandelde) klachten bij de gerechtshoven bleek in 2017 gegrond, wat neerkomt op 30 gegronde klachten, d.w.z. tussen de 7 en 8 per gerechtshof.

Figuur 20 laat zien dat er over de gehele periode 2015 t/m 2017 bij de gerechtshoven gemiddeld 5,7 gegronde klachten op de 10.000 zaken waren, hetzelfde niveau als het jaar 2017.

Het varieerde sterk per gerechtshof. In de afgelopen jaren was het gemiddeld 4,3 per 10.000 zaken in Den Haag en 8,7 per 10.000 zaken in 's-Hertogenbosch. Bij beide andere hoven lag het rond het gemiddelde.

Figuur 20: gerechtshoven gegronde klachten per 10.000 zaken, 2015 t/m 2017



3.8 Wrakingen

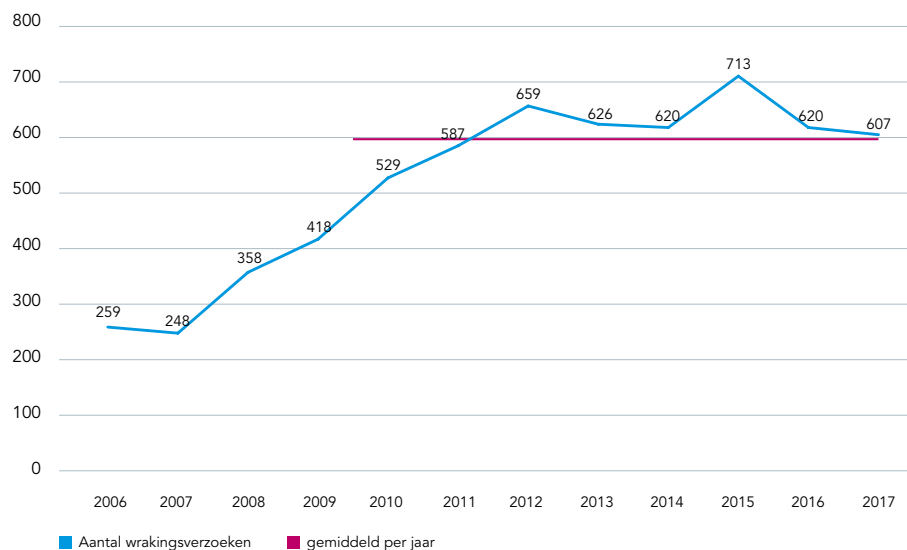
Wrakingsverzoeken

Iedereen in Nederland heeft recht op onpartijdige rechtspraak. Als één van de partijen in een rechtszaak de indruk heeft dat de rechter vooringenomen is, kan hij verzoeken om de rechter te laten vervangen door een andere rechter. Dit heet een wrakingsverzoek.³¹ Een wrakingskamer beoordeelt het verzoek en kijkt of er sprake is van partijdigheid of dat de schijn van partijdigheid is gewekt. Als dit zo is, neemt een andere rechter de zaak over.

Wraking is een van de manieren waarop in Nederland een eerlijk rechtssysteem wordt gewaarborgd. Omdat onpartijdigheid de kern van het rechterschap is, is het voor te stellen dat een wrakingsverzoek bij een rechter niet in de koude kleren gaat zitten – er wordt tenslotte getwijfeld aan zijn integriteit. In het magazine Rechtspraak vertellen rechters over hun ervaringen: <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Rechtspraak-magazine-juni-2014.pdf>

In de periode tot en met 2012 nam het aantal wrakingsverzoeken van jaar tot jaar toe.³² Vanaf 2013 varieert het tussen de 607 en 626 verzoeken per jaar. Alleen 2015 vormde een uitzonderlijk jaar toen er 713 wrakingsverzoeken werden ingediend. Het aantal van 607 wrakingsverzoeken in 2017 zit aan de onderkant van de bandbreedte van de afgelopen vijf jaar.

Figuur 21: wrakingen landelijke ontwikkeling, 2006 t/m 2017



Betreft de wrakingsverzoeken bij gerechten die onder de Rechtspraak(organisatie) vallen: rechtbanken, gerechtshoven, CRvB en CBb. Niet meegenomen in de figuur zijn de wrakingsverzoeken bij de Hoge Raad, de afdeling Bestuursrecht bij de Raad van State en het gemeenschappelijk hof van Justitie (Antillen).

³¹ Achtergronden van het wrakingsinstrument zijn beschreven op Rechtspraak.nl. <https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken-en-nieuws/Themas/Wraking>

³² In 2012 is onderzoek uitgevoerd naar verklaringen van die toename. Wraking bottom-up, Een empirisch onderzoek, dec. 2012. Wibo van Rossum, Jet Tigchelaar en Pieter Ippel met medewerking van Majida Chrit, Irene Smeele en Thomas van Walchren.

Tabel 15: wrakingsverzoeken, 2006 t/m 2017

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	gemid- delde laatste 5 jaar
Totaal	259	248	358	418	529	587	659	626	620	713	620	607	637
rechtbanken	226	210	278	283	388	450	518	479	506	558	516	480	508
gerechtshoven	33	38	80	85	107	107	121	122	89	97	88	107	101
CRvB	0	0	0	50	34	30	20	23	24	56	16	18	27
CBb	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	0	2	1

Uit tabel 15 blijkt dat in 2017 bij rechtbanken 480 keer een wrakingsverzoek is ingediend, wat lager is dan het gemiddelde van 508 in de afgelopen 5 jaar. Bij gerechtshoven werd 107 keer een wrakingsverzoek ingediend, net boven het 5 jaars-gemiddelde. Dat het aantal wrakingsverzoeken bij rechtbanken hoger is dan bij gerechtshoven bevreemdt niet, aangezien er meer rechtbanken zijn en rechtbanken veel meer zaken behandelen.

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) kreeg te maken met 18 wrakingen, net als vorig jaar een relatief laag aantal vergeleken met de jaren ervoor. Bij het College Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) waren er twee wrakingsverzoeken in 2017.

De 607 wrakingsverzoeken in 2017 moeten in het licht gezien worden van de afhandeling van bijna 1,6 miljoen zaken. Daarvan waren ongeveer 660 duizend rechtszaken op tegenspraak, de groep zaken waarin wrakingsverzoeken voorkomen. Dit betekent dat bij ongeveer 9 op de tienduizend rechtszaken op tegenspraak een wrakingsverzoek werd gedaan. Waarbij aangetekend dat soms meer wrakingsverzoeken per zaak voorkomen.

Gehonoreerde wrakingen

Als de wrakingskamer vindt dat een rechter terecht wordt gewraakt, kan dat twee dingen betekenen: de rechter is in de betreffende zaak partijdig, of er is een schijn van partijdigheid. Ook de schijn van partijdigheid moet worden voorkomen. Daarom wordt ook bij schijn van partijdigheid een rechter van de zaak gehaald. Dat zegt overigens niets over zijn functioneren in andere zaken. Hij kan dus gewoon andere zaken gaan behandelen.

In de meeste gevallen blijkt er onvoldoende reden om de wraking toe te kennen; slechts een gering deel van de wrakingsverzoeken wordt daadwerkelijk gehonoreerd, gemiddeld over de laatste 5 jaar tussen de 3 en 4 procent.

In 2017 waren er 16 gehonoreerde wrakingen, zoals in tabel 16 is te zien. Het aantal gehonoreerde wrakingen fluctueert in de loop der jaren wel, maar is niet structureel opgelopen.

Tabel 16: gehonoreerde wrakingsverzoeken, 2006 t/m 2017

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	gemid- delde laatste 5 jaar
Totaal	16	17	39	15	21	36	42	21	25	32	25	16	24
rechtbanken	15	16	35	15	16	33	38	12	20	25	17	10	17
gerechtshoven	1	1	4	0	5	3	4	8	5	7	7	6	7
CRvB en CBb	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0

Het aantal ingediende wrakingen en gehonoreerde wrakingen verschilt per gerecht van jaar tot jaar, maar de aantallen per gerecht zijn bijzonder klein: het gaat om gemiddeld één tot twee gehonoreerde wrakingen per rechtbank. Het is om deze redenen betekenisloos om hierop vergelijkingsanalyses per rechtbank uit te voeren. In bijlage 2, tabel 14a, zijn de cijfers per rechtbank te vinden en voor de gerechtshoven in bijlage 3, tabel 14b.

3.9 Mediation binnen de Rechtspraak

Rechters kunnen tijdens een rechtszaak de mogelijkheid tot mediation aan partijen voorleggen. Bij mediation proberen partijen onder begeleiding van een onafhankelijke bemiddelaar, de mediator, gezamenlijk het conflict op te lossen. Deze mediator helpt partijen de belangen en standpunten helder te krijgen en zal zelf geen standpunt innemen. Partijen kunnen ook niet-juridische aspecten bij de oplossing betrekken.

Als partijen kiezen voor mediation wordt de rechtszaak stilgelegd (geschorst). Wordt men het tijdens de mediation niet of slechts gedeeltelijk met elkaar eens, dan kan de gerechtelijke procedure worden voortgezet. Als men met behulp van de mediator erin slaagt een oplossing te vinden dan wordt de rechtszaak beëindigd.

De gepresenteerde cijfers betreffen afgeronde mediations in handelszaken, familie-zaken, kantonzaken, strafzaken en rechtszaken in het bestuursrecht, behalve vreemdelingenzaken. Het gaat dus over mediations tijdens een rechtszaak. Mediation als er (nog) geen rechtszaak loopt, valt hier niet onder.

Het aantal afgeronde mediations per gerecht is in de presentatie van de tabellen 14a en 14b gerelateerd aan het aantal afgedane relevante rechtszaken: verstekzaken zijn daarbij bijvoorbeeld buiten beschouwing gelaten.

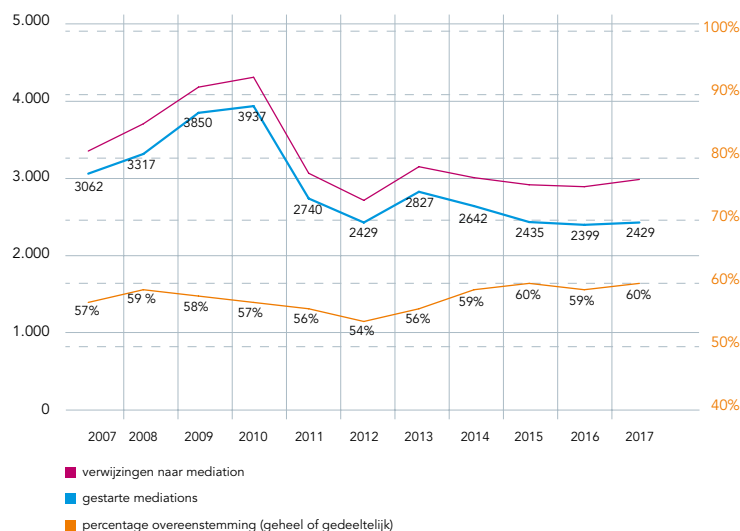
In de kengetallenanalyse worden mediations die met gehele of gedeeltelijke overeenstemming zijn afgesloten onder één noemer gebracht, de (geheel of gedeeltelijk) geslaagde mediations.

Landelijk beeld

Het belangrijkste argument voor de rechter om de zaak naar een mediator te verwijzen is dat partijen in de toekomst met elkaar verder moeten. Ook de gedachte dat een rechterlijke uitspraak geen echte oplossing biedt voor het conflict, wordt regelmatig als reden genoemd.

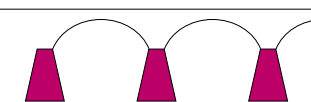
Niet alle verwijzingen leiden uiteindelijk tot de start van een mediation. In de periode 2007-2010 nam het aantal **gestarte mediations** toe tot meer dan 3.900, zoals uit figuur 22 blijkt. In 2011 nam dat aantal vervolgens zeer sterk af tot 2.740. Daarna daalde het nog wat verder en in de afgelopen drie jaar stabiliseerde het op rond de 2.400 per jaar.

Figuur 22: ontwikkeling mediations 2007 t/m 2017



Het deel dat tot **gehele of gedeeltelijke overeenstemming** leidde, is na enkele jaren van daling na 2012 weer toegenomen naar tussen de 59 en 60 procent.³³

Het is niet verwonderlijk dat het leeuwendeel van de mediations bij de rechtbanken plaatsvinden in het **familierecht**. Circa zeven op de tien van de gestarte mediations in de afgelopen drie jaar vond plaats in het familierecht; in 2017 ging het om ruim 1.500. Ze betreffen vaak echtscheidingen en de gevolgen ervan en gaan bijvoorbeeld over ouderschapsplan, gezag en omgang en alimentatie.



³³ 49 tot 50 procent volledige overeenstemming en 9 tot 10 procent gedeeltelijke overeenstemming.

Slachtoffers en verdachten in strafzaken kunnen onder leiding van een mediator met elkaar in gesprek gaan over bijvoorbeeld een schadevergoeding. Deze vorm van mediation binnen de Rechtspraak in het **strafrecht**, blijkt positieve effecten te kunnen hebben, te weten een daling van het recidivepercentage, reductie van kosten en meer tevredenheid bij slachtoffers. Herstellende gesprekken kunnen daarnaast de sociale cohesie bevorderen. Mediation in strafzaken is eind 2013 als experiment gestart en wordt nu in alle gerechten toegepast. In 2017 betrof één op de vijf gestarte mediations een mediation in strafzaken, bijna 600. Het slagingspercentage is relatief hoog, ruim 75 procent. Bij ongeveer de helft van deze mediations in mishandelingszaken en geweldplegingszaken komen het meest voor (ongeveer de helft van de ‘strafzakenmediations’, gevolgd door vernieling, bedreiging en diefstal).

Het aantal mediations bij het rechtsgebied **bestuursrecht** (inclusief belastingrecht) is in de afgelopen jaren zeer sterk afgenomen; in 2010 startten nog bijna 800 mediations en in de afgelopen drie jaar waren dat er nog slechts rond de 70 per jaar, enkele procenten van het totaal aantal mediations. Die afname is het gevolg van een wijziging in de behandeling van rechtszaken in het bestuursrecht, gericht op een definitieve oplossing met behulp van een verbeterde procedure waarin snel een regiezitting plaatsvindt, waardoor vóór de zitting geen schriftelijk mediation-aanbod meer wordt gedaan.

Bij rechtbank Amsterdam is het sinds 2015 mogelijk om te kiezen voor een procedure ‘Gericht-Op-Oplossing’ (GOO). Het gaat om een civiele rechtszaak waarvan de bedoeling is dat partijen onder begeleiding van een rechter tot een definitieve oplossing komen. Bij een GOO-behandeling zal de rechter een oordeel geven als partijen geen schikking bereiken en de rechter kan in deze procedure ook een voorlopig oordeel geven om de onderhandelingen vlot te trekken.

De daling van het aantal mediations sinds 2010 heeft verschillende oorzaken.

- Steeds vaker vindt mediation (in het familierecht) al vóór de rechtszaak plaats en niet tijdens de rechtszaak. Via andere instanties (bijvoorbeeld maatschappelijk werk of jeugdzorg) dan het mediationbureau bij de Rechtspraak, wordt vaker geprobeerd om tot een oplossing van het conflict te komen.
- Rechters zijn meer bedreven geworden in conflictdiagnose, waardoor partijen sneller tot een schikking komen, zonder mediation.
- Het vervallen per 1 januari 2011 van de stimuleringsbijdrage (eerste 2,5 uur gratis voor betalende partijen) heeft ook een rol gespeeld bij de afname.
- Daarnaast zijn er initiatieven die ervoor zorgen dat de mogelijkheid van mediation soms wat naar de achtergrond verschuift. Een voorbeeld is het project BRAM, waarbij kinderrechters van de rechtbank Overijssel (locatie Almelo) de mogelijkheid hebben om een zitting aan te houden, teneinde ouders een laatste kans te bieden om hun geschil met een lichte, kortdurende interventie uit een wijkteam aan te pakken. Na drie maanden komen de ouders terug bij de kinderrechter en vindt de uitspraak pas plaats. Voor partijen is deze benadering aantrekkelijk vanwege het feit dat ze er niets voor hoeven te betalen, terwijl rechters hier soms voor kiezen omdat ze altijd een terugkoppeling krijgen van de resultaten. Recentelijk zien we – met name als gevolg van oplopende wachttijden voor deelname aan een project – toch dat er vanwege de snelheid van het proces weer vaker voor mediation gekozen wordt.
- Ten slotte nam het aantal gestarte mediations bij het rechtsgebied bestuursrecht (inclusief belastingrecht) zeer sterk af vanwege een gewijzigde en verbeterde manier van procederen.

In aanvulling op experimenten bij de Rechtspraak (zoals GOO³⁴, e-kanton, spreekuurrechter³⁵, de burennrechter³⁶) en verbeteringen van de huidige procedures, wil de Rechtspraak meer ruimte om te kunnen experimenteren met andere procedures, waarin de nadruk ligt op het bij elkaar brengen van partijen en het voorkomen dat men de zaak op de spits drijft. Daar is wetgeving voor nodig. In het regeerakkoord van 2017 is opgenomen dat er wetgeving komt die ruimte geeft aan de rechter om te experimenteren met eenvoudige procedures.

³⁴ Zie <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Amsterdam/Regels-en-procedures/Paginas/Procedure-Gericht-Op-Oplossing.aspx>

³⁵ Evaluatie van een proef in Noord-Nederland met ‘spreekuurrechters’ is te vinden in Research Memorandum nummer 4/ 2018, “Zegt u het eens, wat wilt u van de rechter”, Research Memorandum nummer 4/ 2018, Raad voor de Rechtspraak

³⁶ Voorlopig is de Burennrechter alleen actief in het werkgebied van de rechtbank Midden-Nederland (locatie Utrecht) en in het werkgebied van de rechtbank Oost-Brabant.

Verschillen tussen rechtbanken in mediation

De omvang van het aantal **afgeronde mediations**, lag in de afgelopen drie jaar bij rechtbanken rond de 5 afgeronde mediations op de duizend rechtszaken, zoals te zien is in tabel 14a in bijlage 2. De verschillen tussen de rechtbankregio's in de mate van mediationgebruik zijn groot.

In Rotterdam, Noord-Holland en Midden-Nederland was het 'mediationgebruik' relatief (gezien het aantal zaken) groot, 7 per duizend rechtszaken.

In Zeeland-West-Brabant, Limburg, Gelderland was het relatief klein, 3 per duizend en in Noord-Nederland is dat veruit het laagst met 1 mediation per duizend rechtszaken.

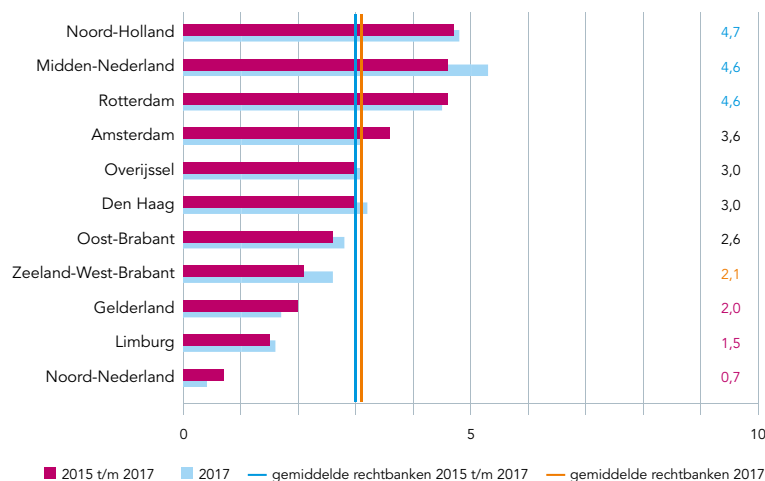
Van de mediations bij rechtbanken slaagt sinds 2014 ongeveer 60 procent. De verschillen tussen rechtbanken in het **slagingspercentage** zijn beperkt.

Uit figuur 23 (de lichtblauwe rechte lijn) blijkt dat in de periode 2015-2017 bij rechtbanken op elke duizend rechtszaken drie (geheel of gedeeltelijk) **geslaagde mediations** plaatsvonden.

De verschillen tussen rechtbanken daarin zijn groot. In Rotterdam, Noord-Holland en Midden-Nederland was in de afgelopen drie jaar het aantal geslaagde mediations het grootst met 4,6 op de duizend rechtszaken of meer. In Zeeland-West-Brabant Gelderland, Limburg en Noord-Nederland het laagst met 2,1 op de duizend of minder.

Deze verschillen zijn voornamelijk het gevolg van de mate waarin van mediation gebruik is gemaakt en niet van verschillen in slagingspercentage.

Figuur 23: rechtbanken, mediations met overeenstemming per 1.000 zaken, gemiddelde 2015-2017



Samenhang tussen mate van mediation en andere kengetallen?

Analyses over de jaren heen maken duidelijk dat de mate van gebruik van mediation niet structureel samenhangt met de grootte van de rechtbank of de kosten-productiviteit.

Evenmin blijkt de mate van gebruik van mediation samen te hangen met de mate waarin mediations slagen. Het is dus niet zo dat rechtbanken waarbij vaker gebruik werd gemaakt van mediation, te maken hadden met een duidelijk geringere of grotere slagingskans.

Verschillen tussen gerechtshoven in mediation

Het mediationgebruik, gemeten in het aantal **afgeronde mediations** bij de gerechtshoven, is in de afgelopen vier jaar opgelopen van 7 op de duizend rechtszaken in 2014 naar 12 op de duizend in 2017.

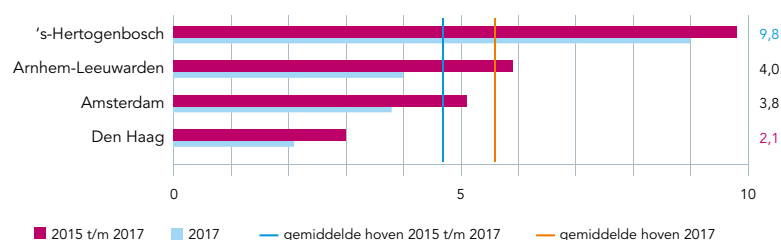
Van de gestarte mediations slaagt sinds 2014 bij de gerechtshoven gemiddeld rond de 46 procent. De verschillen tussen hoven in **slagingspercentage** zijn beperkt; alleen Arnhem-Leeuwarden springt eruit met rond de 52 procent geslaagde mediations.

Gemiddeld vonden in de periode 2015-2017 bij de hoven 4,8 (geheel of gedeeltelijk) **geslaagde mediations** plaats op elke duizend rechtszaken, zoals uit figuur 24 blijkt. In 2017 was sprake van een forse toename.

De verschillen tussen gerechtshoven zijn groot. In gerechtshof 's-Hertogenbosch is al vele jaren verhoudingsgewijs het aantal geslaagde mediations het grootst; op duizend rechtszaken vonden daar de laatste drie jaar bijna 10 geslaagde mediations plaats. In hof Den Haag is dat meerjarig het laagst met ruim 2 op de duizend rechtszaken.

Deze verschillen tussen hoven zijn voornamelijk het gevolg van de mate waarin van mediation gebruik is gemaakt en niet van verschillen in slagingspercentage.

Figuur 24: gerechtshoven, mediations met overeenstemming per 1.000 zaken, gemiddelde 2015-2017



3.10 Appelpercentages

3.10.1 Algemeen

Partijen in een rechtszaak kunnen tegen de uitspraak in hoger beroep gaan om de zaak opnieuw te laten beoordelen. Het kan gaan om een herbeoordeling en aanvulling van feiten, van rechtsvragen en van motiveringen. Het hoger beroep heeft, in het verlengde van deze controlefunctie en herkansingsfunctie, ook een belangrijke functie in de rechtsontwikkeling en het bewaken en bevorderen van de rechtseenheid.

Het appelpercentage zegt weliswaar iets over de acceptatie van uitspraken door partijen en de ontwikkeling hierin, maar het geeft geen rechtstreekse indicatie van de kwaliteit van rechtspreken in eerste aanleg of van het functioneren van het rechtspreken bij een rechtbank.

Of en in hoeverre de appelpercentages en de gevonden verschillen tussen rechtbanken beïnvloedbaar zijn door rechters en raadsheren of samenhangen met de kwaliteit van rechtspreken valt niet rechtstreeks uit de bestaande gegevens op te maken. Zo wordt niet systematisch, per zaak, bijgehouden wat de motieven zijn om in hoger beroep te gaan. Over daarnaar uitgevoerde onderzoek, verderop meer. Het is niet mogelijk informatie over de uitkomst van het hoger beroep in de analyses mee te nemen. Zo betekent vernietiging in hoger beroep van een vonnis niet automatisch dat door de rechter in eerste aanleg een onjuist oordeel is gegeven. Het oordeel van de hoger beroepsrechter kan bijvoorbeeld inhouden dat deze tot een andere beantwoording van een rechtsvraag is gekomen, waarover voordien nog geen duidelijkheid in de jurisprudentie bestond. Dit laatste is inherent aan de rechtsontwikkeling en rechtseenheid functie van het hoger beroep (en cassatie). Verder kan aanvulling van feiten (in vergelijking met behandeling in eerste aanleg) een rol hebben gespeeld bij afwijking van de rechterlijke beslissing in appel ten opzichte van het vonnis in eerste aanleg.

Het overgrote deel van de uitspraken in hoger beroep houdt stand en wordt door het hogere rechtscollege bevestigd. Daartoe kunnen ook worden gerekend die uitspraken die weliswaar op formele gronden worden vernietigd, maar waarbij het oordeel van de rechter in eerste aanleg materieel wel overeind is gebleven.

De grote verschillen tussen regio's/ rechtbanken in de mate van appel kunnen slechts in beperkte mate verklaard worden door verschillen in kwaliteit van rechtspreken. Uit de klantwaarderingsonderzoeken is immers gebleken dat de verschillen tussen gerechten in (gepercipieerde) kwaliteit van rechtspreken beperkt zijn. Daarnaast is er onlangs onderzoek uitgevoerd naar de redenen van rechtzoekenden om hoger beroep in te stellen.³⁷ Het onderzoek laat zien dat de gepercipieerde kwaliteit van de rechter en van de uitspraak in het algemeen slechts een beperkte rol spelen bij het al dan niet in hoger beroep gaan. Het onderzoek was helaas niet gericht op verklaringen van ontwikkelingen van de mate van appel in de tijd, noch op huidige verschillen tussen rechtbanken in appelpercentages, zodat op basis van dit onderzoek niets gezegd kan worden over de verklaringskracht van kwaliteit van vonnissen voor toe- of afname van appelpercentages. De volgende motieven kwamen uit genoemd onderzoek naar voren.

De verwachte kans op een gunstiger uitspraak in hoger beroep was op alle drie de rechtsgebieden het belangrijkste, maar in het **strafrecht** (bij vier op de vijf een reden voor appel) nog belangrijker dan bij **civilrecht** (bij drie op de vijf) en het **bestuursrecht** (bij één op de twee). In het strafrecht ging het om de geschatte kans om gelijk te krijgen dan wel de geschatte kans op een lagere straf of vrijspraak. Tevens was de omvang van de gevolgen van de uitspraak in eerste aanleg vaak (bij ruim één op de drie appellanten) een reden om in hoger beroep te gaan van vonnissen in **civiele rechtszaken** en **strafrechtszaken**. Men gaat vaker hoger beroep naarmate de ernst van de gevolgen groter is, en in het civiele recht naarmate het financiële belang groter is. In het bestuursrecht speelde deze reden om in hoger beroep te gaan slechts bij één op de tien appellanten een rol.

De kwaliteit van de uitspraak/ het vonnis was in het **civiele recht** relatief vaak van belang, bij twee van de vijf appellanten. In het **strafrecht** speelde dat bij één op de vijf appellanten een rol en in het **bestuursrecht** slechts bij één op de tien.

De gepercipieerde kwaliteit van de rechter speelde bij rond een kwart van de appellanten een rol; weinig verschil daarin tussen **bestuursrecht**, **civilrecht** en **strafrecht**.

In het civiele recht ten slotte zijn bij één op de vijf ook de reeds gedane investeringen en verwachte kosten redenen om in hoger beroep te gaan of juist daarvan af te zien. Stress, de duur van de procedure en (geldelijke) kosten vormen belangrijke redenen om af te zien van hoger beroep.

Een deel van de hoger beroepen wordt later ingetrokken. Sommige partijen gaan bijvoorbeeld in hoger beroep, omdat men daarmee de tijd krijgt het vonnis goed te bestuderen om daarna pas definitief te beslissen of men het hoger beroep doorzet of niet. Het aandeel intrekkingen verschilt per zaak type. Omdat het aantal intrekkingen (nog) niet per rechtbank bekend is, konden de gepresenteerde appelpercentages per gerecht niet geschoond worden van de latere intrekkingen. Bij de landelijke cijfers is wel een appelpercentage gepresenteerd, geschoond van de intrekkingen.

In tabel 15a van bijlage 2 zijn de appelpercentages per rechtbank en per type rechtszaak te zien. Bij de presentatie van de cijfers is gewerkt met driejaars-gemiddelden om een voldoende aantal appelpzaken per zaak groep over te houden om rechtbanken met elkaar te kunnen vergelijken en om zoveel mogelijk toevallige fluctuaties te vermijden.

Mate van hoger beroep 2010 – 2017 samengevat

Ontwikkeling in de mate van hoger beroep

Voor een beschrijving van de ontwikkeling van de mate van hoger beroep is telkens het appelpercentage in de periode 2015-2017 vergeleken met de periode 2010-2012. Bij de helft van de onderscheiden rechtsgebieden/rechtszaaktypen (negen van de achttien) is het appelpercentage, over deze middellange periode gezien, toegenomen. Bij de twee volgende typen rechtszaken is de mate van appel zelfs in sterke of zeer sterke mate (toename met meer dan eentiende per jaar) opgelopen:

- handelszaken bij de civiele rechter (niet-kantonzaken), van 22% naar 36%
- rechtszaken in verband met de WOZ (Wet waardering onroerende zaken), van 13% naar 24%

Slechts bij twee zaaksgroepen is het appelpercentage over een middellange periode gezien, afgenomen:

- lokale belastingzaken, niet-WOZ, van 23% naar 21%.
- algemene asielpcedures, van 54% naar 49%

³⁷ Marseille e.a. Motieven voor en waardering van hoger beroep, Research Memorandum 1/ 2016, Raad voor de rechtspraak.

De mate van appel in het **civiele recht** is sinds de periode 2010-2012 toegenomen. Het appelpercentage bij **civielrechtelijke kantonzaken** en **familierechtelijke zaken** nam licht toe. Bij kantonzaken was de mate waarin later het hoger beroep werd ingetrokken stabiel en bij familiezaken nam dit toe.

Daarnaast ging men steeds vaker in hoger beroep van vonnissen in **handelszaken niet zijnde kantonzaken**. Dat was mede het gevolg van de competentiewijziging waardoor de handelszaken met een relatief gering financieel belang niet meer voor de civiele rechter kwamen maar bij de kantonrechter. Met andere woorden, door de competentiewijziging nam het financieel belang van deze niet-kantonzaken toe en dat had weer tot gevolg dat men vaker in hoger beroep ging.

In het **strafrecht** is de mate van hoger beroep van vonnissen van de **kinderrechter** licht toegenomen in vergelijking met de periode 2010-2012. De mate waarin men van vonnissen in **overtredingszaken** in hoger beroep ging, was door de jaren heen redelijk stabiel, maar in 2015-2017 toegenomen. Mogelijk heeft dit deels te maken met het moment van uitvragen van de informatie; dat was later in het jaar dan voorheen, wat de mogelijkheid vergroot dat de registratie op dit punt meer is bijgewerkt.

Bij **misdrijfzaken** die door de **meervoudige kamer (MK)** zijn behandeld blijkt het hoger beroep minder vaak in een later stadium te worden ingetrokken, waardoor het aandeel strafzaken dat in hoger beroep nogmaals moet worden behandeld, in lichte mate is toegenomen. Het appelpercentage van **politierechtelijke vonnissen** is in de loop van de jaren stabiel gebleven.

In het **reguliere bestuursrecht**, d.w.z. bestuursrecht met uitzondering van belastingrecht en vreemdelingenrecht, is het appelpercentage sinds de periode 2010-2012 licht toegenomen. Vanwege een gelijktijdige toename van ingetrokken hoger beroepen, is het aandeel bestuursrechtelijke zaken dat opnieuw in hoger beroep moest worden behandeld, nauwelijks toegenomen.

De behandeling van **WOZ-zaken** moet steeds vaker in hoger beroep worden overgedaan. Het appelpercentage nam sterk toe en het aandeel intrekkingen nam af. Wel kent de ontwikkeling van het appelpercentage bij afzonderlijke rechtbanken jaren met grote eenmalige pieken.

Van vonnissen in **rijksbelastingzaken** gaat men weliswaar steeds vaker in hoger beroep, maar die hoger beroepen worden ook vaker ingetrokken.

De mate van hoger beroep bij **vreemdelingenzaken** is toegenomen in vergelijking met de periode 2010-2012.

Verschillen in de mate van hoger beroep

De appelpercentages lopen sterk uiteen al naar gelang het type geschil. Vooral van vonnissen in geschillen met de overheid gaat men relatief vaak in hoger beroep:

- ambtenarenzaken 53%
- rijksbelastingzaken 49%
- algemene asielprocedure 49%
- (verlengde) asielprocedures 55%

Men gaat het minst in hoger beroep van vonnissen in overtredingszaken, 4%, en van uitspraken op het gebied van het familierecht, 5%.

Er bestaan grote verschillen tussen de elf rechtbankregio's in de mate van appel bij eenzelfde type rechtszaak, ook over een langere tijdsperiode gezien. Alleen bij de algemene asielprocedure waren de verschillen tussen de rechtbanken beperkt.

Over het algemeen bleek er weinig samenhang tussen het appelpercentage bij de ene zaakgroep binnen een rechtbank en het appelpercentage bij een andere zaakgroep.

Uitzondering vormden de misdrijf-strafzaken; bij rechtbanken met een hoge mate van appel van vonnissen van de politierechter bleek men ook relatief vaak in hoger beroep te gaan van vonnissen van de kinderrechter of van vonnissen van de meervoudige kamer.

3.10.2 Civiel recht, mate van appel

De appellens in civielrechtelijke rechtszaken kunnen zowel kantonzaken als niet-kantonzaken betreffen. In de tabel is te zien wat het appelpercentage (periode 2015-2017) is bij vier verschillende typen civiele zaken, of het is toegenomen vergeleken met de periode 2010-2012 en of verschillen tussen rechtbanken in appelpercentage (zeer) groot of juist beperkt zijn. Tevens is de mate van intrekking vermeld en de ontwikkeling daarin.

Over het algemeen is de mate van appel van uitspraken in civielrechtelijke zaken (handel en familie) toegenomen in vergelijking met 2010-2012. De toename van hoger beroepen van vonnissen van de civiele rechter en de kantonrechter, was het gevolg van de competentiewijziging. Tekst en uitleg bij de ontwikkeling voor de vier afzonderlijke zaak groepen is te vinden in de alinea's onder de tabel.

Appelpercentages civiele zaken in de periode 2015-2017 en ontwikkelingen sinds de periode 2010-2012

	appel percentage		verschillen tussen rechtbanken	intrekkingspercentage	
	2015 t/m 2017	jaargroei ¹⁾ sinds 2010		2015 t/m 2017	toe- afname sinds 2010
handel kantonrechter	10%	+	zeer groot	33%	=
handel civiele rechter	36%	+++	zeer groot	20%	↗
kort gedingen	17%	=	zeer groot	29%	↗
familiezaken	5%	+	groot	11%	↗

1) jaargroei sinds 2010-2012: + is licht 2% t/m 5%, ++ is sterk 6% t/m 10%, +++ is zeer sterk >10% per jaar.

Handelszaken kantonrechter

In de berekeningen en tabellen zijn de verstekvonnissen (tegen de driehonderd-duizend per jaar) buiten beschouwing gelaten, omdat men daarvan vrijwel nooit in hoger beroep gaat. Ook los van de verstekvonnissen gaat men van de door de kantonrechter behandelde handelszaken relatief weinig in hoger beroep, circa 10 procent. Het appelpercentage in deze zaken is gestegen vergeleken met in de periode 2010-2012: eerst was sprake van een afname, maar we zien sinds 2013 een stijgende trend.

Het aandeel intrekkingen lag in de afgelopen jaren rond de 30 procent; in 2015-2017 was het 33 procent.

De verschillen tussen rechtbanken in het appelpercentage bij kanton-handelszaken zijn zeer groot, ook over een langere periode gezien. In Den Haag is het structureel opvallend laag, 6 à 7 procent.

Structureel bijzonder hoog is het in Amsterdam, rond 14 procent, en Limburg, rond 12 procent. Bij de andere rechtbanken wijkt het over het algemeen niet heel veel af van het landelijke gemiddelde.

In Rotterdam fluctueerde het appelpercentage bij deze zaken nogal sterk.

Handelszaken civiele rechter

Van 36 procent van de vonnissen in handelszaken (bodenzaken) die niet door de kantonrechter maar door de civiele rechter in eerste aanleg zijn behandeld, werd in 2015-2017 in hoger beroep gegaan. Het appelpercentage is veel hoger dan bij kantonzaken door het grotere financiële belang van de zaak; men is minder geneigd om het erbij te laten zitten, er staat meer op het spel.

De mate van appel bij deze zaken is in de afgelopen jaren bij alle rechtbanken zeer sterk toegenomen; in de periode 2010-2012 was het nog slechts 22 procent. De verklaring daarvoor is dat als gevolg van de competentiewijziging het gemiddelde belang van de niet-kantonzaken sterk is toegenomen en daarmee ook de bereidheid verder te procederen in hoger beroep.

Na instelling van hoger beroep in civiele handelszaken wordt vervolgens in één op de vijf gevallen het hoger beroep ingetrokken; dat percentage is in de loop der jaren licht toegenomen.

De verschillen tussen de rechtbanken in de mate van appel bij deze zaken zijn zeer groot en bestendig. Het laagste appelpercentage, ook over een langere tijd gezien, is in Noord-Nederland en Rotterdam, 29 procent. Het hoogste in Limburg en in Overijssel, 45 procent en hoger.

Kort gedingen

Van vonnissen in kort gedingen gaat men gemiddeld in 17 procent in hoger beroep. Van deze hoger beroepen wordt later weer 29 procent ingetrokken.

De verschillen tussen rechtbanken in appelpercentage bij deze zaken zijn zeer groot. Het is structureel het hoogste in Limburg, circa 23 procent. In Noord-Nederland was het altijd relatief hoog, maar dat is nu gezakt naar circa 19 procent. Het laagst, met 13 procent, is het appelpercentage in kort gedingen in Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant.

Familiezaken, niet-kanton

Bij familiezaken wordt zeer weinig in hoger beroep gegaan, rond de 5 procent. Van die hoger beroepen wordt slechts ongeveer één op de negen later ingetrokken. De verschillen tussen rechtbanken zijn groot. Het appelpercentage is structureel het laagste in Overijssel, ruim 3 procent en het hoogst in Den Haag en Rotterdam, 6,0 procent.

Het geringe appelpercentage in Overijssel heeft te maken met het verhoudingsgewijs grote aantal zaken 'scheiden op gemeenschappelijk verzoek' dat vanuit het gehele land bij de rechtbank Overijssel werd aangebracht vanwege de snelle afhandeling daar.

3.10.3 Strafrecht, mate van appel

De verandering in gebiedsindeling in 2012 (HGK) heeft de continuïteit van de cijfers over strafzaken verstoord. Niet van alle zaken was de (juiste) rechtbank geregistreerd; van zaken via het CVOM, Functioneel Parket of Landelijk Parket, was na de organisatorische herindeling van de gerechten (HGK) soms niet duidelijk bij welke (nieuwe) rechtbank die hoorde. Daarom dienen vergelijkingen in de tijd, waarin de jaren 2012 t/m 2015 betrokken zijn, met enige voorzichtigheid te worden gezien.

In onderstaande figuur is te zien wat het appelpercentage is voor verschillende typen strafzaken, de ontwikkeling daarin sinds de periode 2010-2012 en of de verschillen tussen rechtbanken beperkt zijn of juist (zeer) groot. Tevens is de mate van intrekking van het hoger beroep vermeld en de ontwikkeling daarin.

Appelpercentages strafzaken in de periode 2015-2017 en ontwikkelingen sinds de periode 2010-2012

	appel percentage		verschillen tussen rechtbanken	intrekkingspercentage	
	2015 t/m 2017	jaargroei ¹⁾ sinds 2010		2015 t/m 2017	toe- afname sinds 2010
kantonrechter overtredingszaken	4,0%	+	zeer groot	8%	↗
politierechter (EK)	14%	=	zeer groot	18%	=
strafzaken EK kinderrechter	9%	+	zeer groot	24%	↘
strafzaken meervoudige kamer (MK)	39%	=	groot	23%	↘

1) jaargroei sinds 2010-2012: + is licht 2% t/m 5%, ++ is sterk 6% t/m 10%, +++ is zeer sterk >10% per jaar.

Overtredingszaken, kantonrechter

Van vonnissen van de kantonrechter in overtredingszaken gaat men zelden, slechts 3 à 4 procent, in hoger beroep. Dat percentage is over een langere periode gezien redelijk stabiel. Het 2015-2017 percentage van 4 procent is wat aan de hoge kant in vergelijking met de jaren ervoor, toen het rond de 3,5 procent lag.

Het aantal intrekkingen bij dit type zaken is zeer beperkt, ongeveer 8 procent.

De verschillen tussen rechtbanken in de mate van appel in overtredingszaken zijn zeer groot, maar de percentages kunnen binnen een rechtbank van jaar tot jaar wel fluctueren. In de afgelopen periode van drie jaar lag dat in Rotterdam en Limburg het laagst, 3,0 procent of lager. In Noord-Holland, Amsterdam en Zeeland-West-Brabant lag het boven de 4,5 procent.

Misdrijven

Er blijkt een sterk verband tussen de mate van hoger beroep van vonnissen van de drie soorten misdrijfzaken: politierechter, kinderrechter en meervoudige kamer. Dit wil zeggen dat rechtbanken met een hoge mate van appel in de ene groep over het algemeen ook een hoge mate van appel laten zien in de beide andere groepen.

Het aandeel EK-strafzaken en MK-strafzaken dat in hoger beroep nogmaals moet worden behandeld is in de loop der jaren toegenomen, vooral omdat er minder ingetrokken wordt, zoals hieronder te zien zal zijn.

In Noord-Nederland en Limburg is de mate van hoger beroep bij alle drie behandelsoorten relatief laag. In Midden-Nederland en Amsterdam is het appelpercentage voor de betreffende drie groepen juist relatief hoog.

Politierechter

Van 14 procent van de vonnissen van de politierechter gaat men in hoger beroep. Dit is over meerdere jaren gezien redelijk stabiel. In de periode 2015-2017 werd liefst 18 procent van de ingesteld hoger beroepen ingetrokken. Ook in de periode 2010-2012 was dat zo hoog (19 procent), maar in de tussenliggende periode nam het intrekkingpercentage af. Daar lijkt nu een einde aan gekomen te zijn.

De verschillen tussen rechtbanken in appelpercentage bij politierechterzaken zijn groot, ook over een langere tijd gezien. Noord-Nederland en Limburg kenden hierbij structureel het laagste appelpercentage, circa 10 procent. In Midden-Nederland en Amsterdam ging men in deze zaken het meest, meer dan 16 procent, in hoger beroep.

Kinderrechter (EK)

Van de door de kinderrechter gevonniste EK-zaken ging 9 procent in hoger beroep. Dat is in de afgelopen jaren licht toegenomen: in de periode 2010-2012 was het 8 procent.

Van deze hoger beroepen wordt gemiddeld genomen ongeveer een kwart (24 procent) later ingetrokken. Het aandeel intrekkingen is in de afgelopen jaren gestaag afgenomen, maar neemt nu weer toe. Sinds 2013 is het aandeel kinderrechtsstrafzaken dat per saldo in hoger beroep voor een tweede keer moest worden behandeld, min of meer constant op 7 procent (afgerond).

De verschillen tussen rechtbanken in de mate van hoger beroep in dit type zaken zijn structureel bijzonder groot. Over een langere periode bezien was dat 4 procent in Limburg en Noord-Nederland en boven de 10 procent in Amsterdam, Den Haag en Midden-Nederland.

Meervoudige kamer

Van die strafzaken die door drie rechters worden behandeld (meervoudige of MK-zaak) gaat men het vaakst in hoger beroep, 39 procent. Het gaat dan ook om zaken met een relatief groot belang (de hoogte van de straf bij veroordeling). Het appelpercentage is, landelijk gezien, redelijk stabiel.

Het intrekken van deze hoger beroepen is sterk teruggelopen van 30 procent in 2010-2012 tot 17 procent in 2013-2015, maar is nu weer toegenomen tot 23 procent. Per saldo geldt dat de afgelopen jaren rond de 30 procent van MK-strafzaken voor een tweede keer behandeld moeten worden.

De verschillen tussen rechtbanken zijn structureel groot. Ze lopen uiteen van rond de 34 procent in Noord-Nederland en Limburg tot rond de 45 procent in Amsterdam en Midden-Nederland.

3.10.4 Bestuursrechtelijke procedures, mate van appel

Uit de onderstaande drie tabellen blijkt dat de mate van appel in het bestuursrecht over het algemeen hoog is in vergelijking met strafzaken en civiele zaken. De hoogste appelratio's, rond de 50 procent of hoger, zijn te zien bij rijksbelastingzaken en asielzaken. Bij ambtenarenzaken is het liefst 53 procent en bij rechtszaken over sociale verzekeringen en sociale voorzieningen ligt het rond de 40 procent.

Een verklaring voor de hoge mate waarin men in het bestuursrecht in hoger beroep gaat is dat er vrijwel altijd een bezwaarfase aan het proces is voorafgegaan. Dus er blijven vooral zaken over waar bestuur en burger in een eerder stadium niet nader tot elkaar konden komen. In gevallen dat de uitspraak in eerste aanleg ongunstig uitviel voor de burger, speelt daarnaast een rol dat de burger die daarvan in hoger beroep gaat geen risico loopt op een voor hem ongunstiger uitspraak dan in eerste aanleg.

Regulier bestuursrecht, mate van appel

Onder regulier of algemeen bestuursrecht verstaan we alle rechtszaken op het terrein van het bestuursrecht, die niet het belastingrecht of het vreemdelingenrecht betreffen.

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) behandelt de appels van sociale verzekeringszaken, ambtenarenzaken, bijstandzaken en studiefinancieringszaken. De Raad van State (RvS) behandelt de overige hoger beroepen, zoals bouwzaken. De groep 'overige' is een diverse heterogene groep, met een grote variëteit aan zaken, waarvan een deel een hogere appelratio heeft en een deel een lagere appelratio.

Het is bij het reguliere bestuursrecht niet zo dat wanneer een rechtbank een hoog appelpercentage kent voor het ene type rechtszaken binnen regulier bestuursrecht, diezelfde rechtbank ook een hoog appelpercentage kent voor andere typen reguliere bestuursrechtelijke zaken. Zo heeft de mate van appel bij bijstandzaken geen verband met de mate van appel bij sociale verzekeringszaken en evenmin met de groep 'overige'.

Appelpercentages rechtszaken, reguliere bestuursrecht

	appel percentage		verschillen tussen rechtbanken	intrekkingspercentage	
	2015 t/m 2017	jaargroei ¹⁾ sinds 2010		2015 t/m 2017	toe- afname sinds 2010
sociale verzekeringszaken	40%	+	groot	29%	↗
bijstands- en studiefinancieringszaken	41%	=	groot	20%	↗
ambtenarenzaken	53%	+	zeer groot	34%	↗
overig regulier bestuursrecht	29%	+	groot	18%	=

1) jaargroei sinds 2010-2012: + is licht 2% t/m 5%, ++ is sterk 6% t/m 10%, +++ is zeer sterk >10% per jaar.

Sociale verzekeringszaken

Van vonnissen in sociale verzekeringszaken gaat men in 40 procent in hoger beroep. Dat is in de afgelopen jaren licht opgelopen. Van deze appels wordt 29 procent later ingetrokken. Dat is in de loop der jaren ook opgelopen; enkele jaren geleden was het nog één op de vijf. Het gevolg is dat het aandeel zaken dat inhoudelijk voor een tweede keer (hoger beroep) wordt behandeld, vanaf de periode 2010-2012 redelijk constant is.

De verschillen in appelpercentage tussen rechtbanken zijn de laatste jaren bij dit soort zaken toegenomen; de rechtbanken zitten in een bereik van circa 33 procent in appel in Zeeland-West-Brabant, Gelderland en Noord-Holland tot meer dan 50 procent in Amsterdam. De andere gerechten bevinden zich in een middenbereik van 36 tot 42 procent.

Bijstands- en studiefinancieringszaken

Het appelpercentage bij bijstands- en studiefinancieringszaken ligt op ongeveer dezelfde hoogte als bij de groep sociale verzekeringszaken, 41 procent. Over meerdere jaren bezien, is de mate van appel gelijk gebleven. Ongeveer 20 procent wordt later ingetrokken. Dat is toegenomen; enkele jaren geleden was het circa 12 procent. Het gevolg is dat het aandeel zaken dat inhoudelijk voor een tweede keer (hoger beroep) wordt behandeld, min of meer constant is in vergelijking met de periode 2010-2012.

De verschillen tussen rechtbanken zijn groot,³⁸ maar vaak niet structureel: het appelpercentage in bijstands- en studiefinancieringszaken kan per rechtbank van jaar tot jaar sterk fluctueren. Relatief laag in de afgelopen drie jaar was het percentage in Gelderland en Midden-Nederland, 36 procent of minder. In Limburg, Overijssel, Oost-Brabant en Noord-Nederland is de mate van appel relatief hoog (45 procent of meer).

Ambtenarenzaken

Van de ambtenarenzaken gaat men zeer vaak in hoger beroep. In de periode 2015-2017 was het 53 procent.

De recente toename (in met name 2017) is onder andere het gevolg van een groep zaken in Limburg (met als voornaamste partijen de korpschef van politie en de gemeente Sittard-Geleen), maar ook Den Haag en Oost-Brabant vertonen een toename.

In dit type zaken werd een derde van de appellaten later ingetrokken. Dit is in de afgelopen jaren sterk toegenomen; in de periode 2010-2012 was het nog maar een vijfde. Het aandeel ambtenarenzaken dat inhoudelijk voor een tweede keer (hoger beroep) moet worden behandeld, is daardoor niet toegenomen.

De verschillen tussen rechtbanken in de mate van appel bij ambtenarenzaken zijn zeer groot, maar vaak niet structureel: het appelpercentage fluctueert per rechtbank van jaar tot jaar sterk. In de afgelopen periode van 2015 t/m 2017 was het appelpercentage bijzonder hoog in Limburg, 74 procent, en ook in Gelderland, 65 procent. Bijzonder laag was het bij de rechtbanken Rotterdam en Noord-Holland, minder dan 39 procent.

Overige reguliere bestuursrechtelijke rechtszaken

Het landelijke appelpercentage van de groep 'overige' reguliere bestuursrechtelijke zaken³⁹ is circa 29 procent en licht toegenomen in vergelijking met de periode 2010-2012. Van de appellaten wordt circa 18 procent later ingetrokken. Dit is constant. De bandbreedte in de afgelopen drie jaar lag van circa 25 procent in Midden-Nederland tot 32 procent in Overijssel en Oost-Brabant.

Belastingrecht, mate van appel

Appelpercentages rechtszaken belastingrecht in de periode 2015-2017 en ontwikkelingen sinds 2010-2012

	appel percentage		verschillen tussen rechtbanken	intrekkingspercentage	
	2015 t/m 2017	jaargroei ¹⁾ sinds 2010		2015 t/m 2017	toe- afname sinds 2010
rijksbelastingzaken	49%	=	groot	27%	↗
lokale belastingzaken - WOZ	24%	+++	zeer groot	12%	↘
lokale belastingzaken - overige	21%	-	zeer groot	11%	↘

1) jaargroei sinds 2010-2012: + is licht 2% t/m 5%, ++ is sterk 6% t/m 10%, +++ is zeer sterk >10% per jaar.

Rijksbelastingzaken

Rijksbelastingzaken worden bij slechts 5 rechtbanken behandeld en van die vonnissen wordt vaak in hoger beroep gegaan, ongeveer 49 procent. In ruim een kwart van de gevallen wordt het hoger beroep ingetrokken. Per saldo is het aandeel zaken dat inhoudelijk voor een tweede keer (hoger beroep) wordt behandeld in vergelijking met de periode 2010-2012, ongeveer gelijk gebleven.

De verschillen tussen rechtbanken in appelpercentages bij dit type zaken zijn groot. In Noord-Nederland is het appelpercentage in de loop der jaren sterk afgenomen tot nu 35 procent. Ook Noord-Holland vertoont afnemende appelratio (43 procent in 2015-2017). In Amsterdam, Gelderland en Zeeland-West-Brabant is het percentage bovengemiddeld (50 procent of hoger in 2015-2017).

Lokale belastingzaken

Men gaat minder vaak in hoger beroep van vonnissen in rechtszaken over lokale belastingen dan wanneer het over rijksbelastingen gaat.

In WOZ/OZB-gerelateerde belastingen is de mate van appel sterk toegenomen. Het lag tot en met 2015 beneden de 20 procent en was in 2014-2016 opgelopen naar 32 procent, maar die toename werd veroorzaakt door een eenmalige toename in Oost-Brabant. Nu is het weer iets gezakt naar 24 procent voor 2015-2017, nog wel het dubbele in vergelijking met 2010-2012. Het aandeel intrekkingen is afgenomen.

³⁸ Van vonnissen van studiefinancieringszaken gaat men minder vaak in hoger beroep dan bijstandszaken. Dat beïnvloedt het appelpercentage voor de totale zaakgroep bij rechtbanken die relatief veel van die zaken doen.

³⁹ Bijvoorbeeld WMO en omgevingsvergunningen.

De verschillen in appelpercentages tussen rechtbanken bij WOZ-processen zijn aanzienlijk en de mate van appel fluctueert ook sterk per rechtbank van jaar tot jaar. In de meest recente periode van 2015 t/m 2017 was het appelpercentage het laagst in Midden-Nederland (4 procent), Limburg (7 procent) en Zeeland-West-Brabant (8 procent). In Midden-Nederland was het lage percentage het gevolg van een grote groep aan WOZ-zaken van een specifieke woningbouwvereniging, waarop uiteindelijk geen enkel hoger beroep volgde. Het hoogst is het percentage in Oost-Brabant, 79 procent. De laatste jaren was het ook hoog in Rotterdam⁴⁰ en Den Haag.

Van vonnissen in overige lokale belastingzaken (dit betreft bijvoorbeeld parkeerboetes), gaat men in 21 procent in hoger beroep. Dat is een afname ten opzichte van de periode 2010-2012, maar een toename ten opzichte van 2014-2016. Ook bij deze groep rechtszaken zijn de verschillen in appelratio tussen rechtbanken fors, en ook hier kan dat per rechtbank van jaar tot jaar sterk fluctueren. In de meest recente periode van 2015 t/m 2017 was het appelpercentage het laagst in Amsterdam en Rotterdam, circa 15 procent, en het hoogst in Midden-Nederland, 36 procent. Opvallend is ook de ontwikkeling bij Gelderland, van 32 procent in 2013-2015, via 14 procent in 2014-2016, terug naar 34 procent in 2015-2017. In 2016 was sprake van grote groep zaken bij gemeente Nijmegen, waar geen hoger beroepen op volgden.

Er is geen structureel (over een langere periode bezien) verband tussen de mate van appel in WOZ-zaken bij een rechtbank en de mate van appel bij overige lokale belastingprocedures in die rechtbank.

Vreemdelingenrecht, mate van appel

In deze kengetallenrapportage zijn ook appelpercentages opgenomen voor vreemdelingenzaken. Hierin zijn alleen Rechtspraakcijfers gebruikt en is geen gebruik gemaakt van de appel-instroomgegevens van de Raad van State. De RvS hanteert een iets andere regelgeving en indeling. Dit maakt koppeling van de gegevens lastiger. Analyse van de cijfers toonde verder aan dat het voor Noord-Nederland beter was om het percentage op andere informatie te baseren (niet Code Initiator aan het einde van een zaak, maar Code Status = 70 in de loop of aan het einde van een zaak). Het percentage van Noord-Nederland – en daarmee ook de landelijke uitkomst – voor periode 2014-2016 is aangepast. Voor 2015-2017 is voor Noord-Nederland ook van de alternatieve variabele gebruikgemaakt.

Appelpercentages rechtszaken vreemdelingenrecht in de periode 2015-2017 en ontwikkelingen sinds 2010-2012

	appel percentage		verschillen tussen rechtbanken
	2015 t/m 2017	jaargroei ¹⁾ sinds 2010	
algemene asielpcedures	49%	-	beperkt
verlengde asielpcedures	55%	=	groot
reguliere vreemdelingenzaken	31%	=	groot

1) jaargroei sinds 2010-2012: + is licht 2% t/m 5%, ++ is sterk 6% t/m 10%, +++ is zeer sterk >10% per jaar.

Algemene en verlengde asielpcedure

De appelpercentages liggen voor dit type vreemdelingenzaken overwegend hoog; in de periode 2015 t/m 2017 procedeerde liefst 55 procent door na eerste aanleg behandeling van beroep in een verlengde asielpcedure en 49 procent na een algemene asielpcedure (voorheen AC). Dit is niet verwonderlijk gezien de grote belangen die in deze zaken spelen. Het appelpercentage fluctueert over de jaren heen enigszins, maar er is geen sprake van een structurele toe- of afname. Er zijn verschillen tussen rechtbanken in de mate van appel bij de verlengde asielpcedure. In Zeeland-West-Brabant ligt deze structureel relatief hoog met 60 procent of meer (68 procent in 2015-2017). Noord-Nederland heeft een relatief laag percentage (42 procent) in 2015-2017.

Reguliere vreemdelingenzaken

Bij reguliere zaken (aanvragen verblijfsvergunningen voor wonen en werk) ligt het appelpercentage veel lager, rond de 30 procent. Dit is over een langere reeks van jaren gezien, licht oplopend.

De verschillen in appelpercentage tussen de rechtbanken zijn groot, maar de mate van appel verschilt ook per rechtbank van jaar tot jaar, zodat niet telkens dezelfde rechtbanken een lage of hoge appelratio kennen. In 2015-2017 is het bovengemiddeld bij Midden-Nederland, Noord-Nederland, Oost-Brabant, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant. Laatstgenoemde spant met 40 procent de kroon.

⁴⁰ Deze rechtbank heeft te maken met veel WOZ-zaken door bureaus die zich specialiseren in WOZ-zaken. Deze bureaus verdienen aan de proceskostenvergoeding die ze krijgen als de rechter de WOZ-waarde aanpast, ook al is die aanpassing marginaal.

4 Productie en financiën

4.1 Uitstroomvolume t.o.v. de instroom en de planning

Het kengetal ‘productievolume in verhouding tot instroomvolume’ is een indicator voor de ontwikkeling van de werkvoorraad. Immers, minder afgehandelde zaken (uitstroom) dan aangebrachte zaken (instroom) betekent dat de werkvoorraad toeneemt en dat zal in de toekomst invloed hebben op de gerealiseerde doorlooptijden. Een beoordeling van dit verhoudingsgetal zal soms in een meerjarige context moeten plaatsvinden. Wanneer bij een sterke instroomtoename het aantal afgehandelde zaken licht bij deze instroom achterblijft is dat geen reden tot zorg. De afhandeling van zaken kost nu eenmaal tijd en de uitstroom ijlt dus altijd na bij de instroom.

Het aantal afgehandelde zaken is ook afgezet tegen het geplande aantal, ook wel aangeduid met productieplanning of productie-afspraken.⁴¹ Die planning vormt de basis voor de financiële bijdrage aan een gerecht. Dit kengetal vormt onderdeel van de overleggen tussen het gerechtsbestuur en de Raad: in hoeverre wijkt de werkelijkheid af van de planning en wat zijn daarvan de oorzaken? Wanneer het aantal afgehandelde zaken kleiner blijkt te zijn dan afgesproken was, kan dat bijvoorbeeld wijzen op onverwachte capaciteitsproblemen of (bij procedures met een korte duur), op een lager dan verwachte instroom of op een groter aandeel arbeidsintensievere zaken.

Landelijk beeld, productie

De hoeveelheid afgedane zaken (productie) door de Rechtspraak nam in 2014 met twee procent toe. Daarna nam het gestaag af, in 2015 met 3 procent, in 2016 met 6 procent en in 2017 met 2 procent. De uitstroomafname in die periode was het gevolg van de afname van het aantal zaken dat voor de rechter werd gebracht.

De instroom aan zaken bij de Rechtspraak nam in 2014 nog nauwelijks af, maar in 2015 was sprake van een instroomafname met 5% en in 2016 met 6%. In 2017 nam de instroom niet meer af, maar bleef gelijk. Dat de afname niet doorzette was het gevolg van de toename van zaken die met controlerende taken van de rechter te maken hebben⁴²; het aantal rechtszaken buiten die ‘toezichtstaken’ bleef nog wel verder afnemen.

Bij de instroomdalingen in de afgelopen jaren ging het vooral om de volgende ontwikkelingen.

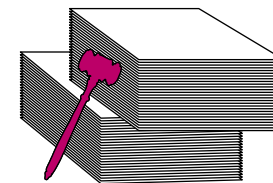
Begin 2015 kwam er kritiek op de **gijzelingspraktijk** bij verkeersboetes en onverzekerd rijden en werd vervolgens door het OM besloten deze zaken voorlopig niet meer aan te brengen, waardoor deze instroom veel kleiner is geworden.

De instroom **handelszaken** bij de kantonrechter en ook bij de civiele rechter nam onverwacht sterk af. Over de gehele periode nam het aantal handelszaken sterk af. Daarnaast speelde ook de sterke afname van insolventies een rol.

In 2017 nam ook het aantal **reguliere bestuursrechtszaken** (d.w.z. niet inbegrepen de belastingzaken en vreemdelingenzaken) onvoorzien sterk af.

Het aantal voor de rechter gebrachte **vreemdelingenzaken** als gevolg van een afwijzing op een asiel- of reguliere aanvraag nam weliswaar toe van 23.230 in 2015 naar 30.760 in 2016, maar die toename was veel minder sterk dan verwacht. In 2017 lag het instroomniveau vreemdelingenzaken slechts enkele procenten hoger dan in 2016.

In de afgelopen drie jaar 2015, 2016 en 2017 lag het aantal afgedane zaken gemiddeld ruim 1 procent per jaar boven het aantal nieuw ingestroomde zaken: de werkvoorraden namen af. Dit was voornamelijk het gevolg van de werkvoorraadverkleining bij de rechtbanken. Bij de hoven was het beeld gemengd, zoals verderop blijkt.



⁴¹ De productieplanning wordt neergelegd in een bestuursafspraken tussen de Raad en het desbetreffende gerecht.

⁴² Bij genoemde toezicht houdende taken heeft de rechter niet zozeer een beslissende, maar vooral een controlerende rol.

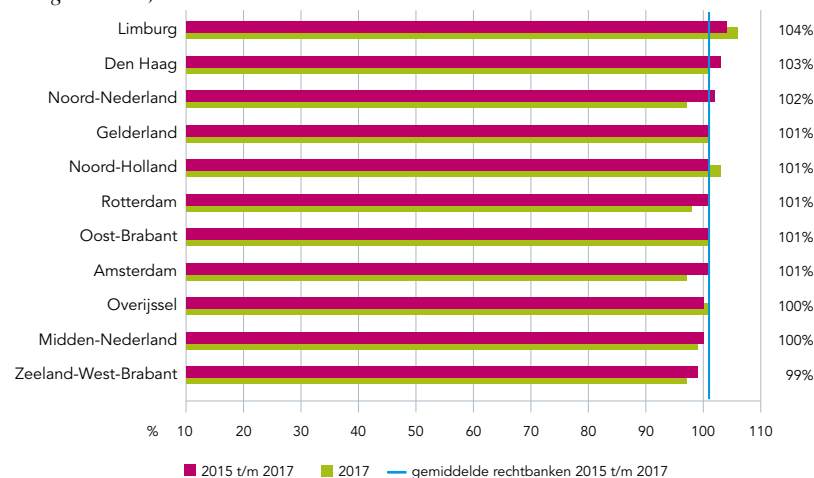
Rechtbanken, afgedane zaken

Tabel 8a in bijlage 2 laat per rechtbank het aantal afgedane zaken zien in vergelijking tot de nieuw ingestroomde zaken en het geplande aantal.

Uitstroom vergeleken met instroom bij de rechtbanken

In de periode 2015 - 2017 zijn bij de rechtbanken gemiddeld per jaar 1 procent meer zaken afgedaan dan er zijn ingestroomd, zoals figuur 25 laat zien. De verschillen tussen rechtbanken zijn op dit punt gering. Geen van de rechtbanken had in totaal, over de laatste drie jaar bezien, met een substantiële voorraadtoename te maken. Per rechtsgebied kan dat anders liggen.

Figuur 25: rechtbanken, afgedane zaken per jaar in vergelijking met nieuw aangebrachte, 2015-2017



Het aantal in de periode 2015-2017 afgehandelde **strafzaken** was bij de meeste rechtbanken nagenoeg in evenwicht met het aantal aangebrachte zaken, behalve in Oost-Brabant.

De werkvoorraad **civielrechtelijke zaken**, waaronder **familierechtelijke zaken**, nam in de periode 2015 - 2017 bij de meeste rechtbanken af en bij geen enkele rechtbank nam deze toe.

Het aantal afgehandelde **kantonzaken** was in 2017 over het algemeen in evenwicht met het aantal aangebrachte zaken of was groter. Ook over drie jaar bezien was dat het geval.

De werkvoorraad rechtszaken op het gebied van **belastingrecht** nam in de periode 2015-2017 bij de volgende rechtbanken duidelijk toe: Amsterdam, Limburg en Zeeland-West-Brabant.

Bij vrijwel alle rechtbanken is in de periode 2015 - 2017 de werkvoorraad rechtszaken op het gebied van het **vreemdelingenrecht** ongeveer gelijk gebleven en in Den Haag en Gelderland zelfs wat afgenomen.

In het 'reguliere' **bestuursrecht** nam bij vrijwel alle rechtbanken de werkvoorraad in de periode 2015-2017 duidelijk af.

Gerealiseerde productie bij de rechtbanken vergeleken met de geplande (afspraken)

Het totaal aantal afgehandelde zaken bij de rechtbanken was in de periode 2015-2017 gemiddeld circa 7 procent per jaar lager dan was begroot, gepland en afgesproken (neergelegd in productie-afspraken met de Rvdr). Dit was het gevolg een lagere instroom dan verwacht en een minder sterke afname van de werkvoorraad dan verwacht.

Gerechtshoven, afgedane zaken

Het aantal door de gerechtshoven afgedane zaken, afgezet tegen het aantal nieuw aangebrachte zaken (instroom) en afgezet tegen de planning, is te vinden in tabel 8b van bijlage 3.

Uit figuur 26 blijkt dat in de periode 2015-2017 bij de gerechtshoven gemiddeld per jaar ongeveer evenveel rechtszaken zijn afgedaan als er nieuw zijn aangebracht: geen voorraadtoename. De verschillen tussen gerechtshoven zijn op het gebied van voorraadontwikkeling klein, behalve bij belastingzaken. In 2017 is, het totaal aantal zaken gezien, bij geen van de hoven de werkvoorraad opgelopen.

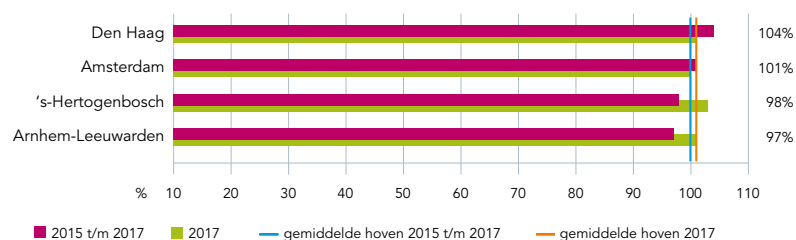
In Den Haag nam in 2015-2017 de werkvoorraad sterk af door de daling van de werkvoorraad bij alle drie de rechtsgebieden: civiele zaken, belastingzaken en strafzaken.

In Amsterdam nam over dezelfde periode de werkvoorraad met gemiddeld circa 1 procent per jaar af als gevolg van de sterke afname van de werkvoorraad belastingzaken.

In 's-Hertogenbosch liep de voorraad in die periode in geringe mate op uitsluitend door een voorraadtoename van strafzaken.

In Arnhem-Leeuwarden is gezien over de gehele periode de werkvoorraad weliswaar sterk toegenomen, maar sinds 2016 is de toename gestopt en in 2017 was er zelfs sprake van een geringe voorraadverkleining.

Figuur 26: gerechtshoven, afgedane zaken per jaar in vergelijking met nieuw aangebrachte, 2015-2017



De werkvoorraad **belastingzaken** bij de gerechtshoven Amsterdam, Den Haag en 's-Hertogenbosch is in de periode 2015 tot en met 2017 duidelijk verkleind. In Arnhem-Leeuwarden is na de voorraadtoename in de jaren tot en met 2015, de werkvoorraad van deze zaken sindsdien sterk verkleind.

De werkvoorraad **civiele zaken** bij de gerechtshoven bleef, over de jaren 2015, 2016 en 2017 landelijk gezien, de werkvoorraad ongeveer gelijk. In Den Haag en 's-Hertogenbosch nam die af. In Amsterdam bleef deze ongeveer gelijk. In Arnhem-Leeuwarden nam de werkvoorraad over drie jaar gezien weliswaar toe als gevolg van de toename in 2015 en 2016, maar in 2017 is voorraad wel verkleind.

Over de gehele periode 2015-2017 gezien, was de uitstroom **strafzaken** iets geringer dan het aantal aangebrachte zaken. In Arnhem-Leeuwarden en in 's-Hertogenbosch nam de voorraad nog wel toe.

Appelcolleges, productie

Bij de **Centrale Raad van Beroep** (CRvB) liep gedurende de gehele periode 2015-2017 de werkvoorraad op. De instroom van zaken was daar in die periode hoger dan verwacht.

Bij het **College van Beroep voor het bedrijfsleven** (CBb) nam de werkvoorraad in 2016 en 2017 sterk op. De instroom was hoger dan verwacht en het aantal afgedane zaken geringer dan gepland. Daarbij speelde de onzekere situatie van het College een rol en de daarmee samenhangende weerslag op de organisatie, de medewerkers en de prestaties.

4.2 Relatieve zaakswaarte

In de tabellen 9a voor rechtbanken (bijlage 2) en 9b voor gerechtshoven (bijlage 3) is de gemiddelde zaakswaarte bij een gerecht telkens vergeleken met het landelijk gemiddelde. De zaakswaarte kengetallen laten zien in hoeverre de zaakpakketten van de verschillende rechtbanken (of gerechtshoven) qua gemiddeld gewicht van elkaar verschillen.

In de financiering van de gerechten wordt rekening gehouden met dat ‘soortelijk gewicht’. Bij elke zaakgroep zijn een aantal zaaktypen onderscheiden.⁴³ Naarmate binnen een zaakgroep een groter aandeel van zwaardere (in de zin van meer behandelijd kostende) zaaktypen is afgedaan, neemt de zaakswaarte-indicator toe en daarmee de gemiddelde hoogte van de financiering per zaak.

Met andere woorden, als zaken bij gerecht x gemiddeld zwaarder zijn dan bij de andere rechtbanken/gerechtshoven wordt daar zowel in de financiering als in de productiviteitsberekeningen rekening mee gehouden. Dus veranderingen in de gemiddelde zaakswaarte van de onderscheiden zaaktypen kunnen in het algemeen geen verklaring vormen voor een hoge of lage productiviteitsuitkomst.

Niet met alle ontwikkelingen in werklust per zaak wordt op die wijze rekening gehouden. De financiering houdt immers weliswaar rekening met de samenstelling tussen de onderscheiden zaaktypen en dus met het ‘soortelijk gewicht’ daarvan, maar niet met een wijziging in zaakswaarte binnen de onderscheiden zaaktypen. Zie ook de opmerkingen over de kanttekeningen bij de wegingsmethoden in het kader verderop in de tekst.

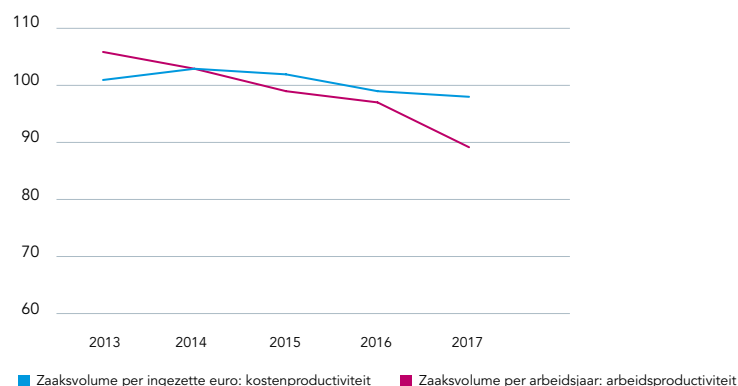
4.3 Financieel resultaat en productiviteit

4.3.1 Productiviteitsontwikkeling bij de rechtspraak als geheel

De kostenproductiviteit bij de Rechtspraak betreft het zaaksvolume (na weging voor zaakswaarte) per ingezette Euro. In het jaarverslag van de Rechtspraak⁴⁴ wordt de productiviteitsontwikkeling bij de Rechtspraak van de afgelopen jaren besproken.

Het afhandelen van een vergelijkbare hoeveelheid zaken is bij de rechtspraak steeds duurder geworden. De extra kosten waren echter geheel het gevolg van loon- en prijsstijgingen (inflatie). Wanneer voor inflatie wordt gecorrigeerd is de kostenproductiviteitsindicator op de middellange termijn ongeveer gelijk gebleven. De arbeidsproductiviteitsindicator is wel afgenomen:

De arbeidsproductiviteitsindicator nam vooral in 2017 sterk af door een toename van personeel bij een dalend gewogen zaaksvolume. De relatieve toename van personeel was ingecalculeerd; de Rechtspraak heeft nieuwe rio's (rechters in opleiding) aangenomen. Deze extra rechters zijn onder meer nodig om te kunnen werken volgens de professionele standaarden, waarbij voor kwaliteitsverbetering gemiddeld meer tijd per zaak wordt genomen.



⁴³ Zie voor uitleg hoofdstuk 2.2.1 in bijlage 1 'Definities kengetallen'.

⁴⁴ Zie het Jaarverslag 2017 van de Rechtspraak op jaarverslagrechtspraak.nl.

4.3.2 De begrippen financieel resultaat en kostenproductiviteitsvergelijking

Het kengetal ‘financieel resultaat’ per rechtbank is te vinden in tabel 12a van bijlage 2 en voor de gerechtshoven in tabel 12b van bijlage 3. Om een zinvolle vergelijking tussen grote en kleine gerechten te kunnen maken is dit kengetal weergegeven als percentage van de omzet in het desbetreffende jaar.

Het financieel resultaat was vooral in de jaren 2012 tot en met 2014 een betere resultaatsindicator op het gebied van bedrijfsvoering en efficiency dan de productiviteitsindicator. Dit had te maken met grote reorganisaties bij veel gerechten en de inspanningen en kosten die daarmee gemoeid waren en de invloed ervan op de productiviteitsindicatoren.

De **kostenproductiviteitsindicator** die als kengetal voor de vergelijking tussen gerechten is gebruikt, geeft aan wat de productiviteit⁴⁵ is in vergelijking met de bekostigingsnormen.⁴⁶ Dus een percentage onder de 100 procent is een relatief lage productiviteit en dat betekent dat de kosten hoog zijn ten opzichte van de bekostigingsnormen, d.w.z. dat er in verhouding meer kosten zijn gemaakt dan op basis van vastgestelde prijzen verwacht werd. Een uitkomst boven de 100 procent geeft juist een relatief hoge productiviteit aan vergeleken met de bekostigingsnormen. Deze kostenproductiviteitsindicator beschouwen we in de kengetallenanalyses als vergelijkingsmaatstaf voor de efficiency. In tabel 10a van bijlage 2 zijn de rechtbanken op dit punt met elkaar vergeleken en de gerechtshoven in tabel 10b van bijlage 3.

In het kader wordt uitgelegd waarom de productiviteits-uitkomsten indicatief zijn.

Productie-weging is indicatief

De ontwikkeling van de productiviteitsindicator voor de Rechtspraak kan niet volledig beschouwd worden als een zuivere afspiegeling van de kostenontwikkeling voor het afdoen van een vergelijkbare zaakgroep. Zo is het de vraag of de huidige MK-strafzaken qua benodigde behandeltijd nog wel helemaal vergelijkbaar zijn met 15 jaar geleden. Veranderingen in de houding van procespartijen en hun vertegenwoordigers en de invloed daarvan op de werklast zijn niet ook niet goed meegewogen.

Nieuwe wet- en regelgeving die invloed heeft op de gemiddelde behandeltijd van een zaak type, houdt in de praktijk bijna altijd in dat rechters meer tijd kwijt zijn aan de behandeling van een vergelijkbare zaak dan voor invoering van die nieuwe regels. Zo is toezicht op bewindvoeringszaken steeds meer tijd gaan kosten en dat wordt niet in het productievolume meegewogen.

Voor de extra werklast die kwaliteitsverbeteringen met zich meebrachten kon eveneens vaak niet worden gecorrigeerd. Sinds 2002 is geïnvesteerd in verbetering van de kwaliteit zoals:

- invoering van PROMIS, waardoor de motivering van strafvonnissen verbeterde. Volgens procespartijen is rechtspraakbreed de motivering van de beslissing van de rechter sterk verbeterd.
- invoering van Oriëntatiepunten in het strafrecht, met grotere rechtseenheid in straffen tot gevolg. Volgens procespartijen zelf is in het algemeen de rechtseenheid sterk toegenomen.
- vaker MK behandeling om de kwaliteit van behandeling en van de uitspraak te bevorderen
- vaker publiceren van rechterlijke uitspraken
- invoering van een klachtenregeling (uniform voor alle gerechten) en de daarmee gepaard gaande behandeling van klachten
- bevordering van gebruik van mediation in de rechtspraak
- bevordering van het werken volgens professionele standaarden

De wel beschikbare weging van de werklastontwikkeling (het gewogen productievolume) is tamelijk grof: hij vindt plaats op basis van een grove weging van een beperkt aantal zaaktypen.

⁴⁵ Bij het vaststellen van de waarde van de productie vindt een weging plaats, omdat het ene zaakstype arbeidsintensiever is dan het andere.

⁴⁶ De kostenproductiviteit wordt daarbij vergeleken met wat de productiviteit zou zijn geweest als de gerealiseerde kosten precies gelijk zouden zijn aan de bekostigingsnormen (vastgestelde prijzen).

4.3.3 Rechtbanken: productiviteit, financieel resultaat en eigen vermogen

Arbeidsproductiviteit

Uit tabel 11a in bijlage 2 blijkt dat de verschillen tussen rechtbanken in **arbeidsproductiviteit** in 2015-2017 over het algemeen beperkt waren. Alleen die van Noord-Holland komt structureel lager uit dan de rest.

Voor een vergelijking tussen gerechten is deze indicator overigens minder geschikt, vanwege alle mogelijke vertekeningen. De indicator is immers gevoelig voor de omvang van de uitbestede productie; naarmate een gerecht meer productie uitbestedt, wordt het arbeidsproductiviteitscijfer groter. Uitbesteding kan de vorm aannemen van inzet van rechter-plaatsvervangers, buitengriffiers en uitzendkrachten, maar ook van afhandeling van zaken door een ander gerecht, waarbij de productie wordt toegerekend aan het uitbestedende gerecht.

Kostenproductiviteit, financieel resultaat en eigen vermogen rechtbanken

In figuur 27 zijn **financieel resultaat** (groene balken) en **kostenproductiviteitsindicator** (rode balken) bij de rechtbanken weergegeven over de laatste drie jaar.

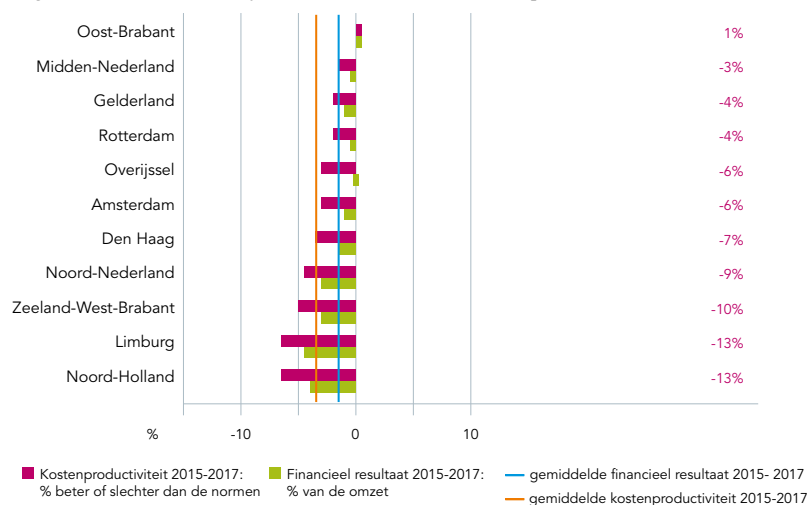
Een kostenproductiviteitsindicator van 0% betekent dat de productiekosten in lijn waren met de bekostigingsnormen. Een kostenproductiviteitsindicator van meer dan 0% betekent dat verhoudingsgewijs lage kosten zijn gemaakt.

Kostenproductiviteit, financieel resultaat en eigen vermogen hangen zeer sterk met elkaar samen.

In de periode 2015 t/m 2017 lag de kostenproductiviteit bij de meeste rechtbanken duidelijk beneden de bekostigingsnormen; dat betekent dat de kosten er hoger waren dan die bekostigingsnormen. De productiviteit was de laatste drie jaar het hoogst en bovengemiddeld in Oost-Brabant, Midden-Nederland, Gelderland en Rotterdam.

De kostenproductiviteit was structureel beneden gemiddeld bij de rechtbanken Limburg, Zeeland-West-Brabant, Noord-Holland en Noord-Nederland; daar werden tussen de 9% en 13% meer kosten gemaakt dan de normen.

Figuur 27: rechtbanken, financieel resultaat en kostenproductiviteit, 2015-2017



In Oost-Brabant waren kostenproductiviteit en financieel resultaat in de periode 2015-2017 het hoogst; dat is gunstig beïnvloedt door de afhandeling in 2016 van een cluster gelijke belastingzaken. In Midden-Nederland en Overijssel lag in 2015-2017 het financieel resultaat gemiddeld rond de nul: de kosten waren daar in evenwicht met de baten. Bij alle overige rechtbanken was het financieel resultaat over die drie jaar bezien, negatief. In 2017 was het financieel resultaat bij vrijwel alle rechtbanken sterk negatief, behalve in Midden-Nederland.

In tabel 12a in bijlage 2 is per rechtbank ook de ontwikkeling van het Eigen Vermogen (EV) te zien. Negen van de elf rechtbanken hadden eind 2017 een negatief EV. Alleen Midden-Nederland en Overijssel hadden een positief eigen vermogen.

Onderstaande tabellen laten voor rechtbanken met een relatief hoge kostenproductiviteit, Midden-Nederland, Oost-Brabant en Gelderland, zien bij welke rechtsgebieden de kosten laag waren.

In **Midden-Nederland** was de efficiency bij strafzaken in de periode 2015-2017 hoog.

In **Gelderland** was de efficiency in 2015-2017 gemiddeld hoog bij de rechtsgebieden bestuursrecht, strafrecht en kanton.

In **Oost-Brabant** waren de kosten van behandeling van strafzaken in 2015-2017 relatief laag. De gunstige uitkomst bij bestuursrecht in Oost-Brabant is positief beïnvloedt door de afhandeling in 2016 van een cluster (gelijke) belastingzaken.

Meest efficiënte rechtbanken in 2015-2017
naar verhouding weinig kosten in rechtsgebied

	civiel	bestuur	straf	kanton
Midden-Nederland			x	
Oost-Brabant		x	x	
Gelderland		x	x	x

Meest efficiënte rechtbanken in 2017
naar verhouding weinig kosten in rechtsgebied

	civiel	bestuur	straf	kanton
Midden-Nederland			x	
Overijssel	x		x	x
Rotterdam	x	x	x	x

Bij de rechtbanken Limburg, Noord-Holland en Zeeland-West-Brabant lag de kostenproductiviteit in de periode 2015-2017 onder het landelijk gemiddelde, d.w.z. daar waren de kosten relatief hoog. De volgende tabellen laten tonen bij de rechtbanken met een relatief geringe kostenproductiviteit, bij welke rechtsgebieden de kosten relatief hoog waren.

De behandeling van zaken in **Limburg** was in 2015-2017 verhoudingsgewijs duur. De kosten bij de rechtsgebieden bestuursrecht, strafrecht en civiel recht waren relatief hoog; de personele kosten waren er relatief hoog. Als gevolg van veel langdurig ziekteverzuim, de invoering van het MJP en de activiteiten ten behoeve van en de ontwikkelingen rondom KEI was de verwerkingscapaciteit er relatief laag. In het strafrecht had de efficiencydaling ook te maken met het invoeren van professionele standaarden. Bij deze rechtbank waren overigens de kosten van behandeling van kantonzaken relatief laag.

In **Noord-Holland** lagen de kosten in 2015-2017 relatief hoog. De instroom aan rechtszaken bij deze rechtbank is in de afgelopen jaren onverwacht fors gedaald. De personele bezetting en de overige kosten moeten daarop worden aangepast. Dat heeft vanzelfsprekend tijd nodig, waardoor intussen de kosten relatief hoog bleven. Ook moest er ondanks de financiële krapte geïnvesteerd worden in project KEI. Bij de behandeling van strafzaken vormde een toename van het aantal aanhoudingen een extra kostenpost.

In **Zeeland-West-Brabant** is de productiviteit in 2017 sterk afgenomen, waardoor deze voor de gehele periode 2015-2017 gemiddeld laag uitkwam: in 2017 waren de kosten per zaak daar relatief hoog.

Minst efficiënte rechtbanken in 2015-2017
naar verhouding veel kosten in rechtsgebied

	civiel	bestuur	straf	kanton
Limburg	x	x	x	
Noord-Holland	x	x	x	x
Zeeland-West-Brabant	x		x	x

Minst efficiënte rechtbanken in 2017
naar verhouding veel kosten in rechtsgebied

	civiel	bestuur	straf	kanton
Limburg		x	x	x
Noord-Holland	x		x	
Zeeland-West-Brabant	x	x	x	x

Hoewel er van jaar tot jaar productiviteitsverschillen tussen rechtbanken kunnen ontstaan, zorgden de strikte financiële kaders binnen de Rechtspraak er over het algemeen voor dat die verschillen klein bleven en dat niet langdurig dezelfde rechtbanken een hoge of juist geringe productiviteit kenden. In de afgelopen drie jaar was dit wel het geval bij de rechtbanken Limburg en Noord-Holland: de 'productiekosten' zijn daar sinds 2015 duidelijk hoger dan bij andere rechtbanken.

Verschillen tussen rechtbanken in kosten binnen hetzelfde rechtsgebied

Binnen de vier onderscheiden rechtsgebieden zijn de verschillen in productiviteit over het algemeen beperkt (tabel 10a, bijlage 3). De uitkomsten kunnen enigszins vertekenen, omdat ze soms niet goed vallen toe te delen aan het ene rechtsgebied of het andere, zoals bij civiel en kanton. We kijken daarom alleen naar de grotere verschillen.

De kosten van behandeling van **strafzaken** in 2015-2017 verschilden tussen rechtbanken slechts in beperkte mate. Strafzaken werden voor beneden gemiddelde 'productiekosten' (hoge efficiency) afgehandeld in:

- Gelderland
- Oost-Brabant
- Midden-Nederland
- Amsterdam

Relatief hoge kosten (=relatief lage efficiency) voor strafzaken kennen de rechtbanken:

- Den Haag
- Zeeland-West-Brabant
- Noord-Holland
- Noord-Nederland
- Limburg

De verschillen tussen gerechten in kosten van behandeling van **civielrechtelijke niet kantonzaken** waren over drie jaar gezien, beperkt. In de periode 2015-2017 waren de 'productiekosten' verhoudingsgewijs laag in:

- Amsterdam
- Noord-Nederland
- Overijssel.

Relatief hoge kosten (lage efficiency) waren er in:

- Noord-Holland
- Zeeland-West-Brabant
- Limburg.

Bij **kantonzaken** zijn de verschillen sinds 2016 eveneens beperkt. Over de laatste drie jaar gezien waren de kosten ervan beneden gemiddeld (= relatief hoge efficiency) in:

- Overijssel
- Gelderland
- Rotterdam
- Limburg.

Relatief hoge kosten (= relatief lage efficiency) op dit terrein waren er in:

- Zeeland-West-Brabant
- Noord-Holland
- Noord-Nederland
- Amsterdam.

In het **bestuursrecht** waren de verschillen in kosten in 2015-2017 ook beperkt.

Beneden gemiddelde kosten over de laatste drie jaar gezien, waren er in:

- Den Haag
- Gelderland
- Oost-Brabant
- Rotterdam
- Zeeland-West-Brabant

Relatief hoge kosten waren er op dit terrein in:

- Amsterdam
- Limburg
- Midden-Nederland
- Overijssel
- Noord-Holland
- Noord-Nederland

4.3.4 Samenhang tussen mate van efficiency (kostenproductiviteit) en andere kengetallen

Samenhang met kwaliteits-indicatoren?

Er is gezocht naar structurele (meerjarige) samenhangen tussen de mate van efficiency (kostenproductiviteit) bij rechtbanken en de volgende kwaliteits-kengetallen:

- de waardering voor het rechtspreken,
- de waardering voor de procesduur,
- de feitelijke procesduur,
- het Promis-percentage,
- MK-percentages,
- PE-percentages,
- de mate van publicatie van rechterlijke uitspraken,
- de mate van mediationgebruik en
- de omvang van het aantal gegronde klachten.

Er blijkt geen duidelijk structureel (meerjarig) verband te zijn tussen de mate van efficiency en de uitkomsten op bijna alle **kwaliteits-indicatoren**, behalve met het **klachtenniveau** (aantal gegronde klachten). Naarmate de kosten per zaak lager zijn (d.w.z. naarmate de kostenproductiviteit hoger is) is het aantal gegronde klachten per 10.000 zaken hoger.

Dat er geen duidelijk en meerjarig verband is tussen kostenproductiviteit en de meeste kwaliteitskengetallen, is een indicatie dat in de afgelopen jaren geen uitruil plaatsvond tussen de hoogte van deze kwaliteitsaspecten en de hoogte van de kostenproductiviteit. Dat houdt bijvoorbeeld in dat rechtbanken met relatief lage kosten, niet per se relatief lange doorlooptijden van rechtszaken hebben.

Samenhang met personele en organisatorische indicatoren?

Er is gezocht naar structurele samenhangen tussen de mate van efficiency bij rechtbanken en de volgende kengetallen op het gebied van personeel en organisatie:

- ziekteverzuim rechters
- ziekteverzuim ondersteuning
- aandeel rechters op het personeel
- leeftijdsopbouw rechters
- leeftijdsopbouw ondersteuning
- grootte van de rechtbank

Er is geen structureel verband tussen de mate van efficiency (kostenproductiviteit) en de uitkomsten op **organisatie-kengetallen**. Het is bijvoorbeeld niet zo dat bij een rechtbank met een hoog ziekteverzuim systematisch de kosten daar relatief hoog zijn.

Ook was er geen structurele samenhang tussen het aandeel rechters in een gerecht en de kostenproductiviteit; gerechten met verhoudingsgewijs veel ondersteuning of overhead zijn niet automatisch efficiënter dan gerechten met relatief weinig ondersteuning.

Er is evenmin structurele samenhang tussen de leeftijdsopbouw van rechters en de kostenproductiviteit. Er was vóór 2015 een aantal jaren wel een beperkt verband te zien tussen leeftijdsopbouw van het ondersteunend personeel en de mate van productiviteit: naarmate bij een rechtbank het aandeel ondersteunend personeel boven de 50 jaar groter was, was de kostenproductiviteit geringer. Dat verband is sinds 2015 verdwenen.

De afwezigheid in de meeste gevallen van een structurele samenhang tussen de kengetallen en de kostenproductiviteit, wil niet zeggen dat bij een individuele rechtbank een uitkomst op een kengetal (in enig jaar) geen invloed zou kunnen hebben gehad op de kostenproductiviteit in dat jaar. Zo kan bij een enkele rechtbank een hoog ziekteverzuim rechtstreeks hebben geleid tot een lagere productie en productiviteit, maar als dat niet bij de meeste rechtbanken met een relatief hoog ziekteverzuim het geval was, geeft de analyse aan dat er geen duidelijk verband is tussen die kengetallen.

Los van de (niet) gevonden correlaties, hebben over het algemeen rechtbanken met relatief hogere kosten te maken naarmate het aantal rechtbanklocaties groter is en de afstand tussen de locaties groter is. Nieuwbouw kan ook (tijdelijk) verhoudingsgewijs hogere exploitatiekosten met zich meebrengen.

4.3.5 Gerechtshoven: productiviteit, financieel resultaat en eigen vermogen

In figuur 28 zijn financieel resultaat (groene balken) en kostenproductiviteitsindicator (rode balken) bij de gerechtshoven weergegeven over de laatste drie jaar. Een kostenproductiviteitsindicator van 0% betekent dat de productiekosten in lijn waren met de bekostigingsnormen. Een kostenproductiviteitsindicator van meer dan 0% betekent dat verhoudingsgewijs lage kosten zijn gemaakt.

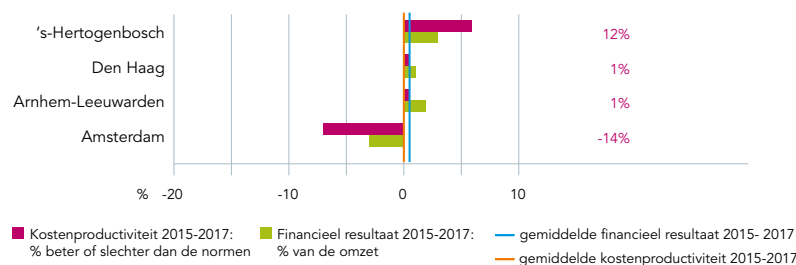
Bij gerechtshof **Amsterdam** lag de kostenproductiviteit in 2015-2017 ver (-14%) onder het landelijk gemiddelde. Het financieel resultaat is er sinds 2015 negatief; het lukte niet kostendekkend te werken. Amsterdam kwam dan ook uit op een negatief eigen vermogen (zie tabel 12b in bijlage 3). Dat het hof apart van de rechtbank is gehuisvest, vormt een deel van de verklaring.

Bij hof **Arnhem-Leeuwarden** lag de kostenproductiviteit in 2015-2017 gemiddeld op of rond het gemiddelde en de bekostigingsnormen. Daar vallen de relatief lage kosten op voor de behandeling van strafzaken.

De kostenproductiviteit bij hof **Den Haag** lag in 2015-2017 eveneens rond het gemiddelde en de bekostigingsnormen. Den Haag valt op door de relatief grote efficiency bij de behandeling van civiele zaken.

Bij gerechtshof **'s-Hertogenbosch** waren het resultaat en de kostenproductiviteit in 2016 uitzonderlijk hoog. Daardoor kwam het driejaarsgemiddelde 2015-2017 ook hoog uit. Deze uitkomst is zeer gunstig beïnvloedt door de afhandeling in 2016 van een cluster gelijke belastingzaken. Daarnaast bracht daar de behandeling van civielrechtelijke zaken verhoudingsgewijs weinig kosten met zich mee.

Figuur 28: gerechtshoven, financieel resultaat en productiviteit, 2015-2017



5 Personeel en organisatie

5.1 Ziekteverzuim bij rechtbanken

In bijlage 2, tabel 13a staan de ziekteverzuimcijfers per rechtbank.

Rechters

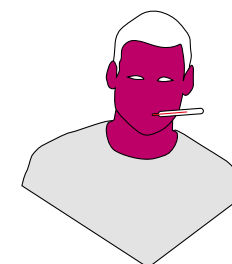
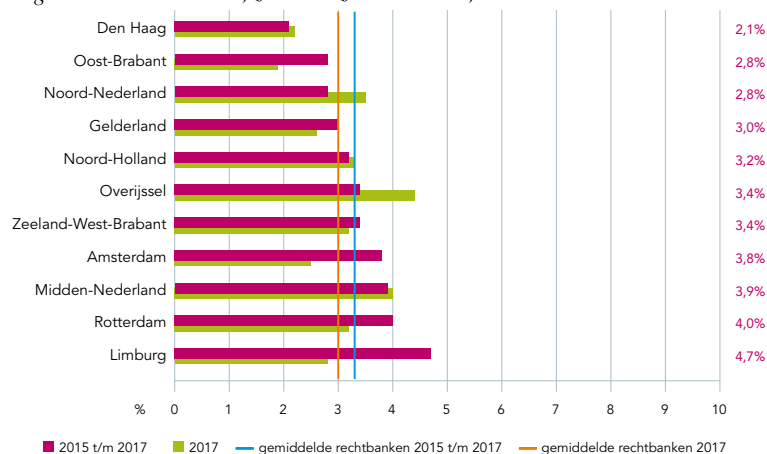
Het ziekteverzuim⁴⁷ onder de rechters bij de rechtbanken was in de periode 2010 t/m 2013 stabiel, net beneden de 3 procent. Vervolgens liep het op naar 3,6 procent in 2015 en daalde het vervolgens weer naar precies 3,0 procent in 2017. Dat is ongeveer gelijk aan het ziekteverzuim van vergelijkbare beroepsgroepen in Nederland, zoals vakspecialisten en rechtskundige dienstverleners. Gemiddeld was het ziekteverzuim in 2015-2017 3,3 procent.

De verschillen tussen rechtbanken zijn structureel groot, zoals uit figuur 29 blijkt. Gemiddeld was het ziekteverzuim in 2015-2017 3,3 procent. In Den Haag is het ziekteverzuim onder rechters meerjarig gezien het laagst, rond de 2 procent.

In Oost-Brabant zakte het in 2017 tot onder de 2 procent.

Erg hoog, circa 4 procent of meer, lag het in de afgelopen drie jaar in Limburg, Rotterdam en Midden-Nederland en Amsterdam. Maar zowel in Amsterdam als in Limburg zakte het ziekteverzuim in 2017 tot onder de 3 procent. In Rotterdam nam het ziekteverzuim in 2017 af tot net iets boven de 3 procent.

Figuur 29: rechtbanken, ziekteverzuim rechters, 2015 t/m 2017



⁴⁷ Het gaat om ziekteverzuim tot maximaal 2 jaar, exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Ondersteunend personeel rechtbanken

Het ziekteverzuim onder het (juridisch of administratief) ondersteunend personeel bij de rechtbanken is sinds 2015 sterk toegenomen. In 2017 was het 5,7 procent. Het ligt daarmee boven de 4,2 procent in Nederland voor de totale beroepsgroep administratief personeel.

Gemiddeld was het ziekteverzuim in 2015-2017 5,6 procent.

Uit figuur 30 blijkt dat de mate van ziekteverzuim onder ondersteunend personeel tussen rechtbanken sterk verschilt. In Zeeland-West-Brabant was het gemiddeld in 2015-2017 met 4,3 procent het laagst; in 2017 was het zelfs 3,4 procent. In Den Haag en Overijssel was het ook relatief laag, onder de 5 procent.

In Amsterdam en Noord-Nederland was het in 2015-2017 het hoogst, 6,5 procent en meer en oplopend. In Noord-Holland liep het ziekteverzuim eveneens op en lag in 2017 op 7,0 procent.

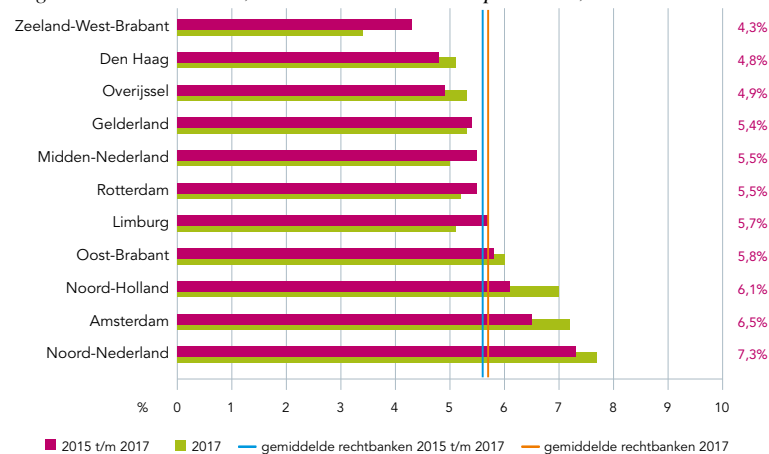
Samenhang ziekteverzuim met andere kengetallen?

Er blijkt meerjarig gezien geen rechtstreeks verband te zijn tussen een relatief hoog verzuimpercentage en een relatief lage productiviteit; er zijn gerechten met een relatief hoog verzuim en een hoge productiviteit en gerechten met een hoog ziekteverzuim en een lage productiviteit.

Het verschil in ziekteverzuim tussen rechtbanken hangt evenmin samen met andere personeels- en organisatie-kengetallen zoals leeftijdsopbouw, aandeel vrouwen en grootte van de rechtbank.

Er is evenmin een structurele samenhang tussen de hoogte van het ziekteverzuim van rechters bij een rechtbank en de hoogte van het ziekteverzuim onder het ondersteunend personeel. Dit betekent dat in het algemeen rechtbanken met een bovengemiddeld ziekteverzuim onder rechters niet systematisch een bovengemiddeld ziekteverzuim bij de ondersteuning kennen.

Figuur 30: rechtbanken, verzuim ondersteunend personeel, 2015 t/m 2017

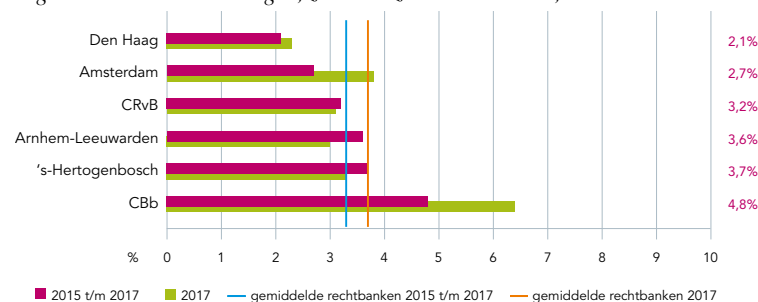


5.2 Ziekteverzuim bij gerechtshoven en appelcolleges

In bijlage 3, tabel 13b staan de ziekteverzuimcijfers per gerechtshof.

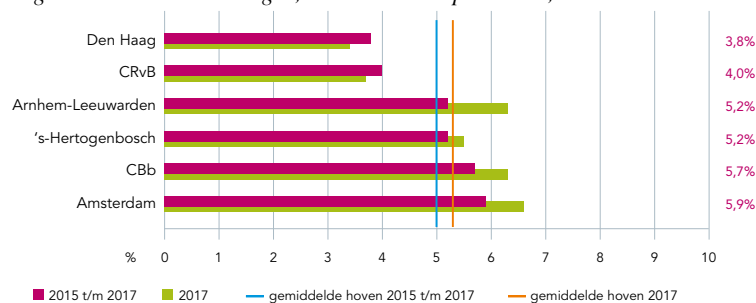
Uit figuur 31 blijkt dat het ziekteverzuim onder raadsheren tussen deze gerechten onderling sterk verschilde van elkaar. Zowel in de periode 2015-2017, als alleen 2017 in beschouwing nemend, was het ziekteverzuim onder raadsheren bij de hoven Arnhem-Leeuwarden en 's-Hertogenbosch en bij het CBb aan de hoge kant. Het hoge verzuim bij het CBb had deels met langdurige ziekte van een medewerker te maken.

Figuur 31: hoven en colleges, ziekteverzuim raadsheren, 2015 t/m 2017



Het ziekteverzuim bij het (juridisch en administratief) ondersteunend personeel bij de hoven was gemiddeld in de afgelopen drie jaar 5 procent. Relatief hoog was het bij het CBb en bij gerechtshof Amsterdam (figuur 32).

Figuur 32: hoven en colleges, ondersteunend personeel, 2015 t/m 2017



5.3 Personele samenstelling

In de tabellen 13a en 13b van de bijlagen zijn de gegevens over de personele samenstelling van respectievelijk rechtbanken en gerechtshoven opgenomen.

5.3.2 Aandeel rechters en raadsheren

Rechtbanken

In de jaren tot en met 2012 was het aandeel rechters op de totale personeelsomvang bij **rechtbanken** tussen de 22,5 en 23 procent. Dat nam af in 2013 en 2014 naar 21,9 procent en is sindsdien weer toegenomen. Uit figuur 33 blijkt dat bij rechtbanken het aandeel rechters in de periode 2015-2017 op 22,4 procent lag.

De verschillen tussen rechtbanken zijn niet heel groot. Gemiddeld in de laatste drie jaar (2015-2017) liep het van bijna 21 procent in Limburg tot bijna 24 procent in Noord-Holland.

Figuur 33: rechtbanken, aandeel rechters 2015-2017



Samenhang met andere kengetallen?

Er is geen structureel (meerjarig) verband tussen het aandeel rechters en de productiviteit bij een rechtbank. Met andere woorden, rechtbanken met relatief veel ondersteuning of overhead zijn niet automatisch productiever dan rechtbanken met relatief weinig ondersteuning of overhead.

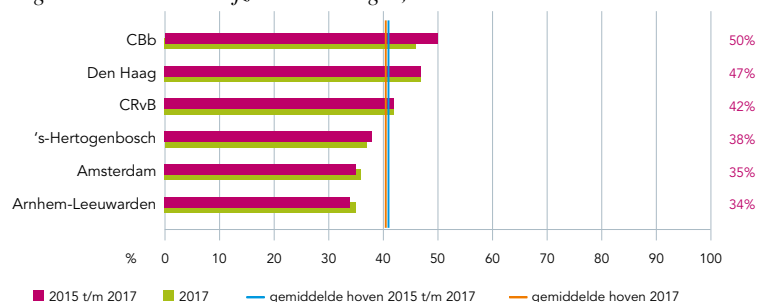
Verschillen in het aandeel rechters tussen rechtbanken hangen evenmin samen met andere kengetallen op het gebied van personeel en organisatie, zoals leeftijdsopbouw, aandeel mannen en grootte van de rechtbank.

Gerechtshoven

Bij de **gerechtshoven** is het aandeel raadsheren al langere tijd aan het oplopen, van nog geen 35 procent in 2010 tot ruim 38 procent in 2017. Het aandeel raadsheren bij het CBb was gemiddeld in de afgelopen 3 jaar het hoogst, 50 procent. Sinds 2016 ligt het rond de 46%-47%. Het aandeel raadsheren bij de CRvB was gemiddeld 42 procent.

Bij hof Den Haag is het aandeel raadsheren structureel veel hoger dan bij de drie andere hoven: in de afgelopen drie jaar was het daar 47 procent. Bij hof Arnhem-Leeuwarden was het 34 procent, bij Amsterdam 35 procent en bij 's-Hertogenbosch 38 procent.

Figuur 34: hoven en bijzondere colleges, aandeel rechters 2015-2017



5.3.3 Aandeel vrouwen

Rechters en raadsheren

Sinds 2008 zijn bij de rechtspraak meer vrouwen dan mannen als Rechterlijk Ambtenaar (rechters en raadsheren)⁴⁸ werkzaam. Van de rechters en raadsheren boven de 55 jaar is het merendeel man. Dat is een indicatie dat in de toekomst het totaal aandeel vrouwelijke rechters verder zal toenemen.

Het aandeel **vrouwelijke rechters bij de rechtbanken** neemt nog steeds toe; in 2010 was dat 55 procent en in 2017 was het 62 procent. Gemiddeld waren in 2015-2017 ruim zes van de tien rechters vrouw, blijkt uit figuur 35. De verschillen hierin tussen rechtbanken zijn groot. Gemiddeld was in Noord-Holland het aandeel vrouwelijke rechters met 73 procent het hoogst en in Overijssel met 47 procent het laagst.

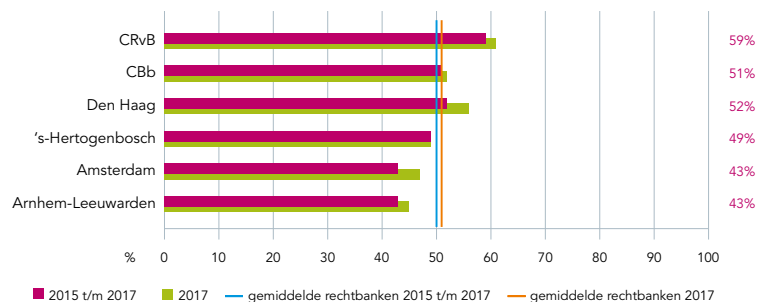
Figuur 35: rechtbanken, percentage vrouwen bij rechters 2015-2017



Rechters bij gerechtshoven en bijzonder colleges worden raadsheren genoemd. Het aandeel **vrouwelijke raadsheren** was gemiddeld in 2015-2017 rond de 50%. Bij de gerechtshoven ligt het gemiddeld iets onder de helft. Bij de CRvB is dat het hoogst, 59 procent.

De gerechtshoven verschillen minder van elkaar op dit punt dan de rechtbanken. In de hoven 's-Hertogenbosch en Den Haag was het aandeel vrouwelijke raadsheren met rond de 50 procent het hoogst en in de gerechtshoven Arnhem-Leeuwarden en Amsterdam met 43 procent het laagst.

Figuur 36: gerechtshoven en bijzondere colleges, percentage vrouwen bij raadsheren 2015-2017



Niet-rechters (ondersteunend personeel)

Van het niet-rechterlijk personeel werkzaam bij de rechtbanken, was in de periode 2015-2017 gemiddeld 71 procent vrouw. Het aandeel neemt nog steeds wat toe, maar in de jaren voor 2010 was de toename het sterkst.

Bij de gerechtshoven was gemiddeld in de periode 2015 – 2017 het aandeel vrouwen binnen het (administratief en juridisch) ondersteunend personeel 73 procent. Het neemt van jaar tot jaar toe: in 2017 was het 75 procent.

⁴⁸ In de analyses zijn rechters en raadsheren betrokken inclusief presidenten en vice-presidenten.

5.3.4 Leeftijdsopbouw

Rechters en raadsheren

De gestage toename van het aandeel rechters bij **rechtbanken** van 50 jaar en ouder is in 2017 gestopt; dat aandeel nam in 2017 af van 57 procent naar 54 procent (tabel 17). De verschillen tussen rechtbanken hierin zijn groot. Bij rechtbank Limburg is de leeftijdsgroep van rechters van vijftig jaar en ouder het grootst, 63 procent.

Er is geen structurele samenhang tussen leeftijdsopbouw van rechters en kostenproductiviteit bij een rechtbank, noch tussen leeftijdsopbouw en het ziekteverzuim.

Tabel 17: leeftijdsopbouw rechters en raadsheren, 2016 en 2017

	rechtbanken, rechters		gerechtshoven, raadsheren	
	2016	2017	2016	2017
t/m 39 jaar	12%	17%	0,4%	0,6%
40 t/m 49 jaar	31%	30%	16%	18%
Subtot t/m 49 jaar	43%	46%	16%	19%
50 t/m 59 jaar	39%	35%	51%	48%
60 jaar en ouder	18%	19%	33%	33%
Subtot 50 jaar en ouder	57%	54%	84%	81%
Totaal	100%	100%	100%	100%

De raadsheren bij de **gerechtshoven** zijn, op circa een half procent na, 40 jaar en ouder (tabel 17). De leeftijdsgroep van vijftig jaar en ouder nam toe van 74 procent in 2010 naar 84 procent in 2016. In 2017 was sprake van een afname naar 81%. De verschillen tussen de hoven in leeftijdsopbouw van rechters zijn groter geworden: in 's-Hertogenbosch is het aandeel vijftig jaar en ouder 85 procent. In Den Haag is dat 77 procent.

Niet-rechters

Bij het ondersteunend personeel in de **rechtbanken**, is in de afgelopen jaren het aandeel 50-jarigen en ouder sterk toegenomen van 23 procent in 2009 naar 35 procent in de laatste jaren. De verschillen tussen rechtbanken hierin zijn groot. Bij rechtbank Limburg is het aandeel vijftigjarigen en ouder zelfs 49 procent. *Er is geen structurele samenhang tussen leeftijdsopbouw van het ondersteunend personeel in een rechtbank en kostenproductiviteit noch tussen leeftijdsopbouw en ziekteverzuim.*

Tabel 18: leeftijdsopbouw administratief en juridisch ondersteunend personeel, 2016 en 2017

	rechtbanken		gerechtshoven	
	2016	2017	2016	2017
t/m 39 jaar	38%	38%	41%	42%
40 t/m 49 jaar	28%	26%	28%	27%
Subtot t/m 49 jaar	65%	65%	69%	69%
50 t/m 59 jaar	25%	25%	22%	22%
60 jaar en ouder	9%	10%	9%	9%
Subtot 50 jaar en ouder	35%	35%	31%	31%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Bij de **gerechtshoven** was in 2017 31 procent van de niet-raadsheren vijftig jaar of ouder, evenals in 2016.

Een relatief groot aandeel 50-plussers is er in Arnhem-Leeuwarden, bijna een derde, en een relatief klein aandeel in Den Haag, 27 procent.

5.4 Grootte gerechten

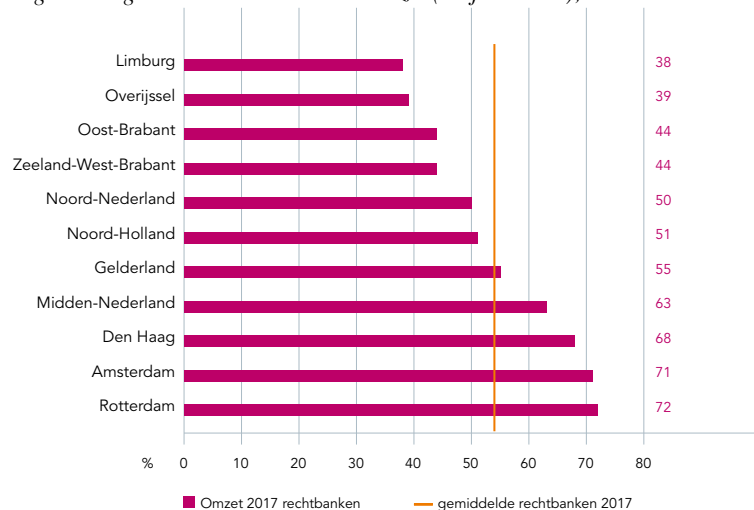
Rechtbanken

In tabel 16a (bijlage 2) is de grootte van de rechtbanken en in tabel 16b (bijlage 3) van gerechtshoven te zien, uitgedrukt in 4 kengetallen:

- het aantal ingestroomde zaken,
- het aantal afgedane zaken,
- de personeelsomvang en
- de financiële omvang, uitgedrukt in omzet (baten).

Deze cijfers of hieraan gerelateerde cijfers worden in de kengetallenrapportage onder andere gebruikt om cijfers, waar nodig, te kunnen corrigeren voor de grootte van het gerecht, zodat de uitkomsten van gerechten beter met elkaar te vergelijken zijn. De vier grootte-indicatoren hangen vanzelfsprekend sterk met elkaar samen. In figuur 37 is de omzet (exclusief huur gebouwen) per rechtbank weergegeven. De kleinste rechtbanken zijn Overijssel en Limburg en de grootste Den Haag, Rotterdam en Amsterdam.

Figuur 37: grootte van rechtbanken: omzet (miljoen Euro), 2017



Na de HGK zijn sinds 2013 twee rechtbanken vanwege een afnemende aantal te behandelen zaken sterk gekrompen: Noord-Nederland, Limburg en vooral Noord-Holland.

Samenhang grootte rechtbank en andere kengetallenuitkomsten?

Gezocht is naar mogelijke lineaire verbanden tussen kengetallen-uitkomsten en de grootte van een rechtbank. Er bleek over het algemeen geen verband tussen de grootte van de rechtbank en andere kengetallen, behalve in de volgende twee gevallen.

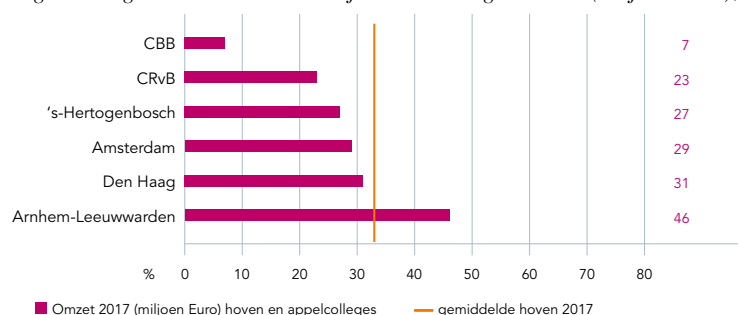
In de periode vóór de herziening van de gerechtelijke kaart (HGK) was er geen lineair verband tussen grootte van de rechtbank en de mate van efficiency. Enige jaren na de HGK bleek er wel een beperkte samenhang te zijn ontstaan tussen de mate van productiviteit en de grootte van een rechtbank; grotere rechtbanken bleken sindsdien gemiddeld genomen wat efficiënter dan kleinere, maar dat was zeker niet altijd het geval.⁴⁹ Dit verband is inmiddels weer verdwenen.

De omvang van het gebruik van Promis blijkt samen te hangen met de grootte van de rechtbank: naarmate de rechtbank kleiner is, is het promispercentage hoger.⁵⁰ De gestelde norm van 50 procent werd overigens alleen door Amsterdam (de grootste rechtbank) niet gehaald.

Gerechtshoven en bijzondere colleges

Uit figuur 38 valt de omvang van gerechtshoven en appelcolleges af te lezen. Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden is duidelijk het grootste hof. De bijzondere colleges CRvB en CBB zijn relatief klein.

Figuur 38: grootte van hoven en bijzondere colleges: omzet (miljoen Euro), 2017



⁴⁹ Bij die uitkomst dient men voor ogen te houden dat de HGK voor de drie grootste rechtbanken relatief weinig gevolgen had in verhouding tot een aantal middelgrote of kleinere zoals Gelderland, Noord-Nederland, Overijssel en Limburg waar 'overgangs'-effecten invloed gehad kunnen hebben op de productiviteit.

⁵⁰ Correlatie is -0,77 over de periode 2015 t/m 2017.



Bijlage 1

Definities kengetallen en gehanteerde analyses

1.	Welke analyses?	86
2.	Kengetallendefinities	87
2.1.	Kwaliteit	87
2.1.1	Tevredenheid over het rechtspreken en de procesduur	87
2.1.2	Lengte van procedures	88
2.1.3	Goede bewijsmotivering strafzaken (promis), vanaf 2013	90
2.1.4	Meervoudige kamerbehandeling; MK-aandeel	91
2.1.5	Permanente educatie	91
2.1.6	Publicatie van uitspraken	92
2.1.7	Klachten	92
2.1.8	Wrakingen	92
2.1.9	Mediation	93
2.1.10	Appelpercentages	93
2.2	Productie en financiën	95
2.2.1	Ontwikkeling van de productie	95
2.2.2	Productiviteit en financieel resultaat	96
2.3	Personeel, organisatie en ontwikkeling	97

1. Welke analyses?

Het eerste deel van de kengetallenrapportage bevat de analyse van de kengetallen, met per kengetal beschrijvingen waarin:

- in het kort een landelijk beeld gegeven wordt van de ontwikkeling in de tijd van de afzonderlijke kengetallen en een vergelijking met een eventuele normering
- gerechten met elkaar vergeleken worden op driejarige uitkomsten: de uitkomsten zijn afgezet tegen landelijke gemiddelden en/of landelijke normen en is geanalyseerd of de verschillen tussen de gerechten groot of beperkt zijn
- beschreven wordt waar samenhangen zichtbaar zijn tussen de verschillende indicatoren

Nadruk op structurele ontwikkelingen en uitkomsten

De uitkomsten worden zowel gepresenteerd over het laatste jaar, 2017, alsook in de vorm van gemiddelden in de laatste drie jaar, om te voorkomen dat incidentele uitschieters en afwijkingen van voorbijgaande aard te veel aandacht krijgen.

Om dezelfde reden worden zowel verschillen tussen gerechten als samenhangen tussen uitkomsten vooral beschouwd en beschreven als dat tenminste een periode van drie jaar betrof.

Daarnaast is aandacht voor middellange termijn-ontwikkelingen.

Vergelijkingen tussen gerechten en verschillenanalyses

Voor alle kengetallen is doorgerekend wat de standaarddeviatie is. Dit is een getal dat de mate van spreiding rondom het gemiddelde van een indicator aangeeft.

Om de uitkomsten voor alle kengetallen enigszins vergelijkbaar te maken zijn die uitkomsten gedeeld door het gemiddelde van het betreffende kengetal.

Daarmee ontstaat een verhoudingsgetal. Wanneer dat hoger is dan 0,10 wordt dat als indicatie van grote verschillen tussen rechtbanken gezien en ook zo in de tekst aangegeven. Daar beneden spreken we van beperkte verschillen.

Voor alle kengetallen is in de rapportage is aangegeven wanneer uitkomsten voor een rechtbank als grote afwijking van het gemiddelde of grote afwijking van de norm worden gezien.

In de uitkomsten van de klantwaarderingsonderzoeken wordt aandacht aan verschillen gegeven als die verschillen als statistisch significant vielen aan te merken. Het betrof immers een steekproef.

Van de overige indicatoren is onder de tabellen telkens aangegeven wanneer iets als grote afwijking van het gemiddelde of norm is gezien.

Bij de gerealiseerde doorlooptijden wordt in de tabellenbijlagen gesignaleerd of de gerealiseerde doorlooptijd wel duidelijk onder de norm is, maar maximaal 10 procentpunten daaronder ligt (zwarte cijfers) of juist meer dan 10 procentpunten naar beneden afwijkt (rode cijfers).

In de (doorlooptijdfiguren in de) tekst is de aandacht gericht op hoe ver elk gerecht gemiddeld van de doorlooptijdnormen verwijderd was.

Samenhang tussen indicatoren

De analyses over samenhangen in uitkomsten op de verschillende kengetallen zijn gebaseerd op bivariate analyses, correlaties. De **correlatie** is een maat voor (lineaire) samenhang tussen indicatoren.

Correlatie kan, maar hoeft niet op een causaal verband te duiden. Het kan zijn dat de twee indicatoren elkaar beide beïnvloeden of dat er nog een derde (intermediaire) variabele is die de twee indicatoren tegelijkertijd beïnvloedt. Ook kan de correlatie een toevallige samenhang aangeven: een zogenoemde nonsenscorrelatie die niet op theoretische gronden te verklaren is.

Vanwege mogelijke toevalsuitkomsten en ook vanwege het kleine aantal gerechten dat in de analyse zit, worden alleen structurele verbanden gerapporteerd waarbij de correlatiecoëfficiënt over meerdere jaren groter dan 0,40 is:

- correlaties tussen de 0,4 en 0,5 noemen we een zwak verband
- correlaties tussen de 0,5 en 0,7 een beperkt verband
- correlaties tussen de 0,7 en 0,85 een sterk verband
- correlaties boven de 0,85 noemen we zeer sterk.

Alleen de structurele samenhangen worden gerapporteerd: d.w.z. alleen als de gevonden samenhang meer dan twee jaar lang te zien is.

2. Kengetallendefinities

De kengetallen zijn onderverdeeld in drie hoofdcategorieën:

- kwaliteit
- productie en financiën
- personeel en organisatie

2.1. Kwaliteit

De kengetallen kwaliteit zijn indicatoren die een beeld schetsen van enkele aspecten van kwaliteit van het rechtspreken en het functioneren van de Rechtspraak. De volgende kengetallen worden gepubliceerd:

1. Tevredenheid van procespartijen over het rechtspreken.
2. Tevredenheid van procespartijen over de procesduur
3. Lengte van procedures; x-% binnen y-tijd
4. Bewijsmotivering strafzaken; promis-percentage
5. Meervoudige kamerbehandeling; MK percentage
6. Permanente educatie; percentage voldaan aan norm
7. Publicatie van uitspraken
8. Mediation-gebruik
9. Klachtenaandeel
10. Wrakingen
11. Appelparcentages

2.1.1 Tevredenheid over het rechtspreken en de procesduur

Alle gerechten laten eens in de drie jaar klantwaarderingsonderzoeken (KWO) uitvoeren onder procespartijen. De geënquêteerden zijn onderscheiden naar enerzijds professionele partijen en anderzijds rechtzoekenden en verdachten.

De professionals zijn advocaten, rechtshulpverleners, officieren van justitie, advocaten-generaal, deurwaarders, professioneel gemachtigden (van bijvoorbeeld gemeenten), rechtsbijstandverzekeraars, bewindvoerders, de IND, UWV, de Raad voor de Kinderbescherming, de Sociale Verzekeringsbank, Reclassering Nederland, Bureaus Jeugdzorg, de Belastingdienst en enkele overige klanten.

Rechtzoekenden zijn mensen die bij een rechtszaak zijn betrokken. Dit kunnen gedaagden zijn, (niet gedetineerde) verdachten, verweerders, verzoekers en eisers. Zowel burgers als afgevaardigden van een bedrijf (zoals de bedrijfsjurist) kunnen in een zaak de rechtzoekende zijn. Ook belastingadviseurs bij belastingrechtzaken worden onder de rechtzoekenden gerekend, aangezien de betrokkene zelf vaak afwezig is. Het gaat hierbij niet om de belastinginspecteurs van de Belastingdienst; die worden tot de groep professionals gerekend.

Slachtoffers¹ en curatoren zijn in 2017 afzonderlijk bevraagd, maar in eerdere jaren niet. In deze kengetallenrapportage waarin de uitkomsten ook vergeleken worden met eerdere KWO's, zijn de uitkomsten voor slachtoffers en curatoren daarom niet meegenomen.

Niet geënquêteerd zijn gedetineerden, personen bij een vreemdelingenrechtszaak, kinderen onder de 18 jaar en belanghebbenden zoals getuigen, deskundigen en bezoekers.

De geënquêteerden hebben aangeven hoe tevreden zij waren over de kwaliteit van de dienstverlening in brede zin op een vijfpuntsschaal:

1. zeer tevreden
2. tevreden
3. neutraal
4. ontevreden
5. zeer ontevreden

In de vorige klantwaarderingsonderzoeken van 2014 en eerder werd de waarde-ringsscore uitgedrukt in het percentage (zeer) tevredenen . Die score kon in theorie lopen van 0 tot 100 procent.

In het KWO-2017 is **de waarderingsscore** geconstrueerd door van het percentage (zeer) ontevredenen af te trekken het percentage (zeer) tevredenen. Een dergelijke score kan in theorie lopen van -100 tot +100. Evenveel tevredenen als niet tevredenen geeft een score van 0.

¹ Vanaf 2017 worden ook slachtoffers meegenomen in het onderzoek.

Men kon in het KWO zijn tevredenheid aangeven over verschillende thema's:

- de ontvangst bij de aankomst in het gerecht
- de bereikbaarheid van het gerecht
- de informatievoorziening op Rechtspraak.nl
- de uitleg bij gerecht over het verloop van de zaak
- de ontvangst(faciliteiten) voor aanvang van een zitting
- de administratieve contacten aangaande zitting/ zaak
- **het rechterlijk functioneren**
- **de uitspraak**
- **de doorlooptijd**

De KWO-uitkomsten die als kengetallen van de gerechten worden gebruikt betreffen alleen de laatste drie.

Om het **kengetal waardering voor het rechtspreken** te construeren zijn twee thema's uit het KWO gebruikt:

- het rechterlijk functioneren (onpartijdigheid en deskundigheid en bejegening),
- de uitspraak (begrijpelijkheid ervan, motivering en rechtseenheid, maar niet of men het er mee eens was).

Het kengetal tevredenheid over het rechtspreken is opgedeeld in vier dimensies, die in de totaal-uitkomst alle vier even zwaar meewegen:

- de onpartijdigheid van de rechter(s)
- de deskundigheid van de rechter(s)
- de bejegening door de rechter(s),
- de uitspraak

In de tabellen 1a in bijlage 2 en 1b in bijlage 3 zijn de uitkomsten per gerecht te vinden. Verschillen met het landelijk gemiddelde alleen gemarkeerd als de verschillen statistisch significant zijn.

Het **kengetal waardering voor de doorlooptijd** is, gelijk aan KWO-rapportage.

In de tabellen 2a in bijlage 2 en 2b in bijlage 3 zijn de uitkomsten per gerecht te vinden. Verschillen met het landelijk gemiddelde alleen gemarkeerd als de verschillen statistisch significant zijn.

2.1.2 Lengte van procedures

Er zijn normen geformuleerd voor de duur van rechtszaken. Daartoe zijn rechtszaken opgedeeld in 42 verschillende proceduretypen met ieder een eigen doorlooptijdnormering; 29 voor de rechtbanken en 13 voor de gerechtshoven.

De normen zijn geformuleerd als $x\%$ (het normpercentage) moet binnen y tijd zijn afgedaan. De normering bestaat dus uit twee elementen:

1. de termijn (bijvoorbeeld één jaar) waarbinnen een zaak afgehandeld dient te zijn, en
2. het percentage zaken (bijvoorbeeld 90%) waarvoor dat moet gelden.

De huidige normen zijn tot stand gekomen o.a. door gebruik te maken van de gerealiseerde doorlooptijden tot en met 2011. Voor de rechtbanken vormden daarbij de derde en vierde best presterende rechtbank het referentiepunt voor de norm. Bij de hoven was dit het best presterende hof. Daarnaast is rekening gehouden met wetgeving² en procesreglementen, de verwachte haalbaarheid van de te stellen norm en/of de beoogde bekorting³ en doelmatigheid in de bedrijfsvoering. Het uitgangspunt bij de normstelling is dat het overgrote deel van de zaken binnen een bepaalde tijd moet zijn afgehandeld, maar dat wel rekening gehouden wordt met een groep procedures die extra lang duren door niet te vermijden complicaties. Bij een norm van 90 procent binnen 6 maanden is er ruimte voor 10 procent extra lang durende zaken.

De formulering van de norm op deze wijze heeft het voordeel dat ruimte aanwezig blijft om in incidentele zaken bewust meer tijd te nemen voor de behandeling. Het weergeven en normeren van gemiddelde doorlooptijden geeft minder inzicht in de procesduur dan de gekozen systematiek.

Bij de duurmetingen zelf, is gekozen voor het perspectief van de burger en de maatschappij; burgers, maatschappij en politiek willen in de eerste plaats geïnformeerd worden over de totale lengte van procedures. De uitkomsten betreffen daarom de totale procesduur bij één rechterlijke instantie vanaf de start van de procedure. Er is geen onderscheid gemaakt in wat wel en wat niet door de Rechtspraak te beïnvloeden is.

² Zo bevat de Algemene wet bestuursrecht (Awb) termijnen voor herstel van verzuimen, stukkenwisselingen en uitnodiging voor zitting.

³ De haalbaarheid van de norm wordt mede bepaald door factoren die niet door de rechter / het gerecht beïnvloedt kunnen worden, zoals de snelheid van werken van ketenpartners, nader onderzoek en deskundigenberichten, het wachten op een richtinggevende uitspraak in appel, antwoorden op prejudiciële vragen en gedrag van partijen.

De gemeten tijd is bijvoorbeeld inclusief de tijd dat een procedure stilligt omdat partijen dat zelf willen, om te kunnen onderhandelen of omdat gewacht moet worden op de uitkomst van mediation of op een uitspraak van het Hof van Justitie.

De duur die gemeten wordt start bij binnenkomst op het gerecht van het verzoekschrift of de dagvaarding en loopt door tot het vonnis is geaccordeerd door de rechter of de uitspraak op het verzoekschrift aan partijen is verzonden. Het startmoment voor een civiele dagvaardingsprocedure is de eerste rolzitting, voor een verzoekschriftprocedure de ontvangst van het verzoekschrift. Het uitstroombmoment is de datum van verzending van uitspraak/ beslissing. Bij bestuursrechtelijke zaken start de duurmetering bij de ontvangst van het beroep/ verzoek en loopt door tot de datum van verzending van de uitspraak. Voor een strafzaak in eerste aanleg start de meting bij de eerste zitting en voor een strafzaak in hoger beroep bij de ontvangst van het dossier door het hof. Het uitstroombmoment is de datum van de uitspraak/beslissing/beschikking. Voor het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) en de Centrale Raad van Beroep (CRvB), zijn geen genormeerde doorlooptijden vastgesteld, maar vindt wel monitoring van de gemiddelde doorlooptijden plaats. Het gaat om 'echte' procedures. Niet meegenomen worden zaken die voordat ook maar een zitting heeft plaatsgevonden, zijn ingetrokken.

De realisatiegegevens per rechtbank voor elk van de proceduretypen zijn te vinden in de tabellen 2a tot en met 6a in bijlage 2 voor de rechtbanken en 2b tot en met 5b in bijlage 3 voor de proceduretypen bij de gerechtshoven.

In de analyses in de hoofdstuktekst is gewerkt met samengestelde indicatoren per sector. Daarbij is telkens gekeken hoever gemiddeld de gerealiseerde percentages afzitten van de normpercentages. De presentatie in de figuren in de hoofdstuktekst betreft deze samengestelde indicator.

Doorlooptijdnormen gerechtshoven

norm			
Civil- handelszaken			
1	Handelszaken dagvaardingen - norm 1	90% ≤	2 jaar
	Handelszaken dagvaardingen - norm 2	70% ≤	1 jaar
2	Insolventierekosten	90% ≤	2 mnd.
3	Handelsrekenen, niet insolventie	90% ≤	6 mnd.
Civil- familiezaken			
4	Familierekosten	90% ≤	1 jaar
	- waarvan Jeugdbeschermingszaken	90% ≤	4 mnd.
Belastingzaken			
5	Belastingzaken - norm 1	90% ≤	18 mnd.
	Belastingzaken - norm 2	70% ≤	1 jaar
Strafzaken			
6	Meervoudige Kamerzaken	85% ≤	9 mnd.
7	EK-strafzaken, niet kantonappellen	85% ≤	6 mnd.
8	EK-strafzaken, kantonappellen	85% ≤	6 mnd.
9	Raadkamer m.b.t. Voorlopige Hechtenis	90% ≤	2 weken
10	Raadkamer niet m.b.t. Voorlopige Hechtenis incl tul*	80% ≤	4 mnd.
11	Klachten niet vervolgen (12 Sv)	85% ≤	6 mnd.
12	Uitwerken MK strafzaak i.v.m. cassatie	100% ≤	6 mnd.

*exclusief verlof hoger beroep

Doorlooptijdnormen rechtbanken

			norm
Civil- handelszaken			
1	Handelszaken met verweer, norm 1	90% ≤	2 jaar
	Handelszaken met verweer, norm 2	70% ≤	1 jaar
2	Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤	6 weken
3	Beëindigde faillissementen	90% ≤	3 jaar
4	Handelsrekeningen (vooral insolventie)	90% ≤	3 mnd.
5	Kort gedingen/ vovo's	95% ≤	3 mnd.
Civil- familiezaken			
6	Scheidingszaken totaal (exclusief vovo's)	95% ≤	1 jaar
	- waarvan op gemeenschappelijk verzoek	95% ≤	2 mnd.
7	Alimentatiezaken, bijstandsverhaal	90% ≤	1 jaar
8	Zaken over omgang en gezag	85% ≤	1 jaar
9	Jeugdbeschermingszaken kinderrecht	90% ≤	3 mnd.
	- waarvan eerste verzoeken tot o.t.s.	80% ≤	3 weken
Bestuursrechtelijke zaken			
10	Reguliere bestuurszaken, bodemzaken norm 1	90% ≤	1 jaar
	Reguliere bestuurszaken, bodemzaken norm 2	70% ≤	9 mnd.
11	Voorlopige voorzieningen bestuur regulier	90% ≤	3 mnd.
12	Vreemdelingenzaken, bodemzaken	90% ≤	9 mnd.
13	Belastingzaken lokaal, bodemzaken	90% ≤	9 mnd.
14	Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 1	90% ≤	18 mnd.
	Rijksbelastingzaken, bodemzaken - norm 2	70% ≤	1 jaar
Kantonzaken			
15	Handelszaken met verweer - norm 1	90% ≤	1 jaar
	Handelszaken met verweer - norm 2	75% ≤	6 mnd.
16	Arbeidsontbindingen op tegenspraak	95% ≤	3 mnd.
17	Handelsrekeningen, niet-arbeidszaken	95% ≤	6 mnd.
18	Handelszaken zonder verweer (verstek)	90% ≤	6 weken
20	Kort gedingen / vovo's	95% ≤	3 mnd.
21	Overtredingszaken	85% ≤	1 mnd.
22	Mulderzaken	80% ≤	3 mnd.

Doorlooptijdnormen rechtbanken

			norm
Strafzaken			
23	Strafzaken MK (meervoudige behandeld)	90% ≤	6 mnd.
24	Politie-rechterzaken (incl. economische)	90% ≤	5 weken
25	Strafzaken bij de kinderrechter (enkelvoudig)	85% ≤	5 weken
26	Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	100% ≤	2 weken
27	Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85% ≤	4 mnd.
28	Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, jeugd	100% ≤	4 weken
29	Uitwerken strafzaken (EK+MK) ivm hoger beroep, niet jeugd	100% ≤	16 weken
	- waarvan gedetineerdzaken	100% ≤	3 mnd.

2.1.3 Goede bewijsmotivering strafzaken (promis), vanaf 2013

Een Promisuitspraak is een uitspraak van de strafrechter, waarin de beslissing in duidelijk Nederlands en op een begrijpelijke manier gemotiveerd wordt. Dit geldt ongeacht de inhoud van de beslissing. Bevat de beslissing een sanctie dan motiveert de rechter deze op dezelfde manier.

In de motivering worden beargumenteerde standpunten van OM en verdediging verwoord en beoordeeld. Als de beslissing een bewezenverklaring inhoudt dan geeft de Promisuitspraak onmiddellijk helder inzicht in de gebruikte bewijsmiddelen. Promis zorgt voor betere kwaliteit van het strafrechtelijk vonnis. De wijze waarop het vonnis is opgebouwd geeft meer inzicht in de redenering achter de rechterlijke uitspraak.

Dit kengetal is vanaf 2013 opgenomen in de kengetallenoverzichten.

Een uitspraak is een Promisuitspraak als deze voldoet aan de criteria:

- motivering op maat;
- er is inzicht in de gedachtegang van de rechter;
- helderheid, transparantie, begrijpelijkheid en controleerbaarheid;
- alle redengevende feiten en omstandigheden in de bewijsredenering zijn direct in het vonnis of arrest opgenomen;
- het is controleerbaar of de opgenomen redengevende feiten en omstandigheden zijn ontleend aan wettige bewijsmiddelen;
- er is kwaliteitsverbeterende aandacht gegeven aan de straf- en maatregelmotivering;
- er is een uitgewerkt vonnis of arrest.

De norm is dat minimaal 50% van de meervoudige uitspraken in strafzaken volgens de Promismethode wordt afgedaan. Dit alles inclusief mega-zaken. De norm is van toepassing in de (sectoren straf van de) rechtbanken en gerechtshoven.

De gerechtshoven registreren als promis die arresten, die voldoen aan de criteria die volgden uit een evaluatie van promis in hoger beroep. Het verschil met voorheen is dat indien cassatie wordt ingesteld, er nog een aanvulling op de bewijsmiddelen kan komen.

2.1.4 Meervoudige kamerbehandeling; MK-aandeel

Voor acht zaakstypen worden de MK-aandelen gepubliceerd. Deze zijn te vinden in tabel 7a voor de rechtbanken en tabel 7b voor de gerechtshoven.

Het aandeel MK-zaken geeft weer in welke mate procedures door de meervoudige kamer, dat wil zeggen door drie rechters, zijn behandeld. Het is van belang dit aandeel in de gaten te houden om te voorkomen dat efficiëntieoverwegingen (= meer zaken laten afhandelen door de enkelvoudige rechter) ten koste gaan van de kwaliteit van de afdoening.

Anders gezegd, dit kengetal en de normering ervan borgen dat rechters de ruimte ervaren om op inhoudelijke gronden de keuze te maken of een zaak door drie rechters behandeld moet worden of dat één rechter volstaat.

Bij strafzaken worden de voegingen ter zitting niet meegeteld

Bij civiel tellen alleen se zaken op tegenspraak

Normen voor MK-aandeel

Type zaak	streefwaarde MK-aandeel
Rechtbanken:	
Strafzaak	15%
Bodemzaak handelszaak	10%
Bodemzaak familiezaak	3%
Bodemzaak regulier bestuursrecht	10%
Bodemzaak vreemdelingenrecht	5%
Bodemzaak belastingrecht	25%
Gerechtshoven:	
Strafzaak	85%
Bodemzaak belastingrecht	90%

2.1.5 Permanente educatie

In de tabellen 14a en 14b is de mate van permanente educatie (PE) opgenomen. Onder permanente educatie wordt verstaan: de tijd die wordt besteed aan opleidingen met het doel kennis en vaardigheden in de huidige functie op peil te houden en te vergroten.

Een PE-norm moet aandacht en tijd borgen voor het verbreden en verdiepen van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Rechters, raadsheren en juridisch medewerkers volgen cursussen bij het opleidingscentrum SSR, incompany-opleidingen, vakinhoudelijke seminars, cursusweken, werklunches, stages, werkbezoeken etc.

Permanente educatie kan ingevuld worden door:

- Het volgen van cursussen en trainingen die kennis en vaardigheden actualiseren, verbreden en verdiepen, met nadrukkelijke aandacht voor Europees recht en kennis van empirische wetenschappen
- Vakinhoudelijke cursussen kunnen ook bestaan uit actualiteitencursussen, studiedagen, symposia, maatschappelijke stages en werkbezoeken. Ze moeten van voldoende juridische inhoudelijk niveau zijn
- Opleidingsactiviteiten die in kader van een wisseling van sector/rechtsgebied worden ondernomen, vallen eveneens onder permanente educatie.

Maximaal 50% van de PE-uren kan worden ingevuld door:

- Het geven van onderwijs op het eigen vakgebied, waarbij gebruik wordt gemaakt van studiemateriaal
- Het schrijven van juridische artikelen binnen het eigen vakgebied.

Wat valt niet onder PE:

- Opleidingen die vallen onder de initiële opleiding, i.c. Raio- en Rio- opleiding en de basis educatie voor de juridische medewerker
- Intervisie, andere reflectie-instrumenten en coaching
- Jurisprudentieoverleg, werkoverleg, bilateraal overleg, bijhouden van literatuur en jurisprudentie
- Managementopleidingen.

De norm houdt in dat elke rechter, raadsheer of juridisch medewerker minimaal 90 uur verspreid over drie jaar aan opleiding besteedt. Het kengetal geeft aan welk percentage van de medewerkers aan die minimumnorm voldoen. De norm is 100%.

2.1.6 Publicatie van uitspraken

Het openbaar maken van uitspraken behoort tot de taken van de Rechtspraak. De jurisprudentie is van belang voor de kenbaarheid van het recht en voor de bevordering van rechtseenheid en transparantie in het tot stand komen van uitspraken.

Gepubliceerd⁴ wordt iedere uitspraak (voorzover de zaak niet kennelijk ongegrond of niet-ontvankelijk is verklaard en/of met een standaardformulering is afgedaan) van:

- a. de Hoge Raad der Nederlanden;
- b. de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State;
- c. de Centrale Raad van Beroep;
- d. het College van Beroep voor het bedrijfsleven;
- e. de Ondernemingskamer van het Gerechtshof Amsterdam;
- f. de Afdeling Intellectuele Eigendom bij de Rechtbank Den Haag;
- g. de Pachtkamer van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden.

Voor de overige gerechten zijn de criteria om te publiceren in grote lijnen: het belang van de uitspraak voor jurisprudentie/ rechtsvorming en de interesse en de belangen van burgers en het openbare leven.

Zo worden altijd de uitspraken gepubliceerd van zaken die aandacht hebben gehad van de publieke media. Uitspraken in strafzaken met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar of meer of TBS worden ook altijd gepubliceerd. Prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de EU en uitspraken in zaken waarin die vragen speelden worden ook gepubliceerd.

Per gerecht is berekend wat de publicatiegraad van uitspraken op rechtspraak.nl is. Het aantal publicaties per 1.000 afdoeningen is in de tabellen 14a en 14b opgenomen. Bij het bepalen van dit kengetal zijn afdoeningen waarvan de publicatie vrijwel nooit interessant is (o.a. verstekzaken, intrekkingen en afdoeningen zonder uitspraak) buiten beschouwing gelaten.

2.1.7 Klachten

Nederland kent een voor alle gerechten uniforme klachtenregeling. Als iemand vindt dat het gerecht of iemand die daar werkt hem of haar niet correct heeft behandeld, kan die persoon een klacht indienen bij het bestuur van dat gerecht. Het aandeel klachten en gegronde klachten geeft een beeld van de tevredenheid van procespartijen. Het hoeft op zichzelf niet iets te zeggen over de kwaliteit van de rechtspraak. Een hoog aantal (ingekomen) klachten gekoppeld aan een hoog percentage gegronde klachten zegt wel iets over de organisatie van de rechtspraak; de Rechtspraak dient te voldoen aan de gerechtvaardigde wensen van de 'klanten'.

Naarmate een gerecht groter van omvang is, is de kans op klachten groter, eenvoudigweg omdat een grotere rechtbank meer zaken behandelt. Om de gerechten beter te kunnen vergelijken is daarom het aantal klachten in relatie gebracht tot de omvang van de zaaksstroom.

Het aantal klachten per 10.000 rechtszaken en het percentage gegronde klachten en het aantal gegronde klachten per 10.000 rechtszaken is opgenomen in tabel 14a en 14b.

2.1.8 Wrakingen

Iedere burger heeft recht op een onpartijdige rechter. Wie betrokken is in een rechtszaak en goede redenen heeft om te denken dat de rechter een zaak niet onpartijdig kan beoordelen, kan vragen deze rechter te laten vervangen door een andere rechter. We noemen dat een verzoek tot wraking.⁵

Als de wrakingskamer vindt dat een rechter terecht wordt gewraakt, kan dat twee dingen betekenen: de rechter is in de betreffende zaak partijdig, of er is een schijn van partijdigheid. Ook de schijn van partijdigheid moet worden voorkomen. Daarom wordt ook bij schijn van partijdigheid een rechter van de zaak gehaald. Dat zegt overigens niets over zijn functioneren in andere zaken. Hij kan dus gewoon andere zaken gaan behandelen.

Het aantal wrakingsverzoeken en het aantal gehonoreerde wrakingen zijn als kengetallen opgenomen in tabel 14a voor de rechtbanken en tabel 14b voor de gerechtshoven.

⁴ Zie 'Besluit selectiecriteria uitspraken-databank Rechtspraak.nl', te vinden op rechtspraak.nl.

⁵ Achtergronden van het wrakings-instrument en het gebruik ervan staan beschreven op [Rechtspraak.nl](https://rechtspraak.nl) onder de titel themadossiers onder het tabblad 'Recht in Nederland'.

2.1.9 Mediation

Rechters kunnen via een verwijzingsbureau in het gerecht tijdens een gerechtelijke procedure de keus voor mediation aan partijen voorleggen. Bij mediation proberen partijen onder begeleiding van een onafhankelijke bemiddelaar, de mediator, gezamenlijk het conflict op te lossen. Deze mediator helpt partijen de belangen en standpunten helder te krijgen en zal zelf geen standpunt innemen. Partijen kunnen ook niet-juridische aspecten bij de oplossing betrekken.

Daarmee bestaat in alle gerechten de keuzemogelijkheid tussen beslissen, schikken en doorverwijzen naar mediation. De differentiatie in geschilafdoening dient professioneel te worden ingezet en uitgevoerd. Dit vergt een goede positionering van doorverwijzen naar mediation, naast schikken en beslissen.

De mate van gebruik van mediation binnen de Rechtspraak is te vinden in de tabellen 14a en 14b.

Geteld is het aantal afgeronde mediations in handelszaken, familierechtelijke zaken, strafzaken en zaken op het gebied van belastingrecht en bestuursrecht en kantonzaken.

In de kengetallenoverzichten wordt weergegeven wat het aandeel daarvan is van het totaal aantal afgehandelde relevante⁶ rechtszaken. Dit is uitgedrukt in een verwijzingsaandeel: het aantal afgeronde mediations per 1.000 afgehandelde rechtszaken. De strafzaken worden pas sinds 2015 meegenomen bij de telling van het aandeel afgeronde zaken (mediation in strafzaken vindt pas in de laatste jaren plaats); het gevolg zou zijn dat de cijfers van 2015 niet helemaal meer vergelijkbaar zijn met die van 2014 en eerder.

Ook is een indicator geconstrueerd die aangeeft het percentage van de afgeronde mediations dat tot gehele of gedeeltelijke overeenstemming leidde.

2.1.10 Appelpercentages

Gewerkt is met driejaarsgemiddelden om een voldoende aantal appel-zaken per zaaksgroep over te houden om rechtbanken met elkaar te kunnen vergelijken en daarmee zoveel mogelijk toevallige uitkomsten of fluctuaties te vermijden. Een andere reden om meerjaarsgemiddelden te nemen is dat daarmee het tijdsverschil tussen een afgedane zaak en de instroom in hoger beroep minder verstorend werkt.

De meest rudimentaire vorm van een appelpercentage zou zijn door simpelweg de totale instroom bij de hoven te delen door de totale uitstroom bij de gerechten in eerste aanleg. Dat zou echter een ondeugdelijke indicator opleveren, omdat veel van de productie in eerste aanleg niet appellabel is. Daarom is bekeken wat uit de noemer gehaald moest worden om een realistisch appelpercentage te verkrijgen en ook één waarbij de vergelijkbaarheid tussen rechtbanken in het oog is gehouden. Hieronder wordt besproken wat in de uitstroom 1e aanleg is meegenomen.

Een totaal of algemeen appelpercentage voor de gehele sector heeft niet zoveel zeggingskracht, omdat immers sommige typen zaken duidelijk meer of minder dan gemiddeld appel vertonen. Daarom zijn geen appelpercentages voor de sector civiel of de sector straf, of voor de rechtbank als geheel weergegeven, maar alleen voor specifieke zaakscategorieën.

⁶ Niet alle afgedane zaken zijn hierbij meegenomen, maar alleen die waarin in theorie mediation zou kunnen plaatsvinden.

Civiele zaken 1e aanleg

De appelpercentages civiele zaken zijn onderscheiden naar:

- civiel handel kantonzaken
- civiele handelszaken niet kanton
- civiel familiezaken
- kort gedingen

De uitstroom betreft de uitstroom van kanton en civiel, eerste aanleg.

In die uitstroom zijn weggelaten:

- de uitstroom van insolventies,
- BOPZ-zaken,
- beheerszaken,
- akten en verklaringen,
- arbeidsontbindingen,
- zaken met een geldelijk belang van minder dan 1.750 euro,
- intrekkingen,
- verstekvonnissen kantonzaken.

Strafzaken 1e aanleg

De appelpercentages strafzaken zijn onderscheiden naar:

- kantonovertreddingen
- meervoudig behandelde strafzaken (MK, incl. ontneming)
- politierechterzaken, incl. EK-zaken ontneming
- kinderrechterzaken EK.

Straf beperkt zich hier dus tot 'echte' strafzaken (inclusief militaire zaken en ontnemingszaken).

De uitstroom is geschoond voor:

- uitstroom raadkamerzaken,
- klachten,
- art 12 Sv-zaken en
- uitwerken beroepen/cassatie.

Bestuursrechtelijke zaken 1e aanleg

De appelpercentages bestuursrechtelijke zaken zijn onderscheiden naar:

- ambtenarenzaken
- sociale verzekeringszaken
- bijstand- en studiefinancieringszaken
- bouwzaken, ex-arobzaken
- rijksbelastingzaken
- lokale belastingzaken, WOZ/OZB
- lokale belastingzaken niet WOZ/OZB

De uitstroom beperkt zich tot de inhoudelijk behandelde bodemzaken.

Hier zitten overigens niet bij de (hoger beroepen van) Telecomzaken en zaken die voortvloeien uit de Mededingingswet, omdat die slechts door één rechtbank (Rotterdam) worden behandeld.

De uitstroom bestuursrechtelijke zaken, niet zijnde belastingzaken, is geschoond van:

- de categorie 'overige afdoeningen' en
- de voorlopige voorzieningen.

De uitstroom belastingzaken is geschoond van:

- vereenvoudigde afdoeningen en
- de categorie 'overige afdoeningen'.

De uitstroom vreemdelingenzaken is geschoond van:

- de categorie 'overige afdoeningen' en
- de voorlopige voorzieningen.

2.2 Productie en financiën

Voor productie zijn de volgende kengetallen gebruikt:

- Productie t.o.v. de instroom
- Productie t.o.v. de afspraak
- Relatieve zaakszwaarte

Productiviteit en financiën zijn uitgedrukt in de kengetallen:

- Productiviteitsindicatie
- Arbeidsproductiviteitsindicatie
- Financieel resultaat
- Eigen vermogen

2.2.1 Ontwikkeling van de productie

Productie t.o.v. de instroom (tabel 8a en 8b)

Het eerste productiekengetal is de gerealiseerde productie (het aantal afgehandelde zaken) als percentage van het aantal ingestroomde zaken. Het kengetal is weergegeven *per zaaksgroep* (zie kader 'Zaaksgroepen en zaakstypen'). Dit kengetal houdt een vroegtijdige signalering in van de ontwikkeling van de werkvoorraad met mogelijke gevolgen voor de doorlooptijdontwikkeling.

Zaaksgroepen en zaakstypen

De productie van de Rechtspraak wordt ingedeeld naar de soort rechtspraak. Bij de rechtbanken zijn er zes zaaksgroepen (ook wel productgroepen genoemd): civiele zaken, bestuurszaken, belastingzaken, vreemdelingenzaken, strafzaken en kantonzaken. Bij de gerechtshoven zijn er drie zaaksgroepen: civiele zaken, strafzaken en belastingzaken. Ten slotte zijn er de zaaksgroepen voor het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) en voor de Centrale Raad van Beroep (CRvB).

Elke zaaksgroep bestaat uit verschillende zaakstypen, onderscheiden naar onderwerp en afdoeningmodaliteit.

Bij de zaaksgroep strafzaken wordt bijvoorbeeld een onderscheid gemaakt tussen zaakstypen die worden afgedaan door een enkelvoudige kamer, zaken die worden afgedaan door een meervoudige kamer en zaken die zonder een zitting worden afgedaan. Daarnaast worden raadmaterzaken (al dan niet over voorlopige hechtenis) en het uitwerken van vonnissen in verband met hoger beroep c.q. cassatie als aparte zaakstypen onderscheiden.

Per zaaksgroep en per zaaktype worden met de gerechten productieafspraken gemaakt.

Gerealiseerde productie t.o.v. geplande productie (tabel 8a en 8b)

Het tweede productiekengetal is de gerealiseerde productie (aantal afgehandelde zaken) als percentage van de geplande productie die in een bestuursafpraak met een gerecht is vastgelegd.

Minder afgehandelde zaken dan afgesproken kan bijvoorbeeld wijzen op capaciteitsproblemen of een lager dan verwachte instroom of een wijziging in de gemiddelde zaakszwaarte. Dit kengetal moet daarom in samenhang worden bekeken met productie als percentage van de instroom en eventuele ontwikkelingen in de zaakszwaarte.

Relatieve zaakszwaarte (tabel 9a en 9b)

De indicator relatieve zaakszwaarte geeft aan wat de gemiddelde zaakszwaarte per zaak is in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Als deze boven de 100% is dan geeft dat aan dat bij het desbetreffende gerecht een groter aandeel van zwaardere zaakstypen (binnen de zaaksgroep) afgedaan dan gemiddeld in Nederland. De aard van de ingestroomde zaken bepaalt in hoge mate de samenstelling van een zaaksgroep. In de financiering van de gerechten wordt rekening gehouden met de zaaksamenstelling, waar het de onderscheiden zaakstypen betreft. Naarmate die samenstelling gemiddeld zwaarder is, is de gemiddelde financiering per zaak hoger. Die weging vindt plaats met behulp van een wegingssystematiek, beschreven in onderstaand kader.

Werklast, weegfactoren en middelenverdeelstelsel

Omdat tussen zaakstypen (zie kader 'Zaaksgroepen en zaakstypen') grote verschillen in werklast kunnen bestaan, hanteert de Rechtspraak een wegingsmethode waar in zekere mate met die verschillen rekening wordt gehouden bij het berekenen van de werklast.

Voor elk zaakstype wordt gerekend met een eens in de drie jaar vastgestelde gemiddelde werklast per zaak, uitgedrukt in een prijs per zaak.

Dit hoeft niet helemaal gelijk te zijn aan de feitelijke werklast. De feitelijke gemiddelde werklast per zaak in jaar x kan immers inmiddels gewijzigd zijn ten opzichte van de meting en vaststelling.

Deze vastgestelde gemiddelde werklast per zaakstype vormt de basis voor de financiering van de Rechtspraak en een evenwichtige verdeling van de middelen tussen gerechten. *Het is uitdrukkelijk niet bedoeld om op deze wijze de behandelingsduur van een individuele zaak voor een individuele rechter te normeren.*

2.2.2 Productiviteit en financieel resultaat

Kostenproductiviteitsindicator

De (kosten)productiviteitsindicator voor de afzonderlijke gerechten wordt berekend door de financieringswaarde van de geleverde productie te delen door de werkelijk gemaakte totale kosten van die productie.

- De productie (afgedane zaken) wordt gewogen m.b.v. de diverse vastgestelde prijzen die in dat jaar aan de gerechten vergoed worden per zaak en die voor elk gerecht gelijk zijn: we noemen dit de financieringswaarde van de productie
- De kosten betreffen de werkelijke, gerealiseerde kosten voor rekening van het gerecht (dus zonder alle centraal gedragen kosten)

Het gaat dus om een relatieve (kosten)productiviteitsindicator. Bij een uitkomst van 100 procent heeft de gerealiseerde productie evenveel gekost als de daarvoor vastgestelde norm. Als het percentage onder de 100 procent ligt, is de productiviteit relatief laag geweest en is met andere woorden de productie relatief duur geweest. Zo valt van jaar tot jaar vast te stellen welk gerecht benedengemiddeld <beneden het landelijk gemiddelde> of bovengemiddeld <boven het landelijk gemiddelde> (kosten)productief is. Verder geeft het ook een indicatie of gepresteerd is conform de bekostigingsnoren of niet

Deze productiviteitsindicator betreft uitsluitend de werklast voor de zgn. Lamicie-productie. Overige werkzaamheden, zoals bijzondere (tucht)kamers en megastrafzaken⁷ tellen daarin niet mee. Dit betreft slechts een klein deel van het werk: circa 5 procent bij de rechtbanken en 9 procent bij de gerechtshoven.

De huur van gebouwen is in deze productiviteitsindicator niet als kosten verwerkt, zodat de productiviteitsvergelijking tussen de gerechten niet beïnvloed wordt door verschillen in regionale kostenniveau's van huisvesting.

De resultaten op deze indicator zijn verwerkt in tabel 10a voor de rechtbanken en tabel 10b voor de gerechtshoven.

Arbeids-productiviteitsindicator

De indicator voor arbeidsproductiviteit geeft aan wat de arbeidsproductiviteit was ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Voor een vergelijking tussen gerechten is dit kengetal minder geschikt en wordt daarom niet in de benchmark-analyses betrokken. Deze indicator is immers gevoelig voor de omvang van de uitbestede productie; naarmate een gerecht meer productie uitbesteedt wordt het arbeids-productiviteitscijfer groter. Uitbesteding kan de vorm aannemen van inzet van rechtersplaatsvervangers, buitengriffiers en uitzendkrachten, maar ook van afhandeling van zaken door een ander gerecht, waarbij de productie wordt toegerekend aan het uitbestedende gerecht.

Van dergelijke vertekeningen heeft de hierboven beschreven kostenproductiviteits-indicator geen last.

De resultaten op de arbeidsproductiviteits-indicator zijn te vinden in tabel 11a voor de rechtbanken en tabel 11b voor de gerechtshoven.

Financieel resultaat

Het financieel resultaat geeft inzicht in de mate waarin het gerecht in staat is geweest om de zaken af te doen binnen de beschikbaar gestelde financiering. Het is de uitkomst van de baten minus de kosten.

Het kengetal financieel resultaat is weergegeven als het financieel resultaat gepercenteerd op de omzet van het desbetreffende jaar. De omzet is gedefinieerd als de opbrengsten geschoond van huurpenningen en gerechtskosten voor een zuiverder vergelijkbaarheid. De daarin opgenomen stand van het eigen vermogen is voor verwerking van alle 'compensatieregelingen'.⁸

Het financieel resultaat van een gerecht hoeft niet altijd hetzelfde beeld op te leveren als de (kosten)productiviteitsindicator doordat de gerechten niet volledig op de werklast voor de zgn. Lamicieproductie (zie boven) worden afgerekend. Gerechten hebben ook kosten en baten bij andere werkzaamheden, bijvoorbeeld: bijzondere (tucht)kamers en megastrafzaken.

De uitkomsten voor deze indicator zijn te vinden in tabel 12a voor de rechtbanken en tabel 12b voor de gerechtshoven.

⁷ Megastrafzaken zijn die strafzaken, waarvan de behandeling binnen één gerecht 30 zittingsuren of meer vergt. Deze zaken worden apart gefinancierd en verantwoord.

⁸ Een gerecht kan bijvoorbeeld door de Raad voor de rechtspraak worden gecompenseerd als het OM beduidend minder zaken aanbracht dan was vastgelegd in het convenant tussen het lokale OM en de rechtbank.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van het gerecht, als percentage van de gemiddelde jaarlijkse omzet over de afgelopen drie jaar, geeft bijvoorbeeld inzicht in het vermogen van een gerecht om in de toekomst tijdelijke verliezen, als gevolg van risico's in de bedrijfsvoering, op te vangen.

Het eigen vermogen van de gerechten is gemaximeerd op 3 procent; daarboven zal het eigen vermogen afgeroomd worden door de Raad.

De minimumomvang van het eigen vermogen is 0 procent. Indien het eigen vermogen negatief wordt, of dreigt te worden, zullen de maatregelen die het gerecht gaat treffen om dit op te lossen worden besproken in het bestuurlijke overleg met de Raad voor de rechtspraak. De Raad vult het negatieve eigen vermogen zonodig aan tot nul.

De uitkomsten op deze indicator zijn te vinden in tabel 12a voor de rechtbanken en tabel 12b voor de gerechtshoven.

2.3 Personeel, organisatie en ontwikkeling

Het ziekteverzuimpercentage wordt in de tabellen 13a en 13b weergegeven. Het gaat om het gemiddelde ziekteverzuim en om ziekteverzuim tot maximaal 2 jaar, exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof. Het ziekteverzuimpercentage is weergegeven voor zowel de rechters als het (juridisch) ondersteunend personeel.

In de kengetallenanalyse wordt een ziekteverzuim onder rechters en raadsheren van boven de 3% als relatief hoog beschouwd en voor het ondersteunend personeel (inclusief het juridisch ondersteunend personeel) een uitkomst boven de 4,5%.

Ter vergelijking: het ziekteverzuim in Nederland⁹ onder vakspecialisten en bij rechtskundige dienstverleners, de accountancy en bij architecten bedroeg in 2012¹⁰ nog geen 3%, en onder administratieve beroepen 4,2%. Overigens behoort het ziekteverzuim in Nederland tot het hoogste in de EU.

De volgende kengetallen over de [personele samenstelling in de tabellen 13a en 13b](#) geven verdere inkleuring aan de organisatie.

Ten eerste wordt het [percentage \(FTE\) rechters](#) op de totale (FTE) personeel gepubliceerd.

Ook wordt de [verhouding man-vrouw](#), weergegeven als het percentage vrouwen (FTE) werkzaam in een gerecht.

Ten slotte wordt ook de [leeftijdsofbouw](#) van medewerkers gegeven, afzonderlijk voor rechters/raadsheren en voor (juridisch) ondersteunend personeel. Er is een onderverdeling gemaakt in vier leeftijdsgroepen:

- tot en met 39 jaar
- 40 t/m 49 jaar
- 50 t/m 59 jaar
- 60 jaar en ouder

⁹ Zie ziekteverzuim in Nederland in 2012, John Klein Hesselink, Karolus Kraan, Anita Venema, Seth van den Bossche, TNO 2014

¹⁰ Recentere cijfers per beroepsgroep zijn niet beschikbaar: wel is bekend dat in het algemeen het ziekteverzuim sindsdien niet is toegenomen. In 2012 4,0 procent, in 2013 3,9 procent, 2014 3,8% en 2015 3,9%. Zie CBS ziekteverzuimpercentage naar bedrijfstakken en bedrijfsgrootte.



Bijlage 2

Tabellen rechtbanken

Tabel 1a:	rechtbanken 2017, waarderingsscores van procespartijen voor het rechtspreken	99
Tabel 1a1:	rechtbanken 2017, waarderingsscores van procespartijen voor de DUUR van de PROCEDURE	100
Tabel 2a:	rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel	101
Tabel 3a:	rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Familie	103
Tabel 4a:	rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht	105
Tabel 5a:	rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Strafrecht	107
Tabel 6a:	rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Kantonzaken	109
Tabel 7a1:	rechtbanken, MK aandeel = aandeel zaken met behandeling door de meervoudige kamer (percentage)	111
Tabel 7a2:	rechtbanken, promispercentage	113
Tabel 8a:	rechtbanken, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)	114
Tabel 8a:	rechtbanken, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)	116
Tabel 9a:	rechtbanken, gemiddelde zaakswaarte van de afgedane zaken ten opzichte van het landelijk gemiddelde	118
Tabel 10a:	rechtbanken, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten) vergeleken met de bekostigingsnorm (op basis van vastgestelde prijzen)	120
Tabel 11a:	rechtbanken, indicatie arbeidsproductiviteit (gerealiseerde gewogen productie per fte) ten opzichte van het landelijk gemiddelde	122
Tabel 12a:	rechtbanken, financieel resultaat en eigen vermogen	122
Tabel 13a:	rechtbanken, ziekteverzuim, aandeel rechters, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw	123
Tabel 14a:	rechtbanken, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen	127
Tabel 15a:	gerealiseerde appelpercentages, naar rechtbank eerste aanleg, driejaarsgemiddelden 2009-2011, 2011-2013, 2013-2015, 2014-2016 en 2015-2017	131
Tabel 16a:	omvang van rechtbanken, naar in- en uitstroom van zaken, personele omvang en omzet (baten), 2017	136

Tabel 1a: rechtbanken 2017, waarderingscores van procespartijen voor het rechtspreken

Professionals	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
<i>Deskundigheid van de rechter</i>	83	85	79	82	80	82	78	84	81	80	87	82
<i>Onpartijdigheid van de rechter</i>	75	80	81	82	74	78	76	80	79	81	84	79
<i>Bejegening door de rechter</i>	82	81	84	84	82	81	79	86	77	83	85	82
- Ruimte die rechter partijen biedt voor hun verhaal	83	82	83	84	82	84	81	85	80	84	85	83
- Luisteren door rechter naar standpunten	79	81	83	85	81	85	79	86	78	83	85	82
- Inleven van de rechter in de situatie	77	70	76	77	75	75	72	79	68	75	81	75
- Begrijpelijkheid van het besprokene	89	89	97	93	89	87	88	90	86	91	94	90
- Rechter neemt partij serieus	82	81	86	84	75	77	77	86	76	82	84	81
- Wijze van omgang met de rechtzoekende	78	82	79	85	81	78	78	86	76	83	85	81
- Wijze van omgang met de professional	84	86	84	85	82	81	82	86	81	81	91	84
- Wijze van omgang met verdachte/client	78	78	82	81	84	78	80	86	75	83	89	81
- Wijze van omgang met OVJ	83	84	85	84	86	80	73	93	77	88	75	83
<i>Uitspraak</i>	65	74	73	71	68	65	67	71	58	70	79	69
- Motivering van de beslissing	57	69	68	65	64	55	67	66	57	67	73	64
- Begrijpelijkheid van de beslissing	66	74	74	73	66	66	70	74	60	70	77	70
- Rechtseenheid	61	71	65	64	64	59	64	63	52	69	73	64
Gemiddelde score professionals	76	80	79	80	76	76	75	80	74	78	84	78
Rechtzoekenden	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
<i>Deskundigheid van de rechter</i>	82	82	74	81	81	81	88	84	81	84	94	83
<i>Onpartijdigheid van de rechter</i>	73	81	74	74	74	77	85	80	71	83	87	78
<i>Bejegening door de rechter</i>	82	83	82	86	80	83	92	88	82	89	91	85
- Ruimte die rechter geeft aan verhaal rechtzoekende	82	83	86	88	80	81	94	86	81	89	90	85
- Luisteren door rechter naar standpunten	83	80	82	84	81	84	93	85	85	91	92	85
- Inleven van de rechter in de situatie	72	72	70	75	68	70	85	81	70	81	82	75
- Begrijpelijkheid van het besprokene	77	86	80	88	86	85	90	92	88	87	91	87
- Rechter neemt partij serieus	83	81	81	83	79	84	90	89	80	85	91	84
- Wijze van omgang met de rechtzoekende	91	85	88	90	85	88	98	92	87	93	96	90
- Wijze van omgang met de professional	88	90	88	93	82	88	93	88	84	96	94	89
<i>Uitspraak</i>	75	80	97	77	81	87	89	86	74	91	88	84
Gemiddelde score rechtzoekenden	78	81	82	80	79	82	89	84	77	87	90	82
Totaal	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
Gemiddelde professionals en rechtzoekenden	77	81	80	80	78	79	82	82	76	83	87	80
Vergelijking met 2014	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=

Bij duidelijke afwijkingen van het gemiddelde zijn de cijfers rood (duidelijk benedengemiddeld) of blauw (duidelijk bovengemiddeld) afgedrukt.

Van niet gemarkeerde uitkomsten is de kans te groot dat het verschil met het totaal-gemiddelde aan toeval te wijten is. Daarom worden aan die verschillen geen conclusies verbonden.

Tabel 1a1: rechtbanken 2017, waarderingscores van procespartijen voor de DUUR van de PROCEDURE

	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
RECHTZOEKENDEN	23	32	18	21	29	20	29	14	23	38	31	25
PROFESSIONALS	3	14	11	12	38	9	-3	-6	-3	0	9	7
Totaal rechtzoekenden en professionals¹⁾	13	23	15	17	34	14	13	4	10	19	20	16

Uitkomsten die duidelijk boven het gemiddelde liggen, zijn blauw gedrukt. Uitkomsten die duidelijk onder het gemiddelde liggen zijn rood gedrukt.

Van niet gemarkeerde uitkomsten is de kans te groot dat het verschil met het totaal-gemiddelde aan toeval te wijten is. Daarom worden aan die verschillen geen conclusies verbonden.

Tabel 2a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Handelszaken met verweer													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar													
2013	54%	73%	44%	50%	55%	69%	58%	54%	46%	46%	57%	55%	70%
2014	56%	77%	46%	57%	57%	72%	59%	56%	59%	57%	55%	60%	70%
2015	61%	75%	45%	58%	60%	73%	61%	58%	61%	65%	56%	62%	70%
2016	66%	76%	50%	65%	67%	76%	66%	51%	58%	70%	63%	65%	70%
2017	66%	70%	50%	64%	66%	75%	62%	53%	59%	68%	64%	64%	70%
2014 t/m 2016	61%	76%	47%	60%	61%	73%	62%	55%	59%	64%	58%	63%	70%
2015 t/m 2017	64%	74%	48%	62%	64%	75%	63%	54%	59%	68%	61%	64%	70%
Handelszaken met verweer													
Percentage zaken afgedaan binnen 2 jaar													
2013	83%	91%	73%	82%	84%	88%	85%	82%	68%	72%	85%	81%	90%
2014	84%	93%	78%	85%	85%	91%	88%	83%	86%	83%	84%	86%	90%
2015	84%	93%	82%	85%	88%	91%	87%	86%	88%	87%	87%	87%	90%
2016	89%	93%	83%	88%	92%	93%	89%	81%	87%	89%	88%	89%	90%
2017	94%	94%	85%	92%	90%	94%	91%	84%	88%	90%	89%	91%	90%
2014 t/m 2016	86%	93%	81%	86%	88%	92%	88%	83%	87%	86%	86%	87%	90%
2015 t/m 2017	89%	93%	83%	88%	90%	93%	89%	84%	88%	89%	88%	89%	90%
Handelszaken zonder verweer (verstek)													
Percentage zaken afgedaan binnen 6 weken													
2013	82%	78%	77%	68%	74%	83%	83%	81%	74%	74%	78%	77%	90%
2014	87%	80%	63%	65%	82%	88%	81%	77%	78%	85%	82%	79%	90%
2015	88%	81%	74%	86%	84%	85%	82%	81%	86%	86%	82%	84%	90%
2016	84%	67%	76%	85%	82%	80%	83%	57%	76%	83%	85%	78%	90%
2017	81%	74%	83%	91%	77%	85%	78%	70%	89%	80%	82%	81%	90%
2014 t/m 2016	86%	76%	71%	79%	83%	84%	82%	72%	80%	84%	83%	80%	90%
2015 t/m 2017	84%	74%	78%	87%	81%	83%	81%	69%	84%	83%	83%	81%	90%
Verzoekschriftprocedures handel (vooral insolventie)													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden													
2013	77%	85%	56%	91%	90%	92%	80%	87%	83%	63%	90%	81%	90%
2014	75%	76%	76%	88%	90%	89%	79%	86%	73%	82%	91%	83%	90%
2015	71%	68%	69%	81%	71%	90%	75%	83%	85%	90%	84%	80%	90%
2016	79%	78%	56%	75%	46%	90%	78%	79%	66%	84%	80%	76%	90%
2017	71%	74%	79%	80%	82%	84%	80%	77%	76%	83%	85%	79%	90%
2014 t/m 2016	75%	74%	67%	81%	69%	89%	77%	83%	75%	85%	85%	79%	90%
2015 t/m 2017	74%	73%	68%	79%	66%	88%	77%	80%	76%	86%	83%	78%	90%

Tabel 2a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Beëindigde faillissementen													
<i>Percentage zaken afgedaan binnen 3 jaar</i>													
2013	83%	67%	82%	84%	86%	85%	91%	82%	74%	76%	85%	81%	90%
2014	77%	67%	70%	85%	83%	83%	85%	81%	72%	77%	81%	79%	90%
2015	76%	67%	62%	83%	81%	85%	81%	77%	67%	80%	78%	77%	90%
2016	77%	63%	63%	84%	74%	79%	80%	67%	61%	75%	72%	72%	90%
2017	72%	64%	51%	77%	71%	77%	79%	65%	59%	71%	71%	69%	90%
2014 t/m 2016	77%	66%	65%	84%	79%	82%	82%	75%	67%	77%	77%	76%	90%
2015 t/m 2017	75%	65%	59%	81%	75%	80%	80%	70%	62%	75%	73%	73%	90%
Kort gedingen / Vovo's													
<i>Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden</i>													
2013	93%	93%	94%	96%	91%	92%	94%	95%	90%	93%	95%	93%	95%
2014	93%	87%	93%	95%	93%	91%	94%	94%	89%	92%	93%	92%	95%
2015	93%	78%	93%	94%	94%	94%	93%	95%	89%	94%	94%	92%	95%
2016	91%	90%	92%	94%	92%	93%	92%	94%	85%	94%	94%	92%	95%
2017	94%	90%	93%	92%	93%	94%	93%	93%	88%	94%	94%	93%	95%
2014 t/m 2016	92%	85%	93%	94%	93%	93%	93%	95%	88%	94%	93%	92%	95%
2015 t/m 2017	92%	86%	93%	93%	93%	94%	93%	94%	87%	94%	94%	92%	95%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 3a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Familie

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Scheidingszaken totaal													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar													
2013	94%	91%	92%	94%	95%	96%	95%	93%	94%	93%	93%	94%	95%
2014	95%	92%	91%	92%	96%	94%	93%	92%	95%	91%	94%	93%	95%
2015	95%	92%	94%	91%	98%	94%	91%	91%	94%	92%	91%	93%	95%
2016	96%	93%	93%	93%	98%	92%	93%	89%	94%	94%	90%	94%	95%
2017	96%	92%	94%	93%	98%	94%	93%	90%	94%	95%	90%	94%	95%
2014 t/m 2016	96%	92%	92%	92%	97%	93%	93%	91%	94%	92%	92%	93%	95%
2015 t/m 2017	96%	92%	94%	92%	98%	93%	93%	90%	94%	94%	90%	94%	95%
Scheidingszaken, alleen op gemeenschappelijk verzoek													
Percentage zaken afgedaan binnen 2 maanden													
2013	99%	92%	72%	94%	96%	90%	87%	91%	89%	90%	79%	90%	95%
2014	97%	93%	85%	96%	97%	84%	91%	83%	91%	90%	71%	90%	95%
2015	97%	91%	93%	96%	98%	90%	88%	88%	91%	94%	81%	92%	95%
2016	98%	92%	86%	96%	98%	97%	92%	86%	91%	96%	86%	94%	95%
2017	98%	90%	95%	97%	99%	97%	93%	90%	94%	96%	92%	96%	95%
2014 t/m 2016	97%	92%	88%	96%	98%	90%	90%	86%	91%	94%	80%	92%	95%
2015 t/m 2017	98%	91%	92%	97%	98%	94%	91%	88%	92%	95%	86%	94%	95%
Alimentatiezaken en bijstandsverhaal													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar													
2013	79%	94%	86%	93%	96%	97%	92%	94%	96%	95%	93%	93%	90%
2014	81%	93%	89%	95%	95%	97%	87%	94%	96%	92%	86%	92%	90%
2015	80%	93%	93%	93%	95%	96%	91%	90%	97%	93%	86%	92%	90%
2016	87%	92%	90%	93%	97%	97%	95%	89%	97%	93%	90%	93%	90%
2017	91%	92%	93%	96%	95%	97%	92%	90%	97%	93%	88%	93%	90%
2014 t/m 2016	83%	93%	90%	94%	96%	96%	91%	91%	97%	93%	87%	92%	90%
2015 t/m 2017	86%	93%	92%	94%	96%	97%	93%	90%	97%	93%	88%	93%	90%
Omgang- en gezagzaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar													
2013	80%	87%	79%	83%	83%	85%	82%	82%	82%	84%	83%	83%	85%
2014	82%	84%	80%	82%	85%	82%	83%	89%	85%	79%	79%	83%	85%
2015	87%	86%	81%	84%	85%	85%	85%	95%	85%	82%	76%	87%	85%
2016	85%	86%	79%	88%	85%	83%	87%	92%	86%	83%	74%	85%	85%
2017	85%	81%	80%	86%	80%	78%	80%	89%	88%	82%	71%	83%	85%
2014 t/m 2016	85%	85%	80%	85%	85%	83%	85%	92%	85%	81%	76%	85%	85%
2015 t/m 2017	86%	84%	80%	86%	83%	82%	84%	92%	86%	82%	73%	85%	85%

Tabel 3a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Familie

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Jeugdbeschermingszaken kinderrechter totaal													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden													
2013	88%	85%	96%	92%	89%	97%	88%	91%	90%	84%	91%	90%	90%
2014	85%	86%	94%	91%	90%	96%	88%	91%	88%	86%	90%	90%	90%
2015	85%	85%	93%	90%	87%	95%	87%	92%	88%	88%	87%	89%	90%
2016	85%	83%	92%	89%	90%	93%	90%	90%	90%	86%	87%	89%	90%
2017	87%	84%	93%	92%	88%	93%	90%	89%	93%	83%	84%	89%	90%
2014 t/m 2016	85%	85%	93%	90%	89%	95%	88%	91%	88%	87%	88%	89%	90%
2015 t/m 2017	86%	84%	92%	90%	89%	94%	89%	90%	90%	86%	86%	89%	90%
Jeugdbeschermingszaken, alleen 1e verzoeken OTS													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 weken													
2013	82%	75%	68%	80%	87%	72%	83%	74%	52%	63%	61%	72%	80%
2014	66%	76%	61%	81%	83%	73%	84%	67%	79%	55%	69%	71%	80%
2015	82%	77%	52%	76%	79%	56%	70%	67%	61%	64%	71%	68%	80%
2016	70%	72%	64%	67%	80%	53%	69%	72%	81%	49%	66%	66%	80%
2017	70%	72%	46%	51%	75%	56%	65%	74%	62%	40%	60%	59%	80%
2014 t/m 2016	73%	75%	59%	75%	80%	61%	74%	69%	74%	56%	69%	68%	80%
2015 t/m 2017	74%	74%	54%	65%	78%	55%	68%	71%	68%	51%	66%	64%	80%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 4a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Reguliere bestuurszaken, bodemzaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 9 maanden													
2013	63%	85%	42%	75%	79%	68%	50%	76%	65%	60%	73%	68%	70%
2014	67%	86%	54%	68%	83%	65%	63%	68%	76%	64%	76%	70%	70%
2015	67%	81%	64%	64%	81%	59%	64%	65%	83%	55%	75%	68%	70%
2016	76%	80%	62%	57%	87%	58%	55%	65%	87%	55%	67%	68%	70%
2017	75%	78%	34%	61%	87%	57%	49%	66%	82%	57%	73%	65%	70%
2014 t/m 2016	70%	82%	60%	63%	84%	61%	61%	66%	82%	58%	73%	69%	70%
2015 t/m 2017	72%	80%	53%	61%	85%	58%	56%	65%	84%	56%	72%	67%	70%
Reguliere bestuurszaken, bodemzaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar													
2013	83%	92%	71%	88%	89%	83%	72%	87%	79%	82%	89%	84%	90%
2014	83%	93%	75%	84%	91%	82%	81%	81%	88%	86%	90%	85%	90%
2015	82%	88%	78%	78%	91%	83%	78%	76%	91%	76%	89%	82%	90%
2016	84%	91%	81%	77%	94%	81%	76%	78%	94%	79%	80%	83%	90%
2017	86%	90%	59%	79%	93%	79%	70%	78%	92%	84%	87%	82%	90%
2014 t/m 2016	83%	91%	78%	80%	92%	82%	78%	78%	91%	80%	86%	84%	90%
2015 t/m 2017	84%	90%	73%	78%	93%	81%	74%	78%	92%	80%	85%	83%	90%
Reguliere bestuurszaken zijn rechtszaken op het gebied van het bestuursrecht, uitgezonderd vreemdelingenzaken en belastingzaken.													
Voorlopige voorzieningen reguliere bestuurszaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden													
2013	97%	97%	95%	93%	97%	89%	95%	94%	94%	94%	98%	95%	90%
2014	97%	97%	95%	92%	98%	90%	93%	93%	95%	93%	99%	95%	90%
2015	96%	98%	98%	87%	98%	96%	93%	91%	96%	96%	98%	95%	90%
2016	96%	97%	99%	94%	97%	97%	95%	96%	95%	98%	99%	97%	90%
2017	97%	96%	99%	92%	98%	97%	98%	97%	97%	98%	100%	97%	90%
2014 t/m 2016	97%	98%	97%	91%	97%	94%	94%	93%	95%	96%	99%	96%	90%
2015 t/m 2017	96%	97%	99%	91%	97%	96%	95%	94%	96%	98%	99%	96%	90%
Vreemdelingenzaken, bodemzaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 9 maanden													
2013	77%	88%	53%	83%	86%	84%	90%	86%	76%	82%	96%	81%	90%
2014	87%	94%	76%	90%	84%	82%	91%	88%	89%	91%	92%	88%	90%
2015	80%	90%	79%	85%	87%	75%	75%	87%	88%	90%	91%	84%	90%
2016	89%	93%	81%	82%	91%	86%	91%	95%	91%	95%	91%	90%	90%
2017	90%	88%	91%	84%	89%	83%	89%	95%	95%	93%	98%	90%	90%
2014 t/m 2016	85%	92%	79%	86%	87%	81%	85%	90%	90%	92%	91%	87%	90%
2015 t/m 2017	87%	90%	84%	84%	89%	82%	85%	92%	91%	93%	93%	88%	90%

Tabel 4a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Belastingzaken, uitgezonderd rijksbelastingzaken													
<i>Percentage zaken afgedaan binnen 9 maanden</i>													
2013		97%	23%	72%	70%	73%	57%	34%	58%	51%	73%	62%	90%
2014	52%	96%	58%	66%	76%	81%	52%	28%	62%	47%	72%	62%	90%
2015	57%	80%	89%	49%	84%	65%	16%	22%	79%	46%	52%	55%	90%
2016	51%	97%	42%	38%	89%	55%	34%	32%	6%	80%	12%	30%	90%
2017	52%	92%	74%	5%	71%	55%	53%	46%	69%	69%	46%	31%	90%
2014 t/m 2016	53%	91%	63%	51%	83%	67%	34%	27%	49%	58%	46%	49%	90%
2015 t/m 2017	53%	89%	68%	31%	82%	58%	34%	33%	51%	65%	37%	39%	90%
Rijksbelastingzaken													
<i>Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar</i>													
2013		77%				59%	73%	60%			61%	67%	70%
2014		70%				65%	66%	47%			46%	60%	70%
2015		94%				57%	64%	67%			40%	59%	70%
2016		79%				59%	55%	56%			36%	56%	70%
2017		87%				66%	76%	44%			30%	61%	70%
2014 t/m 2016		81%				60%	61%	57%			41%	58%	70%
2015 t/m 2017		87%				61%	65%	56%			35%	58%	70%
Rijksbelastingzaken													
<i>Percentage zaken afgedaan binnen 18 maanden</i>													
2013		98%				78%	92%	75%			76%	86%	90%
2014		76%				81%	86%	65%			68%	76%	90%
2015		96%				76%	80%	88%			56%	74%	90%
2016		91%				77%	78%	73%			74%	79%	90%
2017		97%				81%	83%	78%			78%	83%	90%
2014 t/m 2016		88%				78%	81%	75%			66%	76%	90%
2015 t/m 2017		95%				78%	80%	80%			69%	79%	90%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 5a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Strafrecht

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Strafzaken MK (= door drie rechters behandeld)													
Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden													
2013	76%	79%	65%	86%	79%	78%	87%	83%	66%	76%	76%	78%	90%
2014	80%	83%	73%	88%	84%	82%	85%	87%	73%	74%	80%	81%	90%
2015	82%	82%	75%	86%	83%	80%	87%	86%	79%	82%	66%	81%	90%
2016	86%	83%	73%	85%	82%	78%	89%	86%	81%	83%	78%	83%	90%
2017	84%	82%	69%	88%	80%	80%	88%	85%	76%	80%	73%	81%	90%
2014 t/m 2016	83%	83%	74%	87%	83%	80%	87%	87%	78%	79%	75%	82%	90%
2015 t/m 2017	84%	82%	72%	86%	81%	79%	88%	86%	79%	82%	72%	82%	90%
Politierechterzaken (inclusief economische)													
Percentage zaken afgedaan binnen 5 weken													
2013	86%	89%	88%	92%	79%	85%	90%	83%	89%	81%	89%	87%	90%
2014	82%	89%	86%	91%	81%	84%	93%	84%	87%	84%	93%	87%	90%
2015	89%	91%	85%	85%	81%	85%	91%	84%	92%	86%	87%	87%	90%
2016	83%	86%	84%	86%	87%	84%	92%	77%	91%	88%	88%	86%	90%
2017	89%	91%	83%	87%	85%	86%	89%	85%	91%	87%	87%	88%	90%
2014 t/m 2016	85%	89%	85%	87%	83%	84%	92%	82%	90%	86%	89%	87%	90%
2015 t/m 2017	87%	90%	84%	86%	84%	85%	91%	82%	91%	87%	87%	87%	90%
Strafzaken bij de kinderrechter (EK)													
Percentage zaken afgedaan binnen 5 weken													
2013	76%	87%	74%	77%	64%	78%	86%	79%	87%	72%	70%	77%	85%
2014	82%	90%	82%	85%	68%	82%	87%	84%	89%	74%	88%	83%	85%
2015	79%	86%	77%	76%	70%	78%	78%	87%	90%	81%	79%	81%	85%
2016	81%	79%	84%	75%	76%	77%	84%	79%	93%	80%	79%	80%	85%
2017	84%	83%	80%	81%	74%	79%	78%	82%	90%	75%	79%	80%	85%
2014 t/m 2016	81%	85%	81%	79%	71%	79%	83%	83%	91%	78%	82%	81%	85%
2015 t/m 2017	81%	83%	80%	78%	73%	78%	80%	82%	91%	79%	79%	80%	85%
Raadkamerzaken m.b.t voorlopige hechtenis													
Percentage zaken afgedaan binnen 2 weken													
2013	100%	100%	100%	100%	100%	99%	100%	90%	98%	100%	97%	99%	100%
2014	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	98%	99%	100%	96%	99%	100%
2015	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	91%	99%	100%	97%	99%	100%
2016	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	88%	100%	100%	100%	99%	100%
2017	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	88%	100%	100%	99%	99%	100%
2014 t/m 2016	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	92%	99%	100%	98%	99%	100%
2015 t/m 2017	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	89%	100%	100%	99%	99%	100%

Tabel 5a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Strafrecht

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis													
Percentage zaken afgedaan binnen 4 maanden													
2013	92%	89%	70%	84%	84%	96%	85%	93%	72%	53%	53%	80%	85%
2014	88%	82%	82%	70%	90%	91%	84%	86%	59%	59%	70%	78%	85%
2015	89%	80%	81%	74%	91%	92%	66%	90%	65%	60%	67%	76%	85%
2016	91%	71%	59%	70%	90%	94%	47%	93%	71%	63%	63%	74%	85%
2017	85%	71%	68%	71%	89%	92%	55%	79%	69%	66%	49%	73%	85%
2014 t/m 2016	89%	78%	74%	71%	90%	92%	66%	90%	65%	61%	66%	76%	85%
2015 t/m 2017	88%	74%	69%	72%	90%	93%	56%	87%	68%	63%	59%	74%	85%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 6a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Kantonzaken

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Handelszaken met verweer													
Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden													
2013	66%	84%	73%	72%	79%	81%	69%	75%	77%	81%	81%	75%	75%
2014	71%	83%	66%	76%	78%	82%	75%	77%	77%	80%	81%	77%	75%
2015	64%	83%	70%	73%	78%	79%	73%	73%	79%	80%	79%	76%	75%
2016	64%	80%	75%	78%	79%	79%	75%	72%	74%	82%	78%	77%	75%
2017	60%	82%	74%	74%	79%	69%	74%	65%	67%	78%	73%	73%	75%
2014 t/m 2016	66%	82%	70%	76%	78%	80%	74%	74%	77%	81%	80%	77%	75%
2015 t/m 2017	63%	82%	73%	75%	78%	76%	74%	70%	73%	80%	77%	75%	75%
Handelszaken met verweer													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar													
2013	90%	95%	94%	95%	95%	95%	89%	95%	94%	95%	95%	94%	90%
2014	94%	96%	92%	96%	95%	96%	94%	95%	93%	94%	96%	95%	90%
2015	92%	95%	92%	93%	96%	95%	95%	93%	95%	94%	95%	94%	90%
2016	91%	93%	94%	96%	96%	95%	94%	93%	94%	95%	95%	94%	90%
2017	91%	95%	94%	95%	95%	91%	94%	92%	92%	93%	93%	93%	90%
2014 t/m 2016	92%	95%	93%	95%	95%	95%	94%	94%	94%	94%	95%	94%	90%
2015 t/m 2017	91%	94%	93%	95%	96%	93%	94%	93%	94%	94%	94%	94%	90%
Rekestes arbeidsontbindingen op tegenspraak													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden													
2013	95%	96%	95%	97%	98%	95%	94%	94%	97%	96%	95%	96%	95%
2014	95%	93%	94%	96%	97%	88%	98%	98%	97%	94%	96%	95%	95%
2015	87%	93%	92%	97%	96%	92%	95%	95%	97%	94%	95%	94%	95%
2016	80%	88%	89%	90%	94%	78%	86%	88%	88%	84%	86%	86%	95%
2017	71%	80%	84%	88%	91%	73%	68%	82%	80%	82%	79%	79%	95%
2014 t/m 2016	87%	91%	92%	95%	96%	86%	93%	93%	94%	91%	93%	91%	95%
2015 t/m 2017	79%	87%	88%	92%	94%	81%	83%	88%	88%	87%	87%	86%	95%
Handelsrekestes, niet arbeidsszaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden													
2013	88%	90%	88%	87%	91%	86%	74%	86%	89%	86%	91%	87%	95%
2014	82%	84%	80%	84%	82%	90%	78%	80%	85%	84%	93%	86%	95%
2015	73%	85%	78%	87%	90%	86%	80%	82%	79%	89%	86%	83%	95%
2016	80%	87%	87%	80%	89%	84%	82%	78%	75%	91%	93%	87%	95%
2017	79%	88%	84%	87%	90%	84%	80%	81%	73%	85%	95%	87%	95%
2014 t/m 2016	78%	85%	82%	84%	87%	86%	80%	80%	80%	88%	91%	85%	95%
2015 t/m 2017	77%	87%	83%	85%	90%	85%	80%	80%	76%	88%	91%	85%	95%

Tabel 6a: rechtbanken, gerealiseerde doorlooptijden Kantonzaken

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde	Norm
Handelszaken zonder verweer													
Percentage zaken afgedaan binnen 6 weken													
2013	96%	99%	97%	98%	100%	97%	96%	98%	98%	95%	98%	97%	90%
2014	99%	99%	99%	98%	100%	98%	96%	96%	97%	96%	99%	98%	90%
2015	98%	99%	98%	97%	100%	99%	98%	97%	99%	96%	98%	98%	90%
2016	95%	98%	99%	98%	100%	99%	96%	97%	99%	98%	97%	98%	90%
2017	95%	98%	99%	96%	100%	99%	95%	99%	99%	97%	97%	98%	90%
2014 t/m 2016	97%	99%	99%	98%	100%	99%	96%	97%	98%	97%	98%	98%	90%
2015 t/m 2017	96%	98%	99%	97%	100%	99%	96%	98%	99%	97%	97%	98%	90%
Kort gedingen / Vovo's													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden													
2013	99%	95%	97%	98%	96%	96%	96%	97%	98%	96%	96%	97%	95%
2014	98%	94%	97%	97%	98%	93%	97%	96%	98%	97%	95%	97%	95%
2015	98%	95%	97%	98%	95%	97%	95%	94%	98%	97%	93%	96%	95%
2016	97%	95%	96%	97%	96%	95%	96%	97%	95%	90%	97%	95%	95%
2017	98%	92%	94%	98%	96%	95%	95%	92%	92%	92%	93%	95%	95%
2014 t/m 2016	98%	95%	97%	97%	96%	95%	96%	96%	97%	95%	95%	96%	95%
2015 t/m 2017	98%	94%	96%	97%	96%	95%	95%	95%	95%	93%	94%	96%	95%
Overtredingszaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 1 maand													
2013	91%	85%	91%	85%	89%	89%	92%	83%	79%	80%	92%	86%	85%
2014	93%	79%	87%	92%	88%	91%	92%	89%	88%	86%	94%	87%	85%
2015	95%	84%	92%	91%	68%	96%	91%	91%	88%	91%	90%	89%	85%
2016	95%	88%	92%	87%	92%	94%	93%	86%	92%	89%	87%	90%	85%
2017	92%	95%	91%	90%	90%	94%	93%	92%	96%	90%	90%	92%	85%
2014 t/m 2016	94%	83%	90%	90%	83%	94%	92%	89%	89%	89%	90%	89%	85%
2015 t/m 2017	94%	89%	92%	89%	83%	95%	92%	90%	92%	90%	89%	91%	85%
Mulderzaken													
Percentage zaken afgedaan binnen 3 maanden													
2013	61%	48%	35%	77%	84%	78%	72%	74%	27%	84%	56%	66%	80%
2014	40%	63%	25%	67%	81%	82%	63%	86%	36%	83%	48%	63%	80%
2015	38%	54%	51%	51%	72%	56%	53%	75%	68%	73%	49%	58%	80%
2016	12%	25%	34%	57%	74%	27%	31%	76%	4%	31%	30%	35%	80%
2017	33%	74%	16%	67%	71%	41%	51%	84%	12%	67%	44%	55%	80%
2014 t/m 2016	30%	47%	37%	58%	76%	55%	49%	79%	36%	62%	42%	52%	80%
2015 t/m 2017	28%	51%	34%	59%	72%	41%	45%	78%	28%	57%	41%	49%	80%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 7a1: rechtbanken, MK aandeel = aandeel zaken met behandeling door de meervoudige kamer (percentage)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde	Streef waarde
Handelszaken exclusief kantonzaken en verstekzaken													
Percentage meervoudige kamer													
2013	14%	10%	8%	12%	14%	6%	17%	17%	4%	8%	6%	10%	10%
2014	12%	10%	8%	7%	13%	5%	10%	14%	3%	8%	3%	8%	10%
2015	11%	10%	3%	5%	11%	8%	14%	15%	3%	9%	4%	8%	10%
2016	8%	10%	2%	7%	9%	9%	15%	10%	2%	7%	6%	8%	10%
2017	6%	12%	2%	5%	8%	7%	10%	10%	3%	7%	1%	7%	10%
2013 t/m 2015	12%	10%	6%	8%	13%	6%	13%	15%	3%	8%	4%	9%	10%
2014 t/m 2016	10%	10%	4%	6%	11%	7%	13%	13%	3%	8%	4%	8%	10%
2015 t/m 2017	8%	11%	2%	6%	9%	8%	13%	11%	3%	8%	4%	7%	10%
Familiezaken exclusief kantonzaken													
Percentage meervoudige kamer													
2013	0,3%	1,5%	2,2%	1,1%	0,9%	1,0%	2,9%	2,1%	0,3%	0,5%	1,0%	1,3%	3%
2014	0,3%	2,8%	1,8%	2,9%	4,0%	0,4%	3,6%	2,0%	0,2%	1,4%	2,0%	2,0%	3%
2015	0,1%	3,5%	2,0%	1,6%	3,6%	0,3%	3,6%	1,6%	0,1%	1,4%	2,5%	1,8%	3%
2016	2,4%	3,1%	0,9%	2,0%	5,6%	0,2%	4,2%	1,7%	0,1%	2,1%	2,1%	2,0%	3%
2017	0,1%	2,1%	0,4%	2,0%	5,4%	0,4%	2,7%	0,8%	0,0%	2,0%	2,7%	1,5%	3%
2013 t/m 2015	0,2%	2,6%	2,0%	1,9%	2,8%	0,6%	3,3%	1,9%	0,2%	1,1%	1,8%	1,7%	3%
2014 t/m 2016	1,0%	3,1%	1,6%	2,2%	4,4%	0,3%	3,8%	1,8%	0,1%	1,6%	2,2%	1,9%	3%
2015 t/m 2017	0,9%	2,9%	1,1%	1,8%	4,9%	0,3%	3,5%	1,4%	0,1%	1,8%	2,4%	1,8%	3%
Bestuursrecht algemeen													
Percentage meervoudige kamer													
2013	8%	7%	12%	9%	13%	10%	11%	7%	12%	8%	11%	9,3%	10%
2014	5%	9%	12%	7%	12%	15%	18%	11%	12%	12%	12%	10,6%	10%
2015	8%	7%	15%	8%	10%	13%	17%	6%	14%	9%	11%	10,0%	10%
2016	8%	8%	18%	7%	13%	20%	15%	13%	19%	10%	13%	11,9%	10%
2017	9%	7%	14%	9%	14%	13%	21%	14%	15%	13%	10%	12,0%	10%
2013 t/m 2015	7%	8%	13%	8%	12%	13%	15%	8%	13%	10%	11%	10,0%	10%
2014 t/m 2016	7%	8%	15%	7%	12%	16%	16%	10%	15%	10%	12%	10,8%	10%
2015 t/m 2017	9%	7%	16%	8%	12%	15%	17%	11%	16%	11%	11%	11,3%	10%
Bestuursrecht algemeen betreft het bestuursrecht, uitgezonderd vreemdelingenzaken en belastingzaken.													

Tabel 7a1: rechtbanken, MK aandeel = aandeel zaken met behandeling door de meervoudige kamer (percentage)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde	Streef waarde
Vreemdelingenkamer													
Percentage meervoudige kamer													
2013	5,1%	1,6%	0,3%	5,0%	2,0%	2,8%	3,3%	0,6%	2,3%	1,9%	0,5%	2,0%	5%
2014	2,4%	2,6%	0,4%	4,0%	3,4%	3,7%	11,6%	1,0%	2,2%	2,1%	0,3%	3,0%	5%
2015	2,4%	0,6%	3,1%	5,9%	4,7%	9,5%	1,1%	2,4%	4,0%	2,6%	2,0%	3,2%	5%
2016	3,6%	1,2%	1,0%	3,2%	1,9%	3,8%	1,1%	2,6%	9,0%	1,9%	0,1%	2,5%	5%
2017	2,3%	0,8%	2,5%	2,3%	2,2%	0,8%	1,5%	1,7%	4,4%	1,8%	0,8%	1,8%	5%
2013 t/m 2015	3,3%	1,6%	1,2%	5,0%	3,4%	5,3%	5,3%	1,3%	2,9%	2,2%	0,9%	2,7%	5%
2014 t/m 2016	2,8%	1,5%	1,5%	4,4%	3,3%	5,7%	4,6%	2,0%	5,1%	2,2%	0,8%	2,9%	5%
2015 t/m 2017	2,8%	0,9%	2,2%	3,8%	2,9%	4,7%	1,2%	2,2%	5,8%	2,1%	1,0%	2,5%	5%
Strafzaken exclusief kantonzaken													
Percentage meervoudige kamer													
2013	21%	13%	15%	14%	15%	13%	14%	14%	13%	12%	12%	14,3%	15%
2014	26%	14%	14%	16%	17%	12%	15%	11%	15%	16%	11%	15,2%	15%
2015	22%	11%	16%	16%	12%	11%	14%	13%	16%	13%	13%	14,1%	15%
2016	22%	12%	17%	14%	17%	13%	15%	14%	17%	16%	14%	15,3%	15%
2017	19%	14%	16%	13%	18%	14%	18%	15%	16%	17%	13%	15,7%	15%
2013 t/m 2015	23%	12%	15%	15%	15%	12%	15%	13%	15%	13%	12%	14,5%	15%
2014 t/m 2016	23%	12%	16%	15%	15%	12%	15%	13%	16%	15%	13%	14,9%	15%
2015 t/m 2017	21%	12%	17%	14%	15%	12%	16%	14%	16%	15%	13%	15,1%	15%
Rijksbelastingzaken													
Percentage meervoudige kamer													
2013		21%			35%	33%	26%				31%	29%	25%
2014		18%			34%	41%	40%				25%	28%	25%
2015		36%			27%	25%	24%				31%	29%	25%
2016		20%			21%	38%	28%				31%	25%	25%
2017		27%			33%	22%	16%				34%	27%	25%
2013 t/m 2015		25%			32%	33%	30%				29%	29%	25%
2014 t/m 2016		25%			27%	35%	31%				29%	27%	25%
2015 t/m 2017		28%			27%	29%	23%				32%	27%	25%

Mk percentages die boven het gemiddelde liggen of conform de norm zijn, zijn blauw gedrukt. MK percentages die zowel duidelijk onder de norm liggen als onder het gemiddelde liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 7a2: rechtbanken, promispercentage

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde	Streef waarde
Strafzaken													
<i>Percentage vonnissen volgens promismethode</i>													
2013	39%	60%	85%	77%	70%	91%	82%	64%	57%	31%	81%	65%	50%
2014	41%	63%	90%	86%	71%	87%	83%	68%	53%	58%	94%	69%	50%
2015	42%	63%	88%	71%	90%	89%	89%	60%	53%	74%	92%	70%	50%
2016	42%	78%	96%	57%	94%	91%	92%	88%	61%	79%	76%	75%	50%
2017	52%	84%	95%	66%	93%	92%	79%	92%	74%	81%	92%	80%	50%
2013 t/m 2015	41%	62%	88%	78%	77%	89%	85%	64%	54%	54%	89%	68%	50%
2014 t/m 2016	41%	68%	91%	71%	85%	89%	88%	72%	56%	70%	88%	71%	50%
2015 t/m 2017	45%	75%	93%	65%	92%	91%	87%	80%	63%	78%	87%	75%	50%

Promispercentages die conform de norm zijn, zijn blauw gedrukt. Promispercentages die onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 8a: rechtbanken, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Civiel recht												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	99%	98%	100%	95%	97%	94%	99%	96%	99%	102%	97%	98%
2014	103%	101%	102%	104%	101%	104%	102%	98%	99%	102%	103%	102%
2015	103%	103%	101%	99%	100%	102%	105%	100%	101%	102%	105%	102%
2016	101%	102%	103%	101%	100%	102%	102%	103%	104%	101%	104%	102%
2017	103%	102%	103%	101%	101%	103%	104%	105%	105%	101%	106%	103%
Bestuursrecht												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	97%	104%	97%	87%	106%	96%	103%	93%	100%	92%	87%	96%
2014	97%	91%	104%	86%	94%	90%	94%	92%	106%	91%	103%	94%
2015	105%	104%	108%	97%	109%	107%	104%	106%	111%	97%	94%	103%
2016	110%	93%	90%	115%	105%	98%	98%	101%	98%	107%	115%	103%
2017	108%	117%	99%	112%	97%	117%	113%	105%	101%	108%	100%	108%
Vreemdelingenkamer												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	123%	105%	106%	98%	104%	122%	107%	98%	105%	104%	136%	108%
2014	90%	80%	115%	93%	132%	96%	105%	118%	114%	93%	102%	101%
2015	103%	129%	105%	98%	113%	119%	110%	105%	111%	108%	101%	109%
2016	97%	92%	103%	98%	98%	94%	92%	98%	92%	98%	107%	97%
2017	100%	92%	93%	104%	96%	95%	94%	94%	97%	96%	92%	96%
Belastingrecht												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	42%	119%	119%	71%	107%	90%	109%	91%	113%	81%	99%	97%
2014	114%	115%	136%	94%	101%	101%	102%	92%	94%	103%	105%	104%
2015	85%	105%	98%	145%	107%	109%	114%	114%	24%	141%	101%	98%
2016	95%	96%	60%	20%	83%	108%	92%	100%	618%	98%	72%	83%
2017	92%	94%	83%	553%	101%	102%	108%	97%	95%	114%	63%	114%
Strafrecht												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	99%	99%	96%	92%	99%	94%	96%	93%	95%	99%	93%	96%
2014	101%	98%	96%	96%	95%	98%	101%	103%	102%	99%	99%	99%
2015	98%	97%	96%	100%	103%	101%	98%	100%	98%	99%	100%	99%
2016	98%	100%	102%	101%	98%	102%	98%	96%	98%	98%	97%	99%
2017	101%	100%	103%	101%	100%	100%	103%	101%	97%	99%	99%	100%

Tabel 8a: rechtbanken, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Kantonzaken												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	101%	93%	97%	93%	93%	94%	98%	98%	97%	98%	95%	96%
2014	96%	99%	102%	98%	99%	99%	103%	95%	103%	99%	100%	99%
2015	105%	104%	110%	105%	101%	99%	100%	101%	97%	103%	99%	102%
2016	102%	107%	97%	102%	98%	106%	100%	107%	101%	104%	104%	103%
2017	94%	100%	108%	92%	101%	98%	102%	100%	101%	96%	96%	99%
Totaal												
<i>Productie-aantal versus instroom</i>												
2013	100%	96%	98%	93%	95%	94%	99%	97%	98%	99%	95%	97%
2014	98%	99%	102%	99%	99%	99%	102%	97%	103%	99%	101%	100%
2015	103%	103%	107%	103%	101%	100%	101%	101%	97%	102%	100%	102%
2016	101%	104%	98%	99%	98%	104%	100%	104%	104%	102%	101%	102%
2017	97%	101%	106%	99%	101%	99%	103%	101%	101%	98%	97%	100%
2013 t/m 2015	100%	99%	102%	98%	99%	98%	101%	98%	99%	100%	99%	99%
2014 t/m 2016	101%	102%	102%	100%	100%	101%	101%	101%	101%	101%	101%	101%
2015 t/m 2017	101%	104%	98%	99%	98%	104%	100%	104%	104%	102%	101%	102%

Daar waar de productie 5% of meer boven de instroom lag is deze blauw gedrukt. Daar waar de productie 5% of meer beneden de instroom lag is deze rood weergegeven.

Tabel 8a: rechtbanken, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Civiel recht												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	97%	93%	98%	98%	110%	93%	101%	101%	94%	100%	97%	98%
2014	95%	95%	86%	91%	74%	92%	92%	98%	94%	96%	95%	92%
2015	96%	99%	94%	95%	100%	93%	91%	98%	94%	96%	93%	95%
2016	100%	95%	102%	101%	108%	96%	94%	95%	93%	101%	94%	98%
2017	93%	93%	99%	100%	102%	97%	99%	94%	97%	99%	92%	97%
Bestuursrecht												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	94%	102%	96%	92%	120%	95%	94%	99%	153%	109%	99%	103%
2014	103%	91%	106%	98%	95%	106%	92%	88%	96%	112%	90%	98%
2015	100%	98%	107%	101%	97%	98%	91%	103%	93%	93%	90%	97%
2016	96%	98%	95%	102%	98%	99%	102%	97%	95%	106%	97%	99%
2017	87%	84%	81%	90%	86%	95%	94%	85%	80%	90%	73%	86%
Vreemdelingenkamer												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	90%	69%	61%	70%	79%	54%	73%	64%	73%	66%	104%	71%
2014	63%	61%	58%	61%	90%	59%	90%	75%	98%	52%	65%	68%
2015	77%	75%	60%	62%	61%	60%	63%	58%	52%	68%	61%	65%
2016	78%	75%	72%	75%	66%	66%	81%	79%	70%	75%	74%	74%
2017	91%	87%	85%	93%	85%	79%	83%	83%	97%	94%	79%	87%
Belastingrecht												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	46%	98%	109%	90%	140%	105%	112%	95%	123%	92%	115%	102%
2014	110%	125%	100%	139%	133%	125%	90%	91%	83%	105%	119%	112%
2015	108%	78%	81%	106%	84%	93%	83%	86%	74%	94%	116%	92%
2016	146%	84%	68%	83%	131%	115%	94%	98%	96%	106%	123%	104%
2017	79%	117%	197%	102%	96%	88%	113%	76%	94%	89%	64%	93%
Strafrecht												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	95%	107%	96%	91%	92%	101%	95%	101%	95%	95%	92%	96%
2014	95%	100%	87%	99%	99%	99%	91%	96%	83%	96%	100%	95%
2015	105%	99%	104%	96%	100%	96%	93%	103%	86%	97%	95%	98%
2016	100%	101%	107%	104%	103%	105%	104%	113%	102%	97%	95%	102%
2017	102%	95%	91%	97%	108%	102%	93%	98%	104%	95%	97%	98%

Tabel 8a: rechtbanken, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Kantonzaken												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	96%	105%	108%	92%	106%	94%	97%	102%	102%	100%	100%	100%
2014	112%	104%	104%	114%	103%	102%	103%	93%	109%	114%	103%	105%
2015	99%	81%	79%	95%	95%	94%	92%	84%	94%	104%	106%	92%
2016	96%	92%	74%	91%	90%	93%	81%	96%	84%	101%	101%	91%
2017	81%	88%	95%	84%	88%	94%	100%	88%	105%	91%	77%	90%
Totaal												
<i>Productie-aantal versus afspraak</i>												
2013	95%	102%	103%	93%	104%	93%	97%	100%	100%	99%	99%	98%
2014	103%	101%	99%	106%	94%	100%	98%	93%	102%	106%	100%	101%
2015	99%	86%	83%	95%	95%	94%	91%	88%	92%	101%	101%	93%
2016	97%	93%	82%	94%	94%	95%	87%	97%	87%	100%	99%	94%
2017	87%	90%	95%	89%	92%	95%	98%	89%	102%	93%	81%	92%
2013 t/m 2015	99%	96%	95%	98%	98%	96%	96%	94%	98%	102%	100%	97%
2014 t/m 2016	100%	93%	88%	98%	95%	96%	92%	93%	94%	102%	100%	96%
2015 t/m 2017	94%	90%	87%	93%	94%	95%	92%	91%	94%	98%	94%	93%

Daar waar de productie 5% of meer boven de afspraak/ planning lag is deze blauw gedrukt. Daar waar de productie 5% of meer beneden de afspraak/ planning lag is deze rood weergegeven.

Tabel 9a: rechtbanken, gemiddelde zaakswaarte van de afgedane zaken ten opzichte van het landelijk gemiddelde

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant
Civiel recht <i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>											
2013	107%	99%	100%	97%	86%	97%	103%	98%	101%	104%	107%
2014	108%	102%	101%	96%	90%	97%	106%	98%	99%	97%	106%
2015	102%	101%	96%	98%	99%	96%	103%	102%	96%	100%	105%
2016	92%	106%	106%	93%	92%	98%	107%	94%	102%	98%	117%
2017	102%	102%	104%	100%	102%	97%	100%	99%	98%	95%	103%
Bestuursrecht <i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>											
2013	100%	100%	104%	101%	104%	104%	104%	100%	91%	96%	105%
2014	94%	98%	104%	94%	105%	103%	107%	102%	106%	96%	105%
2015	101%	95%	101%	95%	105%	105%	108%	100%	110%	91%	103%
2016	109%	88%	93%	104%	112%	96%	111%	102%	119%	89%	97%
2017	101%	91%	102%	95%	99%	101%	113%	109%	106%	98%	98%
Vreemdelingenkamer <i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>											
2013	95%	93%	106%	88%	84%	124%	114%	107%	103%	86%	124%
2014	93%	97%	106%	98%	91%	113%	107%	107%	105%	88%	114%
2015	90%	100%	108%	95%	94%	116%	101%	107%	106%	91%	118%
2016	92%	77%	147%	65%	91%	137%	115%	123%	109%	88%	93%
2017	94%	95%	109%	104%	95%	120%	98%	103%	97%	89%	121%
Belastingrecht <i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>											
2013	49%	113%	86%	73%	90%	113%	101%	83%	106%	61%	116%
2014	48%	88%	85%	101%	73%	111%	124%	104%	112%	84%	114%
2015	52%	102%	77%	106%	87%	103%	98%	110%	103%	81%	119%
2016	51%	136%	101%	108%	150%	115%	122%	140%	46%	85%	88%
2017	42%	104%	101%	113%	77%	110%	107%	98%	108%	62%	107%
Strafrecht <i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>											
2013	118%	92%	105%	101%	108%	99%	99%	105%	93%	90%	91%
2014	123%	93%	99%	100%	111%	93%	102%	94%	98%	101%	82%
2015	115%	86%	104%	102%	104%	97%	100%	100%	108%	97%	93%
2016	111%	97%	109%	81%	113%	91%	102%	103%	101%	102%	97%
2017	99%	95%	92%	91%	113%	103%	104%	103%	112%	104%	90%

Tabel 9a: rechtbanken, gemiddelde zaakswaarte van de afgedane zaken ten opzichte van het landelijk gemiddelde

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant
Kantonzaken	<i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>										
2013	115%	97%	91%	102%	94%	101%	120%	82%	103%	96%	106%
2014	112%	100%	90%	103%	99%	98%	106%	87%	104%	100%	104%
2015	109%	103%	95%	104%	94%	98%	110%	88%	107%	94%	102%
2016	114%	103%	106%	105%	96%	91%	116%	91%	108%	84%	104%
2017	122%	102%	89%	105%	90%	92%	100%	89%	105%	106%	105%
Totaal	<i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>										
2013	124%	104%	88%	99%	96%	97%	112%	87%	103%	90%	105%
2014	127%	104%	84%	96%	99%	92%	107%	93%	100%	96%	104%
2015	125%	104%	88%	97%	97%	94%	108%	92%	105%	92%	103%
2016	120%	104%	106%	91%	101%	88%	112%	88%	105%	93%	103%
2017	128%	104%	83%	106%	95%	91%	102%	86%	100%	103%	102%
2013 t/m 2015	124%	104%	93%	95%	99%	91%	109%	91%	103%	94%	103%
2014 t/m 2016	124%	104%	93%	95%	99%	91%	109%	91%	103%	94%	103%
2015 t/m 2017	124%	104%	94%	97%	98%	90%	108%	89%	103%	97%	103%

Tabel 10a: rechtbanken, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten) vergeleken met de bekostigingsnorm (op basis van vastgestelde prijzen)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Civil recht												
<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>												
2013	111%	92%	95%	99%	101%	95%	101%	107%	95%	102%	96%	100%
2014	92%	81%	78%	83%	76%	81%	83%	103%	88%	82%	81%	84%
2015	85%	84%	74%	81%	86%	86%	77%	96%	89%	82%	76%	83%
2016	84%	76%	75%	83%	90%	78%	75%	84%	76%	79%	71%	79%
2017	84%	77%	82%	76%	92%	72%	70%	84%	75%	81%	63%	77%
2013 tm. 2015	96%	86%	82%	91%	88%	87%	87%	102%	91%	89%	84%	89%
2014 tm. 2016	87%	80%	75%	82%	84%	81%	78%	94%	85%	81%	76%	82%
2015 tm. 2017	84%	79%	77%	80%	89%	78%	74%	88%	80%	81%	70%	80%
Bestuursrecht, inclusief vreemdelingenrecht & belastingrecht												
<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>												
2013	98%	117%	100%	96%	99%	105%	95%	87%	111%	101%	109%	102%
2014	108%	124%	115%	108%	100%	110%	118%	100%	112%	112%	129%	113%
2015	112%	125%	111%	110%	104%	118%	111%	107%	107%	115%	133%	115%
2016	107%	124%	109%	114%	105%	123%	100%	103%	208%	123%	145%	123%
2017	98%	120%	101%	111%	103%	120%	111%	113%	91%	118%	102%	109%
2013 tm. 2015	106%	122%	108%	102%	101%	111%	108%	98%	110%	109%	124%	110%
2014 tm. 2016	109%	125%	111%	109%	103%	117%	110%	103%	143%	116%	136%	117%
2015 tm. 2017	106%	123%	107%	111%	104%	120%	107%	108%	136%	119%	127%	115%
Strafrecht												
<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>												
2013	99%	83%	76%	94%	70%	84%	79%	85%	80%	73%	87%	84%
2014	95%	89%	81%	100%	80%	97%	86%	94%	82%	93%	83%	90%
2015	104%	83%	77%	109%	90%	107%	88%	84%	97%	93%	85%	93%
2016	86%	80%	81%	101%	83%	93%	82%	82%	94%	82%	83%	86%
2017	97%	90%	75%	97%	96%	103%	88%	97%	103%	96%	89%	94%
2013 tm. 2015	99%	85%	78%	97%	80%	96%	84%	88%	86%	86%	85%	89%
2014 tm. 2016	95%	84%	80%	104%	84%	99%	86%	86%	91%	89%	84%	89%
2015 tm. 2017	96%	84%	78%	102%	90%	101%	86%	88%	98%	90%	86%	91%
Kantonzaken												
<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>												
2013	80%	118%	112%	97%	100%	99%	106%	93%	100%	105%	100%	100%
2014	97%	105%	108%	106%	111%	105%	91%	73%	94%	106%	92%	98%
2015	98%	95%	114%	103%	99%	100%	88%	86%	99%	104%	94%	98%
2016	88%	93%	92%	87%	94%	94%	88%	88%	94%	114%	90%	93%
2017	74%	88%	82%	80%	98%	95%	86%	86%	87%	98%	77%	86%
2013 tm. 2015	92%	106%	111%	102%	103%	101%	95%	84%	98%	105%	96%	99%
2014 tm. 2016	95%	98%	104%	105%	102%	100%	89%	82%	96%	108%	92%	96%
2015 tm. 2017	87%	92%	96%	90%	97%	96%	88%	86%	93%	105%	87%	92%

Tabel 10a: rechtbanken, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten) vergeleken met de bekostigingsnorm (op basis van vastgestelde prijzen)

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Totaal	<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>											
2013	97%	100%	95%	97%	92%	96%	95%	94%	96%	95%	97%	96%
2014	98%	97%	93%	97%	88%	96%	93%	92%	94%	96%	94%	95%
2015	100%	95%	90%	99%	94%	101%	89%	93%	98%	96%	94%	96%
2016	91%	91%	87%	94%	92%	95%	85%	88%	114%	96%	94%	93%
2017	89%	93%	86%	99%	96%	93%	88%	91%	89%	95%	81%	91%
2013 tm. 2015	98%	98%	93%	97%	91%	98%	92%	93%	96%	96%	95%	95%
2014 tm. 2016	96%	95%	90%	98%	91%	98%	89%	91%	102%	96%	94%	95%
2015 tm. 2017	94%	93%	87%	97%	94%	96%	87%	91%	101%	96%	90%	93%

Daar waar de productiviteit duidelijk boven het gemiddelde lag is deze blauw gedrukt. Daar waar de productiviteit duidelijk beneden het gemiddelde lag is deze rood weergegeven.

Tabel 11a: rechtbanken, indicatie arbeidsproductiviteit (gerealiseerde gewogen productie per fte) ten opzichte van het landelijk gemiddelde

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
<i>Arbeidsproductiviteit t.o.v. het gemiddelde</i>												
2013	102%	102%	98%	101%	103%	100%	99%	101%	100%	94%	103%	
2014	104%	100%	94%	101%	109%	101%	96%	96%	100%	98%	101%	
2015	111%	96%	92%	100%	106%	106%	92%	97%	103%	99%	100%	
2016	102%	95%	94%	96%	109%	101%	91%	95%	124%	101%	100%	
2017	103%	99%	98%	104%	108%	100%	97%	96%	101%	104%	90%	
2014 tm. 2016 gemiddeld	106%	97%	93%	99%	108%	103%	93%	96%	109%	99%	101%	
2015 tm. 2017 gemiddeld	105%	96%	95%	100%	107%	102%	93%	96%	110%	101%	97%	

Tabel 12a: rechtbanken, financieel resultaat en eigen vermogen

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
<i>Financieel resultaat als percentage van omzet</i>												
2013	0,3%	1,8%	-1,9%	1,4%	0,1%	0,8%	0,0%	-1,9%	0,8%	-2,0%	0,0%	0,0%
2014	0,0%	0,0%	-4,5%	-1,5%	-0,5%	-0,7%	-2,0%	-4,7%	-2,1%	-0,7%	-1,8%	-1,5%
2015	2,2%	-1,9%	-5,2%	0,2%	1,7%	2,2%	-4,1%	-4,0%	1,4%	0,1%	-2,8%	-0,7%
2016	-1,6%	-4,5%	-8,1%	-3,2%	-1,0%	-1,1%	-9,8%	-8,0%	10,2%	-0,9%	-1,9%	-2,5%
2017	-6,8%	-3,2%	-13,6%	0,9%	-1,7%	-6,0%	-9,1%	-5,2%	-9,8%	-2,5%	-14,6%	-6,0%
2014 tm. 2016 gemiddeld	0,2%	-2,1%	-5,9%	-1,5%	0,1%	0,1%	-5,3%	-5,6%	3,2%	-0,5%	-2,2%	-1,6%
2015 tm. 2017 gemiddeld	-2,1%	-3,2%	-9,0%	-0,7%	-0,3%	-1,7%	-7,7%	-5,7%	0,6%	-1,1%	-6,4%	-3,1%
<i>Eigen vermogen als percentage van gemiddelde omzet</i>												
2013	1,8%	4,9%	0,9%	4,4%	2,1%	3,9%	1,6%	1,8%	3,8%	0,9%	1,2%	2,5%
2014	1,8%	3,0%	-3,6%	1,4%	1,4%	2,3%	-0,4%	-2,9%	0,9%	0,2%	-0,7%	1,9%
2015	4,0%	1,0%	-5,0%	1,6%	3,1%	4,5%	-3,9%	-4,0%	2,2%	0,3%	-2,8%	0,3%
2016	1,5%	-3,5%	-7,9%	-1,6%	2,0%	1,9%	-9,1%	-7,9%	13,4%	-0,6%	-2,0%	-1,2%
2017	-5,3%	-3,2%	-13,7%	0,9%	0,3%	-4,2%	-9,4%	-5,4%	-6,6%	-2,5%	-13,9%	-5,3%

Tabel 13a: rechtbanken, ziekteverzuim, aandeel rechters, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
Ziekteverzuimpercentage rechterlijke ambtenaren (rechters)												
2013	2,6%	2,1%	4,5%	3,6%	1,1%	4,5%	2,3%	2,4%	3,1%	2,0%	2,9%	2,8%
2014	4,0%	1,5%	4,6%	4,4%	3,3%	4,1%	3,3%	1,8%	3,0%	2,8%	2,8%	3,2%
2015	3,8%	2,2%	5,3%	3,5%	4,1%	3,4%	3,6%	2,2%	3,3%	4,6%	4,0%	3,6%
2016	5,0%	1,9%	6,0%	4,3%	1,7%	3,0%	2,6%	2,7%	3,1%	4,3%	3,1%	3,4%
2017	2,5%	2,2%	2,8%	4,0%	4,4%	2,6%	3,3%	3,5%	1,9%	3,2%	3,2%	3,0%
2013 tm. 2015	3,5%	1,9%	4,8%	3,8%	2,8%	4,0%	3,1%	2,1%	3,1%	3,1%	3,2%	3,2%
2014 tm. 2016	4,3%	1,9%	5,3%	4,1%	3,0%	3,5%	3,2%	2,2%	3,1%	3,9%	3,3%	3,4%
2015 tm. 2017	3,8%	2,1%	4,7%	3,9%	3,4%	3,0%	3,2%	2,8%	2,8%	4,0%	3,4%	3,3%
Percentages boven de 3,0% zijn in rood weergegeven												
Ziekteverzuimpercentage administratief en juridisch ondersteunend personeel												
2013	5,4%	4,8%	7,6%	5,3%	3,2%	4,9%	4,4%	5,6%	5,6%	5,8%	4,2%	5,2%
2014	5,6%	3,9%	6,3%	5,3%	4,2%	4,9%	4,8%	5,9%	5,3%	5,3%	4,3%	5,1%
2015	5,9%	4,0%	6,3%	5,1%	4,1%	5,1%	5,0%	7,1%	5,5%	5,9%	4,9%	5,4%
2016	6,5%	5,2%	5,7%	6,3%	5,3%	5,7%	6,2%	7,0%	6,0%	5,4%	4,5%	5,8%
2017	7,2%	5,1%	5,1%	5,0%	5,3%	5,3%	7,0%	7,7%	6,0%	5,2%	3,4%	5,7%
2013 tm. 2015	5,6%	4,2%	6,7%	5,2%	3,8%	5,0%	4,7%	6,2%	5,5%	5,7%	4,5%	5,2%
2014 tm. 2016	6,0%	4,4%	6,1%	5,6%	4,5%	5,2%	5,3%	6,7%	5,6%	5,5%	4,6%	5,4%
2014 tm. 2016	6,5%	4,8%	5,7%	5,5%	4,9%	5,4%	6,1%	7,3%	5,8%	5,5%	4,3%	5,6%
Percentages boven de 5,0% zijn in rood weergegeven												
Percentage rechters op totaal personeel												
2013	22%	22%	23%	23%	21%	22%	24%	20%	24%	21%	23%	22,3%
2014	21%	22%	22%	23%	22%	23%	24%	21%	20%	21%	22%	21,9%
2015	22%	22%	20%	24%	22%	24%	24%	22%	22%	22%	21%	22,3%
2016	23%	23%	21%	23%	23%	23%	24%	22%	23%	21%	22%	22,3%
2017	24%	22%	21%	23%	23%	22%	24%	21%	23%	22%	21%	22,5%
2013 tm. 2015	22%	22%	22%	23%	22%	23%	24%	21%	22%	22%	22%	22,2%
2014 tm. 2016	22%	22%	21%	23%	22%	23%	24%	21%	22%	21%	22%	22,2%
2015 tm. 2017	23%	22%	21%	23%	23%	23%	24%	21%	23%	22%	21%	22,4%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 10 procent (circa 2,3 procentpunt) afwijking van het gemiddelde

Tabel 13a: rechtbanken, ziekteverzuim, aandeel rechters, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
Percentage vrouwen van rechterlijke ambtenaren (rechters)												
2013	63%	63%	52%	64%	42%	57%	70%	51%	55%	61%	54%	59%
2014	64%	62%	51%	66%	41%	56%	72%	52%	54%	62%	56%	59%
2015	65%	63%	53%	63%	44%	56%	72%	52%	54%	62%	57%	60%
2016	67%	64%	55%	63%	46%	57%	73%	54%	56%	63%	57%	61%
2017	67%	66%	56%	67%	50%	57%	73%	57%	58%	62%	61%	62%
2013 tm. 2015	64%	63%	52%	64%	42%	56%	72%	52%	54%	62%	56%	59%
2014 tm. 2016	65%	63%	53%	64%	44%	56%	72%	53%	55%	62%	57%	60%
2015 tm. 2017	66%	65%	55%	64%	47%	57%	73%	55%	56%	62%	58%	61%
Percentage vrouwen van administratief en juridisch ondersteunend personeel												
2013	70%	67%	67%	74%	63%	66%	71%	63%	69%	74%	72%	69%
2014	70%	67%	67%	76%	63%	66%	72%	64%	69%	75%	74%	70%
2015	69%	69%	68%	76%	63%	67%	72%	64%	69%	76%	74%	70%
2016	69%	68%	69%	77%	65%	66%	73%	65%	69%	76%	73%	70%
2017	70%	70%	69%	76%	69%	66%	75%	66%	72%	77%	75%	72%
2013 tm. 2015	70%	67%	68%	76%	63%	66%	72%	64%	69%	75%	73%	70%
2014 tm. 2016	69%	68%	68%	76%	64%	66%	72%	64%	69%	76%	74%	70%
2015 tm. 2017	69%	69%	69%	77%	65%	66%	73%	65%	70%	76%	74%	71%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 15% afwijking van het gemiddelde

Tabel 13a: rechtbanken, ziekteverzuim, aandeel rechters, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
Leeftijdsopbouw rechterlijk ambtenaren (rechters)												
2014	<i>Leeftijdsopbouw</i>											
tot en met 39 jaar	14%	18%	11%	16%	13%	9%	10%	11%	13%	16%	13%	13%
40 tot en met 49 jaar	33%	30%	26%	38%	23%	41%	38%	34%	28%	37%	35%	34%
50 tot en met 59 jaar	38%	37%	44%	41%	39%	35%	35%	38%	44%	31%	31%	37%
60 jaar en ouder	15%	15%	19%	6%	25%	16%	17%	17%	15%	16%	21%	16%
2015	<i>Leeftijdsopbouw</i>											
tot en met 39 jaar	14%	17%	8%	16%	12%	7%	11%	11%	14%	10%	14%	12%
40 tot en met 49 jaar	30%	28%	28%	37%	24%	37%	33%	30%	27%	40%	34%	32%
50 tot en met 59 jaar	40%	39%	44%	39%	42%	40%	40%	41%	43%	35%	31%	39%
60 jaar en ouder	16%	16%	20%	8%	23%	16%	17%	18%	17%	15%	22%	16%
2016	<i>Leeftijdsopbouw</i>											
tot en met 39 jaar	12%	14%	6%	15%	12%	10%	8%	10%	15%	9%	14%	12%
40 tot en met 49 jaar	30%	30%	30%	33%	24%	34%	35%	28%	25%	38%	30%	31%
50 tot en met 59 jaar	41%	38%	42%	41%	40%	34%	38%	42%	42%	35%	35%	39%
60 jaar en ouder	16%	17%	22%	11%	24%	21%	19%	20%	18%	18%	21%	18%
2017	<i>Leeftijdsopbouw</i>											
tot en met 39 jaar	14%	17%	9%	21%	19%	15%	13%	16%	22%	15%	23%	17%
40 tot en met 49 jaar	34%	29%	28%	29%	21%	35%	34%	26%	22%	35%	28%	30%
50 tot en met 59 jaar	37%	34%	35%	39%	37%	29%	35%	39%	34%	32%	32%	35%
60 jaar en ouder	16%	20%	27%	11%	23%	22%	19%	20%	22%	18%	17%	19%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 15% afwijking van het gemiddelde

Tabel 13a: rechtbanken, ziekteverzuim, aandeel rechters, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
Leeftijdsopbouw administratief en juridisch ondersteunend personeel												
2014	Leeftijdsopbouw											
tot en met 39 jaar	39%	48%	31%	51%	33%	37%	37%	28%	35%	42%	44%	39%
40 tot en met 49 jaar	29%	24%	27%	28%	31%	30%	28%	35%	28%	30%	24%	28%
50 tot en met 59 jaar	26%	21%	33%	17%	28%	27%	28%	27%	27%	23%	24%	25%
60 jaar en ouder	6%	8%	9%	4%	8%	7%	7%	10%	10%	5%	7%	7%
2015	Leeftijdsopbouw											
tot en met 39 jaar	36%	48%	29%	52%	30%	35%	36%	25%	30%	43%	45%	38%
40 tot en met 49 jaar	30%	24%	25%	27%	32%	28%	28%	36%	29%	28%	25%	28%
50 tot en met 59 jaar	26%	21%	34%	15%	27%	28%	28%	28%	29%	23%	23%	25%
60 jaar en ouder	8%	8%	12%	6%	11%	9%	8%	11%	11%	6%	7%	8%
2016	Leeftijdsopbouw											
tot en met 39 jaar	37%	46%	26%	52%	30%	36%	33%	26%	34%	42%	44%	38%
40 tot en met 49 jaar	28%	24%	25%	27%	32%	26%	30%	34%	27%	28%	24%	28%
50 tot en met 59 jaar	27%	21%	36%	15%	29%	29%	27%	29%	28%	23%	23%	25%
60 jaar en ouder	8%	9%	13%	6%	10%	9%	10%	10%	12%	7%	10%	9%
2017	Leeftijdsopbouw											
tot en met 39 jaar	37%	46%	27%	52%	32%	37%	34%	28%	35%	40%	43%	38%
40 tot en met 49 jaar	27%	23%	24%	27%	29%	24%	28%	30%	26%	29%	25%	26%
50 tot en met 59 jaar	27%	21%	35%	15%	27%	30%	27%	30%	27%	22%	21%	25%
60 jaar en ouder	9%	9%	14%	6%	11%	9%	11%	11%	11%	8%	11%	10%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 15% afwijking van het gemiddelde

Tabel 14a: rechtbanken, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
<i>Permanente educatie (PE) rechterlijke ambtenaren (rechters)</i>												
2013	79%	59%	69%	80%	83%	76%	73%	86%	63%	52%	69%	71%
2014	80%	69%	69%	88%	74%	71%	75%	75%	63%	67%	73%	73%
2015	80%	68%	86%	88%	74%	72%	79%	78%	61%	74%	74%	76%
2016	75%	74%	82%	83%	66%	79%	69%	77%	70%	75%	79%	76%
2017	81%	geen opgave	76%	80%	geen opgave	76%	58%	85%	69%	70%	77%	75%
2013 tm. 2015 gemiddeld	80%	65%	75%	86%	77%	73%	75%	80%	62%	64%	72%	73%
2014 tm. 2016 gemiddeld	78%	70%	79%	87%	71%	74%	74%	77%	65%	72%	75%	75%
2015 tm. 2017 gemiddeld	79%	71%	81%	84%	70%	75%	69%	80%	67%	73%	77%	76%
<i>Permanente educatie juridisch ondersteunend personeel</i>												
2013	71%	46%	53%	67%	71%	56%	59%	88%	47%	30%	55%	57%
2014	77%	50%	62%	73%	65%	65%	64%	63%	47%	46%	60%	61%
2015	76%	46%	78%	80%	74%	68%	62%	58%	48%	54%	61%	63%
2016	73%	55%	62%	71%	52%	68%	60%	67%	55%	56%	73%	63%
2017	79%	geen opgave	52%	74%	geen opgave	52%	59%	68%	75%	57%	72%	66%
2013 tm. 2015 gemiddeld	75%	47%	64%	73%	70%	63%	62%	70%	47%	44%	58%	60%
2014 tm. 2016 gemiddeld	75%	50%	67%	75%	64%	67%	62%	63%	50%	52%	64%	62%
2015 tm. 2017 gemiddeld	76%	50%	64%	75%	63%	63%	61%	64%	59%	56%	69%	64%

Afwijkingen van minimaal 10 procentpunten boven het gemiddelde zijn in blauw weergegeven. Afwijkingen van minimaal 10 procentpunten onder het gemiddelde zijn in rood weergegeven.

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Gemiddelde
<i>Afgeronde mediations per 1.000 rechtszaken</i>												
2013	8‰	6‰	6‰	7‰	10‰	6‰	7‰	5‰	5‰	8‰	8‰	6,9
2014	7‰	7‰	5‰	9‰	9‰	5‰	10‰	3‰	5‰	8‰	5‰	6,7
2015	6‰	4‰	3‰	8‰	4‰	3‰	7‰	1‰	4‰	8‰	4‰	4,9
2016	6‰	6‰	3‰	7‰	5‰	3‰	8‰	1‰	5‰	7‰	4‰	5,0
2017	5‰	5‰	4‰	8‰	5‰	4‰	7‰	1‰	5‰	9‰	3‰	5,2
2013 tm. 2015 gemiddeld	7‰	6‰	5‰	8‰	8‰	5‰	8‰	3‰	5‰	8‰	6‰	6,2
2014 tm. 2016 gemiddeld	6‰	6‰	4‰	8‰	6‰	4‰	8‰	2‰	5‰	8‰	4‰	5,5
2015 tm. 2017 gemiddeld	6‰	5‰	3‰	7‰	5‰	3‰	7‰	1‰	5‰	8‰	3‰	5,0

Afwijkingen van minimaal 4 promillepunten van het gemiddelde zijn in blauw (hoger dan gemiddeld) of in rood (lager dan gemiddeld) weergegeven.

Tabel 14a: rechtbanken, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
<i>Mediations, percentage (gedeeltelijke) overeenstemming</i>												
2013	56%	51%	55%	61%	60%	61%	55%	65%	52%	51%	48%	55%
2014	68%	57%	51%	62%	65%	57%	61%	56%	51%	62%	55%	60%
2015	66%	58%	54%	62%	61%	61%	67%	58%	51%	60%	56%	61%
2016	62%	62%	49%	63%	62%	64%	59%	68%	56%	54%	63%	60%
2017	59%	61%	45%	64%	67%	72%	63%	61%	56%	60%	53%	61%
2013 tm. 2015 gemiddeld	63%	55%	53%	62%	62%	60%	61%	59%	52%	58%	53%	59%
2014 tm. 2016 gemiddeld	65%	59%	51%	62%	63%	61%	62%	61%	53%	59%	58%	60%
2015 tm. 2017 gemiddeld	65%	59%	51%	62%	63%	61%	62%	61%	53%	59%	58%	60%
<i>In blauw weergegeven als 10 procentpunten hoger en in rood als 10 procentpunten lager dan gemiddeld.</i>												
<i>Aantal mediations met (gedeeltelijke) overeenstemming per 1.000 rechtszaken</i>												
2013	4,3	3,3	3,4	4,5	6,2	3,6	3,8	2,9	2,8	4,1	3,9	3,8
2014	4,9	3,8	2,7	5,8	5,6	2,7	6,3	1,8	2,6	4,8	2,8	4,0
2015	3,8	2,6	1,4	4,8	2,6	1,9	5,0	0,9	2,3	4,7	2,0	3,0
2016	3,9	3,5	1,4	4,5	3,2	1,9	4,5	0,7	2,7	3,9	2,2	3,0
2017	3,1	3,1	1,6	4,8	3,2	2,6	4,5	0,4	2,8	5,3	1,7	3,1
2013 tm. 2015 gemiddeld	4,4	3,2	1,3	2,5	2,4	1,4	2,5	0,6	2,6	2,3	1,4	3,6
2014 tm. 2016 gemiddeld	4,2	3,3	1,8	5,0	3,8	2,2	5,2	1,1	2,6	4,5	2,4	3,3
2015 tm. 2017 gemiddeld	3,6	3,0	1,5	4,7	3,0	2,1	4,6	0,7	2,6	4,6	2,0	3,0
<i>Aantal gegronde klachten per 10.000 rechtszaken</i>												

Afwijkingen van minimaal een derde van het gemiddelde zijn in blauw (hoger dan gemiddeld) of in rood (lager dan gemiddeld) weergegeven.

Vanaf 2015 inclusief strafrecht: daardoor zakt in 2015 het aandeel mediations, omdat in het strafrecht mediation relatief weinig plaatsvindt.

Tabel 14a: rechtbanken, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
<i>Gepubliceerde uitspraken per 1.000 uitspraken</i>												
2013	17‰	13‰	10‰	15‰	23‰	18‰	15‰	12‰	14‰	10‰	13‰	14‰
2014	16‰	12‰	11‰	15‰	21‰	17‰	15‰	11‰	17‰	11‰	11‰	14‰
2015	16‰	20‰	18‰	18‰	24‰	19‰	17‰	17‰	18‰	11‰	12‰	17‰
2016	17‰	25‰	17‰	17‰	26‰	21‰	21‰	17‰	18‰	15‰	16‰	19‰
2017	30‰	25‰	32‰	19‰	27‰	27‰	21‰	21‰	18‰	24‰	16‰	24‰
2013 tm. 2015 gemiddeld	16‰	15‰	13‰	16‰	23‰	18‰	16‰	13‰	17‰	10‰	12‰	15‰
2014 tm. 2016 gemiddeld	16‰	19‰	15‰	16‰	24‰	19‰	18‰	15‰	18‰	12‰	13‰	17‰
2015 tm. 2017 gemiddeld	21‰	23‰	22‰	18‰	26‰	23‰	20‰	18‰	18‰	16‰	15‰	20‰
<i>Aantal klachten per 10.000 rechtszaken</i>												
2013	7,4	9,2	5,4	15,0	6,8	13,3	10,0	4,0	13,4	9,6	7,6	9,3
2014	16,0	10,7	3,7	18,2	8,5	9,6	7,5	8,0	14,6	11,1	9,1	10,8
2015	14,3	14,2	4,7	17,8	6,8	12,0	6,2	13,5	16,1	8,1	6,4	11,2
2016	18,0	16,3	11,1	18,0	7,2	16,1	10,3	10,7	22,0	11,6	9,8	14,0
2017	17,9	16,7	6,0	19,5	7,8	13,1	8,6	11,2	10,8	13,1	12,5	12,9
<i>Percentage gegrond van ingediende klachten</i>												
2013	19%	20%	23%	25%	9%	18%	25%	29%	21%	29%	12%	22%
2014	8%	27%	13%	28%	10%	31%	37%	23%	19%	26%	18%	23%
2015	16%	19%	20%	21%	15%	30%	24%	40%	19%	28%	18%	23%
2016	23%	17%	12%	26%	16%	28%	23%	18%	29%	29%	21%	24%
2017	14%	14%	19%	19%	14%	22%	24%	19%	19%	21%	15%	18%
<i>Aantal gegronde klachten per 10.000 rechtszaken</i>												
2013	1,4	1,8	1,1	3,6	0,6	2,4	2,5	1,1	2,7	2,7	0,9	2,0
2014	1,3	2,9	0,5	5,1	0,9	3,0	2,7	1,8	2,8	2,9	1,6	2,4
2015	2,2	2,7	0,9	4,0	1,0	3,3	1,4	5,2	3,1	2,3	1,1	2,6
2016	4,2	2,6	1,3	4,6	1,1	4,5	2,5	1,9	6,4	3,4	2,2	3,2
2017	2,5	2,4	1,2	3,7	1,1	2,9	2,1	2,1	2,0	2,8	1,9	2,3
2013 tm. 2015 gemiddeld	1,6	2,5	0,8	4,3	0,8	2,9	2,2	2,7	2,9	2,6	1,2	2,3
2014 tm. 2016 gemiddeld	2,6	2,7	0,9	4,6	1,0	3,6	2,2	3,0	4,1	2,8	1,6	2,8
2015 tm. 2017 gemiddeld	3,0	2,6	1,1	4,1	1,1	3,6	2,0	3,1	3,8	2,8	1,7	2,7

Afwijkingen van minimaal 35 procent van het gemiddelde zijn in blauw (lager dan gemiddeld) of in rood (hoger dan gemiddeld) weergegeven.

Tabel 14a: rechtbanken, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Rechtbanken	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
<i>Aantal ingediende wrakingsverzoeken</i>												
2013	64	58	43	48	21	56	39	53	26	58	13	479
2014	41	76	32	55	26	50	42	39	54	60	31	506
2015	57	77	46	64	30	62	40	62	35	51	34	558
2016	59	71	13	55	23	45	52	55	36	81	26	516
2017	38	62	51	60	28	40	33	55	25	65	23	480
2013 tm. 2015 gemiddeld	54	70	40	56	26	56	40	51	38	56	26	514
2014 tm. 2016 gemiddeld	52	75	30	58	26	52	45	52	42	64	30	527
2015 tm. 2017 gemiddeld	51	70	37	60	27	49	42	57	32	66	28	518
<i>Aantal gehonoreerde wrakingsverzoeken</i>												
2013	2	3	1	0	0	2	2	0	0	2	0	12
2014	4	2	1	1	2	1	1	2	3	3	0	20
2015	1	4	4	6	2	1	1	1	1	1	3	25
2016	5	4	2	1	0	2	1	0	0	2	0	17
2017	2	1	1	1	2	0	1	0	0	1	1	10
2013 tm. 2015 gemiddeld	2	3	2	2	1	1	1	1	1	2	1	19
2014 tm. 2016 gemiddeld	3	3	2	3	1	1	1	1	1	2	1	21
2015 tm. 2017 gemiddeld	3	3	2	3	1	1	1	0	0	1	1	17

Tabel 15a: gerealiseerde appelparcentages, naar rechtbank eerste aanleg, driejaarsgemiddelden 2009-2011, 2011-2013, 2013-2015, 2014-2016 en 2015-2017

Rechtbanken	gem. periode	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	landel. gemiddelde	t.o.v. vorige periode	excl. intrekkingen	% intrekkingen
Civiele procedures Appelparcentage driejaarsgemiddelde																
Kanton: handelszaken	2009-2011	18%	8%	11%	10%	7%	8%	7%	8%	8%	6%	9%	9,0%		6,2%	31%
	2011-2013	13%	7%	11%	8%	7%	8%	7%	7%	9%	5%	8%	7,8%	98%	5,2%	34%
	2013-2015	13%	6%	11%	8%	9%	7%	8%	7%	9%	7%	7%	8,1%	103%	5,8%	28%
	2014-2016	14%	6%	12%	9%	10%	8%	9%	8%	9%	11%	8%	9,0%	111%	6,5%	28%
	2015-2017	15%	7%	13%	11%	10%	8%	10%	9%	10%	9%	9%	10,1%	112%	6,8%	33%
Civiel: handelszaken	2009-2011	16%	18%	20%	19%	21%	17%	19%	16%	24%	17%	20%	18%		15%	17%
	2011-2013	31%	31%	37%	29%	36%	28%	28%	24%	37%	28%	28%	30%	135%	25%	16%
	2013-2015	42%	39%	52%	39%	48%	34%	36%	32%	40%	34%	35%	38%	103%	32%	16%
	2014-2016	41%	39%	52%	36%	45%	35%	37%	32%	36%	33%	35%	37%	98%	31%	16%
	2015-2017	38%	39%	53%	36%	45%	34%	38%	29%	34%	29%	35%	36%	97%	29%	20%
Civiel: kort gedingen	2009-2011	13%	18%	20%	16%	17%	18%	17%	23%	17%	16%	20%	17%		12%	28%
	2011-2013	17%	17%	22%	17%	17%	16%	18%	23%	17%	15%	21%	18%	103%	13%	27%
	2013-2015	17%	18%	24%	18%	19%	17%	17%	22%	15%	17%	16%	18%	101%	13%	26%
	2014-2016	17%	19%	24%	18%	19%	16%	16%	20%	14%	15%	14%	17%	97%	13%	26%
	2015-2017	18%	20%	23%	19%	17%	16%	15%	19%	13%	14%	13%	17%	98%	12%	29%
Civiel: familiezaken	2009-2011	3,7%	5,0%	4,5%	4,3%	4,0%	4,1%	4,3%	4,1%	4,5%	4,4%	4,7%	4,3%		4,0%	7%
	2011-2013	3,5%	5,3%	4,5%	4,5%	3,8%	3,9%	4,4%	4,2%	5,4%	4,5%	4,4%	4,4%	100%	4,0%	8%
	2013-2015	3,9%	5,0%	4,3%	5,0%	3,1%	4,4%	4,5%	4,0%	4,9%	4,9%	4,0%	4,4%	102%	4,0%	10%
	2014-2016	4,2%	5,4%	4,2%	5,2%	3,2%	5,2%	4,7%	4,2%	5,1%	5,5%	4,3%	4,7%	107%	4,2%	10%
	2015-2017	5%	6%	4%	5%	3%	6%	5%	5%	5%	6%	4%	5,0%	106%	4,4%	11%

Waar het appelparcentage van een gerecht bij een zeker proceduretype substantieel (20 procent of meer) positief of negatief afwijkt van het landelijke gemiddelde appelparcentage, is deze vet weergegeven.

Tabel 15a: gerealiseerde appelpercentages, naar rechtbank eerste aanleg, driejaarsgemiddelden 2009-2011, 2011-2013, 2013-2015, 2014-2016 en 2015-2017

Rechtbanken	gem. periode	Amster- dam	Den Haag	Lim- burg	Midden- Nederland	Over- ijssel	Gelder- land	Noord- Holland	Noord- Nederland	Oost- Brabant	Rotter- dam	Zeeland West-Brabant	landel. gemid- delde	t.o.v. vorige periode	excl. intrek- kingen	% intrek- kingen
Strafrechtelijke procedures																
<i>Appelpercentage driejaarsgemiddelde</i>																
Overtredingszaken	2009-2011	2,8%	3,5%	3,7%	4,8%	3,2%	3,9%	3,7%	3,8%	3,3%	2,8%	3,4%	3,5%		3,2%	7%
	2011-2013	3,2%	3,7%	3,5%	4,9%	3,3%	3,8%	4,0%	3,0%	2,7%	2,8%	3,4%	3,5%	101%	3,2%	7%
	2013-2015	3,8%	3,3%	2,7%	4,0%	3,0%	3,4%	5,6%	2,8%	3,5%	2,3%	3,8%	3,4%	90%	3,2%	6%
	2014-2016	4,1%	3,3%	2,4%	4,1%	2,9%	3,4%	5,7%	2,7%	3,3%	2,2%	3,7%	3,3%	98%	3,1%	7%
	2015-2017	5%	4%	3%	5%	4%	4%	6%	4%	4%	3%	5%	4,0%	119%	3,6%	8%
Politierechterzaken incl. ontnemingen (EK)	2009-2011	14%	13%	12%	16%	12%	11%	14%	11%	12%	12%	12%	13%		10%	20%
	2011-2013	15%	14%	11%	18%	13%	12%	14%	11%	14%	13%	12%	14%	104%	11%	16%
	2013-2015	16%	13%	9%	17%	12%	13%	13%	10%	13%	12%	13%	13%	100%	11%	10%
	2014-2016	17%	14%	10%	18%	12%	14%	13%	10%	12%	12%	13%	13%	104%	12%	10%
	2015-2017	17%	15%	10%	18%	14%	13%	14%	11%	13%	12%	13%	14%	105%	11%	18%
Kinderrechterzaken (EK)	2009-2011	11%	7%	5%	10%	7%	6%	7%	5%	7%	5%	8%	7,1%		5,3%	25%
	2011-2013	12%	7%	3%	13%	7%	5%	9%	5%	8%	6%	8%	7,8%	103%	5,8%	25%
	2013-2015	13%	9%	4%	14%		6%	9%	4%	8%	7%	8%	8,3%	105%	6,5%	21%
	2014-2016	11%	12%	4%	14%		6%	8%	3%	9%	8%	8%	8,4%	102%	6,8%	20%
	2015-2017	11%	12%	4%	15%		6%	8%	4%	8%	10%	9%	8,8%	105%	6,7%	24%
Meervoudige Kamer-zaken incl. ontnemingen	2009-2011	40%	33%	34%	43%	42%	34%	43%	33%	34%	36%	34%	37%		25%	31%
	2011-2013	38%	36%	33%	45%	40%	36%	40%	31%	36%	37%	37%	38%	101%	28%	27%
	2013-2015	41%	41%	34%	45%		37%	40%	33%	39%	37%	38%	39%	101%	32%	19%
	2014-2016	42%	42%	35%	45%		37%	38%	33%	38%	37%	37%	39%	100%	32%	17%
	2015-2017	44%	42%	35%	46%		38%	37%	33%	40%	38%	36%	39%	101%	30%	23%

Waar het appelpercentage van een gerecht bij een zeker proceduuretype substantieel (20 procent of meer) positief of negatief afwijkt van het landelijke gemiddelde appelpercentage, is deze vet weergegeven.

Tabel 15a: gerealiseerde appelparcentages, naar rechtbank eerste aanleg, driejaarsgemiddelden 2009-2011, 2011-2013, 2013-2015, 2014-2016 en 2015-2017

Rechtbanken	gem. periode	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	landel. gemiddelde	t.o.v. vorige periode	excl. intrekkingen	% intrekkingen
Bestuursrecht regulier																
<i>Appelparcentage driejaarsgemiddelde</i>																
Sociale verzekeringszaken	2009-2011	42%	39%	38%	37%	36%	37%	38%	38%	36%	41%	34%	38%		31%	19%
	2011-2013	43%	42%	38%	33%	37%	35%	34%	39%	38%	36%	34%	38%	102%	30%	22%
	2013-2015	49%	44%	40%	32%	33%	35%	34%	38%	39%	36%	36%	39%	104%	29%	27%
	2014-2016	51%	40%	41%	34%	34%	33%	35%	42%	39%	38%	31%	39%	101%	29%	26%
	2015-2017	54%	41%	42%	36%	36%	32%	34%	42%	42%	38%	32%	40%	103%	29%	29%
Bijstand- en studiefinancieringszaken	2009-2011	39%	42%	43%	37%	39%	32%	27%	45%	40%	32%	38%	37%		33%	11%
	2011-2013	37%	43%	49%	48%	47%	38%	29%	49%	40%	37%	35%	40%	105%	35%	13%
	2013-2015	35%	38%	44%	38%	46%	39%	35%	44%	44%	40%	37%	39%	98%	33%	16%
	2014-2016	36%	39%	48%	35%	46%	37%	38%	45%	45%	39%	40%	40%	101%	33%	18%
	2015-2017	38%	40%	47%	36%	47%	35%	37%	49%	46%	41%	43%	41%	103%	33%	20%
Ambtenarenzaken	2009-2011	51%	53%	59%	58%	53%	50%	39%	44%	53%	48%	46%	50%		40%	19%
	2011-2013	53%	45%	59%	47%	54%	52%	42%	45%	33%	54%	47%	47%	98%	37%	21%
	2013-2015	61%	51%	44%	43%	61%	61%	39%	42%	43%	32%	56%	48%	98%	34%	29%
	2014-2016	50%	43%	41%	43%	61%	64%	34%	41%	56%	35%	64%	46%	96%	32%	30%
	2015-2017	45%	58%	74%	48%	60%	65%	35%	41%	62%	38%	63%	53%	115%	35%	34%
Overige reguliere bestuursrechtelijke zaken	2009-2011	23%	26%	27%	22%	27%	26%	25%	28%	25%	26%	30%	26%		21%	19%
	2011-2013	24%	27%	34%	22%	30%	27%	26%	29%	29%	27%	27%	27%	106%	22%	19%
	2013-2015	24%	29%	31%	21%	32%	30%	29%	28%	30%	29%	28%	28%	103%	23%	17%
	2014-2016	24%	31%	28%	23%	30%	31%	28%	27%	30%	27%	29%	28%	99%	23%	18%
	2015-2017	26%	31%	30%	25%	32%	30%	28%	26%	32%	28%	30%	29%	103%	23%	18%

Waar het appelparcentage van een gerecht bij een zeker proceduretype substantieel (20 procent of meer) positief of negatief afwijkt van het landelijke gemiddelde appelparcentage, is deze vet weergegeven.

Tabel 15a: gerealiseerde appelparcentages, naar rechtbank eerste aanleg, driejaarsgemiddelden 2009-2011, 2011-2013, 2013-2015, 2014-2016 en 2015-2017

Rechtbanken	gem. periode	Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	landel. gemiddelde	t.o.v. vorige periode	excl. intrekkingen	% intrekkingen
Belastingrecht																
<i>Appelparcentage driejaarsgemiddelde</i>																
Rijksbelastingzaken	2009-2011	-	43%	-	-	-	45%	40%	46%	-	-	47%	44%		34%	23%
	2011-2013	-	58%	-	-	-	50%	51%	59%	-	-	53%	54%	116%	42%	22%
	2013-2015	-	61%	-	-	-	55%	55%	41%	-	-	58%	57%	101%	39%	30%
	2014-2016	-	45%	-	-	-	51%	55%	38%	-	-	52%	50%	88%	35%	30%
	2015-2017	-	50%	-	-	-	55%	43%	35%	-	-	52%	49%	99%	36%	27%
Lokale belastingen: WOZ/OZB	2009-2011	-	10%	12%	18%	15%	13%	6%	12%	9%	14%	19%	13%		11%	16%
	2011-2013	-	10%	10%	20%	17%	15%	7%	10%	13%	11%	18%	14%	106%	11%	18%
	2013-2015	28%	21%	9%	13%	20%	20%	17%	9%	14%	51%	16%	19%	126%	14%	26%
	2014-2016	18%	27%	10%	13%	29%	18%	20%	10%	76%	50%	7%	32%	162%	28%	13%
	2015-2017	21%	34%	7%	4%	26%	15%	18%	11%	79%	34%	8%	24%	76%	21%	12%
Lokale belastingen: rest	2009-2011	-	27%	14%	28%	22%	31%	6%	15%	10%	22%	18%	21%		17%	18%
	2011-2013	-	24%	28%	26%	28%	41%	9%	14%	13%	18%	23%	23%	100%	19%	17%
	2013-2015	20%	15%	22%	29%	20%	32%	19%	16%	14%	8%	17%	18%	92%	16%	13%
	2014-2016	15%	14%	23%	33%	30%	14%	22%	16%	16%	9%	17%	17%	95%	15%	12%
	2015-2017	14%	18%	27%	36%	32%	34%	19%	18%	19%	16%	18%	21%	121%	19%	11%

Waar het appelparcentage van een gerecht bij een zeker proceduretype substantieel (20 procent of meer) positief of negatief afwijkt van het landelijke gemiddelde appelparcentage, is deze vet weergegeven.

Tabel 15a: gerealiseerde appelpercentages, naar rechtbank eerste aanleg, driejaarsgemiddelden 2009-2011, 2011-2013, 2013-2015, 2014-2016 en 2015-2017

Rechtbanken	gem. periode	Amster- dam	Den Haag	Lim- burg	Midden- Nederland	Over- ijssel	Gelder- land	Noord- Holland	Noord- Nederland	Oost- Brabant	Rotter- dam	Zeeland West-Brabant	landel. gemid- delde	t.o.v. vorige periode	excl. intrek- kingen	% intrek- kingen
Vreemdelingenrecht													<i>Appelpercentage driejaarsgemiddelde</i>			
Algemene Asielprocedure (AC)	2009-2011	48%	-	-	54%	49%	56%	52%	56%	46%	-	-	52%		-	-
	2011-2013	53%	62%	57%	57%	52%	59%	53%	56%	49%	68%	67%	55%	103%	-	-
	2013-2015	53%	53%	52%	62%	61%	56%	48%	55%	51%	58%	59%	55%	95%		
	2014-2016	53%	51%	49%	56%	52%	51%	47%	42%	50%	48%	53%	50%	91%		
	2015-2017	52%	52%	48%	52%	45%	49%	47%	41%	49%	46%	54%	49%	96%		
Verlengde Asielprocedure	2009-2011	47%	55%	54%	47%	55%	58%	46%	49%	52%	61%	57%	52%		-	-
	2011-2013	56%	53%	56%	51%	58%	59%	49%	53%	56%	66%	61%	56%	102%	-	-
	2013-2015	49%	48%	54%	55%	58%	55%	49%	54%	57%	62%	60%	54%	99%		
	2014-2016	47%	48%	53%	54%	54%	55%	51%	39%	55%	59%	63%	52%	96%		
	2015-2017	54%	57%	55%	52%	56%	58%	50%	42%	56%	58%	68%	55%	104%		
Regulier	2009-2011	26%	29%	22%	31%	27%	28%	32%	26%	26%	33%	30%	28%		-	-
	2011-2013	30%	28%	28%	31%	28%	27%	31%	25%	32%	31%	33%	29%	100%	-	-
	2013-2015	29%	25%	27%	34%	29%	25%	25%	27%	31%	32%	31%	28%	99%		
	2014-2016	30%	27%	27%	33%	30%	24%	25%	22%	32%	32%	35%	29%	101%		
	2015-2017	31%	27%	26%	32%	31%	28%	26%	33%	35%	35%	40%	31%	106%		

Waar het appelpercentage van een gerecht bij een zeker proceduretype substantieel (20 procent of meer) positief of negatief afwijkt van het landelijke gemiddelde appelpercentage, is deze vet weergegeven.

Tabel 16a: omvang van rechtbanken, naar in- en uitstroom van zaken, personele omvang en omzet (baten), 2017

Rechtbanken		Amsterdam	Den Haag	Limburg	Midden-Nederland	Overijssel	Gelderland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Rotterdam	Zeeland West-Brabant	Landelijk Gemiddelde
instroom	aantal zaken (maal duizend)	133	160	114	161	98	165	123	151	108	186	118	138
	% van landelijk gemiddelde	97%	116%	82%	117%	71%	120%	89%	110%	78%	135%	85%	100%
uitstroom	aantal zaken (maal duizend)	130	161	120	159	99	164	126	153	109	182	114	138
	% van landelijk gemiddelde	94%	117%	87%	115%	72%	119%	91%	111%	79%	132%	83%	100%
personeel	omvang (FTE)	785	846	493	743	432	680	604	635	529	859	606	656
	% van landelijk gemiddelde	120%	129%	75%	113%	66%	104%	92%	97%	81%	131%	92%	100%
omzet (baten)	omvang (in miljoen Euro)	71	68	38	63	39	55	51	50	44	72	44	54
	% van landelijk gemiddelde	132%	126%	71%	116%	72%	102%	95%	93%	80%	133%	82%	100%



Bijlage 3

Tabellen gerechtshoven en bijzondere colleges

Tabel 1b:	gerechtshoven en bijzondere colleges 2017, waarderingsscores van procespartijen voor het rechtspreken	138	Tabel 4d:	CBb, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht	161
Tabel 1b1:	gerechtshoven en bijzondere colleges 2017, waarderingsscores van procespartijen voor de DUUR van de PROCEDURE	139	Tabel 9d:	CBb, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen	161
Tabel 2b:	gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel	140	Tabel 11d:	CBb, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)	161
Tabel 3b:	gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Familie	141	Tabel 15d:	CBb, financieel resultaat, eigen vermogen	161
Tabel 4b:	gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Belasting	142	Tabel 16d:	CBb, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man-vrouwverdeling en leeftijdsopbouw	161
Tabel 5b:	gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Strafrecht	143	Tabel 4c:	CRvB, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht	162
Tabel 7b1:	gerechtshoven, MK-aandeel = aandeel zaken met behandeling door de meervoudige kamer (percentage)	145	Tabel 9c:	CRvB, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen	162
Tabel 7b2:	gerechtshoven, promispercentage	145	Tabel 11c:	CRvB, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)	162
Tabel 8b:	gerechtshoven, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)	146	Tabel 13c:	CRvB, totale productiviteit (relatieve kostenproductiviteit)	162
Tabel 9b:	gerechtshoven, gemiddelde zaakswaarte van de afgedane zaken ten opzichte van het landelijk gemiddelde	148	Tabel 15c:	CRvB, financieel resultaat, eigen vermogen	162
Tabel 10b:	gerechtshoven, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten)	149	Tabel 16c:	CRvB, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man-vrouwverdeling en leeftijdsopbouw	162
Tabel 11b:	gerechtshoven, indicatie arbeidsproductiviteit (gerealiseerde gewogen productie per fte)	151			
Tabel 12b:	gerechtshoven, financieel resultaat en eigen vermogen	151			
Tabel 13b:	gerechtshoven, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw	152			
Tabel 14b:	gerechtshoven, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen	156			
Tabel 16b:	omvang van gerechtshoven en bijzondere colleges, naar in- en uitstroom van zaken, personele omvang en omzet (baten), 2017	160			

Tabel 1b: gerechtshoven en bijzondere colleges 2017, waarderingscores van procespartijen voor het rechtspreken

Rechtzoekenden	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde hoven	CRvB	CBb	Gemiddelde colleges	Totaal gemiddelde
Deskundigheid van de rechter	66	83	80	85	79	72	88	79	79
Onpartijdigheid van de rechter	55	73	74	72	69	66	88	75	71
Bejegening door de rechter	77	81	80	85	81	68	94	79	81
– Ruimte die rechter geeft aan verhaal rechtszoekende	79	79	81	86	81	71	89	79	81
– Luisteren door rechter naar standpunten	81	84	82	89	84	74	94	83	84
– Inleven van de rechter in de situatie	57	68	66	71	66	51	91	68	67
– Begrijpelijkheid van het besprokene	74	85	78	89	82	49	92	68	78
– Rechter neemt partij serieus	78	79	82	83	80	70	97	82	81
– Wijze van omgang met de rechtzoekende	85	86	86	89	87	80	94	86	87
– Wijze van omgang met de professional	89	88	87	91	88	83	100	89	90
Uitspraak	80	79	85	61	77				77
Gemiddelde score rechtzoekenden	70	79	80	76	77	69	90	78	77
Professionals									
Deskundigheid van de rechter	89	75	75	75	78	94	77	92	81
Onpartijdigheid van de rechter	87	76	64	74	75	85	87	85	79
Bejegening door de rechter	84	75	70	78	77	88	87	87	80
– Ruimte die rechter partijen biedt voor hun verhaal	84	75	64	80	75	93	90	93	81
– Luisteren door rechter naar standpunten	80	77	66	69	73	91	82	90	77
– Inleven van de rechter in de situatie	76	67	64	65	68	79	81	79	72
– Begrijpelijkheid van het besprokene	89	87	83	90	87	93	92	93	89
– Rechter neemt partij serieus	82	70	66	74	72	85	87	85	77
– Wijze van omgang met de rechtzoekende	83	67	69	76	73	87	87	87	78
– Wijze van omgang met de professional	93	77	71	86	81	87	85	87	83
– Wijze van omgang met verdachte/client	81	66	67	74	72	87	88	87	77
– Wijze van omgang met OVJ	89	89	82	85	86				86
Uitspraak	69	67	45	64	62	81	66	79	65
– Motivering van de beslissing	55	69	46	59	58	74	59	73	60
– Begrijpelijkheid van de beslissing	65	71	42	68	62	79	63	78	65
– Rechtseenheid	73	56	47	53	57	79	81	80	65
Gemiddelde score professionals	82	73	63	73	73	87	79	86	76
PROFESSIONALS EN RECHTZOEKENDEN									
Gemiddelde professionals en rechtzoekenden	76	76	72	74	75	78	84	82	77
Vergelijking met 2014	=	=	=	=	=	-	=	-	=

Bij duidelijke afwijkingen van het gemiddelde zijn de cijfers rood (duidelijk benedengemiddeld) of blauw (duidelijk bovengemiddeld) afgedrukt.

Van niet gemarkeerde uitkomsten is de kans te groot dat het verschil met het totaal-gemiddelde aan toeval te wijten is. Daarom worden aan die verschillen geen conclusies verbonden.

Tabel 1b1: gerechtshoven en bijzondere colleges 2017, waarderingscores van procespartijen voor de DUUR van de PROCEDURE

	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde hoven	CRvB	CBb	Gemiddelde colleges	Totaal gemiddelde
RECHTZOEKENDEN	-8	12	15	-6	5	-28	-3	-17	-3
PROFESSIONALS	-6	-7	2	-27	-9	-35	-54	-37	-21
Totaal rechtzoekenden en professionals	-7	3	9	-16	-2	-32	-28	-27	-12

Uitkomsten die duidelijk boven het gemiddelde liggen, zijn blauw gedrukt. Uitkomsten die duidelijk onder het gemiddelde liggen zijn rood gedrukt.

Van niet gemarkeerde uitkomsten is de kans te groot dat het verschil met het totaal-gemiddelde aan toeval te wijten is. Daarom worden aan die verschillen geen conclusies verbonden.

Tabel 2b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Norm
Handelszaken dagvaardingszaken	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar</i>					
2013	49%	42%	47%	46%	46%	70%
2014	57%	41%	47%	46%	47%	70%
2015	58%	43%	50%	42%	48%	70%
2016	55%	36%	57%	40%	46%	70%
2017	50%	31%	57%	34%	42%	70%
2014 t/m 2016	57%	40%	51%	43%	47%	70%
2015 t/m 2017	54%	37%	55%	39%	45%	70%
Handelszaken dagvaardingszaken	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 2 jaar</i>					
2013	81%	80%	78%	81%	80%	90%
2014	84%	78%	78%	79%	80%	90%
2015	84%	79%	83%	77%	81%	90%
2016	85%	75%	87%	80%	81%	90%
2017	87%	71%	86%	78%	80%	90%
2014 t/m 2016	84%	77%	83%	79%	81%	90%
2015 t/m 2017	85%	75%	86%	78%	81%	90%
Insolventierekosten	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 2 maanden</i>					
2013	58%	38%	9%	42%	31%	90%
2014	73%	57%	32%	73%	52%	90%
2015	45%	47%	89%	71%	65%	90%
2016	78%	29%	62%	33%	46%	90%
2017	58%	59%	24%	44%	45%	90%
2014 t/m 2016	66%	44%	61%	59%	54%	90%
2015 t/m 2017	60%	45%	58%	49%	52%	90%
Handelsrekeningen, niet insolventie	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden</i>					
2013	26%	44%	58%	64%	37%	90%
2014	50%	22%	43%	73%	44%	90%
2015	34%	52%	57%	61%	46%	90%
2016	46%	66%	65%	65%	60%	90%
2017	30%	63%	48%	63%	48%	90%
2014 t/m 2016	43%	47%	55%	66%	50%	90%
2015 t/m 2017	31%	59%	57%	60%	47%	90%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 2b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel

Tabel 3b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Familie

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Norm
Familierekosten, totaal	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar</i>					
2013	91%	92%	89%	92%	91%	90%
2014	89%	91%	92%	95%	92%	90%
2015	89%	91%	92%	89%	90%	90%
2016	89%	92%	92%	88%	91%	90%
2017	85%	88%	87%	85%	87%	90%
2014 t/m 2016	89%	91%	92%	91%	91%	90%
2015 t/m 2017	88%	90%	90%	87%	89%	90%
Familierekosten, alleen jeugdbeschermingszaken	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 4 maanden</i>					
2013	83%	82%	87%	88%	85%	90%
2014	75%	80%	92%	84%	83%	90%
2015	74%	81%	91%	90%	85%	90%
2016	72%	69%	87%	80%	77%	90%
2017	63%	59%	78%	81%	69%	90%
2014 t/m 2016	73%	77%	90%	84%	81%	90%
2015 t/m 2017	70%	70%	85%	84%	77%	90%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 2b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Civiel recht, Handel

Tabel 4b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Belasting

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Norm
Belastingzaken	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 1 jaar</i>					
2013	19%	62%	40%	52%	44%	70%
2014	24%	60%	74%	38%	53%	70%
2015	54%	46%	70%	28%	51%	70%
2016	38%	30%	60%	87%	67%	70%
2017	42%	29%	89%	15%	40%	70%
2014 t/m 2016	38%	45%	68%	51%	57%	70%
2015 t/m 2017	44%	35%	73%	44%	53%	70%
Belastingzaken	<i>Percentage zaken afgedaan binnen 18 maanden</i>					
2013	62%	83%	78%	78%	76%	90%
2014	47%	84%	90%	66%	75%	90%
2015	75%	74%	94%	66%	78%	90%
2016	63%	72%	89%	93%	85%	90%
2017	79%	60%	95%	56%	69%	90%
2014 t/m 2016	62%	77%	91%	75%	80%	90%
2015 t/m 2017	72%	69%	93%	72%	78%	90%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 5b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Strafrecht

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Norm
Strafzaken MK (=meervoudig behandeld)					<i>Percentage zaken afgedaan binnen 9 maanden</i>	
2013	59%	62%	67%	66%	63%	85%
2014	67%	57%	79%	66%	67%	85%
2015	70%	54%	70%	70%	65%	85%
2016	75%	44%	74%	65%	64%	85%
2017	73%	49%	76%	66%	65%	85%
2014 t/m 2016	71%	52%	74%	67%	65%	85%
2015 t/m 2017	73%	48%	75%	66%	64%	85%
Strafzaak EK, niet kantonappellen					<i>Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden</i>	
2013	25%	23%	14%	67%	24%	85%
2014	58%	31%	31%	66%	41%	85%
2015	85%	43%	44%	80%	55%	85%
2016	61%	38%	54%	89%	49%	85%
2017	82%	28%	58%	72%	50%	85%
2014 t/m 2016	68%	37%	43%	78%	48%	85%
2015 t/m 2017	76%	36%	52%	80%	51%	85%
Strafzaak EK, kantonappellen					<i>Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden</i>	
2013	33%	27%	66%	55%	42%	85%
2014	43%	27%	57%	54%	43%	85%
2015	86%	30%	87%	80%	67%	85%
2016	78%	36%	62%	89%	61%	85%
2017	85%	38%	46%	80%	57%	85%
2014 t/m 2016	69%	31%	69%	74%	57%	85%
2015 t/m 2017	83%	35%	65%	83%	62%	85%
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis					<i>Percentage zaken afgedaan binnen 2 weken</i>	
2013	20%	82%	57%	66%	62%	90%
2014	33%	74%	74%	66%	69%	90%
2015	76%	76%	61%	77%	74%	90%
2016	65%	77%	70%	69%	71%	90%
2017	70%	82%	83%	81%	80%	90%
2014 t/m 2016	58%	75%	68%	71%	71%	90%
2015 t/m 2017	70%	78%	71%	76%	75%	90%

Tabel 5b: gerechtshoven, gerealiseerde doorlooptijden Strafrecht

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Norm
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis					Percentage zaken afgedaan binnen 4 maanden	
2013	22%	43%	47%	77%	45%	80%
2014	45%	47%	46%	73%	51%	80%
2015	57%	48%	60%	69%	57%	80%
2016	37%	53%	44%	70%	51%	80%
2017	50%	55%	32%	68%	50%	80%
2014 t/m 2016	46%	49%	50%	71%	53%	80%
2015 t/m 2017	48%	52%	46%	69%	53%	80%
Klachten niet vervolgen (12 Sv.)					Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden	
2013	12%	55%	33%	21%	34%	85%
2014	15%	27%	51%	49%	35%	85%
2015	28%	18%	49%	52%	34%	85%
2016	26%	16%	42%	51%	32%	85%
2017	22%	20%	55%	34%	30%	85%
2014 t/m 2016	23%	20%	47%	51%	34%	85%
2015 t/m 2017	25%	18%	49%	46%	32%	85%
Uitwerken (MK-)strafzaak i.v.m. cassatie					Percentage zaken afgedaan binnen 6 maanden	
2013	68%	90%	73%	36%	70%	100%
2014	78%	85%	61%	39%	70%	100%
2015	68%	75%	64%	39%	65%	100%
2016	73%	83%	64%	30%	66%	100%
2017	62%	85%	66%	51%	68%	100%
2014 t/m 2016	73%	81%	63%	36%	67%	100%
2015 t/m 2017	68%	81%	65%	40%	66%	100%

Waar de norm (vrijwel) is gehaald, is de uitkomst blauw gedrukt. Realisaties die 10 procentpunten of meer onder de norm liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 7b1: gerechtshoven, MK-aandeel = aandeel zaken met behandeling door de meervoudige kamer (percentage)

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Streefwaarde
Belastingzaken	<i>Percentage meervoudige kamer</i>					
2013	84%	97%	93%	92%	92%	90%
2014	73%	93%	94%	94%	90%	90%
2015	86%	90%	96%	93%	92%	90%
2016	83%	94%	93%	98%	95%	90%
2017	90%	89%	97%	92%	92%	90%
2013 t/m 2015	81%	94%	94%	93%	91%	90%
2014 t/m 2016	81%	92%	94%	95%	92%	90%
2015 t/m 2017	86%	91%	95%	94%	93%	90%
Strafzaken	<i>Percentage meervoudige kamer</i>					
2013	92%	95%	84%	95%	92%	85%
2014	93%	91%	88%	92%	91%	85%
2015	90%	85%	88%	93%	89%	85%
2016	97%	90%	92%	97%	93%	85%
2017	98%	95%	94%	97%	96%	85%
2013 t/m 2015	92%	90%	87%	94%	90%	85%
2014 t/m 2016	94%	89%	90%	94%	91%	85%
2015 t/m 2017	94%	90%	90%	95%	92%	85%

Mk percentages die boven het gemiddelde liggen of conform de norm zijn, zijn blauw gedrukt.

Mk percentages die zowel duidelijk onder de norm liggen als onder het gemiddelde liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 7b2: gerechtshoven, promispercentage

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde	Norm
2013	11%	12%	63%	53%	31%	50%
2014	33%	38%	48%	65%	44%	50%
2015	57%	46%	50%	76%	55%	50%
2016	59%	45%	52%	81%	56%	50%
2017	59%	47%	46%	74%	54%	50%
2013 t/m 2015	34%	32%	54%	65%	44%	50%
2014 t/m 2016	50%	43%	50%	74%	52%	50%
2015 t/m 2017	58%	46%	49%	77%	55%	50%

Promispercentages die boven het gemiddelde liggen of conform de norm zijn, zijn blauw gedrukt.

Promispercentages die zowel duidelijk onder de norm liggen als onder het gemiddelde liggen, zijn rood weergegeven.

Tabel 8b: gerechtshoven, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
Civiel recht <i>Productie-aantal versus instroom</i>					
2013	107%	100%	108%	105%	105%
2014	116%	107%	116%	101%	110%
2015	101%	92%	101%	98%	97%
2016	99%	96%	96%	98%	97%
2017	100%	104%	106%	110%	105%
Belastingrecht <i>Productie-aantal versus instroom</i>					
2013	113%	84%	62%	72%	78%
2014	103%	89%	132%	103%	109%
2015	124%	74%	122%	78%	95%
2016	162%	96%	188%	98%	111%
2017	102%	120%	101%	156%	121%
Strafrecht <i>Productie-aantal versus instroom</i>					
2013	107%	96%	101%	107%	102%
2014	112%	98%	98%	104%	102%
2015	96%	94%	101%	92%	96%
2016	103%	100%	107%	102%	103%
2017	100%	98%	99%	93%	98%
Totaal <i>Productie-aantal versus instroom</i>					
2013	107%	96%	97%	103%	100%
2014	112%	100%	106%	103%	105%
2015	99%	92%	102%	92%	96%
2016	105%	99%	108%	100%	103%
2017	100%	101%	101%	103%	101%
2013 t/m 2015	106%	96%	102%	99%	100%
2014 t/m 2016	106%	97%	106%	98%	101%
2015 t/m 2017	101%	97%	104%	98%	100%

Daar waar de productie 5% of meer boven de instroom lag is deze blauw gedrukt.

Daar waar de productie 5% of meer beneden de instroom lag is deze rood weergegeven.

Tabel 8b: gerechtshoven, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
Civil recht <i>Productie-aantal versus afspraak</i>					
2013	93%	91%	103%	96%	95%
2014	94%	97%	95%	82%	92%
2015	81%	87%	85%	87%	85%
2016	82%	94%	101%	86%	91%
2017	72%	95%	87%	99%	89%
Belastingrecht <i>Productie-aantal versus afspraak</i>					
2013	105%	111%	116%	108%	110%
2014	114%	107%	156%	138%	131%
2015	111%	111%	130%	96%	112%
2016	93%	138%	88%	357%	168%
2017	86%	128%	98%	103%	107%
Strafrecht <i>Productie-aantal versus afspraak</i>					
2013	93%	95%	92%	91%	93%
2014	96%	101%	94%	87%	95%
2015	89%	90%	97%	87%	91%
2016	92%	92%	103%	98%	96%
2017	88%	95%	95%	92%	93%
Totaal <i>Productie-aantal versus afspraak</i>					
2013	94%	95%	96%	93%	94%
2014	104%	95%	97%	98%	99%
2015	88%	90%	96%	88%	91%
2016	90%	95%	101%	119%	100%
2017	83%	97%	93%	96%	93%
2013 t/m 2015	95%	93%	97%	93%	95%
2014 t/m 2016	94%	93%	98%	102%	97%
2013 t/m 2015	87%	94%	97%	101%	95%

Daar waar de productie 5% of meer boven de afspraak/ planning lag is deze blauw gedrukt.

Daar waar de productie 5% of meer beneden de afspraak/ planning lag is deze rood weergegeven.

Tabel 9b: gerechtshoven, gemiddelde zaakswaarte van de afgedane zaken ten opzichte van het landelijk gemiddelde

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch
Civil recht	<i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>			
2013	99%	101%	99%	100%
2014	97%	99%	104%	100%
2015	98%	99%	103%	100%
2016	120%	97%	89%	98%
2017	106%	98%	98%	100%
Belastingrecht	<i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>			
2013	91%	102%	100%	107%
2014	89%	102%	96%	100%
2015	103%	95%	104%	98%
2016	128%	154%	165%	54%
2017	105%	91%	110%	103%
Strafrecht	<i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>			
2013	102%	103%	96%	97%
2014	98%	102%	97%	100%
2015	97%	103%	99%	101%
2016	113%	92%	96%	107%
2017	100%	101%	96%	103%
Totaal	<i>Relatieve zaakswaarte t.o.v. het landelijke gemiddelde</i>			
2013	95%	102%	100%	103%
2014	96%	101%	99%	100%
2015	97%	101%	100%	102%
2016	96%	90%	92%	125%
2017	97%	99%	96%	110%
2013 t/m 2015	96%	96%	100%	102%
2014 t/m 2016	103%	100%	98%	98%
2015 t/m 2017	97%	96%	96%	112%

Tabel 10b: gerechtshoven, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten)

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
Civil recht	<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>				
2013	100%	94%	109%	94%	98%
2014	70%	78%	90%	73%	78%
2015	62%	70%	76%	76%	71%
2016	78%	86%	98%	88%	87%
2017	81%	96%	94%	98%	93%
2013 tm. 2015	77%	81%	92%	81%	82%
2014 tm. 2016	70%	78%	88%	79%	79%
2015 tm. 2017	74%	84%	89%	87%	84%
Belastingrecht	<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>				
2013	85%	109%	135%	111%	109%
2014	106%	74%	174%	101%	111%
2015	121%	74%	125%	94%	101%
2016	202%	166%	172%	572%	288%
2017	186%	160%	162%	176%	168%
2013 tm. 2015	104%	86%	145%	102%	107%
2014 tm. 2016	143%	105%	157%	256%	167%
2015 tm. 2017	170%	133%	153%	281%	186%
Strafrecht	<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>				
2013	86%	96%	84%	76%	86%
2014	113%	132%	113%	111%	118%
2015	97%	133%	114%	100%	112%
2016	83%	96%	93%	81%	89%
2017	81%	104%	92%	82%	91%
2013 tm. 2015	99%	120%	104%	96%	106%
2014 tm. 2016	98%	120%	107%	97%	107%
2015 tm. 2017	87%	111%	100%	87%	97%

Tabel 10b: gerechtshoven, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten)

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
Totaal	<i>(kosten)productiviteit t.o.v. de bekostigingsnorm</i>				
2013	91%	96%	100%	88%	94%
2014	94%	101%	110%	92%	99%
2015	84%	98%	100%	88%	93%
2016	89%	98%	103%	147%	108%
2017	86%	106%	99%	100%	99%
2013 tm. 2015	90%	99%	103%	90%	96%
2014 tm. 2016	89%	99%	104%	109%	100%
2015 tm. 2017	86%	101%	101%	112%	100%

Daar waar de productiviteit duidelijk boven het gemiddelde lag is deze blauw gedrukt.

Daar waar de productiviteit duidelijk beneden het gemiddelde lag is deze rood weergegeven.

Tabel 10b: gerechtshoven, indicatie kostenproductiviteit (gewogen productie in verhouding tot de gerealiseerde kosten)

Tabel 11b: gerechtshoven, indicatie arbeidsproductiviteit (gerealiseerde gewogen productie per fte)

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	
<i>Arbeidsproductiviteit t.o.v. het gemiddelde</i>					
2013	100%	98%	114%	91%	
2014	95%	96%	120%	91%	
2015	88%	101%	119%	94%	
2016	82%	85%	106%	137%	
2017	84%	101%	115%	100%	
2014 tm. 2016 gemiddeld	88%	94%	115%	107%	
2015 tm. 2017 gemiddeld	85%	96%	113%	110%	

Tabel 12b: gerechtshoven, financieel resultaat en eigen vermogen

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Financieel resultaat als percentage van omzet</i>					
2013	-4,5%	-0,9%	0,4%	-9,5%	-3,3%
2014	2,6%	2,8%	8,2%	-4,4%	2,7%
2015	-4,5%	3,2%	0,4%	-6,0%	-1,1%
2016	-2,2%	1,4%	3,3%	24,4%	6,7%
2017	-11,2%	6,4%	2,4%	0,5%	0,4%
2014 tm. 2016 gemiddeld	-1,4%	2,4%	3,9%	4,6%	2,8%
2015 tm. 2017 gemiddeld	-6,0%	3,6%	2,0%	6,3%	2,0%
<i>Eigen vermogen als percentage van gemiddelde omzet</i>					
2013	-4,5%	-0,5%	2,6%	-9,1%	-2,6%
2014	2,8%	2,9%	11,8%	-4,5%	3,5%
2015	-4,4%	6,1%	3,2%	-5,8%	0,4%
2016	-2,2%	4,3%	6,1%	30,8%	8,7%
2017	-10,8%	9,8%	5,5%	3,3%	2,7%

Tabel 13b: gerechtshoven, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Ziekteverzuimpercentage rechterlijke ambtenaren (rechters)</i>					
2013	2,7%	3,2%	2,1%	1,9%	2,5%
2014	2,6%	2,1%	2,3%	3,4%	2,5%
2015	2,2%	4,0%	2,3%	3,8%	3,1%
2016	2,0%	3,7%	1,7%	3,9%	2,8%
2017	3,8%	3,0%	2,3%	3,3%	3,1%
2013 tm. 2015	2,5%	3,1%	2,2%	3,0%	2,7%
2014 tm. 2016	2,3%	3,3%	2,1%	3,7%	2,8%
2015 tm. 2017	2,7%	3,6%	2,1%	3,7%	3,0%
Percentages boven de 3,0% zijn in rood weergegeven					
<i>Ziekteverzuimpercentage administratief en juridisch ondersteunend personeel</i>					
2013	7,5%	4,6%	4,0%	4,2%	5,2%
2014	6,5%	4,5%	3,9%	6,3%	5,3%
2015	5,6%	4,9%	5,1%	3,9%	4,9%
2016	5,4%	4,4%	2,8%	6,2%	4,7%
2017	6,6%	6,3%	3,4%	5,5%	5,7%
2013 tm. 2015	6,5%	4,7%	4,3%	4,8%	5,1%
2014 tm. 2016	5,8%	4,6%	3,9%	5,5%	5,0%
2015 tm. 2017	5,9%	5,2%	3,8%	5,2%	5,1%
Percentages boven de 5,0% zijn in rood weergegeven					
<i>Percentage rechters op totaal personeel</i>					
2013	34%	35%	41%	37%	36%
2014	34%	33%	46%	37%	37%
2015	34%	33%	47%	37%	37%
2016	36%	33%	48%	39%	38%
2017	36%	35%	47%	37%	38%
2013 tm. 2015	34%	34%	45%	37%	37%
2014 tm. 2016	34%	33%	47%	38%	37%
2015 tm. 2017	35%	34%	47%	38%	37%

Tabel 13b: gerechtshoven, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 10 procent (circa 3,5 procentpunt) afwijking van het gemiddelde</i>					
Percentage vrouwen van rechterlijke ambtenaren (rechters)					
2013	44%	40%	44%	49%	44%
2014	44%	42%	49%	49%	46%
2015	42%	42%	49%	50%	45%
2016	42%	43%	51%	48%	46%
2017	47%	45%	56%	49%	49%
2013 tm. 2015	43%	41%	47%	49%	45%
2014 tm. 2016	43%	42%	50%	49%	46%
2015 tm. 2017	43%	43%	52%	49%	47%
Percentage vrouwen van administratief en juridisch ondersteunend personeel					
2013	67%	74%	70%	71%	71%
2014	68%	74%	72%	71%	71%
2015	68%	75%	73%	72%	72%
2016	71%	75%	75%	73%	74%
2017	73%	77%	78%	71%	75%
2013 tm. 2015	67%	74%	72%	71%	71%
2014 tm. 2016	69%	75%	73%	72%	72%
2015 tm. 2017	71%	76%	75%	72%	73%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 15% afwijking van het gemiddelde

Tabel 13b: gerechtshoven, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Leeftijdsopbouw Rechterlijk ambtenaren (rechters)</i>					
2014					
tot en met 39 jaar	2%	0%	0%	1%	1%
40 tot en met 49 jaar	18%	25%	20%	9%	19%
50 tot en met 59 jaar	54%	49%	46%	57%	51%
60 jaar en ouder	26%	26%	33%	33%	29%
2015					
tot en met 39 jaar	1%	0%	1%	1%	1%
40 tot en met 49 jaar	21%	20%	20%	10%	18%
50 tot en met 59 jaar	50%	50%	45%	57%	50%
60 jaar en ouder	28%	30%	34%	33%	31%
2016					
tot en met 39 jaar	0%	1%	1%	0%	0%
40 tot en met 49 jaar	17%	16%	17%	13%	16%
50 tot en met 59 jaar	54%	48%	47%	56%	51%
60 jaar en ouder	28%	35%	36%	32%	33%
2017					
tot en met 39 jaar	1%	0%	1%	1%	1%
40 tot en met 49 jaar	19%	17%	22%	14%	18%
50 tot en met 59 jaar	52%	51%	41%	49%	48%
60 jaar en ouder	29%	32%	36%	36%	33%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 15% afwijking van het gemiddelde

Tabel 13b: gerechtshoven, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man - vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Leeftijdsopbouw Administratief en juridisch ondersteunend personeel</i>					
2014					
tot en met 39 jaar	43%	44%	48%	48%	45%
40 tot en met 49 jaar	26%	26%	29%	18%	25%
50 tot en met 59 jaar	24%	21%	15%	27%	22%
60 jaar en ouder	7%	9%	8%	6%	8%
2015					
tot en met 39 jaar	39%	44%	44%	46%	43%
40 tot en met 49 jaar	29%	24%	32%	18%	26%
50 tot en met 59 jaar	25%	22%	14%	25%	22%
60 jaar en ouder	6%	10%	9%	10%	9%
2016					
tot en met 39 jaar	40%	40%	42%	44%	41%
40 tot en met 49 jaar	28%	27%	34%	22%	28%
50 tot en met 59 jaar	23%	23%	17%	24%	22%
60 jaar en ouder	8%	10%	7%	10%	9%
2017					
tot en met 39 jaar	38%	42%	43%	45%	42%
40 tot en met 49 jaar	32%	26%	30%	22%	27%
50 tot en met 59 jaar	24%	23%	19%	21%	22%
60 jaar en ouder	7%	9%	8%	12%	9%

Percentages zijn vet weergegeven bij meer dan 15% afwijking van het gemiddelde

Tabel 14b: gerechtshoven, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Permanente educatie (PE) rechterlijke ambtenaren (rechters)</i>					
2013	66%	52%	83%	70%	66%
2014	72%	50%	71%	80%	67%
2015	67%	56%	80%	74%	68%
2016	71%	59%	79%	67%	68%
2017	72%	59%	79%	62%	68%
2013 tm. 2015 gemiddeld	68%	53%	78%	75%	67%
2014 tm. 2016 gemiddeld	70%	55%	77%	74%	68%
2015 tm. 2017 gemiddeld	70%	58%	79%	68%	68%
<i>Permanente educatie juridisch ondersteunend personeel</i>					
2013	63%	41%	83%	62%	60%
2014	30%	38%	69%	63%	48%
2015	66%	44%	68%	66%	59%
2016	73%	49%	72%	52%	60%
2017	72%	34%	73%	40%	52%
2013 tm. 2015 gemiddeld	53%	41%	73%	64%	56%
2014 tm. 2016 gemiddeld	56%	44%	70%	60%	56%
2015 tm. 2017 gemiddeld	70%	43%	71%	53%	57%

Afwijkingen van minimaal 10 procentpunten boven het gemiddelde zijn in blauw weergegeven.

Afwijkingen van minimaal 10 procentpunten onder het gemiddelde zijn in rood weergegeven.

Tabel 14b: gerechtshoven, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Afgeronde mediations per 1.000 rechtszaken</i>					
2013	1‰	5‰	13‰	21‰	10‰
2014	6‰	5‰	4‰	16‰	7‰
2015	9‰	6‰	3‰	23‰	10‰
2016	7‰	6‰	4‰	21‰	10‰
2017	13‰	9‰	6‰	21‰	12‰
2013 tm. 2015 gemiddeld	5‰	5‰	7‰	20‰	9‰
2014 tm. 2016 gemiddeld	7‰	6‰	4‰	20‰	9‰
2015 tm. 2017 gemiddeld	10‰	7‰	4‰	22‰	10‰

In blauw weergegeven als 3 promillepunten hoger en in rood als 3 promillepunten lager dan gemiddeld.

<i>Mediations, percentage (gedeeltelijke) overeenstemming</i>					
2013	25%	52%	66%	55%	58%
2014	50%	52%	50%	41%	46%
2015	48%	52%	43%	48%	48%
2016	30%	52%	50%	44%	44%
2017	39%	66%	50%	42%	48%
2013 tm. 2015 gemiddeld	41%	52%	53%	48%	51%
2014 tm. 2016 gemiddeld	43%	52%	48%	44%	46%
2015 tm. 2017 gemiddeld	39%	57%	48%	45%	47%

In blauw weergegeven als 10 procentpunten hoger en in rood als 10 procentpunten lager dan gemiddeld.

<i>Aantal mediations met (gedeeltelijke) overeenstemming per 1.000 rechtszaken</i>					
2013	3,8	2,3	2,8	12,9	4,9
2014	2,8	2,4	2,2	6,8	3,4
2015	4,2	3,0	1,2	11,1	4,7
2016	2,2	3,2	2,1	9,3	4,2
2017	5,1	5,9	3,0	9,0	5,6
2013 tm. 2015 gemiddeld	3,6	2,6	2,1	10,3	4,3
2014 tm. 2016 gemiddeld	3,1	2,9	1,9	9,1	4,1
2015 tm. 2017 gemiddeld	3,8	4,0	2,1	9,8	4,8

Afwijkingen van minimaal een derde van het gemiddelde zijn in blauw (hoger dan gemiddeld) of in rood (lager dan gemiddeld) weergegeven.

Tabel 14b: gerechtshoven, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
Gepubliceerde uitspraken per 1.000 uitspraken					
2013	114%	108%	100%	89%	103%
2014	151%	108%	74%	144%	116%
2015	190%	111%	100%	192%	141%
2016	247%	119%	98%	121%	140%
2017	278%	144%	114%	228%	180%
2013 tm. 2015 gemiddeld	152%	109%	91%	142%	120%
2014 tm. 2016 gemiddeld	196%	113%	91%	152%	132%
2015 tm. 2017 gemiddeld	238%	125%	104%	181%	154%
Aantal klachten per 10.000 rechtszaken					
2013	42	36	27	54	39
2014	42	47	34	43	41
2015	44	33	18	72	39
2016	53	54	31	50	47
2017	36	40	27	41	36
Percentage gegrond van ingediende klachten					
2013	42%	15%	19%	8%	20%
2014	12%	14%	9%	9%	11%
2015	25%	9%	12%	12%	15%
2016	5%	9%	20%	17%	12%
2017	8%	16%	17%	21%	16%
Aantal gegronde klachten per 10.000 rechtszaken					
2013	17,5	5,4	4,9	4,0	7,8
2014	4,4	6,6	2,9	3,7	4,4
2015	11,1	2,9	2,1	8,7	5,6
2016	2,7	5,0	6,4	8,9	5,8
2017	2,9	6,5	4,5	8,5	5,7
2013 tm. 2015 gemiddeld	11,0	5,0	3,3	5,5	5,9
2014 tm. 2016 gemiddeld	6,1	4,8	3,8	7,1	5,3
2015 tm. 2017 gemiddeld	5,5	4,8	4,3	8,7	5,7

Afwijkingen van minimaal 30 promillepunten van het gemiddelde zijn in blauw (hoger dan gemiddeld) of in rood (lager dan gemiddeld) weergegeven.

Afwijkingen van minimaal 35 procent van het gemiddelde zijn in blauw (lager dan gemiddeld) of in rood (hoger dan gemiddeld) weergegeven.

Tabel 14b: gerechtshoven, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

Gerechtshoven	Amsterdam	Arnhem- Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde
<i>Aantal ingediende wrakingsverzoeken</i>					
2013	24	45	24	29	122
2014	23	33	11	22	89
2015	22	33	21	21	97
2016	25	47	7	9	88
2017	18	52	20	17	107
2013 tm. 2015 gemiddeld	23	37	19	24	103
2014 tm. 2016 gemiddeld	23	38	13	17	91
2015 tm. 2017 gemiddeld	22	44	16	16	97
<i>Aantal gehonoreerde wrakingsverzoeken</i>					
2013	4	3	1	0	8
2014	1	4	0	0	5
2015	3	2	1	1	7
2016	0	5	2	0	7
2017	1	3	2	0	6
2013 tm. 2015 gemiddeld	3	3	1	0	7
2014 tm. 2016 gemiddeld	1	4	1	0	6
2014 tm. 2016 gemiddeld	1	3	2	0	7

Tabel 16b: omvang van gerechtshoven en bijzondere colleges, naar in- en uitstroom van zaken, personele omvang en omzet (baten), 2017

		Amsterdam	Arnhem Leeuwarden	Den Haag	's-Hertogen- bosch	Gemiddelde hoven	CRvB	CBb	Landelijk gemiddelde
instroom	aantal zaken	10.515	18.155	13.185	10.247	13.026	8.392	1.897	10.399
	% van gemiddelde	101%	175%	127%	99%	125%	81%	18%	100%
uitstroom	aantal zaken	10.521	18.378	13.274	10.578	13.188	7.457	1.300	10.251
	% van gemiddelde	103%	179%	129%	103%	129%	73%	13%	100%
personeel	omvang (FTE)	302	397	240	234	293	233	65	245
	% van gemiddelde	123%	162%	98%	95%	120%	95%	27%	100%
baten (omzet)	omvang (in miljoen Euro)	29	46	31	27	33	23	7	27
	% van gemiddelde	107%	168%	116%	101%	123%	83%	25%	100%

Tabel 4d: CBb, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht

	doorlooptijd (weken)			
	2014	2015	2016	2017
Bodemzaak bestuursrecht	93	84	77	68
Overige afdoening bodemzaak	40	28	29	24
Voorlopige voorziening	5	8	5	6
Alle zaken totaal	69	59	56	47

Tabel 9d: CBb, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

	2014	2015	2016	2017
Permanente educatie				
Percentage raadsheren dat de norm gehaald heeft	74%	94%	74%	87%
Percentage juridisch medewerkers dat de norm heeft gehaald	84%	79%	85%	96%
Mediation				
Absoluut aantal afgeronde mediationpogingen	1	0	0	0
Aantal doorverwijzingen naar mediation*	1,6‰	0,0‰	0,0‰	0,0‰
Percentage (gedeeltelijke) overeenstemming	0%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Publicatie van uitspraken				
Aantal gepubliceerde uitspraken*	519,5‰	441,2‰	438,2‰	356,9‰
Klachten				
Klachten per 10.000 afgehandelde rechtzaken	9,7	100,5	71,5	46,2
Percentage gehonoreerde klachten	100%	20%	0%	17%
Aantal gehonoreerde klachten per 10.000 rechtzaken	9,7	20,1	0,0	7,7
Wrakingen				
Aantal ingediende wrakingsverzoeken	1	2	0	2
Aantal gehonoreerde wrakingsverzoeken	0	0	0	0

*: In promille van het aantal uitspraken in relevante zaakscategorieën

Tabel 11d: CBb, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

	productie t.o.v. instroom			productie t.o.v. afspraak			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
CBb totaal	119%	100%	73%	78%	86%	84%	137%

Tabel 15d: CBb, financieel resultaat, eigen vermogen

	2014	2015	2016	2017
Financieel resultaat als percentage van omzet	4,1%	3,2%	3,3%	-0,5%
Eigen vermogen als percentage van gemiddelde omzet	4,5%	7,5%	7,9%	4,1%

Tabel 16d: CBb, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man-vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

	raadsheren			ondersteuning			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Ziekteverzuimpercentage	3,4%	1,4%	6,5%	5,4%	6,6%	4,2%	6,3%
Percentage raadsheren op totaal personeel	63%	56%	47%				
Percentage vrouwen	50%	48%	52%	71%	73%	71%	72%
Leeftijdsopbouw							
% tot en met 39 jaar	11%	6%	3%	21%	27%	32%	42%
% 40 tot en met 49 jaar	33%	39%	35%	43%	35%	32%	25%
% 50 tot en met 59 jaar	47%	42%	48%	18%	23%	21%	25%
% 60 jaar en ouder	8%	12%	13%	18%	15%	14%	8%

Tabel 4c: CRvB, gerealiseerde doorlooptijden Bestuursrecht

	doorlooptijd (weken)			
	2014	2015	2016	2017
Bodemzaak met (appellabele) uitspraak	79	75	74	76
Overige afdoening bodemzaak	31	29	33	34
Voorlopige voorziening	9	9	11	10
Alle zaken totaal	68	64	65	64

Tabel 9c: CRvB, permanente educatie, mediation, publicatie van uitspraken, klachten en wrakingen

	2014	2015	2016	2017
Permanente educatie				
Percentage raadsheren dat de norm gehaald heeft	78%	88%	66%	63%
Percentage juridisch medewerkers dat de norm heeft gehaald	99%	93%	81%	75%
Mediation				
Absoluut aantal afgeronde mediationpogingen	1	0	0	0
Aantal doorverwijzingen naar mediation*	0,1‰	0,0‰	0,0‰	0,0‰
Percentage (gedeeltelijke) overeenstemming	0%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Publicatie van uitspraken				
Aantal gepubliceerde uitspraken*	580,0‰	578,1‰	592,5‰	551,2‰
Klachten				
Klachten per 10.000 afgehandelde rechtzaken	25,8	36,1	24,0	29,5
Percentage gehonoreerde klachten	0%	10%	16%	32%
Aantal gehonoreerde klachten per 10.000 rechtzaken	0,0	3,7	3,8	9,4
Wrakingen				
Aantal ingediende wrakingsverzoeken	24	56	16	18
Aantal gehonoreerde wrakingsverzoeken	0	0	1	0

*: In promille van het aantal uitspraken in relevante zaakscategorieën

Tabel 11c: CRvB, productie-aantal versus instroom (percentage) en productie-aantal versus afspraak (percentage)

	productie t.o.v. instroom			productie t.o.v. afspraak			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
CRvB totaal	96%	93%	96%	98%	103%	99%	93%

Tabel 13c: CRvB, totale productiviteit (relatieve kostenproductiviteit)

	2014	2015	2016	2017
Totale productiviteit (in % van de financiering)	98%	100%	98%	94%

Tabel 15c: CRvB, financieel resultaat, eigen vermogen

	2014	2015	2016	2017
Financieel resultaat als percentage van omzet	1,1%	0,6%	-0,2%	-0,4%
Eigen vermogen als percentage van gemiddelde omzet	2,5%	3,0%	2,6%	2,1%

Tabel 16c: CRvB, ziekteverzuim, aandeel raadsheren, man-vrouwverdeling en leeftijdsopbouw

	raadsheren			ondersteuning			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Ziekteverzuimpercentage	4,1%	2,2%	4,4%	6,0%	4,0%	4,2%	3,7%
Percentage raadsheren op totaal personeel	45%	42%	42%				
Percentage vrouwen	55%	56%	59%	66%	67%	65%	66%
Leeftijdsopbouw							
% tot en met 39 jaar	3%	4%	4%	38%	43%	40%	36%
% 40 tot en met 49 jaar	20%	22%	22%	27%	23%	23%	26%
% 50 tot en met 59 jaar	46%	41%	44%	27%	27%	28%	25%
% 60 jaar en ouder	31%	32%	30%	7%	7%	9%	13%